JONATHAN SWIFT

Gulliverovy cesty

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Jonathan Swift

Vydavatel čtenáři

Jak je uvedeno v původním vydání.

Autor těchto cest, pan Lemuel Gulliver, je můj dávný a důvěrný přítel; z matčiny strany jsme navíc v jisté příbuzenské spojitosti. Asi před třemi lety pan Gulliver, znaven přílivem zvědavců, kteří k němu docházeli do jeho domu v Redriffu, zakoupil malý pozemek s pohodlným stavením nedaleko Newarku v Nottinghamshiru, své rodné krajině; tam dnes žije v ústraní, přesto u svých sousedů v dobré vážnosti.

Pan Gulliver se sice narodil v Nottinghamshiru, kde pobýval jeho otec, slýchal jsem ho však říkat, že jeho rodina pochází z Oxfordshiru; a to se mi potvrdilo, když jsem si na hřbitově v Banbury v tomtéž hrabství povšiml několika hrobek a náhrobních pomníků Gulliverovského rodu.

Ještě než opustil Redriff, svěřil mi do úschovy následující papíry s tím, že s nimi mohu naložit, jak uznám za vhodné. Pročetl jsem je důkladně třikrát. Styl je velmi prostý a jednoduchý; a jediná výtka, kterou mám, je, že autor je po způsobu cestovatelů trochu příliš podrobný. Celým spisem prostupuje nádech pravdivosti; a vskutku byl autor pro svou pravdomluvnost mezi sousedy v Redriffu tak proslulý, že se mezi nimi stalo jakýmsi příslovím říkat, kdykoli někdo něco tvrdil, že to je tak pravdivé, jako kdyby to řekl pan Gulliver.

Na radu několika vážených osob, jimž jsem se svolením autora tyto papíry sdělil, se nyní odvažuji vypustit je do světa v naději, že budou

našim mladým šlechticům alespoň po nějaký čas vítanějším rozptýlením než obvyklé čmáranice o politice a stranických půtkách.

Tento svazek by byl nejméně dvakrát tak velký, kdybych se neopovážil vyškrtnout nespočet pasáží týkajících se větrů a přílivů, dále odchylek a směrů v jednotlivých plavbách, spolu s podrobnými popisy vedení lodi za bouří v námořnickém slohu; stejně tak zpráv o zeměpisných délkách a šířkách; z čehož mám důvod obávat se, že pan Gulliver bude snad poněkud nespokojen. Rozhodl jsem se však dílo přizpůsobit co nejvíce obecné chápavosti čtenářů. Pokud by mě ovšem má vlastní neznalost námořnických věcí svedla k nějakým chybám, odpovídám za ně sám já. A pokud by snad některý cestovatel ze zvědavosti chtěl vidět celé dílo tak, jak vyšlo z autorovy ruky, rád mu vyhovím.

Co se dalších podrobností o autoru týče, dostane se čtenáři uspokojení na prvních stránkách knihy.

RICHARD SYMPSON.

Dopis kapitána Gullivera jeho bratranci Sympsonovi

Psáno roku 1727.

Doufám, že budete ochoten veřejně přiznat, kdykoli budete k tomu vyzván, že jste mě svým velkým a opakovaným naléháním přiměl vydat velmi volnou a nedbale sepsanou zprávu o mých cestách, s pokynem, abyste najal nějakého mladého pána z některé z univerzit, který by ji uspořádal a opravil styl, jak to na mou radu učinil můj bratranec Dampier ve své knize nazvané „Plavba kolem světa“. Nepamatuji si však, že bych vám dal pravomoc dovolit, aby bylo cokoli vypuštěno, a tím méně, aby bylo cokoli vloženo; tedy co se druhé věci týče, zříkám se tu každé takové věci; zvláště odstavce o Jejím Veličenstvu královně Anně, nejzbožnější a nejslavnější paměti; ačkoli jsem ji ctil a vážil si jí víc než kohokoli z lidského pokolení. Měl jste však vy, nebo váš vkladač, uvážit, že nebylo mým sklonem, a tím méně bylo slušné, chválit kterékoli zvíře naší skladby před mým pánem Houyhnhnmem: a mimoto to byla naprostá nepravda; neboť pokud vím, byv v Anglii po část vlády Jejího Veličenstva, vládla prostřednictvím prvního ministra; ba i prostřednictvím dvou po sobě, z nichž první byl lord Godolphin a druhý lord Oxford; takže jste mě přiměl říci věc, která nebyla. Rovněž ve zprávě o akademii projektorů a v několika pasážích mé řeči s mým pánem Houyhnhnmem jste buď vynechal některé podstatné okolnosti, nebo je okrájel či pozměnil tak, že své vlastní dílo stěží poznávám. Když jsem vám o tom kdysi něco naznačil v dopise, uráčil jste

odpovědět, že se bojíte, abyste se někoho nedotkl; že lidé u moci bedlivě dohlížejí na tisk a bývají pohotoví nejen vykládat, ale i trestat vše, co vypadá jako *narážka* (jak tomu, tuším, říkáte). Ale prosím vás, jak by to, co jsem řekl před tolika lety a na vzdálenost asi pěti tisíc líg, za vlády jiné, mohlo být vztaženo na kteréhokoli z Yahuů, o nichž se dnes říká, že vládnou stádu; zvláště v době, kdy mě sotva napadlo, natož abych se obával, že budu mít tu nehodu žít pod nimi? Nemám snad největší důvod si stěžovat, když vidím ty samé Yahuy vézt se v povoze taženém Houyhnhnmy, jako by to oni byli hovada a tihle rozumní tvorové? A vskutku, vyhnout se takto obludné a odporné podívané bylo jedním z hlavních důvodů mého odchodu do zdejšího ústraní.

Tolik jsem pokládal za vhodné říci vám o vás samém a o důvěře, kterou jsem ve vás složil.

Na druhém místě si stěžuji na svůj vlastní velký nedostatek úsudku, že jsem se dal přesvědčit prosbami a falešným zdůvodňováním vaším a některých dalších, velmi proti svému vlastnímu mínění, a dovolil, aby mé cesty byly vydány. Vzpomeňte si, prosím, jak často jsem vás žádal, abyste uvážil, když jste trval na pohnutce obecného dobra, že Yahuové jsou druh zvířat naprosto neschopný nápravy předpisem nebo příkladem: a tak se také ukázalo; neboť namísto toho, abych viděl, že se učiní plná přítrž všem nešvarům a zkaženostem, alespoň na tomto malém ostrově, jak jsem měl právo očekávat; hleďme, po více než šestiměsíčním varování nemohu zjistit, že by má kniha vyvolala jediný účinek podle mých záměrů. Žádal jsem, abyste mi dopisem oznámil, až budou strany a frakce vyhlazeny; soudci učení a bezúhonní; advokáti počestní a skromní, s troškou zdravého rozumu, a Smithfield plápolající pyramidami právnických knih; výchova mladých šlechticů od základu změněna; lékaři vyhnáni; Yahuí samice oplývající ctností, čestností, pravdou a zdravým rozumem; dvory a předpokoje velkých ministrů důkladně vypleny a vymeteny; vtip, zásluha a učenost odměňovány; všichni, kdo hanobí tisk prózou i veršem, odsouze-

ni živit se jen svou vlastní bavlnou a hasit žízeň jen svým vlastním inkoustem. S těmito a tisícem jiných reforem jsem pevně počítal, povzbuzen vámi; a vskutku bylo lze je snadno vyvodit z nauk podaných v mé knize. A je nutno přiznat, že sedm měsíců by stačilo napravit každou neřest a každé bláznovství, jemuž Yahuové podléhají, kdyby jen jejich povaha byla schopna nejmenšího sklonu k ctnosti nebo moudrosti. Vy jste však tak málo vyhověl mému očekávání v kterémkoli ze svých dopisů, že mi naopak každý týden zavalujete našeho posla hanopisy, klíči, úvahami, pamětmi a druhými díly; v nichž vidím sebe obviňovaného, že jsem si bral na mušku veliké lidi od státu; že snižuji lidskou přirozenost (jak mají ještě to čelo tomu říkat) a že urážím ženské pohlaví. Shledávám také, že se pisatelé těchto balíků mezi sebou neshodují; neboť někteří mi nepřiznávají, že jsem sám autorem svých cest; a jiní mě dělají autorem knih, které mi jsou úplně cizí.

Shledávám rovněž, že váš tiskař byl tak nedbalý, že popletl časy a zkomolil data mých jednotlivých plaveb a návratů; nepřidělil ani pravý rok, ani pravý měsíc, ani den v měsíci: a slyším, že původní rukopis byl od vydání mé knihy úplně zničen; a ani já už žádný opis nemám: poslal jsem vám však některé opravy, které můžete vložit, pokud by někdy mělo přijít druhé vydání: a přece za nimi nemohu stát; a nechám tu věc svým soudným a laskavým čtenářům, ať si ji upraví, jak sami uznají.

Slyším, že někteří naši mořští Yahuové vytýkají mému námořnickému jazyku, že na mnoha místech není náležitý a dnes už se ho neužívá. Nemohu si pomoci. Při svých prvních plavbách, dokud jsem byl mlád, jsem byl učen nejstaršími námořníky a naučil se mluvit, jak mluvili oni. Od té doby jsem však shledal, že mořští Yahuové mají, jako ti suchozemští, sklon prznit svá slova novotami, a ti suchozemští je mění každý rok; a tak si vzpomínám, že při každém návratu do své vlasti byl jejich starý dialekt tak změněn, že jsem tomu novému sotva rozuměl. A pozoruji, že kdykoli ke mně nějaký Yahu ze zvědavosti přij-

de z Londýna na návštěvu, žádný z nás obou nedokáže sdělit své myšlenky tomu druhému srozumitelně.

Kdyby odsudek Yahuů mohl na mě jakkoli působit, měl bych veliký důvod si stěžovat, že se někteří z nich odvažují myslet, že má kniha cest je pouhý výmysl mého mozku, a že zacházejí tak daleko, že činí narážky, že Houyhnhnmové a Yahuové mají stejně málo skutečné existence jako obyvatelé Utopie.

Vskutku musím doznat, že co se týká lidu Lilipútu, Brobdingragu (neboť tak mělo to slovo být psáno, a ne chybně Brobdingnag) a Laputy, neslyšel jsem dosud o žádném Yahuovi tak domýšlivém, aby popíral jejich bytí nebo skutečnosti, které jsem o nich vylíčil; neboť pravda okamžitě každého čtenáře zasáhne přesvědčivě. Je snad méně pravděpodobnosti v mé zprávě o Houyhnhnmech nebo Yahuech, když je zjevné, pokud jde o posledně jmenované, že jich jsou i v této zemi mnohé tisíce, kteří se liší od svých bratrů hovad v zemi Houyhnhnmů jen tím, že užívají jakési breptání a nechodí nazí? Psal jsem pro jejich nápravu, ne pro jejich pochvalu. Spojená chvála celého jejich plemene by pro mě měla menší váhu než řehot těch dvou zvrhlých Houyhnhnmů, které mám ve stáji; neboť z nich, byť zvrhlých, přec pořád nabývám v nejedné ctnosti bez příměsi neřesti.

Opovažují se tito ubozí živočichové myslet, že jsem natolik zvrhlý, abych hájil svou pravdomluvnost? Yahu jsem sice, ví se však po celé zemi Houyhnhnmů, že jsem byl, díky poučení a příkladu svého slovutného pána, s to v období dvou let (byť přiznávám s největšími obtížemi) odstranit onen pekelný návyk lhát, vytáčet se, klamat a dvojsmysln mluvit, tak hluboce zakořeněný v samých duších všech příslušníků mého druhu; obzvláště Evropanů.

Mám při této mrzuté příležitosti ještě jiné stížnosti; nebudu však obtěžovat sebe ani vás dále. Musím upřímně doznat, že od svého posledního návratu ve mně znovu ožily některé zkaženosti mé Yahuí přirozenosti, a to tím, že se stýkám s několika příslušníky vašeho druhu,

a zvláště s těmi z vlastní rodiny, z nevyhnutelné nutnosti; jinak bych se nikdy nebyl pustil do tak nesmyslného podniku, jako je napravit Yahuí plemeno v tomto království; avšak s takovými vzdušnými plány jsem už nadobro skončil.

2. dubna 1727

Část první: Cesta do Lilipútu

Kapitola první

Autor podává zprávu o sobě a své rodině. Jeho první pohnutky k cestování. Ztroskotá, zachrání si život plaváním a dostane se v bezpečí na břeh v zemi Liliputů; je zajat a odveden do vnitrozemí.

Můj otec měl malý statek v Nottinghamshiru; já byl třetí z pěti synů. Ve čtrnácti letech mě poslal na Emanuel College v Cambridgi, kde jsem zůstal tři roky a pilně se věnoval studiím. Protože však výlohy na mé vydržování byly i při skromné podpoře na jeho úzké jmění přespříliš velké, byl jsem dán do učení k panu Jamesi Batesovi, vyhlášenému londýnskému ranhojiči, u něhož jsem vydržel čtyři léta. Peníze, které mi otec čas od času posílal, jsem obracel na nauku o navigaci a jiné části matematiky užitečné těm, kdo zamýšlejí cestovat, neboť jsem byl odjakživa přesvědčen, že dříve či později to bude i můj úděl. Když jsem od pana Batese odešel, vrátil jsem se k otci, a s jeho pomocí a s pomocí strýce Johna a několika dalších příbuzných jsem získal čtyřicet liber a slib třiceti liber ročně na studia v Leidenu; tam jsem dva roky a sedm měsíců studoval lékařství, protože jsem věděl, že se to na dlouhých plavbách bude hodit.

Krátce po návratu z Leidenu mě můj dobrý učitel pan Bates doporučil za ranhojiče na loď Swallow, jejímž kapitánem byl Abraham Pannel; s ním jsem vydržel tři a půl roku a vykonal jsem jednu dvě plavby do Levanty a do jiných končin. Když jsem se vrátil, rozhodl jsem se

usadit v Londýně; v tom mě pan Bates, můj učitel, podporoval a doporučil mě několika pacientům. Vzal jsem si část malého domu v Old Jewry, a jelikož mi radili, abych změnil svůj stav, oženil jsem se s Mary Burtonovou, druhou dcerou pana Edmunda Burtona, obchodníka s punčochami v Newgate Street, s níž jsem dostal čtyři sta liber věna.

Můj dobrý učitel Bates však o dva roky později zemřel, a protože jsem měl málo přátel, začalo mi živobytí váznout; svědomí mi nedovolovalo napodobovat špatnou praxi mnohých mých cechovních bratří. Poradil jsem se tedy se svou ženou a s několika známými a rozhodl se vrátit se na moře. Postupně jsem byl ranhojičem na dvou lodích, za šest let jsem podnikl několik plaveb do Východních a Západních Indií a trochu si tím přilepšil. Volné hodiny jsem trávil čtením nejlepších spisovatelů starých i novějších, byl jsem vždy opatřen slušnou zásobou knih; a když jsem byl na břehu, pozoroval jsem mravy a povahy lidí a učil se jejich jazykům; v tom se mi, díky dobré paměti, dařilo pozoruhodně snadno.

Poslední z těchto plaveb nedopadla valně, takže moře mě omrzelo a chtěl jsem zůstat doma se ženou a dětmi. Přestěhoval jsem se z Old Jewry do Fetter Lane a odtamtud do Wappingu, s nadějí, že získám živobytí mezi námořníky; nedopadlo to však. Po třech letech čekání, že se věci obrátí k lepšímu, jsem přijal výhodnou nabídku kapitána Williama Pricharda, velitele lodi Antelope, který se chystal plout do Jižních moří. Vypluli jsme z Bristolu 4. května 1699 a plavba zprvu šla velmi zdárně.

Nebylo by, z jistých důvodů, slušné obtěžovat čtenáře podrobnostmi našich dobrodružství v oněch mořích; stačí povědět, že nás na přechodu odtud do Východních Indií prudká bouře zahnala na severozápad od Van Diemenovy země. Pozorováním jsme zjistili, že se nacházíme na třicátém stupni a dvou minutách jižní šířky. Dvanáct našich mužů bylo mrtvých přepracováním a špatnou stravou; ostatní byli ve velmi slabém stavu. Pátého listopadu, kdy v oněch končinách

počíná léto, bylo počasí hustě mlhavé a námořníci spatřili skalisko na půl kabelu od lodi; vítr byl však tak silný, že nás naň hnalo přímo a vzápětí jsme se roztříštili. Šesti z posádky, mezi nimiž jsem byl i já, se podařilo spustit na moře člun a nějak se dostat od lodi i od skaliska. Veslovali jsme podle mého odhadu asi tři lígy (zhruba patnáct kilometrů), až jsme nemohli dál, neboť jsme byli už vysíleni námahou na lodi. Svěřili jsme se tedy milosti vln a asi za půl hodiny byl člun převrácen náhlým poryvem od severu. Co se stalo s mými druhy ve člunu, s těmi, kdo vyvázli na skalisku, nebo s těmi, kdo zůstali na lodi, povědět nedovedu; ale soudím, že všichni zahynuli. Já sám jsem plaval, kam mě osud nesl, hnán větrem a přílivem. Často jsem spouštěl nohy a dna jsem se nedotkl; když jsem už však byl na konci sil a nemohl se dál zmáhat, zjistil jsem, že stojím; a to už bouře značně polevila. Svah byl tak mírný, že jsem šel skoro míli, než jsem se dostal na břeh, což bylo, jak jsem počítal, asi v osm hodin večer. Pokročil jsem pak kus dál, snad půl míle, nemohl jsem však objevit ani stopy domů ani obyvatel; byl jsem už aspoň tak zemdlen, že bych si jich asi nebyl ani všiml. Byl jsem nesmírně unavený, a k tomu horké počasí a asi půl pinty brandy, kterou jsem vypil, než jsem opustil loď, mě přemohly spánkem. Lehl jsem si do trávy, která byla velmi krátká a měkká, a usnul jsem tvrději, než si pamatuji za celý život; a podle mého odhadu asi na devět hodin, neboť když jsem se probudil, bylo právě ráno. Pokusil jsem se vstát, nemohl jsem se však ani hnout: neboť jak jsem ležel na zádech, zjistil jsem, že mám ruce i nohy pevně připoutány k zemi po obou stranách; a také vlasy, které jsem měl dlouhé a husté, byly přivázány stejným způsobem. Rovněž jsem cítil napříč tělem několik tenkých pout od podpaží až k stehnům. Mohl jsem jen zírat vzhůru; slunce začínalo pálit a světlo mi dráždilo oči. Slyšel jsem kolem sebe zmatený hluk, ale v poloze, v jaké jsem ležel, nemohl jsem vidět nic kromě oblohy. Za chvíli jsem ucítil, jak se mi po levé noze pohybuje něco živého a mírně se posouvá kupředu přes hruď, až to postoupilo skoro až

k mé bradě; a když jsem sklopil oči, jak nejvíc jsem mohl, poznal jsem, že je to lidská bytost necelých šest palců vysoká (asi patnáct centimetrů), s lukem a šípem v rukou a toulcem na zádech. V témž okamžiku jsem cítil, jak za první následuje nejméně čtyřicet dalších téhož druhu (jak jsem odhadoval). Byl jsem ve svrchovaném úžasu a zařval tak hlasitě, že se všichni poděšeně rozprchli; a někteří z nich, jak mi bylo později pověženo, se zranili pády, které utrpěli, když z mých boků seskakovali na zem. Brzy se však vrátili, a jeden z nich, který se odvážil tak daleko, aby mi dobře viděl do obličeje, zdvihl ruce i oči s obdivem a vykřikl pronikavým, ale zřetelným hlasem: *Hekinah degul*; ostatní to několikrát opakovali, tehdy jsem však ještě nevěděl, co to znamená. Po celou tu dobu jsem ležel, jak si čtenář může domyslet, ve velkých rozpacích. Konečně jsem se dral z pout a šťastně se mi podařilo přetrhnout provazy a vyvrátit kolíky, které mi poutaly levou paži k zemi; neboť když jsem si ji přitáhl k obličeji, zjistil jsem, jakým způsobem mě spoutali, a zároveň jsem prudkým škubnutím, které mi způsobilo nesmírnou bolest, poněkud povolil provazy, které mi na levé straně svíraly vlasy, takže jsem byl právě tak s to otočit hlavu asi o dva palce. Tvorové však utekli podruhé, dřív než jsem je mohl zachytit; načež se ozval veliký křik ve velmi vysokém tónu, a když ustal, slyšel jsem jednoho z nich hlasitě volat *Tolgo phonac*; vzápětí jsem na levé ruce ucítil přes sto šípů, které mě bodaly jako jehly; a mimoto vystřelili ještě další salvu do vzduchu, jako my v Evropě bomby, z nichž mnohé, soudím, dopadly na mé tělo (necítil jsem je však) a některé do tváře, kterou jsem si okamžitě zakryl levou rukou. Když ta sprška šípů přestala, dal jsem se do úpění žalem a bolestí; a když jsem se znovu snažil vyprostit, vystřelili ještě větší salvu než prvně a někteří se mě pokoušeli bodnout kopími do boku; naštěstí jsem však měl na sobě koženou kazajku, kterou nemohli probodnout. Pokládal jsem za nejmoudřejší ležet klidně a hodlal jsem tak vytrvat až do noci, kdy, s levou rukou již volnou, bych se snadno vyprostil: a co se obyvatelstva týkalo, měl jsem důvod

věřit, že se vyrovnám i největšímu vojsku, které by proti mně mohli postavit, byli-li by všichni velcí jako ten, kterého jsem viděl. Osud však o mně rozhodl jinak. Když si lidé všimli, že jsem potichu, přestali střílet šípy; ale podle hluku, který jsem slyšel, jsem poznal, že jich přibývá; a asi čtyři yardy ode mne (necelé čtyři metry), proti mému pravému uchu, jsem přes hodinu slyšel bušení jako lidí při práci; a když jsem k nim otočil hlavu, pokud mi to kolíky a provazy dovolily, uviděl jsem postavené pódium asi stopu a půl nad zemí, které uneslo čtyři zdejší obyvatele, a dva nebo tři žebříky k výstupu; z něho pak ke mně dlouze promluvil jeden z nich, zjevně vznešená osoba, z čehož jsem ale nerozuměl ani slabice. Měl jsem však dodat, že než hlavní osoba začala svou řeč, zvolal třikrát *Langro dehul san* (ta slova i ta předešlá mi byla později opakována a vysvětlena); načež vzápětí asi padesát obyvatel přišlo a přeřezalo provazy, které mi poutaly levou stranu hlavy, čímž mi dali volnost otočit ji vpravo a pozorovat osobu a posuňky toho, kdo měl mluvit. Zdál se být středního věku a vyšší než kterýkoli ze tří ostatních, kteří ho doprovázeli, z nichž jeden byl páže, které mu nadzdvihovalo vlečku a zdálo se poněkud delší než můj prostřední prst; druzí dva stáli po stranách a podpírali ho. Zahrál všechny role řečníka a mohl jsem rozeznat mnohá místa plná hrozeb, jiná pak plná slibů, soucitu a laskavosti. Odpověděl jsem několika slovy, ale co nejpokorněji, zdvihnuv levou ruku a oči k slunci, jako bych ho volal za svědka; a protože jsem byl mdlý hladem, poněvadž jsem už několik hodin před opuštěním lodi nevzal nic do úst, pocítil jsem tlak přirozených potřeb tak mocně, že jsem nedokázal zakrýt svou netrpělivost (snad proti přísným pravidlům slušnosti) a často jsem si přikládal prst k ústům na znamení, že chci jíst. *Hurgo* (tak totiž, jak jsem se později dozvěděl, říkají velikému pánu) mi dobře rozuměl. Sestoupil z pódia a přikázal, aby mi k bokům přistavili několik žebříků, po nichž vylezlo přes sto obyvatel a kráčeli směrem k mým ústům, obtíženi koši plnými masa, které bylo opatřeno a dovezeno sem na rozkaz královský,

hned jak se o mně dověděl. Všiml jsem si, že tam bylo maso několika zvířat, ale podle chuti jsem je rozeznat nemohl. Byly tam plece, kýty a hřbety, tvarované jako skopové, a dobře upravené, ale menší než křidélka skřivana. Jedl jsem je po dvou třech na jeden hlt a bral si po třech bochníčcích najednou, asi velikosti mušketových kulek. Zásobovali mě tak rychle, jak jen mohli, a dávali tisícerá znamení údivu nad mou mohutností a nad mou chutí k jídlu. Pak jsem dal další znamení, že chci pít. Poznali podle mého jídla, že mi malé množství nestačí, a protože to je nejvynalézavější lid, vyhoupli s velikou obratností nahoru jeden ze svých největších sudů, pak jej dovalili k mé ruce a vyrazili vrch; vypil jsem jej na jeden lok, což jsem lehce mohl, neboť neobsahoval ani půl pinty, a chutnalo to jako lehké burgundské, jen mnohem lahodnější. Přinesli mi druhý sud, jejž jsem vypil stejným způsobem, a dával jsem znamení, aby mi dali ještě; víc však neměli. Když jsem tyto divy předvedl, křičeli radostí a tancovali mi po prsou, několikrát opakujíce jako prve *Hekinah degul*. Dali mi znamení, abych oba sudy shodil dolů, nejdřív však lidi dole upozornili, ať jdou z cesty, hlasitě volajíce *Borach mevolah*; a když viděli nádoby ve vzduchu, ozval se obecný výkřik *Hekinah degul*. Doznávám, že mě často pokoušelo, zatímco se mi procházeli po těle sem a tam, abych popadl čtyřicet nebo padesát z těch, kdo by se dostali na dosah, a mrštil jimi o zem. Avšak vzpomínka na to, co jsem už zakusil, a co pravděpodobně nebylo to nejhorší, čím mi mohli ublížit, a čestný slib, který jsem jim dal – neboť tak jsem si vykládal své pokorné chování – mi tyto představy brzy vyhnaly z hlavy. Kromě toho jsem se už považoval za vázaného zákony pohostinství k lidu, který se mi věnoval s takovým nákladem a pompou. V myšlenkách jsem se však dost nemohl vynadivit smělosti těchto drobounkých smrtelníků, kteří se opovážili vylézt a procházet se po mém těle, zatímco jedna z mých rukou byla volná, aniž se zachvěli při pouhém pohledu na tak obrovského tvora, jakým jsem jim musel připadat. Po jisté době, když si všimli, že už nežádám o další

maso, objevila se přede mnou vysoce postavená osoba od Jeho císařského Veličenstva. Jeho Excelence, vystoupivši mi na lýtko pravé nohy, kráčela po pravé noze až k mé tváři, asi s tuctem své družiny; a předložila pod královskou pečetí své pověření, které mi přiložila těsně k očím, a asi deset minut mluvila bez známek hněvu, ale s jakousi pevnou rozhodností, často ukazujíc kupředu, což bylo, jak jsem později zjistil, směrem k hlavnímu městu, asi půl míle vzdálenému; kam, jak bylo dohodnuto Jeho Veličenstvem v radě, musím být dopraven. Odpověděl jsem několika slovy, ale bez výsledku, a dal jsem znamení volnou rukou tak, že jsem ji přiložil k druhé (ale přes hlavu Jeho Excelence, abych neublížil jemu či jeho družině) a pak ke své vlastní hlavě a tělu, abych naznačil, že si přeji svobodu. Ukázalo se, že mi dost dobře porozuměl, neboť zavrtěl hlavou nesouhlasně a držel ruku v postavení, kterým ukazoval, že musím být odvezen jako vězeň. Jinými znameními mi však dal na srozuměnou, že budu mít dost jídla i pití a velmi dobré zacházení. Načež jsem ještě jednou pomýšlel na to pokusit se zpřetrhat svá pouta; ale znovu, když jsem ucítil pálení jejich šípů ve tváři a na rukou, které byly samý puchýř, a mnoho šípů v nich dosud trčelo, a když jsem rovněž pozoroval, že počet mých nepřátel roste, dal jsem najevo, že si se mnou mohou dělat, co se jim zlíbí. Načež *hurgo* a jeho družina odešli se vší zdvořilostí a s rozzářenou tváří. Krátce nato jsem slyšel všeobecný pokřik s častým opakováním slov *Peplom selan*; a cítil jsem, jak mi na levé straně množství lidí uvolňuje provazy do té míry, že jsem se mohl otočit na pravý bok a ulevit si tím, že jsem si odvedl vodu; což jsem učinil velmi vydatně, k velikému úžasu lidu, který, uhádnuv z mého pohybu, co se chystám udělat, se okamžitě na té straně rozdělil napravo a nalevo, aby se vyhnul proudu, který ze mne tryskal s takovým hukotem a prudkostí. Ještě předtím mi však natřeli obličej a obě ruce jakousi mastí, velmi příjemné vůně, která v několika minutách odstranila veškeré pálení od jejich šípů. Tyto okolnosti, spolu s osvěžením, které mi poskytla jejich strava a nápoj –

oboje velmi vydatné – mě naklonily ke spánku. Spal jsem asi osm hodin, jak mě později ujistili; a nebylo divu, neboť lékaři na císařův rozkaz přimíchali do sudů s vínem uspávací prostředek.

Zdá se, že hned v okamžiku, kdy mě po mém přistání objevili spát na zemi, dostal císař o mně rychlou zprávu zvláštním poslem; a bylo v radě rozhodnuto, že budu spoután způsobem, který jsem vylíčil (což bylo vykonáno v noci, zatímco jsem spal); že mi bude posláno hojnost jídla a pití a připraven stroj, který by mě dopravil do hlavního města.

To rozhodnutí se snad bude zdát velmi smělé a nebezpečné, a jsem přesvědčen, že by je žádný panovník v Evropě při podobné příležitosti nenásledoval. Podle mého mínění však bylo nanejvýš prozíravé i velkorysé: neboť kdyby se tento lid pokusil zabít mě svými kopími a šípy ve spánku, byl bych se jistě probudil při prvním zabolení, které by mohlo tak vybičovat můj hněv a sílu, že bych byl s to zpřetrhat provazy, jimiž jsem byl spoután; a poté, protože by neměli jak klást odpor, nemohli by očekávat milost.

Tito lidé jsou vynikajícími matematiky a dospěli ve strojnictví k veliké dokonalosti pod ochranou a povzbuzováním císaře, který je slavným mecenášem učenosti. Tento vladař má několik strojů upevněných na kolech k dopravě stromů a jiných velikých břemen. Své největší válečné lodě, z nichž některé měří devět stop (asi dva a půl metru), často staví v lesích, kde kácejí dřevo, a nechává je na těch strojích vézt tři nebo čtyři sta yardů k moři. Pět set tesařů a inženýrů bylo okamžitě postaveno k dílu, aby připravili ten největší stroj, jaký měli. Byl to dřevěný rám tři palce nad zemí, asi sedm stop dlouhý a čtyři široký, pohybující se na dvaadvaceti kolech. Pokřik, který jsem slyšel, byl při příchodu toho stroje, který, jak se zdá, vyrazil čtyři hodiny po mém přistání. Byl přistaven souběžně se mnou, jak jsem ležel. Hlavní obtíž byla zdvihnout mě a umístit do tohoto vozu. Osmdesát sloupků, každý vysoký jednu stopu, bylo k tomu účelu postaveno, a velmi pevné provazy tloušťky motouzu byly háky připevněny k mnoha popruhům, kte-

ré mi dělníci ovinuli kolem krku, rukou, těla a nohou. Devět set nejsilnějších mužů bylo zaměstnáno taháním těchto provazů množstvím kladek upevněných na sloupech; a tak jsem byl za necelé tři hodiny zdvižen a zavěšen do stroje a tam pevně svázán. To vše mi bylo řečeno; neboť když se ta operace prováděla, ležel jsem v hlubokém spánku působením toho uspávacího prostředku vlitého mi do nápoje. Patnáct set největších císařových koní, každý asi čtyři a půl palce vysoký, bylo zapřaženo, aby mě táhli do metropole, která byla, jak jsem řekl, půl míle vzdálená.

Asi čtyři hodiny po tom, co jsme vyrazili, mě probudila velmi směšná nehoda; neboť když se vůz na chvíli zastavil, aby se seřídilo něco, co nebylo v pořádku, dva nebo tři mladí domorodci dostali zvědavost podívat se, jak vypadám ve spánku; vylezli na stroj a opatrně se přiblížili k mému obličeji; jeden z nich, důstojník u gardy, mi strčil ostrý konec své poloviční píky kus do levé nosní dírky, což mě polechtalo v nose jako stéblo a přinutilo mě prudce kýchnout; načež se nepozorovaně vytratili, a trvalo tři týdny, než jsem se dozvěděl příčinu svého tak náhlého probuzení. Zbytek dne jsme ušli dlouhý kus cesty a v noci se utábořili s pěti sty strážnými po každé mé straně, polovinou s pochodněmi a polovinou s luky a šípy, připraveni střílet, kdybych se chtěl hnout. Příštího rána za východu slunce jsme pokračovali v pochodu a asi k polednímu jsme dorazili na dvě stě yardů od městské brány. Císař a celý jeho dvůr nám přišli vstříc; jeho velcí dvořané však naprosto nedopustili, aby se Jeho Veličenstvo vydávalo v nebezpečí vylezením na mé tělo.

V místě, kde se vůz zastavil, stál starobylý chrám, pokládaný za největší v celém království; a protože byl před několika lety poskvrněn nepřirozenou vraždou, byl, podle horlivosti těchto lidí, hleděn jako znesvěcený, a proto obracen k obecnému užívání a všechny ozdoby a vybavení odneseny. V této budově bylo určeno, že budu uložen. Velká brána obrácená na sever byla asi čtyři stopy vysoká a téměř dvě

stopy široká, jíž jsem mohl snadno proklouznout. Po každé straně brány bylo malé okénko ne výš než šest palců nad zemí: do toho na levé straně královský kovář vložil jednadevadesát řetězů, podobných těm, které v Evropě visívají u dámských hodinek, a téměř stejně velkých, které byly šestatřiceti visacími zámky uzamčeny k mé levé noze. Naproti tomuto chrámu, na druhé straně hlavní silnice, ve vzdálenosti dvaceti stop, stála věž alespoň pět stop vysoká. Zde vystoupil císař s mnoha předními pány svého dvora, aby měli příležitost na mne pohledět, jak mi bylo řečeno, neboť já je neviděl. Spočítalo se, že přes sto tisíc obyvatel přišlo z města za stejným účelem; a navzdory mým strážím věřím, že nebylo méně než deset tisíc těch, kteří se v různých dobách vyšplhali po žebřících na mé tělo. Brzy však bylo vyhlášeno nařízení, které to pod trestem smrti zakazovalo. Když dělníci shledali, že se nemohu vymanit, přeřezali všechny provazy, které mě poutaly; načež jsem vstal, s tak melancholickou náladou, jakou jsem za celý svůj život nepamatoval. Hluk a úžas lidu, když mě viděli vstát a chodit, se nedají vylíčit. Řetězy, které poutaly mou levou nohu, byly asi dva yardy dlouhé a dávaly mi nejen volnost chodit tam a zpět v půlkruhu, ale protože byly upevněny na čtyři palce od brány, dovolovaly mi vlézt dovnitř a lehnout si v chrámu v plné délce.

Kapitola druhá

Lilipútský císař, provázen několika šlechtici, přichází navštívit autora v jeho uvěznění. Popis císařovy osoby a oděvu. Učenci jsou pověřeni, aby autora učili svému jazyku. Získává přízeň mírnou povahou. Jeho kapsy jsou prohledány a je mu odebrán meč a pistole.

Když jsem se postavil na nohy, rozhlédl jsem se kolem sebe a musím doznat, že jsem nikdy nespatřil zábavnější vyhlídku. Kraj kolem se jevil jako jedna souvislá zahrada a ohraničená pole, obvykle o rozměrech čtyřicet stop na čtyřicet, se podobala záhonům květin. Mezi těmito poli byly roztroušeny lesíky o velikosti půl stangy, a nejvyšší stromy, jak jsem mohl soudit, se zdály být sedm stop vysoké. Vlevo jsem si prohlížel město, které vypadalo jako namalovaná divadelní kulisa města.

Několik hodin už mě silně tížily přirozené potřeby; čemuž není divu, neboť uplynuly skoro dva dny od chvíle, kdy jsem si naposled ulevil. Byl jsem ve velikých nesnázích mezi naléhavostí a studem. Nejlepší prostředek, který jsem dokázal vymyslet, bylo vlézt do svého domu, což jsem také učinil; a zavřev za sebou bránu, odešel jsem tak daleko, jak mi délka řetězu dovolila, a zbavil se oné nepříjemné zátěže. To však byl jediný případ, kdy jsem se dopustil tak nečistého skutku; a nemohu než doufat, že mi laskavý čtenář něco promine, až můj případ a tíseň, v níž jsem byl, zváží zrale a nestranně. Od té chvíle byla má stálá praxe konat tu věc hned po vstání venku na čerstvém vzduchu, v plné délce řetězu; a každé ráno před příchodem společnosti bylo řádně postaráno o to, aby to odporné svinstvo bylo odvezeno trakaři, dvěma sluhy k tomu ustanovenými. Nebyl bych se u této okolnosti, snad na první pohled nikterak závažné, tak dlouho zdržoval,

kdybych nepokládal za nutné hájit svůj charakter, pokud jde o čistotnost, před světem; což, jak jsem slyšel, se někteří moji pomlouvači při této i jiných příležitostech ráčili uvést v pochybnost.

Když to dobrodružství skončilo, vyšel jsem zase ze svého domu, neboť jsem potřeboval čerstvý vzduch. Císař již sestoupil z věže a jel ke mně na koni, což ho málem přišlo draho; neboť zvíře, byť velmi dobře cvičené, zcela nezvyklé takovému pohledu, který se mu musel jevit, jako by před ním pohnula hora, vzepjalo se na zadní; ten panovník však, který je výborným jezdcem, zůstal v sedle, dokud nepřiběhli jeho průvodci a nedrželi uzdu, zatímco Jeho Veličenstvo mělo čas sesednout. Když sesedl, prohlédl si mě z obou stran s velkým obdivem; ale zůstával mimo dosah mého řetězu. Nařídil svým kuchařům a číšníkům, kteří byli už připraveni, aby mi dodávali jídlo a pití, které mi přistrkovali v jakýchsi vozech na kolech, dokud na ně nedosáhnu. Vzal jsem ty vozíky a brzy je všechny vyprázdnil; dvacet jich bylo plných masa a deset nápoje; z každého z prvních jsem měl dvě nebo tři pořádná sousta; a nápoj z deseti nádob, který byl obsažen v hliněných džbánech, jsem vylil do jednoho vozíku a vypil na jeden lok; a tak jsem učinil i s ostatními. Císařovna a mladí princové a princezny obou pohlaví, doprovázeni mnoha dámami, seděli opodál na židlích; ale po nehodě, která se stala císařovu koni, sestoupili z nich a přistoupili k jeho osobě, kterou se nyní chystám popsat. Je vyšší téměř o šířku mého nehtu než kdokoli z jeho dvora; což samo stačí, aby vzbudil v divácích úctu. Rysy má silné a mužné, s habsburským rtem a klenutým nosem, pleť olivovou, drží se vzpřímeně, tělo a údy souměrné, všechny pohyby ladné a vystupování majestátní. Měl tehdy nejlepší léta za sebou, bylo mu dvacet osm let a tři čtvrti, z nichž vládl asi sedm ve velkém blahu a většinou vítězně. Pro lepší pohodlí k nahlédnutí jsem si lehl na bok, takže jsem měl obličej v jedné rovině s jeho a on stál jen tři yardy daleko: od té doby jsem ho ovšem měl mnohokrát v ruce, a tedy nemohu být v popisu klamán. Jeho šat byl velmi prostý a jedno-

duchý, střihem mezi asijským a evropským; na hlavě však měl lehkou zlatou helmici, zdobenou drahokamy, a chochol na vrcholu. Držel tasený meč v ruce, aby se bránil, kdybych se náhodou vymanil; byl bezmála tři palce dlouhý; jílec a pochva byly zlaté, osázené diamanty. Hlas měl pronikavý, ale velmi jasný a zřetelný; a mohl jsem jej dobře slyšet, když jsem stál. Dámy a dvořané byli všichni vznešeně oděni; takže místo, kde stáli, se zdálo jako nějaká sukně rozprostřená na zemi, vyšívaná postavami ze zlata a stříbra. Jeho císařské Veličenstvo ke mně často mluvilo a já odpovídal: ale ani jeden z nás nerozuměl ani slabice. Bylo tam přítomno několik jeho kněží a právníků (jak jsem odhadoval podle oděvu), kteří dostali rozkaz, aby mě oslovili; a já k nim promluvil tolika jazyky, kolik jsem jich alespoň trochu znal, a to byla hornoněmčina a dolnoněmčina, latina, francouzština, španělština, italština a Lingua Franca, ale vše marně. Asi po dvou hodinách se dvůr vzdálil a já zůstal se silnou stráží, aby zabránila drzosti a pravděpodobně i zlobě chátry, která se dychtivě tlačila ke mně, jak nejblíže se odvážila; a někteří z nich měli tu drzost střílet na mne své šípy, když jsem seděl na zemi u dveří svého domu, z nichž jeden mě jen tak tak minul u levého oka. Plukovník však dal zatknout šest hlavních rozdmychavačů a nepovažoval za vhodnější trest, než mi je spoutané vydat; což někteří jeho vojáci také učinili, strkajíce je kupředu pažbami svých pík na dosah mé ruky. Vzal jsem je všechny do pravice, pět z nich jsem vložil do kapsy u kabátu; a co se šestého týkalo, naznačil jsem výrazem, že ho sním zaživa. Ten ubožák strašlivě ječel a plukovník i jeho důstojníci byli v nemalých rozpacích, zvláště když viděli, jak vytahuji svůj kapesní nůž: ale brzy jsem je zbavil obav; neboť pohlédnuv mírně a hned nato přeřeznuv provazy, jimiž byl spoután, postavil jsem ho opatrně na zem, a on utekl. S ostatními jsem naložil stejně, bera je po jednom z kapsy; a pozoroval jsem, že se jak vojáci, tak lid tím projevem mé shovívavosti náramně potěšili, a u dvora byl ten skutek vykládán velmi v můj prospěch.

K večeru jsem se s nějakou námahou dostal do svého domu, kde jsem ulehl na zem, a tak jsem tam pokračoval asi čtrnáct dní; po tu dobu dal císař příkaz, aby mi připravili lůžko. Šest set lůžek obvyklých rozměrů bylo přivezeno ve vozech a sestaveno v mém domě; sto padesát jejich lůžek, sešitých k sobě, dalo šířku i délku; a ta byla ve čtyřech vrstvách nad sebou: což mě však jen chatrně chránilo před tvrdostí podlahy, která byla z hladkého kamene. Podle stejného výpočtu mě opatřili prostěradly, přikrývkami a pokrývkami, celkem snesitelnými pro někoho, kdo si tak dlouho zvykal na strasti.

Jak se zvěst o mém příchodu šířila královstvím, přiváděla ohromné zástupy bohatých, zahálčivých a zvědavých lidí, kteří se chtěli na mě podívat; takže se vesnice téměř vyprázdnily; a byla by nastala velká nedbalost v orbě a domácích záležitostech, kdyby se Jeho císařské Veličenstvo nepostaralo proti té nepříjemnosti několika proklamacemi a státními nařízeními. Určilo, aby ti, kdo mě již viděli, se vrátili domů a aby se neopovažovali přijít blíž než na padesát yardů od mého domu bez povolení dvorského; čímž si státní tajemníci přišli na pěkné poplatky.

Zatím císař konal časté porady, aby rozhodl, jak se mnou naložit; a jeden můj zvláštní přítel, osoba velmi vznešená, který byl v tajnostech jako málokdo, mě pak ujistil, že dvůr byl ohledně mě v mnohých nesnázích. Obávali se, že se vymaním z pout; že má strava bude velmi nákladná a mohla by způsobit hlad. Někdy rozhodli, že mě vyhladoví; nebo alespoň že mi do tváře a rukou vystřelí otrávené šípy, které by mě rychle vypravily ze světa; pak však zase uvážili, že zápach tak velké mrtvoly by mohl vyvolat mor v metropoli a pravděpodobně se šířit celým královstvím. Uprostřed těch porad přišlo několik vojenských důstojníků ke dveřím velké rady, a dva z nich byli vpuštěni dovnitř a podali zprávu o mém jednání s šesti výše zmíněnými zločinci; což udělalo v mysli Jeho Veličenstva i celého shromáždění v můj prospěch tak dobrý dojem, že byl vydán císařský výnos, jenž ukládal všem vsím

v okruhu devíti set yardů od města dodávat mi každé ráno šest volů, čtyřicet ovcí a jiné potraviny pro mou obživu; spolu s odpovídajícím množstvím chleba, vína a jiných nápojů; k řádnému zaplacení toho vydalo Jeho Veličenstvo poukázky na svou pokladnici: – neboť tento vladař žije hlavně z vlastních panství; jen zřídka, kromě velkých příležitostí, vybírá od svých poddaných nějaké dávky, kteří jsou povinni ho ve válkách doprovázet na vlastní náklad. Stanoveno bylo rovněž, že šest set osob bude mým služebnictvem; měli vymezené stravné na své vydržování a byly jim postaveny stany velmi pohodlně po obou stranách mých dveří. Dále bylo nařízeno, aby mi tři sta krejčích ušilo oděv podle zdejší módy; aby šest největších učenců Jeho Veličenstva bylo pověřeno mě vyučovat jejich jazyku; a konečně, aby císařovi koně i koně šlechty a oddílů gardy byli v mé přítomnosti často cvičeni, aby si na mě přivykli. Všechny tyto rozkazy byly řádně vykonány; a asi za tři týdny jsem udělal v učení se jejich jazyku velké pokroky; a po tu dobu mě císař často poctil svými návštěvami a ráčil pomáhat mým učitelům v mém vyučování. Začali jsme už spolu nějakým způsobem rozmlouvat; a první slova, která jsem se naučil, vyjadřovala mé přání, „aby mi ráčil dát svobodu“; což jsem každý den opakoval na kolenou. Jeho odpověď, pokud jsem jí mohl rozumět, byla, „že to musí být dílo času, o kterém nelze uvažovat bez porady s radou, a že nejprve musím *lumos kelmin pesso desmar lon emposo*;“ to jest přísahat mír s ním a jeho královstvím. Nicméně že se se mnou bude zacházet se vší laskavostí. A radil mi, abych „trpělivostí a opatrným chováním získal dobré mínění jeho vlastní i jeho poddaných“. Žádal, „abych nevzal špatně, že nařídí jistým povolaným úředníkům, aby mě prohledali; neboť pravděpodobně nosím u sebe několik zbraní, které musí být nutně nebezpečnými věcmi, odpovídají-li rozměrům tak obrovské osoby“. Řekl jsem, že „Jeho Veličenstvo bude uspokojeno; neboť jsem ochoten se svléci a kapsy před ním obrátit“. To jsem částečně vyjádřil slovy, částečně znameními. Odpověděl, „že podle zákonů království mě musí

prohledat dva jeho úředníci; že ví, že to nelze bez mého souhlasu a součinnosti; a že má o mé velkorysosti a spravedlnosti tak dobré mínění, že svěřuje jejich osoby do mých rukou; a cokoli mi vezmou, bude mi vráceno, až zemi opustím, nebo zaplaceno v ceně, kterou si určím". Vzal jsem oba úředníky do rukou, strčil jsem je nejprve do kapes u kabátu, pak do každé jiné kapsy, kterou jsem u sebe měl, kromě dvou vestních kapsiček a jiné tajné kapsy, kterou jsem si přál nemít prohledanou, neboť v ní bylo několik maličkostí, které nebyly důležité pro nikoho než pro mne. V jedné z vestních kapsiček byly stříbrné hodinky a v druhé malé množství zlata v měšci. Tito pánové, mající u sebe pero, inkoust a papír, pořídili přesný soupis všeho, co viděli; a když skončili, požádali, abych je postavil na zem, aby ho mohli předat císaři. Tento soupis jsem později přeložil do angličtiny a zní, slovo za slovem, takto:

„*Imprimis*: V pravé kapse kabátu velikého Člověka Hory" (neboť tak si vykládám slova *quinbus flestrin*) „jsme po nejpečlivějším prohledání nalezli jen jediný veliký kus hrubého plátna, dost velký, aby posloužil jako koberec pro hlavní státní síň Vašeho Veličenstva. V levé kapse jsme viděli obrovskou stříbrnou truhlu s víkem z téhož kovu, kterou my, prohledávatelé, nedokázali zdvihnout. Žádali jsme, aby byla otevřena, a jeden z nás, vstoupiv do ní, zapadl si až po půl lýtka do jakéhosi prachu, jehož část nám vyletěla do obličeje a nutila nás oba několikrát za sebou kýchat. V pravé kapse vesty jsme nalezli obrovský balík bílých tenkých věcí, přeložených jedna přes druhou, asi tak veliký jako tři muži, převázaný silným lanem a označený černými znaky; což soudíme s pokorou, že jsou písemnosti, s každým písmenem téměř polovinou dlaně našich rukou. V levé byl jakýsi stroj, z jehož zadní části trčelo dvacet dlouhých tyčí, podobných palisádě před dvorem Vašeho Veličenstva: čímž se, dle našeho domnění, Člověk Hora češe; neboť jsme ho vždy nezatěžovali otázkami, protože nám velikou obtíží bylo přimět ho, aby nám porozuměl. Ve velké kapse na pravé straně jeho

prostředního obalu“ (tak překládám slovo *ranfulo*, jímž mysleli mé kalhoty) „jsme viděli dutý železný sloup, asi tak dlouhý jako muž, upevněný k pevnému kusu dřeva větší než sloup; a po straně sloupu trčely obrovské kusy železa, vyřezané do zvláštních tvarů, o jejichž významu nic nevíme. V levé kapse další stroj téhož druhu. V menší kapse po pravé straně bylo několik okrouhlých plochých kousků z bílého a červeného kovu, různé velikosti; některé z těch bílých, které se zdají být stříbrné, byly tak velké a těžké, že jsme je já a můj druh sotva zvedli. V levé kapse byly dva černé sloupy nepravidelného tvaru: nemohli jsme bez obtíží dosáhnout jejich vrcholu, stojíce na dně jeho kapsy. Jeden z nich byl krytý a zdál se celý z jednoho kusu: na horním konci druhého se však objevila bílá okrouhlá hmota, asi dvakrát větší než naše hlavy. Uvnitř každého z nich byl uzavřen obrovský plát oceli; který, na náš rozkaz, jsme ho přinutili ukázat, neboť jsme se obávali, že by to mohly být nebezpečné stroje. Vyňal je z jejich pouzder a řekl nám, že ve své vlastní zemi je zvykem jedním z nich si holit vous a druhým krájet maso. Byly tam dvě kapsy, do nichž jsme nemohli vstoupit: nazýval je svými *fobs*; byly to dvě velké štěrbiny vyříznuté do horní části jeho prostředního obalu, ale pevně stisknuté tlakem jeho břicha. Z pravé *fobs* visel velký stříbrný řetěz s podivuhodným strojem na konci. Nařídili jsme mu, aby vytáhl, cokoli bylo na konci toho řetězu; čímž se ukázal být zeměkoulí, zpola stříbrnou a zpola z nějakého průhledného kovu; neboť na průhledné straně jsme viděli jisté podivné postavy nakreslené v kruhu a mysleli si, že se jich dotkneme, dokud jsme nezjistili, že naše prsty zastavuje ta zářivá hmota. Přiložil nám ten stroj k uším, který vydával neustálý zvuk jako mlýn; a soudíme, že je to buď nějaké neznámé zvíře, nebo bůh, kterého uctívá; ale přikláníme se spíš k druhému mínění, neboť nás ujistil (pokud jsme ho dobře pochopili, neboť se vyjadřoval velmi nedokonale), že zřídka cokoli dělá bez porady s ním. Nazýval ho svou věštírnou a říkal, že mu ukazuje čas na každý jeho životní úkon. Z levé *fobs* vyňal síť téměř tak

velkou jako pro rybáře, ale uzpůsobenou k otvírání a zavírání jako měšec, a sloužila mu k témuž účelu: shledali jsme v ní několik hmotných kousků žlutého kovu, které, pokud jsou to opravdu zlato, musí být nesmírné hodnoty.

„Když jsme tak, uposlechnuvše rozkazů Vašeho Veličenstva, pečlivě prohledali všechny jeho kapsy, povšimli jsme si pásu kolem jeho pasu z kůže nějakého obrovského zvířete, z něhož na levé straně visel meč dlouhý jako pět mužů; a na pravé straně torba či vak rozdělený na dvě přihrádky, přičemž každá přihrádka pojme tři poddané Vašeho Veličenstva. V jedné z těchto přihrádek bylo několik koulí z nejtěžšího kovu, asi tak velkých jako naše hlavy, které vyžadovaly silnou ruku, aby je zdvihla: druhá přihrádka obsahovala hromadu jakýchsi černých zrnek, ale ne příliš velkou co do objemu a váhy, neboť jsme jich mohli udržet přes padesát v dlaních našich rukou.

„Toto je přesný soupis toho, co jsme nalezli na těle Člověka Hory, který s námi jednal s velkou zdvořilostí a náležitou úctou k pověření Vašeho Veličenstva. Podepsáno a zpečetěno čtvrtého dne osmdesátého devátého měsíce příznivé vlády Vašeho Veličenstva.

Clefrin Frelock, Marsi Frelock.“

Když byl tento soupis císaři přečten, vybídl mě, byť ve velmi mírných slovech, abych vydal ty jednotlivé věci. Nejprve si vyžádal mou šavli, kterou jsem vytáhl i s pochvou. Zatím nařídil třem tisícům nejlepších svých vojsk (která ho tehdy doprovázela), aby mě obstoupila v odstupu, s luky a šípy právě připravenými k výstřelu; ale já si toho nepovšiml, neboť mé oči byly cele upřeny na Jeho Veličenstvo. Potom mi přikázal, abych svou šavli vytasil, která, ač ji mořská voda poněkud ohlodala rzí, byla ve větší části přejasná. Vytáhl jsem ji, a hned všechna vojska vydala pokřik mezi hrůzou a překvapením; neboť slunce svítilo jasně a odraz jim oslňoval oči, když jsem jim šavlí máchal sem a tam v ruce. Jeho Veličenstvo, nejvelkodušnější kníže, se zalekl méně, než jsem čekal: nařídil mi, abych ji vrátil do pochvy a položil ji na zem co

nejšetrněji, asi šest stop od konce mého řetězu. Druhá věc, kterou si vyžádal, byl jeden z dutých železných sloupů; čímž mínil mé kapesní pistole. Vytáhl jsem jednu, a na jeho přání jsem mu, jak jsem nejlíp uměl, vyjádřil, jak se používá; nabil jsem ji jen prachem, který, díky těsnosti mého vaku, náhodou unikl promočení v moři (nepříjemnost, proti níž všichni rozumní námořníci činí zvláštní opatření,) a nejprve jsem císaře vyzval, aby se nelekl, a potom jsem ji vystřelil do vzduchu. Úžas tu byl mnohem větší než při pohledu na mou šavli. Stovky padly, jako by byly sraženy k smrti; a i císař, byť zůstal stát, se nemohl po jistou dobu vzpamatovat. Vydal jsem obě své pistole týmž způsobem, jako jsem vydal svou šavli, a pak svůj váček s prachem a kulemi; prose ho, aby prach držel dál od ohně, neboť by vzplanul při nejmenší jiskře a vyhodil by jeho císařský palác do vzduchu. Rovněž jsem vydal své hodinky, které si byl císař zvědav prohlédnout, a přikázal dvěma nejvyšším strážným, aby je nesli na tyči na ramenou, jako v Anglii nosí pivovarští povozníci sud piva. Žasl nad neustávajícím zvukem, který vydávaly, a nad pohybem minutové ručičky, kterou mohl snadno rozpoznat; neboť jejich zrak je mnohem bystřejší než náš: ptal se na mínění svých učenců o tom, která byla rozmanitá a vzdálená, jak si čtenář může snadno představit, aniž bych to musel opakovat; ačkoli jsem jim popravdě příliš dobře nerozuměl. Pak jsem vydal své stříbrné a měděné peníze, svůj měšec s devíti velkými kusy zlata a některými menšími; svůj nůž a břitvu, hřeben a stříbrnou tabatěrku, kapesník a knížku s denními záznamy. Má šavle, pistole a vak byly odvezeny ve vozech do skladů Jeho Veličenstva; ale ostatní mé věci mi byly vráceny.

Měl jsem, jak jsem už poznamenal, jednu soukromou kapsu, která unikla jejich prohlídce, a v níž byly brýle (jichž občas užívám při slabosti svých očí), kapesní dalekohled a některé další drobnosti; což, nemajíce pro císaře žádný význam, jsem se nepokládal ctí vázán odkrýt, a obával jsem se, že by se mohly ztratit nebo pokazit, kdybych je dal z ruky.

Kapitola třetí

Autor baví císaře a jeho šlechtu obojího pohlaví velmi neobvyklým způsobem. Popis dvorských kratochvílí v Liliputu. Autorovi je dána svoboda za jistých podmínek.

Má mírnost a dobré chování si tak získaly císaře a jeho dvůr, a vlastně i vojsko a lid vůbec, že jsem začínal pojímat naději, že brzy nabudu svobody. Ze všech sil jsem pěstoval tuto příznivou náladu. Domorodci se postupně přestávali bát ode mne jakéhokoli nebezpečí. Někdy jsem si lehl a nechával pět nebo šest z nich tančit na své ruce; a nakonec se chlapci a dívky odvažovali přijít a hrát si v mých vlasech na schovávanou. Nyní jsem již v porozumění jazyku i mluvení pokročil znatelně. Jednoho dne měl císař chuť bavit mě několika zdejšími podívanými, v nichž předčí všechny národy, které jsem poznal, jak v obratnosti, tak ve velkoleposti. Nic mě nepobavilo tak jako provazochodci, kteří provozovali své umění na tenkém bílém vlákně, nataženém asi dvě stopy dlouhém a dvanáct palců nad zemí. Dovolte, abych se, s trpělivostí čtenáře, u této zábavy trochu zdržel.

Tuto kratochvíli pěstují jen ty osoby, které jsou kandidáty na velké úřady a vysokou přízeň u dvora. Jsou v tomto umění cvičeni od mládí a nebývají vždy urozeného rodu či vzdělaného vychování. Když se nějaký velký úřad uvolní, buď smrtí, nebo nemilostí (což se stává často), pět nebo šest z těchto kandidátů podává prosbu, aby směli pobavit Jeho Veličenstvo i dvůr tancem na provaze; a kdo skočí nejvýše, aniž by spadl, získává úřad. Velmi často jsou sami hlavní ministři vyzýváni, aby předvedli své umění a přesvědčili císaře, že neztratili svou schopnost. Flimnap, pokladník, má povoleno vyskočit kozelec na napjatém provaze alespoň o palec výš než kterýkoli jiný pán v celé říši. Viděl

jsem ho dělat několikrát za sebou přemet na dřevěné desce upevněné na provaze, který není tlustší než obyčejný motouz v Anglii. Můj přítel Reldresal, hlavní tajemník pro vnitřní záležitosti, je podle mne, nejsem-li zaujatý, druhý po pokladníkovi; ostatní velcí úředníci jsou přibližně stejní.

Tyto kratochvíle mívají často osudné nehody, jichž je zaznamenáno velké množství. Sám jsem viděl dva nebo tři kandidáty, jak si zlomili končetinu. Nebezpečí je však mnohem větší, když mají ministři sami přikázáno předvést svou obratnost; neboť ve snaze předstihnout sebe i své druhy se tak napínají, že snad není mezi nimi jednoho, který by neutrpěl pád, a někteří z nich i dva nebo tři. Byl jsem ujištěn, že rok nebo dva před mým příchodem by si Flimnap byl neomylně zlomil vaz, kdyby jeden z královských polštářů, který náhodou ležel na zemi, nebyl zeslabil sílu jeho pádu.

Je také jiná kratochvíle, která se předvádí jen před císařem, císařovnou a prvním ministrem při zvláštních příležitostech. Císař klade na stůl tři jemné hedvábné nitě dlouhé šest palců; jedna je modrá, druhá rudá a třetí zelená. Tyto nitě jsou vyhlašovány jako ceny pro ty osoby, které si císař přeje vyznamenat zvláštním znamením své přízně. Obřad se koná ve velké státní síni Jeho Veličenstva, kde kandidáti musí podstoupit zkoušku obratnosti velmi odlišnou od předešlé, a jaké jsem v žádné jiné zemi nového nebo starého světa neviděl nejmenší podobu. Císař drží v rukou hůl, oba konce rovnoběžně s obzorem, zatímco kandidáti, přistupujíce jeden po druhém, hned přeskakují hůl, hned se pod ní plazí, dopředu a dozadu, několikrát, podle toho, jak se hůl zdvihá nebo snižuje. Někdy drží jeden konec hole císař a druhý jeho první ministr; někdy ji má ministr celou sám. Kdo svou úlohu provede s největší hbitostí a vydrží nejdéle v skákání a plazení, bývá odměněn modrou hedvábnou nití; rudá se dává druhému a zelená třetímu, které všichni nosí ovinuty dvakrát kolem pasu; a sotva uvi-

díte u tohoto dvora velkou osobnost, která by nebyla ozdobena jedním z těchto pásků.

Koně vojska i koně královských stájí, kteří byli denně přiváděni ke mně, mi již nebyli plaší, nýbrž přicházeli až k mým nohám, aniž by se zalekli. Jezdci je přes mou ruku, když jsem ji držel na zemi, přeskakovali; a jeden z císařových lovců na velikém oři přeskočil mou nohu i s botou; což byl vskutku ohromný skok. Jednoho dne jsem měl to štěstí, že jsem císaře pobavil zcela neobvyklým způsobem. Požádal jsem, aby mi dal přinést několik holí vysokých dvě stopy a tlustých jako obyčejná rákoska; na což Jeho Veličenstvo přikázalo svému správci lesů, aby dal patřičné pokyny; a druhého rána přijelo šest dřevorubců s tolika vozy, do každého zapřaženo osm koní. Vzal jsem devět těch holí a zasadiv je pevně do země do čtvercového útvaru, dvě a půl stopy na stranu, vzal jsem čtyři další hole a přivázal je souběžně v každém rohu, asi dvě stopy nad zemí; pak jsem připevnil svůj kapesník k těm devíti holím, které stály zpříma; a napjal jej na všechny strany, až byl tuhý jako kůže na bubnu; a ty čtyři souběžné hole, vyčnívající asi pět palců nad kapesník, sloužily jako zábradlí po stranách. Když jsem své dílo dokončil, požádal jsem císaře, aby nechal přijít oddíl svých nejlepších koní, čtyřiadvacet počtem, a cvičit se na této pláni. Jeho Veličenstvo s návrhem souhlasilo a já je vzal po jednom do rukou, již osedlané a ozbrojené, s příslušnými důstojníky k jejich cvičení. Jakmile se seřadili, rozdělili se na dvě skupiny, předvedli naoko šarvátky, vystřelili tupé šípy, tasili meče, prchali i pronásledovali, útočili i ustupovali, a zkrátka ukázali nejlepší vojenskou kázeň, jakou jsem kdy viděl. Souběžné hole chránily je i jejich koně před spadnutím z pódia; a císař byl tak potěšen, že nařídil tuto zábavu opakovat několik dní, a jednou se dokonce ráčil nechat vyzdvihnout nahoru a udílet povely; a s velkou nesnází přesvědčil i samu císařovnu, aby mi dovolila podržet ji v jejím uzavřeném křesle na dva yardy od pódia, kdy mohla celé představení plně shlédnout. Mým štěstím bylo, že při těchto zá-

bavách nedošlo k žádné zlé nehodě; jen jednou prudký kůň, který patřil jednomu z kapitánů, hrabaje kopytem, prorazil díru v mém kapesníku, a když mu kopyto sklouzlo, převrhl se i s jezdcem; já je však oba okamžitě zachránil, a zakryv díru jednou rukou, postavil jsem oddíl druhou rukou dolů, stejným způsobem, jakým jsem je vzal nahoru. Spadlý kůň si natáhl levé rameno, ale jezdec zůstal bez úhony; a já svůj kapesník opravil, jak jsem nejlépe uměl: avšak už jsem na jeho pevnost při tak nebezpečných podnicích víc nespoléhal.

Asi dva nebo tři dny před tím, než jsem byl propuštěn na svobodu, jak jsem bavil dvůr tímto druhem kousků, dorazil zvláštní posel, aby oznámil Jeho Veličenstvu, že někteří z jeho poddaných, jedoucí na koni blízko místa, kde jsem byl prvně zajat, viděli velikou černou hmotu ležící na zemi, prazvláštního tvaru, s okraji roztaženými do kola do šířky ložnice Jeho Veličenstva a uprostřed zvedající se do výše muže; že to není žádný živý tvor, jak se zprvu domnívali, neboť to leží v trávě bez pohybu; a někteří z nich kolem toho několikrát obešli; že si vylezením jeden druhému na ramena dostali se nahoru, kde je to ploché a hladké, a dupnutím zjistili, že je to uvnitř duté; že se s pokorou domnívají, že to může být něco patřícího Člověku Hoře; a kdyby to Jeho Veličenstvo ráčilo, podnikli by to přivézt toliko s pěti koňmi. Hned jsem věděl, co míní, a byl jsem v srdci rád, že tu zprávu dostávám. Zdá se, že při mém prvním dosažení břehu po ztroskotání jsem byl v takovém zmatku, že než jsem došel na místo, kde jsem šel spát, můj klobouk, který jsem si přivázal provázkem na hlavu, když jsem vesloval, a který mi držel celou dobu, co jsem plaval, mi po přistání spadl; provázek, jak soudím, se nějakou nehodou, které jsem si nevšiml, přetrhl, a já se domníval, že klobouk se mi ztratil v moři. Prosil jsem Jeho císařské Veličenstvo, aby dalo rozkaz, aby mi byl co nejdřív přivezen, popisuje mu jeho užití a povahu: a druhého dne přijeli povozníci s ním, ovšem ve stavu nepříliš dobrém; vyvrtali v krempě dvě díry, asi palec a půl od okraje, a do těch děr připevnili dva háky; ty háky byly

dlouhým provazem přivázány k postroji, a tak byl můj klobouk vlečen po zemi přes půl anglické míle; ale protože půda v té zemi je nesmírně rovná a hladká, dopadlo to méně špatně, než jsem čekal.

Dva dny po tomto dobrodružství si císař, nařídiv té části svého vojska, která je ubytována ve své metropoli a kolem ní, aby byla v pohotovosti, umínil pobavit se zcela zvláštním způsobem. Žádal, abych se postavil jako Kolos, s nohama tak daleko od sebe, jak mi bude pohodlné. Potom přikázal svému generálovi (jenž byl starým zkušeným vůdcem a mým velikým příznivcem), aby seřadil vojska v těsném šiku a pochodoval s nimi pod mýma nohama; pěchotu v řadách po čtyřiadvaceti, jízdu po šestnácti, s bubny bijícími, prapory vlajícími a píkami zvednutými. Toto vojsko čítalo tři tisíce pěšáků a tisíc jezdců. Jeho Veličenstvo pod trestem smrti nařídilo, aby každý voják při pochodu zachoval nejpřísnější slušnost vůči mé osobě; což však nezabránilo některým mladším důstojníkům, aby, procházejíce pod mnou, zdvihli oči: a abych pravdu řekl, mé kalhoty byly tehdy v tak špatném stavu, že poskytovaly jisté příležitosti k smíchu a údivu.

Poslal jsem tolik pamětních spisů a žádostí o svou svobodu, že se Jeho Veličenstvo konečně o věci zmínilo, nejprve v kabinetu a pak v plné radě; kde proti tomu nikdo nevystoupil, kromě Skyreshe Bolgolama, který ráčil být bez jakékoli záminky mým smrtelným nepřítelem. Avšak celé shromáždění ho přehlasovalo, a císař to potvrdil. Ten ministr byl *galbet*, čili admirál říše, velmi důvěrný u svého pána a osoba znalá věcí, ale mrzuté a kyselé povahy. Nakonec se však dal přesvědčit, aby svolil; vymohl si však, že články a podmínky, za nichž mám být propuštěn, a jež mám přísahat, budou sepsány jím samým. Tyto články mi přinesl Skyresh Bolgolam osobně, provázen dvěma podtajemníky a několika významnými osobami. Když byly přečteny, byl jsem vyzván, abych přísahal, že je splním; nejprve způsobem své vlastní země, a potom způsobem předepsaným jejich zákony; což bylo držet si pravou nohu v levé ruce a položit si prostřední prst pravé

ruky na temeno hlavy a palec na špičku pravého ucha. Protože však čtenář bude snad zvědav, aby získal představu o slohu a způsobu vyjadřování vlastním tomu lidu, i o článku, díky němuž jsem získal zpět svobodu, pořídil jsem překlad celé té listiny, slovo za slovem, jak nejpřesněji jsem byl schopen, který zde předkládám veřejnosti.

„Golbasto Momarem Evlame Gurdilo Shefin Mully Ully Gue, nejmocnější císař Lilipútu, radost a hrůza vesmíru, jehož panství sahá do pěti tisíc *blustrugů* (asi dvanáct mil v obvodu) ke končinám světa; vladař všech vladařů, vyšší než synové lidí; jehož nohy tlačí dolů k středu země a jehož hlava se dotýká slunce; na jehož pokyn se knížata země třesou v kolenou; příjemný jako jaro, pohodlný jako léto, plodný jako podzim, strašný jako zima: jeho nejvznešenější Veličenstvo předkládá Člověku Hoře, nedávno přibylému do našich nebeských panství, následující články, které bude vázán slavnostní přísahou dodržovat:

„1. Člověk Hora neopustí naše panství bez našeho povolení pod naší velkou pečetí.

„2. Neopováží se vstoupit do naší metropole bez našeho výslovného rozkazu; v kterýžto čas budou obyvatelé mít dvě hodiny varování, aby zůstali uvnitř svých domů.

„3. Řečený Člověk Hora omezí své procházky na naše hlavní silnice a nebude se opovažovat procházet se nebo lehat si na louce ani na obilném poli.

„4. Procházeje se po řečených silnicích, bude dbát nejvyšší pozornosti, aby nešlápl na těla žádného z našich milovaných poddaných, jejich koní nebo vozů, ani aby nebral žádného z našich poddaných do rukou bez jejich vlastního souhlasu.

„5. Vyžaduje-li zvláštní posel neobyčejnou rychlost, bude Člověk Hora povinen nést v kapse posla s koněm na šestidenní cestu, jednou v každém měsíci, a (bude-li si toho přáno) dopravit řečeného posla zpět v bezpečí k naší císařské přítomnosti.

„6. Bude naším spojencem proti našim nepřátelům na ostrově Blefuscu a vynasnaží se zničit jejich loďstvo, které se nyní chystá k vpádu na nás.

„7. Řečený Člověk Hora bude ve svých volných chvílích pomáhat našim dělníkům při zdvihání jistých velkých kamenů ke stavbě zdi hlavního parku a jiných našich královských budov.

„8. Řečený Člověk Hora do dvou měsíců odevzdá přesný výpočet obvodu našich panství, podle počtu svých kroků po celém pobřeží.

„Konečně: na základě své slavnostní přísahy, že bude dodržovat všechny výše uvedené články, obdrží řečený Člověk Hora denní příděl masa a nápoje postačující k výživě 1724 našich poddaných, se svobodným přístupem k naší královské osobě a jinými projevy naší přízně. Dáno v našem paláci v Belfaborac, dvanáctého dne jednadevadesátého měsíce naší vlády."

Složil jsem a podepsal tyto články s velkou veselostí a spokojeností, ačkoli některé z nich nebyly tak čestné, jak bych si byl přál; což vzešlo cele ze zlomyslnosti velkoadmirála Skyreshe Bolgolama: načež mi byly okamžitě odemčeny řetězy a byl jsem úplně na svobodě. Sám císař mi udělil tu čest a byl u celého obřadu. Projevil jsem svou vděčnost tím, že jsem se vrhl k nohám Jeho Veličenstva: ale on mi přikázal, abych povstal; a po mnoha laskavých výrazech, které, abych se vyhnul výtce ješitnosti, nebudu opakovat, dodal, „že doufá, že se osvědčím jako užitečný služebník a budu si plně zasluhovat všech milostí, které mi již udělil, nebo mi v budoucnu udělí".

Čtenář nechť si laskavě povšimne, že v posledním článku o nabytí mé svobody se císař zavazuje poskytovat mi takové množství masa a nápoje, které postačí k výživě 1724 Lilipúťanů. Když jsem se po nějakém čase ptal jednoho přítele u dvora, jak došli k tomu určitému počtu, pověděl mi, že matematikové Jeho Veličenstva, vzavše kvadrantem výšku mého těla a shledavše, že převyšuje jejich v poměru dvanáct ku jedné, usoudili z podobnosti svých těl, že mé musí obsahovat alespoň

1724 jejich, a tudíž bude vyžadovat tolik potravy, kolik je nutné k výživě toho počtu Lilipúťanů. Z čehož si čtenář může udělat představu o důvtipu toho lidu, i o rozumné a přesné hospodárnosti tak velkého vladaře.

Kapitola čtvrtá

Popis Mildenda, hlavního města Lilipútu, spolu s císařovým palácem. Rozmluva mezi autorem a jedním z hlavních tajemníků o záležitostech oné říše. Autor nabízí císaři služby ve válkách.

První prosbou, kterou jsem vznesl, jakmile jsem dosáhl svobody, bylo, aby mi bylo dovoleno spatřit Mildendo, hlavní město; což mi císař ochotně povolil, se zvláštním příkazem, abych neublížil ani obyvatelům, ani jejich domům. Lid byl proklamací zpraven o mém úmyslu město navštívit. Zeď, která je obkružuje, je dvě a půl stopy vysoká a alespoň jedenáct palců široká, takže po ní lze bezpečně jezdit s kočárem a koňmi dokola; a je po deseti stopách vybavena pevnými věžemi. Překročil jsem velkou západní bránu a kráčel velmi opatrně, bokem, dvěma hlavními ulicemi, pouze ve své krátké vestě, abych cípy kabátu nepoškodil střechy a okapy domů. Šel jsem s největší obezřelostí, abych nešlápl na nějaké opozdilce, kteří by snad zůstali v ulicích, ačkoli rozkazy byly přísné, aby všichni lidé zůstali pod trestem ve svých domech. Podkrovní okna a vrcholky domů byly tak nahuštěny diváky, že jsem si pomyslel, že jsem na všech svých cestách neviděl místo lidnatější. Město je přesný čtverec, každá strana zdi dlouhá pět set stop. Dvě velké ulice, které je protínají a dělí na čtyři čtvrti, jsou pět stop široké. Uličky a průchody, do nichž jsem nemohl vstoupit, a mohl jsem je toliko přehlédnout cestou, mají dvanáct až osmnáct palců. Město je schopno pojmout pět set tisíc duší: domy mají tři až pět poschodí: krámy a trhy jsou dobře zásobeny.

Císařův palác stojí v středu města, kde se obě velké ulice sbíhají. Je obehnán zdí dvě stopy vysokou, dvacet stop vzdálenou od budov. Měl jsem svolení Jeho Veličenstva tu zeď překročit; a protože byl prostor

mezi ní a palácem tak široký, mohl jsem jej snadno obhlédnout ze všech stran. Vnější dvůr je čtverec čtyřiceti stop a zahrnuje dva další dvory: v nejvnitřnějším jsou královské komnaty, které jsem si velmi přál vidět, shledal jsem to však krajně obtížným; neboť velké brány z jednoho čtverce do druhého byly jen osmnáct palců vysoké a sedm palců široké. Nuže, budovy vnějšího dvora byly alespoň pět stop vysoké, a bylo mi nemožné přes ně překročit, aniž bych způsobil nesmírnou škodu stavbě, byť byly zdi silně postavené z tesaného kamene a čtyři palce tlusté. Zároveň si císař velmi přál, abych viděl nádheru jeho paláce; to jsem však byl s to učinit teprve po třech dnech, které jsem strávil kácením několika největších stromů v královském parku, asi sto yardů od města. Z těchto stromů jsem si udělal dvě stoličky, každou asi tři stopy vysokou a dost silnou, aby unesla mou váhu. Když byl lid podruhé zpraven, šel jsem znovu městem k paláci se dvěma stoličkami v rukou. Když jsem došel k boku vnějšího dvora, postavil jsem se na jednu stoličku a druhou vzal do ruky; tu jsem zdvihl přes střechu a opatrně postavil do prostoru mezi prvním a druhým dvorem, který byl osm stop široký. Pak jsem přes budovu velmi pohodlně překročil z jedné stoličky na druhou a zahnutou holí jsem si přitáhl první za sebe. Tímto důmyslem jsem se dostal do nejvnitřnějšího dvora; a ulehnuv na bok, přiložil jsem obličej k oknům prostředních poschodí, která byla úmyslně ponechána otevřená, a objevil jsem nejvznešenější komnaty, jaké si lze představit. Spatřil jsem tam císařovnu a mladé prince v jejich jednotlivých příbytcích s jejich hlavními průvodci kolem nich. Její císařské Veličenstvo mi ráčilo věnovat velmi vlídný úsměv a podat mi z okna ruku k políbení.

Nebudu však čtenáři vyzrazovat dalšími popisy toho druhu, neboť si je vyhrazuji pro větší dílo, které je již téměř hotovo k tisku; obsahující obecný popis této říše od jejího prvního založení skrze dlouhou řadu knížat; se zvláštním vylíčením jejich válek a politiky, zákonů, učenosti a náboženství; jejich rostlin a zvířat; jejich zvláštních způsobů a zvyků,

spolu s jinými věcmi velmi zajímavými a užitečnými; mým hlavním cílem v této chvíli je toliko vylíčit události a činy, které se během mého asi devítiměsíčního pobytu v té říši sběhly v obci či se týkaly mne samého.

Jednoho rána, asi čtrnáct dní po tom, co jsem získal svobodu, přišel ke mně domů Reldresal, hlavní tajemník (jak mu říkají) pro vnitřní záležitosti, provázen jediným sluhou. Nechal svůj kočár čekat opodál a žádal, abych mu dopřál hodinu slyšení; k čemuž jsem ochotně svolil s ohledem na jeho hodnost a osobní zásluhy, i na mnoho dobrých služeb, které mi prokázal při mých přímluvách u dvora. Nabídl jsem se, že si lehnu, aby mi mohl pohodlněji dosáhnout k uchu, on však raději zvolil, abych ho během rozhovoru držel v ruce. Začal poklonami za mou svobodu; řekl, „že si na ní může činit nárok nějaké zásluhy;“ nicméně dodal, „že kdyby nebylo nynějšího stavu věcí u dvora, snad bych jí nedosáhl tak brzy. Neboť,“ řekl, „jakkoli vzkvétající se naše položení může cizincům jevit, trpíme dvěma mocnými zly: zuřivou frakcí doma a hrozbou vpádu nanejvýš mocného nepřítele zvenčí. Co se prvního týká, vězte, že asi po sedmdesát měsíců zpět jsou v této říši dvě svářící se strany, pod jmény *Tramecksan* a *Slamecksan*, podle vysokých a nízkých podpatků svých střevíců, jimiž se od sebe rozlišují. Tvrdí se vskutku, že vysoké podpatky nejvíce odpovídají naší starobylé ústavě; ať je tomu však jakkoli, Jeho Veličenstvo rozhodlo užívat ve správě vlády jen nízkých podpatků a ve všech úřadech udělovaných korunou, jak si nemůžete nepovšimnout; a zvláště to, že císařské podpatky Jeho Veličenstva jsou alespoň o *drurr* nižší než u kohokoli z jeho dvora (*drurr* je míra asi jedna čtrnáctina palce). Nevraživost mezi těmito dvěma stranami jde tak daleko, že spolu nebudou ani jíst, ani pít, ani mluvit. Odhadujeme, že nás *Tramecksan*, čili vysoké podpatky, co do počtu předčí; moc je však cele na naší straně. Obáváme se, že jeho císařská Výsost, dědic koruny, má jisté sklony k vysokým podpatkům; alespoň zřejmě pozorujeme, že jeden z jeho podpatků je vyšší než druhý, což

mu dodává při chůzi klopýtavost. Nuže, uprostřed těchto vnitřních nepokojů nám hrozí vpád z ostrova Blefuscu, který je druhou velkou říší vesmíru, téměř stejně velikou a mocnou jako tato Jeho Veličenstva. Neboť co se týká toho, co jste nám tvrdil, že jsou na světě jiná království a státy obývané lidskými tvory tak velkými jako vy, naši filozofové o tom velmi pochybují a spíše by soudili, že jste spadl z měsíce nebo z jedné z hvězd; neboť je jisté, že by sto smrtelníků vaší velikosti za krátkou dobu zničilo všechny plody a dobytek panství Jeho Veličenstva: nadto naše dějiny šesti tisíc měsíců nečiní zmínky o žádných jiných krajích než dvou velkých říších Lilipútu a Blefuscu. A tyto dvě mocné říše, jak jsem vám chtěl pověděti, jsou již šestatřicet měsíců zapleteny v nejtvrdošíjnější válce. Začala následovně. Všichni uznávají, že původní způsob rozbíjení vajec, než je sníme, byl na větším konci; ale děd nynějšího Jeho Veličenstva, když ještě byl chlapcem, chystaje se sníst vejce a rozbíjeje je starým způsobem, náhodou si pořezal jeden prst. Načež jeho otec, císař, vyhlásil edikt, který pod velkými tresty přikazoval všem svým poddaným, aby rozbíjeli vejce na menším konci. Lid se tomuto zákonu vzepřel tak prudce, že nám naše dějiny vypravují o šesti povstáních, která se z té příčiny zdvihla; v nichž jeden císař ztratil život a druhý korunu. Tyto občanské nepokoje byly stále rozdmychávány vladaři Blefuscu; a když byly potlačeny, uprchlíci vždy prchali hledat útočiště v té říši. Odhaduje se, že jedenáct tisíc osob v různých dobách zvolilo spíše smrt, než aby se podrobilo rozbíjení svých vajec na menším konci. Mnoho set velkých svazků bylo vydáno o tomto sporu: ale knihy Tupokonečníků jsou již dávno zakázány a celá strana je zákonem vyloučena ze zastávání úřadů. Během těchto nepokojů posílali císařové Blefuscu často své vyslance se stížnostmi, že vyvoláváme rozkol ve víře tím, že se proviňujeme proti základnímu učení našeho velkého proroka Lustroga, v padesáté čtvrté kapitole Blundecralu (což je jejich Alkorán). To se však pokládá za pouhé natahování textu; neboť slova zní takto: ‚všichni praví věřící rozbíjejí svá

vejce na pohodlném konci.' A který konec je ten pohodlný, zdá se mi, podle mého skromného mínění, být ponecháno svědomí každého člověka, nebo přinejmenším v moci nejvyššího úředníka, aby to určil. Nuže, uprchlíci Tupokonečníci získali u císařova dvora v Blefuscu takovou důvěru a u své strany tady doma takovou soukromou podporu a povzbuzování, že se mezi oběma říšemi vede už šestatřicet měsíců krvavá válka s rozdílným úspěchem; po tu dobu jsme ztratili čtyřicet velkých lodí a mnohem větší počet menších plavidel, spolu s třiceti tisíci našich nejlepších námořníků a vojáků; a škoda, kterou utrpěl nepřítel, se odhaduje poněkud větší než naše. Nyní však vystrojili četné loďstvo a chystají se právě na nás učinit výsadek; a jeho císařské Veličenstvo, pokládajíc velkou důvěru ve vaši statečnost a sílu, mi přikázalo předložit vám tuto zprávu o svých záležitostech."

Požádal jsem tajemníka, aby mou pokornou úctu předal císaři; a aby mu dal vědět, „že se mi, jako cizinci, nezdá slušné zasahovat do stran; ale že jsem připraven s nasazením života bránit jeho osobu a stát proti všem vpádům".

Kapitola pátá

Autor neobyčejnou lstí zamezí vpádu. Je mu udělen vysoký čestný titul. Přijíždějí vyslanci císaře Blefuscu a žádají o mír. Komnata císařovny vzplane nehodou; autor je nástrojem záchrany zbytku paláce.

Říše Blefuscu je ostrov ležící na severovýchod od Lilipútu, od něhož jej dělí jen průliv osm set yardů široký. Dosud jsem jej neviděl, a při této zprávě o chystaném vpádu jsem se vyhýbal, abych se na té straně pobřeží objevil, z obavy, aby mě neobjevila některá nepřátelská loď, která o mně ještě nevěděla; neboť styky mezi oběma říšemi byly po dobu války pod trestem smrti přísně zakázány a náš císař uvalil embargo na všechna plavidla jakéhokoli druhu. Sdělil jsem Jeho Veličenstvu plán, který jsem si vymyslel, zmocnit se celého nepřátelského loďstva; které, jak nás ujišťovali naši zvědové, kotvilo v přístavu, hotovo vyplout s prvním příznivým větrem. Poradil jsem se s nejzkušenějšími námořníky o hloubce průlivu, kterou často měřili; řekli mi, že uprostřed, za přílivu, je sedmdesát *glumgluffů* hluboký, což je asi šest stop evropské míry; a zbytek nejvýše padesát *glumgluffů*. Kráčel jsem k severovýchodnímu pobřeží, naproti Blefuscu, kde jsem si lehl za pahorek, vytáhl svůj malý dalekohled a prohlédl si nepřátelské loďstvo na kotvě, které čítalo asi padesát válečných lodí a velký počet dopravních plavidel: potom jsem se vrátil domů a dal rozkaz (k čemuž jsem měl pověření) na velké množství nejsilnějších lan a železných tyčí. Lano bylo asi tak tlusté jako motouz a tyče délky a tloušťky pletací jehlice. Lano jsem spletl trojnásobně, abych je zesílil, a ze stejného důvodu jsem svinul tři železné tyče k sobě, ohnuv jejich konce do háku. Když jsem tak připevnil padesát háků k tolika lanům, vrátil jsem se na severovýchodní pobřeží, svlékl jsem si kabát, boty a punčochy a vešel do moře

v kožené kazajce asi půl hodiny před nejvyšším přílivem. Brodil jsem se, jak nejrychleji jsem mohl, a uprostřed jsem asi třicet yardů plaval, až jsem cítil pod sebou dno. Dorazil jsem k loďstvu za necelou půl hodinu. Nepřítel byl tak vyděšen, když mě spatřil, že vyskakovali ze svých lodí a plavali ke břehu, kde jich nemohlo být méně než třicet tisíc duší. Vzal jsem pak své náčiní, a připevňuje hák k otvoru u přídě každé lodi, svázal jsem všechna lana na konci k sobě. Zatímco jsem se tím zabýval, nepřítel vystřelil několik tisíc šípů, z nichž mnohé mi uvízly v rukou a tváři a kromě přemrštěné bolesti mi silně rušily v práci. Mou největší obavou byly mé oči, které bych nutně ztratil, kdybych si náhle nevzpomněl na pomůcku. Mezi jinými maličkostmi jsem choval v soukromé kapse brýle, které, jak jsem už poznamenal, unikly císařovým prohledávačům. Ty jsem vytáhl a připevnil si je, jak nejpevněji jsem mohl, na nos, a takto vyzbrojen pokračoval směle ve své práci navzdory šípům nepřítele, mnohé z nich narazily do skel mých brýlí, aniž by měly jiný účinek, než že je trochu rozházely. Nyní jsem připevnil všechny háky, a vzav uzel do ruky, začal jsem táhnout; ale ani jedna loď se nehnula, neboť všechny byly příliš pevně drženy svými kotvami, takže nejsmělejší část mého podniku teprve zbývala. Pustil jsem tedy lano a nechaje háky připevněné k lodím, přeřízl jsem rozhodně nožem lana, která poutala kotvy, dostávaje asi dvě stě šípových ran do obličeje a rukou; pak jsem vzal uzlený konec lan, k nimž byly uvázány mé háky, a s velkou lehkostí jsem táhl za sebou padesát největších nepřátelských válečných lodí.

Blefuskuánci, kteří neměli ani nejmenší představu, co zamýšlím, byli zprvu ohromeni údivem. Viděli mě přeříznout lana a mysleli, že mým záměrem bylo jen pustit lodě po proudu nebo nechat je na sebe narazit: ale když si všimli, že se celé loďstvo pohybuje v pořadí, a viděli mě táhnout na konci, vydali takový výkřik zármutku a zoufalství, že jej lze téměř nemožně popsat nebo pochopit. Když jsem se dostal z nebezpečí, zastavil jsem se na chvíli, abych vyňal šípy, které mi vězely

v rukou a tváři; a potřel jsem je něčím z té masti, která mi byla dána při mém prvním příchodu, jak jsem už dříve zmínil. Pak jsem si sundal brýle, a čekaje asi hodinu, až příliv o něco poklesl, přebrodil jsem se středem se svým nákladem a dorazil v bezpečí do královského přístavu Lilipútu.

Císař a celý jeho dvůr stáli na břehu a očekávali konec tohoto velkého dobrodružství. Viděli lodě postupovat vpřed ve velkém půlměsíci, ale mne nemohli rozeznat, neboť jsem byl ve vodě až po prsa. Když jsem postupoval doprostřed průlivu, byli v ještě větších úzkostech, neboť jsem byl pod vodou až po krk. Císař usoudil, že jsem se utopil a že se nepřátelské loďstvo blíží v nepřátelském postavení: ale brzy byl zbaven svých obav; neboť jak byl průliv s každým mým krokem mělčí, dostal jsem se za krátkou dobu na doslech, a zdvihnuv konec lana, jímž bylo loďstvo poutáno, zvolal jsem hlasitě: „Ať žije nejmocnější král Lilipútu!“ Ten veliký vladař mě při přistání přijal se všemi možnými chválami a hned na místě mě povýšil na *nardaka*, což je u nich nejvyšší čestný titul.

Jeho Veličenstvo si přálo, abych využil další příležitosti a přivedl do jeho přístavů i všechny ostatní lodě svého nepřítele. A tak nezměrná je ctižádost knížat, že se zdálo, že myslí přinejmenším na to proměnit celou říši Blefuscu v provincii a vládnout jí prostřednictvím místodržitele; vyhladit tupokonečnické uprchlíky a donutit tamní lid rozbíjet menší konce svých vajec, čímž by zůstal jediným vládcem celého světa. Snažil jsem se ho však od tohoto záměru odvrátit mnoha důvody vzatými z hledisek politických i spravedlnostních; a otevřeně jsem prohlásil, „že nikdy nebudu nástrojem k uvedení svobodného a statečného lidu do otroctví“. A když byla ta věc v radě rozebrána, moudřejší část ministerstva byla téhož mínění jako já.

Toto mé otevřené a odvážné prohlášení bylo tak proti plánům a politice jeho císařského Veličenstva, že mi nemohlo nikdy odpustit. Zmínilo se o něm v radě velmi obratným způsobem, kde, jak mi bylo řeče-

no, se někteří z nejmoudřejších, alespoň svým mlčením, zdáli být mého mínění; ale jiní, kteří byli mými tajnými nepřáteli, nedokázali potlačit některé výrazy, které v náznaku dopadaly na mne. A od této doby začala intrika mezi Jeho Veličenstvem a klikou ministrů, zlomyslně zaměřenou proti mně, která propukla za necelé dva měsíce a málem skončila mým naprostým zničením. Tak málo váží největší služby knížatům, dají-li se na misku vah se zamítnutím ukojit jejich vášně.

Asi tři týdny po tomto skutku dorazilo slavnostní poselstvo z Blefuscu s pokornými návrhy na mír, který byl brzy uzavřen za podmínek pro našeho císaře velmi výhodných, jimiž čtenáře nebudu obtěžovat. Bylo tam šest vyslanců s družinou asi pěti set osob a jejich vjezd byl velmi nádherný, odpovídající velikosti jejich pána a významu jejich poslání. Když byla jejich smlouva uzavřena, při čemž jsem jim prokázal několik dobrých služeb svou vážností, kterou jsem nyní u dvora měl, nebo zdál se mít, Jejich Excelence, jimž bylo soukromě pověděno, jak jsem jim byl přítelem, mi složily návštěvu dle formy. Začali mnoha poklonami za mou statečnost a velkorysost, pozvali mě do onoho království jménem císaře, svého pána, a žádali mě, abych jim ukázal nějaké doklady své ohromné síly, o níž slyšeli tolik divů; čemuž jsem ochotně vyhověl, ale čtenáře podrobnostmi obtěžovat nebudu.

Když jsem po nějakou dobu bavil Jejich Excelence, k jejich nekonečnému uspokojení a údivu, požádal jsem, aby mi prokázaly tu čest a vyřídily císaři, svému pánu, mé nejponíženější pozdravy, pověst jehož ctností tak oprávněně naplnila celý svět obdivem, a jehož královské osobě jsem se rozhodl složit návštěvu, než se vrátím do své vlastní země. Když jsem tedy příště měl tu čest spatřit našeho císaře, požádal jsem o jeho obecné svolení, abych směl navštívit blefuskuánského vladaře, což mi ráčil povolit, jak jsem mohl pozorovat, velmi chladně; nemohl jsem však uhodnout proč, dokud mi jedna osoba šeptem nesdělila, „že Flimnap a Bolgolam vylíčili můj styk s těmi vyslanci jako znamení nespokojenosti“; od čehož, jsem si jist, mé srdce bylo cele dale-

ko. A tehdy jsem si poprvé začal utvářet nedokonalou představu o dvorech a ministrech.

Je třeba poznamenat, že tito vyslanci se mnou mluvili prostřednictvím tlumočníka, neboť jazyky obou říší se od sebe liší jako kterékoli dva v Evropě, a každý národ se pyšní starobylostí, krásou a jadrností svého vlastního jazyka s otevřeným opovržením k jazyku sousedovu; náš císař však, stoje na výhodě, kterou si získal zabráním jejich loďstva, je přinutil, aby předložili pověřovací listiny a pronesli svou řeč v jazyce lilipútském. A je nutno přiznat, že z velkého obchodního styku mezi oběma říšemi, z neustálého přijímání uprchlíků, které je mezi nimi vzájemné, a ze zvyku v obou říších posílat svou mladou šlechtu a bohatší zemany k druhým, aby se vybrousili spatřením světa a porozuměním lidem a mravům; je málo významných osob, obchodníků či námořníků, kteří žijí v přímořských končinách, aby nedokázali rozmlouvat oběma jazyky; jak jsem shledal o několik týdnů později, když jsem šel vzdát úctu císaři Blefuscu, což se mi uprostřed velkých neštěstí, zlobou mých nepřátel, ukázalo velmi šťastným dobrodružstvím, jak povím na patřičném místě.

Čtenář si snad pamatuje, že když jsem podepisoval ony články, na jejichž základě jsem získal svobodu, byly tam některé, jež se mi nelíbily pro svou příliš podřízenou povahu; a nic jiného než krajní nutnost mě nemohlo přinutit podrobit se jim. Ale jelikož jsem nyní byl *nardakem* nejvyšší hodnosti v té říši, byly takové povinnosti pokládány za pod mou důstojnost, a císař (abych mu nekřivdil) se mi o nich ani jednou nezmínil. Zanedlouho se mi však naskytla příležitost prokázat Jeho Veličenstvu, alespoň jak jsem tehdy soudil, nejnápadnější službu. O půlnoci mě vzbudil křik mnoha set lidí u mých dveří; čímž jsem byl náhle probuzen a zachvácen jakousi hrůzou. Slyšel jsem neustále opakované slovo *Burglum*: několik lidí z císařova dvora, prodírajíce se davem, mě úpěnlivě prosilo, abych okamžitě přišel do paláce, kde zachvátil oheň komnatu Jejího císařského Veličenstva nedbalostí dvorní

dámy, která usnula při čtení románu. V okamžiku jsem vstal; a protože byl dán rozkaz uvolnit přede mnou cestu, a byla to zároveň noc za měsíčního svitu, podařilo se mi dostat se k paláci, aniž bych na někoho šlápl. Zjistil jsem, že již přistavili žebříky ke zdem komnaty a byli dobře zásobeni vědry, ale voda byla kus daleko. Ta vědra byla asi tak velká jako velké náprstky, a chudí lidé mi je dodávali, jak rychle mohli: ale plamen byl tak zuřivý, že to málo pomáhalo. Byl bych jej snadno udusil svým kabátem, který jsem bohužel ve spěchu nechal doma a odešel jen v kožené kazajce. Případ se zdál zcela zoufalý a žalostný; a tento nádherný palác by neomylně vyhořel do základů, kdybych si, s duchapřítomností u mne neobvyklou, náhle nevzpomněl na pomůcku. Předchozího večera jsem vydatně pil ono nejlahodnější víno zvané *glimigrim* (Blefuskuánci jej nazývají *flunec*, ale naše se pokládá za lepší druh), které je silně močopudné. Nejšťastnější náhodou na světě jsem z něho ještě ani kousek nevypustil. Horko, které jsem schytal, přibližuje se těsně k plamenům a snaže se je uhasit, mě přimělo, že víno začalo působit močí; kterou jsem vypustil v tak velkém množství a tak dobře zasáhl pravá místa, že za tři minuty byl oheň úplně uhašen a zbytek té vznešené budovy, jejíž zbudování stálo tolik věků, byl zachráněn před zkázou.

Bylo již světlo, a já se vrátil domů, aniž bych vyčkal, abych císaři blahopřál: neboť ačkoli jsem vykonal službu velmi vynikající, přece jsem nemohl vědět, jak mi Jeho Veličenstvo může zazlévat způsob, jímž jsem ji provedl: podle základních zákonů říše totiž je kterékoli osobě jakéhokoli stavu pod trestem smrti zakázáno odvádět vodu v obvodu paláce. Byl jsem však trochu uklidněn vzkazem Jeho Veličenstva, „že dá nejvyššímu soudci příkaz, aby mi vydal řádnou milost“: které jsem se však nedočkal; a byl jsem soukromě ujištěn, „že císařovna, pojavši největší hnus z toho, co jsem učinil, přestěhovala se na nejvzdálenější stranu dvora, pevně rozhodnuta, že ty budovy pro její

užívání nikdy opraveny nebudou: a v přítomnosti svých nejbližších důvěrníků se nezdržela, aby neslíbila pomstu.“

Kapitola šestá

O obyvatelích Lilipútu, jejich vzdělanosti, zákonech a zvycích, o způsobu, jakým vychovávají své děti. Autorův způsob života v této zemi. Jeho obhajoba jedné urozené dámy.

Ačkoli hodlám popis této říše zůstavit zvláštnímu pojednání, prozatím se spokojím s tím, že zvědavému čtenáři vyhovím několika obecnými představami. Jelikož obvyklá výška tamních obyvatel je něco pod šest palců, panuje přesná úměra i u všech ostatních živočichů, stejně jako u rostlin a stromů: tak kupříkladu nejvyšší koně a voli mají mezi čtyřmi a pěti palci, ovce palec a půl, o něco víc či méně; jejich husy jsou asi velké jako vrabec, a tak dále v postupných stupních dolů, až po ty nejmenší, kteří byli mému zraku téměř neviditelní; příroda však oči Lilipúťanů přizpůsobila všem předmětům, jež mají před sebou: vidí s velikou přesností, avšak ne na velkou dálku. A abych ukázal, jak ostrý mají zrak na věci blízké, s nemalým potěšením jsem pozoroval kuchaře, jak škube skřivana, který nebyl větší než obyčejná moucha, a mladou dívku, jak navléká neviditelnou nit do neviditelné jehly. Jejich nejvyšší stromy jsou asi sedm stop vysoké; mám na mysli některé z těch v královském parku, na jejichž vršek jsem sotva dosáhl zaťatou pěstí. Ostatní rostlinstvo je ve stejném poměru; to však ponechávám představivosti čtenářově.

O jejich vzdělanosti, která u nich po mnoho věků kvetla ve všech odvětvích, povím pro tuto chvíli jen málo; jejich způsob písma je však velmi zvláštní, neboť nepíší zleva doprava jako Evropané, ani zprava doleva jako Arabové, ani shora dolů jako Číňané, nýbrž šikmo, od jednoho rohu papíru ke druhému, jako dámy v Anglii.

Své mrtvé pohřbívají hlavou přímo dolů, protože jsou toho názoru, že za jedenáct tisíc měsíců všichni opět vstanou; v tomto údobí se země (kterou pokládají za plochou) obrátí vzhůru nohama, a tak při svém vzkříšení budou nalezeni, jak už stojí na nohou. Učení mezi nimi připouštějí nesmyslnost tohoto učení, zvyklost však dále trvá, z ohledu na prostý lid.

V této říši jsou některé zákony a zvyky velmi zvláštní, a kdyby nebyly tak zjevně protichůdné zákonům a zvykům mé drahé vlasti, byl bych v pokušení říci něco na jejich obhajobu. Lze jen přát, aby u nás byly stejně dobře prováděny. První, o kterém se zmíním, se týká udavačů. Všechny zločiny proti státu se zde trestají s největší přísností; jestliže však obžalovaný při svém procesu jasně prokáže svou nevinu, žalobce je okamžitě potupně usmrcen, a z jeho statků či pozemků se nevinnému čtyřnásobně vynahradí ztráta času, nebezpečí, jemuž byl vystaven, útrapy jeho věznění a všechny výlohy, které měl se svou obhajobou; nebo, nestačí-li ten fond, štědře se doplatí z korunní pokladny. Císař mu nadto propůjčí nějaký veřejný projev své přízně a jeho nevina se vyhlašuje po celém městě.

Na podvod hledí jako na větší zločin než na krádež, a proto málokdy opominou potrestat jej smrtí; neboť tvrdí, že opatrností a ostražitostí a při velmi obyčejném rozumu může člověk uchránit svůj majetek před zloději, poctivost však nemá obrany proti úskočnější chytrosti; a jelikož je nutné, aby existovalo neustálé obchodování kupováním a prodáváním a jednání na úvěr, tam, kde se podvod povoluje a mlčky trpí nebo kde není zákona k jeho potrestání, je poctivý obchodník vždy zničen a lotr má převahu. Vzpomínám si, jak jsem se jednou u císaře přimlouval za jednoho zločince, který svého pána ošidil o velkou sumu peněz, již přijal z jeho příkazu a utekl s ní; a když jsem jeho Veličenstvu na zmírnění pověděl, že šlo pouze o porušení důvěry, pokládal císař za ohavné, že jako obhajobu uvádím to nejhorší přitěžování zločinu; a vskutku jsem neměl mnoho, co bych odpověděl, kromě běž-

né odpovědi, že různé národy mají různé zvyky; neboť přiznávám, že jsem se od srdce styděl.

Třebaže odměnu a trest obvykle nazýváme dvěma stěžejemi, na nichž se otáčí každá vláda, nikdy jsem nepozoroval, že by se touto zásadou v praxi řídil kterýkoli národ, s výjimkou Lilipútu. Kdokoli tam může dostatečně dokázat, že po třiasedmdesát měsíců přísně dodržoval zákony své vlasti, má nárok na jisté výsady podle svého stavu či životních poměrů a na úměrnou peněžitou částku z fondu k tomu určeného; stejně tak nabývá titulu *snilpall*, čili bezúhonný, který se připojuje k jeho jménu, nepřechází však na jeho potomky. A tito lidé pokládali za ohromný nedostatek naší politiky, když jsem jim řekl, že naše zákony se vymáhají pouze pokutami, bez jakékoli zmínky o odměně. Z tohoto důvodu je socha Spravedlnosti u jejich soudních dvorů utvořena se šesti očima, dvě vpředu, stejně tolik vzadu, a po jednom na každém boku, aby to znamenalo obezřetnost; v pravé ruce drží otevřený vak zlata a v levé zasunutý meč, aby ukázala, že je spíše nakloněna odměňovat než trestat.

Při obsazování všech úřadů mají větší zřetel na dobré mravy než na velké schopnosti; neboť jelikož je vláda lidstvu nutná, soudí, že obvyklá míra lidského rozumu stačí k nějakému postavení či jinému; a že Prozřetelnost nikdy nezamýšlela učinit ze správy veřejných věcí tajemství srozumitelné pouze několika osobám vznešeného ducha, jichž se za jedno století málokdy narodí ani tři; naopak soudí, že pravda, spravedlnost, umírněnost a tomu podobné jsou v moci každého člověka; a cvik v těchto ctnostech, podepřený zkušeností a dobrou vůlí, by uzpůsobil kohokoli ke službě vlasti, kromě případů, kde se žádá řádné studium. Soudili však, že nedostatek mravních ctností zdaleka není vyvážen vyššími dary ducha, a že úřady by nikdy nebylo možno svěřit do nebezpečnějších rukou než do rukou lidí takto nadaných; a přinejmenším že chyby, jichž se dopouští nevědomost při ctnostné povaze, nebudou mít pro obecné blaho nikdy tak osudných následků, jako jed-

nání člověka, jejž jeho sklony vedou k porušenosti a jenž má veliké schopnosti své korupce řídit, rozmnožovat a hájit.

Podobně nedostatek víry v božskou Prozřetelnost činí člověka nezpůsobilým zastávat jakýkoli veřejný úřad; neboť jelikož se králové sami prohlašují za zástupce Prozřetelnosti, Lilipúťané soudí, že nic nemůže být nesmyslnějšího, než aby panovník užíval k službě lidí, kteří zapírají autoritu, pod níž koná.

Když vypravuji o těchto a následujících zákonech, nechť je rozuměno tak, že mluvím pouze o původních ustanoveních, nikoli o nejhanebnějších úchylkách, do nichž tento lid upadl zvráceností lidské přirozenosti. Co se totiž týká oné potupné zvyklosti získávat velké úřady tancem na provaze a odznaky přízně a vyznamenání skákáním přes hole a plazením se pod nimi, nechť čtenář ví, že je zavedl teprve dědeček nynějšího císaře a že k dnešní výši dospěly postupným narůstáním stran a stranických spolků.

Nevděk je mezi nimi hrdelním zločinem, jak čteme, že tomu bývalo i v jiných zemích; neboť uvažují takto: kdokoli se špatně odvděčí svému dobrodinci, musí být nutně obecným nepřítelem i vůči ostatním lidem, od nichž neobdržel žádný závazek, a proto takový člověk není hoden žít.

Jejich pojetí povinností rodičů a dětí se nesmírně liší od našeho. Jelikož spojení muže a ženy je založeno na velikém zákonu přírody za účelem rozmnožování a zachování druhu, tvrdí Lilipúťané neoblomně, že muž a žena se spolu spojují, jako jiná zvířata, z pohnutek chlípnosti, a že jejich něžnost k mláďatům plyne ze stejného přirozeného principu; a z toho důvodu nikdy nepřipustí, že by dítě bylo svému otci nějak zavázáno za to, že je zplodil, nebo své matce za to, že je přivedla na svět; což vzhledem k bídě lidského života nebylo samo o sobě dobrodiním, ani tak jeho rodiči zamýšleno, poněvadž jejich mysl byla při zápase lásky obrácena jinam. Z těchto a jim podobných úvah soudí, že rodičům je ze všech nejméně možno svěřit výchovu jejich vlastních

dětí; a proto mají v každém městě veřejné dětské domovy, kam všichni rodiče, kromě chalupníků a nádeníků, mají povinnost posílat svá nemluvňata obého pohlaví, aby tam byla vychovávána a vzdělávána, a to když dosáhnou věku dvaceti měsíců, kdy se předpokládá, že mají nějaké základy učenlivosti. Tyto školy jsou několikerého druhu, podle různých stavů a pohlaví. Mají jisté učitele dobře vycvičené v tom, jak připravit děti pro takový stav života, jaký náleží postavení jejich rodičů a jejich vlastním schopnostem i sklonům. Nejprve řeknu něco o chlapeckých domovech a potom o dívčích.

Domovy pro chlapce ušlechtilého a významného rodu jsou opatřeny vážnými a učenými profesory a jejich několika zástupci. Oděv i strava dětí jsou prosté a jednoduché. Jsou vychováváni v zásadách cti, spravedlnosti, odvahy, skromnosti, mírnosti, zbožnosti a lásky k vlasti; vždy jsou zaměstnáni nějakou prací, kromě chvil jídla a spaní, které jsou velmi krátké, a dvou hodin pro zotavení sestávající z tělesných cvičení. Oblékají je muži do čtyř let, pak se musejí oblékat sami, byť by byli sebevznešenějšího rodu; a ženské přisluhovačky, které jsou úměrně staré našim padesátníkům, konají jen ty nejpodřadnější služby. Není jim nikdy dovoleno hovořit se služebnictvem, nýbrž chodí pospolu v menších či větších skupinách za svými zábavami, a vždy za přítomnosti profesora nebo některého z jeho zástupců; čímž se vyhýbají oněm raným špatným vjemům pošetilosti a neřesti, jimž bývají naše děti vystaveny. Rodičům je dovoleno vidět je jen dvakrát ročně; návštěva trvá jen hodinu; smějí dítě políbit při setkání a loučení; profesor, který při těchto příležitostech vždy stojí poblíž, jim však nedovolí šeptat ani užívat mazlivých výrazů, ani přinášet dárky v podobě hraček, sladkostí a tomu podobného.

Příspěvek od každé rodiny za vzdělávání a opatrování dítěte, nebyl-li včas zaplacen, se vymáhá úředníky císaře.

Domovy pro děti obyčejných gentlemanů, kupců, obchodníků a řemeslníků jsou spravovány úměrně stejným způsobem; jenže ti, kdo

jsou určeni pro řemeslo, jsou v jedenácti letech dáváni do učení, zatímco děti osob urozených pokračují ve svých cvičeních do patnácti, což odpovídá našim jednadvaceti; v posledních třech letech se však jejich uzavřenost postupně zmírňuje.

V dívčích domovech jsou mladé dívky z urozených rodin vychovávány velmi podobně jako chlapci, jen je oblékají řádné služky vlastního pohlaví; vždy však za přítomnosti profesorky či zástupkyně, dokud se nenaučí oblékat samy, k čemuž dojde v pěti letech. A zjistí-li se, že by si tyto vychovatelky kdy dovolily bavit dívky strašidelnými nebo hloupými povídkami či obvyklými pošetilostmi, jaké u nás provozují pokojské, jsou veřejně třikrát bičovány po městě, uvězněny na rok a doživotně vypovězeny do nejpustší části země. Tak se mladé dámy stydí za to, že by byly zbabělé a pošetilé, stejně jako muži, a opovrhují veškerými osobními ozdobami nad rámec slušnosti a čistoty; a nepostřehl jsem v jejich vzdělávání žádný rozdíl daný rozdílností pohlaví, kromě toho, že cvičení dívek nebyla tak zcela robustní, že se jim dávala některá pravidla ohledně domácího života a že jim bylo uloženo menší pole učenosti; neboť jejich zásada zní, že u lidí urozených by žena měla být vždy rozumnou a milou společnicí, poněvadž nemůže být vždy mladá. Když je dívkám dvanáct let, což je mezi nimi věk vhodný k vdavkám, rodiče nebo poručníci je berou domů, s velikými projevy vděčnosti profesorkám, a málokdy bez slz mladé dámy a jejích družek.

V domovech dívek z nižšího stavu jsou děti cvičeny ve všech druzích prací přiměřených jejich pohlaví a jejich několika stupňům: ty, které jsou určeny k učení, se propouštějí v sedmi letech, ostatní jsou drženy do jedenácti.

Nemajetnější rodiny, které mají děti v těchto domovech, jsou povinny, kromě svého ročního příspěvku, který je co nejnižší, odvádět správci domova malý měsíční podíl ze svého výdělku, aby to byl díl pro dítě; a proto jsou všichni rodiče zákonem omezeni ve svých výdajích. Lilipúťané totiž soudí, že nic nemůže být nespravedlivějšího, než

aby lidé, poslušni svých vlastních choutek, přiváděli děti na svět a břemeno jejich živení ponechávali veřejnosti. Co se týká osob urozených, poskytují záruku, že na každé dítě vyčlení jistou sumu úměrnou jejich postavení; a tyto fondy jsou vždy spravovány s dobrou hospodárností a nejpřesnější spravedlností.

Chalupníci a nádeníci si drží děti doma, poněvadž jejich dílo spočívá pouze v tom, aby obdělávali a zdělávali zemi, a proto nemá jejich vzdělávání pro veřejnost velký význam: staré a nemocné však mezi nimi vydržují špitály; neboť žebrota je v této říši řemeslem neznámým.

A zde snad zvědavého čtenáře pobaví, podám-li zprávu o svém služebnictvu a o způsobu, jakým jsem v této zemi žil, během pobytu, který trval devět měsíců a třináct dní. Jelikož jsem měl hlavu nakloněnou k mechanice a nutnost mě k tomu rovněž přiměla, zhotovil jsem si z největších stromů v královském parku stůl a židli dostatečně pohodlné. Dvě stě švadlen bylo zaměstnáno šitím mých košil a prádla pro mou postel a stůl, všeho z toho nejsilnějšího a nejhrubšího druhu, jaký mohly sehnat; i toho však musely několik vrstev k sobě prošívat, neboť nejsilnější byl o několik stupňů jemnější než batist. Jejich plátno je obvykle tři palce široké a tři stopy tvoří kus. Švadleny si mě odměřily, jak jsem ležel na zemi, jedna stála u mé šíje a druhá u půli nohy, s napjatým pevným provazem, jejž každá držela za konec, zatímco třetí měřila délku provazu palcovým pravítkem. Potom si změřily můj pravý palec a víc nežádaly; neboť podle matematického výpočtu, že dvakrát okolo palce je jednou okolo zápěstí, a tak dále ke krku a k pasu, a za pomoci mé staré košile, kterou jsem před nimi rozprostřel na zemi jako vzor, mi padly jako ulité. Tři sta krejčích bylo stejným způsobem zaměstnáno šitím mých šatů; ti však měli jiný způsob, jak mě změřit. Poklekl jsem a oni ode země k mému límci vztyčili žebřík; po tom žebříku jeden z nich vystoupil a od mého límce ke zemi spustil olovnici, což právě odpovídalo délce mého kabátu; pas a paže

jsem si však odměřil sám. Když byly šaty hotové, což se dělo v mém domě (neboť největší z jejich domů by je nedokázal pojmout), vypadaly jako cárová pokrývka, jakou v Anglii zhotovují dámy, jenže moje byla vše jedné barvy.

Měl jsem tři sta kuchařů, kteří mi strojili pokrm, v malých pohodlných chýších postavených kolem mého domu, kde oni se svými rodinami bydleli, a každý mi připravoval po dvou chodech. Dvacet číšníků jsem bral do dlaně a stavěl je na stůl: sto dalších čekalo dole na zemi, někteří s mísami masa a někteří se sudy vína a jiných nápojů zavěšenými na ramenou; všechno to si tahali ti nahoře na stole, podle toho, co jsem si přál, velmi důmyslným způsobem, pomocí jistých provazů, tak jako v Evropě vytahujeme vědro ze studny. Mísa jejich masa byla jedno řádné sousto a sud jejich nápoje slušný doušek. Jejich skopové nestačí našemu, hovězí však mají výborné. Dostal jsem svíčkovou tak velikou, že jsem ji musel brát na tři zakousnutí; to je však vzácnost. Mé služebnictvo žaslo, když vidělo, jak ji sním i s kostmi, jako u nás jíme skřivaní nožku. Jejich husy a krocany jsem obvykle snědl na jedno sousto, a přiznávám, že daleko předčí naše. Z menšího ptactva jsem jich na hrot nože nabral i po dvaceti či třiceti.

Jednoho dne, když se jeho císařské Veličenstvo doslechlo o mém způsobu života, projevilo přání, „aby se jemu samému a jeho královské choti spolu s mladými princi obého pohlaví krve dostalo štěstí“, jak laskavě ráčilo říci, „pojíst se mnou“. Náležitě se dostavili a já je usadil na parádní křesla na svém stole, přímo proti sobě, s jejich strážemi okolo. Dostavil se tam zároveň Flimnap, nejvyšší pokladník, se svou bílou hůlkou; a pozoroval jsem, že na mě často pohlíží s kyselou tváří, k čemuž jsem předstíral, že si toho nevšímám, naopak jsem jedl víc než obvykle, ke cti své drahé vlasti a abych naplnil dvůr obdivem. Mám jisté soukromé důvody se domnívat, že tato návštěva jeho Veličenstva poskytla Flimnapovi příležitost činit mi u jeho pána špatnou službu. Tento ministr byl odjakživa mým skrytým nepřítelem, ačkoli

na oko se ke mně choval laskavěji, než odpovídalo mrzutosti jeho povahy. Vylíčil císaři „nízký stav jeho pokladnice; že je nucen brát si peníze s velkým diskontem; že státní poukázky nejdou v oběhu pod devíti procenty pod nominální hodnotou; že jsem jeho Veličenstvo stál přes půldruhého milionu *sprugů*“ (jejich největších zlatých mincí, asi velikosti blyštivé flitry) „a vcelku vzato, že by bylo radno, aby císař využil první vhodné příležitosti a propustil mě“.

Jsem zde povinen hájit pověst znamenité dámy, která kvůli mně nevinně trpěla. Pokladníka napadlo žárlit na svou choť, poštván zlobou několika zlých jazyků, které mu dali vědět, že její milost pojala vášnivou náklonnost k mé osobě; a jistou dobu šla dvorem pomluva, že jednou přišla soukromě do mého obydlí. Prohlašuji slavnostně, že to je zcela nehorázná lež, bez jakýchkoli podkladů, kromě toho, že její milost se mnou ráčila jednat se všemi nevinnými projevy volnosti a přátelství. Doznávám, že k mému domu docházela často, avšak vždy veřejně, a nikdy bez tří dalších v kočáře, jimiž bývaly obvykle její sestra a mladá dcera a některá zvláštní známá; to však bylo obvyklé u mnoha jiných dvorních dam. A dovolávám se stále svědectví svých sluhů, zda kdykoli viděli u mých dveří kočár, aniž by věděli, kdo v něm je. V takových případech, když mě sluha upozornil, mým zvykem bylo jít okamžitě ke dveřím, a po projevení své úcty velmi opatrně zdvihnout kočár a dvojspřeží do rukou (neboť bylo-li tam šest koní, předjezdec vždy čtyři vypřáhl) a postavit je na stůl, kde jsem kolem dokola upevnil pohyblivý okraj vysoký pět palců, aby se předešlo nehodám. A nejednou jsem měl na stole najednou čtyři kočáry s koňmi plné společnosti, zatímco jsem seděl v křesle a nakláněl se k nim; a když jsem byl zabrán do hovoru s jednou skupinou, kočí ty ostatní zvolna povozili kolem stolu. Strávil jsem mnohé odpoledne velmi příjemně těmito rozhovory. Vyzývám však pokladníka nebo jeho dva donašeče (vyjmenuji je a ať si s tím udělají, co uznají) Clustrila a Drunla, aby dokázali, že by za mnou kdy přišla nějaká osoba *incognito*, kromě tajemníka Reldresala,

který byl vyslán výslovným příkazem jeho císařského Veličenstva, jak jsem již dříve vylíčil. Nebyl bych u této věci tak dlouho prodléval, kdyby to nebyl bod, jehož se tak úzce dotýká pověst jedné veliké dámy, abych nemluvil o své vlastní; třebaže jsem tehdy měl tu čest být *nardakem*, kterýmžto titulem sám pokladník není; neboť všem je známo, že je pouze *glumglum*, což je titul o jeden stupeň nižší, jako je v Anglii markýz nižší než vévoda; připouštím ovšem, že na základě svého úřadu měl přednost přede mnou. Tyto falešné pomluvy, o nichž jsem se později dozvěděl náhodou, o níž není vhodno se zmiňovat, přiměly pokladníka, aby po nějakou dobu ukazoval své paní nemilý výraz a mně ještě horší; a ačkoli nakonec prozřel a smířil se s ní, u něho jsem všechen kredit ztratil, a shledal jsem, že můj zájem rychle upadá i u císaře samého, který byl vskutku onou oblíbenou osobou až příliš veden.

Kapitola sedmá

Autor, jsa zpraven o záměru obvinit jej z velezrady, uprchne na Blefuscu. Jeho tamní přijetí.

Dříve než přistoupím k tomu, abych podal zprávu o svém odchodu z této říše, může být vhodné zpravit čtenáře o jedné soukromé intrice, která se proti mně po dva měsíce chystala.

Byl jsem až dosud, po celý svůj život, cizincem u dvorů, k čemuž jsem pro nízkost svého stavu nebyl způsobilý. Slyšel jsem a četl toho sice dost o smýšlení velkých panovníků a ministrů, nikdy jsem však nečekal, že se s tak hroznými jejich projevy setkám v tak odlehlé zemi, řízené, jak jsem se domníval, zcela jinými zásadami, než jaké platí v Evropě.

Když jsem se právě chystal poslušně navštívit císaře blefuskuánského, přišla jedna významná osoba od dvora (jíž jsem byl velmi prospěšný ve chvíli, kdy upadla do nejvyšší nemilosti jeho císařského Veličenstva) velmi soukromě v noci v zavřených nosítkách k mému domu, a aniž by vzkázala své jméno, žádala o vpuštění. Nosiči byli propuštěni; vložil jsem křeslo i s jeho lordstvem do kapsy svého kabátu; a dav příkazy spolehlivému sluhovi, aby řekl, že jsem churav a odešel spát, zajistil jsem dveře svého domu, postavil křeslo na stůl, jak bývalo mým zvykem, a usedl vedle. Když byly obvyklé pozdravy odbyty, pozoroval jsem na tváři jeho lordstva starost; a když jsem se po příčině tázal, požádal mě, „abych jej vyslechl trpělivě ve věci, která se měrou nejvyšší dotýká mé cti i života“. Jeho řeč zněla v tomto smyslu, neboť jsem si ji poznamenal, hned jak mě opustil:

„Vězte,“ pravil, „že se v poslední době ve vší tajnosti sešlo několik výborů rady ve vaší věci; a jsou tomu teprve dva dny, co jeho Veličen-

stvo dospělo k plnému rozhodnutí.

Dobře víte, že Skyresh Bolgolam“ (*galbet* čili velkoadmirál) „je vaším smrtelným nepřítelem téměř od chvíle, kdy jste přibyl. Jeho původní důvody neznám; jeho nenávist však vzrostla od vašeho velkého úspěchu proti Blefuscu, jímž je jeho sláva admirála velmi zastíněna. Tento lord ve spojení s Flimnapem, nejvyšším pokladníkem, jehož nepřátelství vůči vám je kvůli jeho choti pověstné, s generálem Limtokem, komořím Lalconem a nejvyšším justiciářem Balmuffem připravili články obžaloby proti vám z velezrady a jiných hrdelních zločinů.“

Tento úvod mě tak znetrpělivil – jsa si vědom svých vlastních zásluh a své neviny –, že jsem jej chtěl přerušit; on mě však zapřisáhl, abych mlčel, a pokračoval takto:

„Z vděčnosti za laskavosti, které jste mi prokázal, obstaral jsem si zprávu o celém jednání a opis článků; v čemž pro vaši službu nasazuji vlastní hlavu.

‚*Články obžaloby proti* QUINBUSU FLESTRINOVI (*Člověku Hoře*).

Článek I.

Vzhledem k tomu, že zákonem vydaným za vlády jeho císařského Veličenstva Calina Deffara Pluna je ustanoveno, že kdokoli bude konati vodu uvnitř obvodu královského paláce, propadne útrapám a trestům velezrady; řečený Quinbus Flestrin, otevřeně porušiv jmenovaný zákon, pod záminkou hašení ohně vzňatého v komnatě nejdražší císařské choti jeho Veličenstva, zákeřně, zrádně a ďábelsky, výronem své moči, uhasil řečený oheň vzňatý v řečené komnatě, ležící a nacházející se uvnitř obvodu řečeného královského paláce, proti zákonu v takovém případě ustanovenému atd., proti povinnosti atd.

Článek II.

Že řečený Quinbus Flestrin, poté co přivedl císařské loďstvo blefuskuánské do královského přístavu a poté co dostal od jeho císařského Veličenstva příkaz, aby zabavil veškeré ostatní lodě řečené říše blefuskuánské a tuto říši proměnil v provincii, jíž by vládl odtud posílaný

místodržící, a aby zahubil a usmrtil nejen všechny tupokonečnické vyhnance, nýbrž i všechen lid oné říše, který by okamžitě nezanechal tupokonečnického kacířství, on, řečený Flestrin, jako proradný zrádce proti svému nejšťastnějšímu, nejjasnějšímu císařskému Veličenstvu podal prosbu, aby byl od řečené služby osvobozen, pod záminkou neochoty nutit svědomí nebo ničit svobody a životy nevinného lidu.

Článek III.

Že vzhledem k tomu, že do dvora jeho Veličenstva přibyli jistí vyslanci od dvora Blefuscu, aby prosili o mír, on, řečený Flestrin, jako proradný zrádce pomáhal, podporoval, těšil a vyznamenával řečené vyslance, ačkoli věděl, že jsou služebníky panovníka, který byl nedávno otevřeným nepřítelem jeho císařského Veličenstva a v otevřené válce proti jeho řečenému Veličenstvu.

Článek IV.

Že řečený Quinbus Flestrin, v rozporu s povinností věrného poddaného, se nyní chystá vykonati cestu ke dvoru a do říše Blefuscu, pro niž obdržel pouze ústní dovolení jeho císařského Veličenstva; a pod rouškou řečeného dovolení lstivě a zrádně hodlá řečenou cestu podniknout, a tím pomáhati, těšiti a podporovati císaře blefuskuánského, tak nedávno nepřítele a v otevřené válce s jeho dříve řečeným císařským Veličenstvem.‘

Jsou tam ještě některé další články, tyto jsou však nejdůležitější, z nichž jsem vám přečetl výtah.

V několikerých rozpravách o této obžalobě musím doznat, že jeho Veličenstvo dalo mnoho projevů své veliké shovívavosti; často připomínalo služby, které jste mu prokázal, a snažilo se zmírnit vaše zločiny. Pokladník a admirál trvali na tom, že máte být potrestán smrtí nejbolestivější a nejpotupnější, tím, že by vám v noci zapálili dům, a generál že by k tomu přistoupil s dvaceti tisíci muži ozbrojenými otrávenými šípy, aby vás střídeli do tváře a rukou. Někteří z vašich sluhů měli dostat tajné rozkazy, aby na vaše košile a prostěradla rozpro-

střeli jedovatou šťávu, která by vás brzy přinutila trhat si vlastní tělo a zemřít v nejhorších mukách. Generál se k tomuto názoru připojil; takže po dlouhou dobu byla proti vám většina; ale jeho Veličenstvo, odhodláno, bude-li možno, vám život zachovat, nakonec získalo na svou stranu komořího.

Při této záležitosti dostal Reldresal, hlavní tajemník pro soukromé záležitosti, který se vám vždy osvědčil jako věrný přítel, od císaře příkaz, aby přednesl své mínění, což také učinil; a při tom ospravedlnil ty dobré myšlenky, které o něm máte. Připustil, že vaše zločiny jsou veliké, že však stále zbývá místo pro milost, nejchvályhodnější ctnost u panovníka a tu, pro niž je jeho Veličenstvo tak právem oslavováno. Pravil, že přátelství mezi vámi a jím je světu tak dobře známo, že by snad nejctihodnější shromáždění mohlo pokládat jeho mínění za podjaté; nicméně, poslušen příkazu, který obdržel, chce otevřeně předložit své názory. Že kdyby jeho Veličenstvo, s ohledem na vaše služby a v souladu se svou vlastní milosrdnou povahou, ráčilo ušetřit váš život a dalo pouze příkaz, aby vám byly vyloupány obě oči, pokorně se domnívá, že by tímto východiskem bylo spravedlnosti určitou měrou učiněno zadost a že celý svět bude vychvalovat shovívavost císařovu, jakož i spravedlivý a šlechetný postup těch, kdo mají tu čest být jeho rádci. Že ztráta vašich očí by nebyla žádnou překážkou vaší tělesné síle, jíž byste mohl i nadále být jeho Veličenstvu užitečný; že slepota je rozmnožením odvahy tím, že před námi skrývá nebezpečí; že strach o oči byl největším ztížením při přivádění nepřátelského loďstva, a že by vám stačilo vidět očima ministrů, poněvadž ani největší panovníci nedělají víc.

Tento návrh se setkal s krajní nespokojeností celého shromáždění. Bolgolam, admirál, nedokázal zachovat chladnokrevnost, nýbrž vstal zuřivě a pravil, že se diví, jak se tajemník opovažuje přednášet mínění ve prospěch zachování života zrádce; že služby, které jste vykonal, jsou podle všech pravých důvodů státu největším přitěžováním vašich

zločinů; že vy, který jste byl s to uhasit oheň výronem moči v komnatě jejího Veličenstva (což zmiňoval s hrůzou), můžete při jiné příležitosti stejným způsobem vyvolat potopu, abyste utopil celý palác; a táž síla, která vám umožnila přivést nepřátelské loďstvo, by posloužila, při prvním rozmrzení, k tomu, abyste je odvedl zpět; že má dobré důvody se domnívat, že jste ve svém srdci tupokonečník; a jelikož zrada začíná v srdci dříve, než se projeví zjevnými skutky, obviňuje vás z toho důvodu ze zrady, a proto trvá na tom, že máte být usmrcen.

Pokladník byl téhož mínění: ukázal, do jakých tísní je dohnán důchod jeho Veličenstva nutností vás vydržovat, což by se brzy stalo nesnesitelným; že tajemníkovo východisko vyloupit vám oči není ani zdaleka lékem proti tomuto zlu, nýbrž by je pravděpodobně zvětšilo, jak je patrné z běžné praxe oslepování jistého druhu drůbeže, po němž se rychleji krmí a dřív tloustne; že jeho vznešené Veličenstvo a rada, kteří jsou vašimi soudci, byli ve svém vlastním svědomí plně přesvědčeni o vaší vině, což je dostatečný důvod odsoudit vás k smrti, bez formálních důkazů, jakých vyžaduje přísná litera zákona.

Jeho císařské Veličenstvo však, plně rozhodnuto proti hrdelnímu trestu, laskavě ráčilo pravit, že jelikož rada pokládá ztrátu vašich očí za trest příliš mírný, může být nějaký jiný způsob uložen později. A váš přítel tajemník, pokorně žádaje, aby byl znovu vyslyšen v odpověď na to, co pokladník namítal ohledně velikých nákladů, jež jeho Veličenstvo má s vaším vydržováním, pravil, že jeho excelence, která má výhradní nakládání s příjmy císařovými, může snadno tomuto zlu zabránit tím, že vaše zaopatření bude postupně snižovat; čímž byste nedostatkem potravy slábl a mdlel, ztratil chuť k jídlu, a následkem toho byste chřadl a zcházel v několika měsících; a páchnutí vaší mrtvoly by pak nebylo tak nebezpečné, protože by byla více než z poloviny ztenčena; a hned po vaší smrti by pět nebo šest tisíc poddaných jeho Veličenstva mohlo za dva nebo tři dny maso z vašich kostí odkrájet, odvézt je plnými vozy a pohřbít je v odlehlých končinách, aby se předešlo

nákaze, kostru pak ponechat jako obdivuhodnou památku pro potomstvo.

Takto, díky velikému přátelství tajemníka, byla celá věc smířena. Bylo přísně nařízeno, aby záměr vyhladovět vás po stupních zůstal utajen; rozsudek vyloupání vašich očí byl však zapsán do knih; nikdo se nestavěl proti, kromě admirála Bolgolama, který, jsa stvořencem císařovny, byl neustále popouzen jejím Veličenstvem, aby trval na vaší smrti, poněvadž proti vám chová ustavičnou zášť pro onen potupný a nezákonný způsob, jímž jste uhasil oheň v její komnatě.

Za tři dny bude vašemu příteli tajemníkovi dán příkaz, aby přišel do vašeho domu a přečetl před vámi články obžaloby; a aby pak oznámil velikou shovívavost a přízeň jeho Veličenstva i rady, mocí níž jste odsouzen pouze ke ztrátě svých očí, čemuž, jeho Veličenstvo nepochybuje, se vděčně a pokorně podrobíte; a dvacet ranhojičů jeho Veličenstva bude přítomno, aby dohlédli, že bude úkon dobře vykonán, totiž vystřelením velmi ostrých šípů do bulev vašich očí, zatímco budete ležet na zemi.

Ponechávám vaší opatrnosti, jaká opatření učiníte; a abych se vyhnul podezření, musím se okamžitě vrátit stejně skrytě, jako jsem přišel.“

Jeho lordstvo tak učinilo; a já jsem zůstal sám, pod mnoha pochybnostmi a zmatky mysli.

Bylo zvykem zavedeným tímto panovníkem a jeho ministerstvem (velmi odlišným, jak jsem byl ujišťován, od zvyklostí dřívějších dob), že poté, co dvůr rozhodl o nějaké kruté popravě, buď k ukojení zášti panovníka, nebo zloby oblíbence, císař vždy pronesl ke své celé radě řeč, vyjadřující svou velikou shovívavost a něžnost, jako vlastnosti všemu světu známé a doznávané. Tato řeč byla okamžitě vyhlašována po celém království; a nic neděsilo lid tolik jako tyto chvály milosrdenství jeho Veličenstva; neboť bylo pozorováno, že čím více se tyto chvály rozšiřovaly a čím více se na nich trvalo, tím nelidštější byl trest a tím

nevinnější trpící. Co se mne pak týká, musím doznat, že jelikož jsem nikdy nebyl určen pro dvořana, ani svým rodem, ani výchovou, byl jsem tak špatným soudcem věcí, že jsem shovívavost a přízeň tohoto rozsudku nedokázal rozeznat, nýbrž pokládal jsem jej (snad mylně) spíše za přísný než za mírný. Někdy jsem pomýšlel na to, že svůj proces podstoupím, neboť ačkoli jsem nemohl popřít skutky, jaké se mi v několika článcích přičítaly, přece jsem doufal, že připustí jakéhosi zmírnění. Avšak byv ve svém životě proštudoval mnoho státních procesů, které jsem vždy pozoroval, že končí tak, jak soudci uznali za vhodné nařídit, neodvážil jsem se spolehnout na tak nebezpečné rozhodnutí, v tak kritickém okamžiku a proti tak mocným nepřátelům. Jednou jsem byl pevně odhodlán ke vzdoru, neboť dokud jsem byl na svobodě, celá síla této říše by mě sotva přemohla, a mohl jsem metropoli snadno kamením roztlouci na kusy; brzy jsem však ten úmysl s hrůzou zavrhl, vzpomínaje si na přísahu, kterou jsem složil císaři, na laskavosti, jakých se mi od něho dostalo, a na vysoký titul *nardaka*, který mi propůjčil. Ani jsem se tak brzy nenaučil vděčnosti dvořanů, abych se přesvědčil, že nynější přísnosti jeho Veličenstva mě zprošťují všech dřívějších závazků.

Nakonec jsem se utvrdil v rozhodnutí, za které pravděpodobně schytám nějakou výtku, a to ne neprávem; neboť přiznávám, že zachování svých očí, a tím i své svobody, vděčím vlastní veliké ukvapenosti a nedostatku zkušeností; protože kdybych tehdy znal povahu panovníků a ministrů, jakou jsem od té doby pozoroval u mnoha jiných dvorů, a jejich způsoby zacházení se zločinci méně nemilými než já, byl bych se s velikou ochotou a hbitostí tak snadnému trestu podrobil. Ale puzen zbrklostí mládí, a maje dovolení jeho císařského Veličenstva poslušně navštívit císaře blefuskuánského, využil jsem této příležitosti, dříve než uplynuly tři dny, abych svému příteli tajemníkovi poslal dopis, v němž jsem oznamoval své rozhodnutí vypravit se téhož rána na Blefuscu, podle svolení, které mi bylo dáno; a nečekaje

odpověď, odebral jsem se k té straně ostrova, kde ležela naše flotila. Zmocnil jsem se velkého válečného korábu, uvázal lano k přídi, a zdvihnuv kotvy, svlékl jsem se, vložil své šaty (spolu s pokrývkou, kterou jsem si nesl pod paží) do plavidla, a táhna je za sebou, dílem brodem a dílem plováním jsem dorazil do královského přístavu blefuskuánského, kde mě lid dlouho očekával. Dali mi dva průvodce, aby mě dovedli do hlavního města, které nese totéž jméno. Nesl jsem je v rukou, až jsem došel na dvě stě yardů od brány, a požádal jsem je, „aby oznámili můj příchod jednomu z tajemníků a dali mu vědět, že tam čekám na rozkaz jeho Veličenstva". Zhruba za hodinu jsem obdržel odpověď, „že jeho Veličenstvo, provázeno královskou rodinou a vysokými úředníky dvora, přichází, aby mě přijalo". Postoupil jsem o sto yardů. Císař a jeho družina sestoupili z koní, císařovna a dámy z kočárů, a nepostřehl jsem, že by byli v nějaké hrůze nebo starosti. Lehl jsem si na zem, abych políbil ruce jeho Veličenstva a císařovny. Řekl jsem jeho Veličenstvu, „že jsem přišel podle svého slibu a s dovolením císaře, mého pána, abych měl tu čest spatřit tak mocného panovníka a nabídnout mu veškeré služby ve své moci, jež jsou slučitelné s mou povinností k mému vlastnímu panovníkovi"; nezmínil jsem se ani slovem o své nemilosti, protože jsem o ní dosud neměl řádných zpráv a mohl jsem předpokládat, že jsem si zcela nevědom jakéhokoli takového záměru; ani jsem rozumně nemohl pomyslet, že by císař vyzradil to tajemství, dokud bych byl mimo jeho moc; v čemž, jak se brzy ukázalo, jsem byl oklamán.

Nebudu obtěžovat čtenáře zvláštním popisem svého přijetí u tohoto dvora, které odpovídalo štědrosti tak velikého panovníka; ani svízelí, v jakých jsem byl pro nedostatek domu a lože, jsa nucen ležet na zemi, zabalen do své pokrývky.

Kapitola osmá

Autor šťastnou náhodou nalézá prostředek, jak Blefuscu opustit; a po jistých nesnázích se v bezpečí vrací do své rodné země.

Tři dny po svém příchodu jsem se ze zvědavosti vypravil k severovýchodnímu pobřeží ostrova, kde jsem asi na půl lígy daleko v moři zahlédl něco, co vypadalo jako převrácený člun. Zul jsem boty i punčochy, přebrodil se dvě nebo tři sta yardů a shledal, že se ten předmět působením přílivu přibližuje; a pak jsem jasně viděl, že je to opravdový člun, který, jak jsem předpokládal, mohla nějaká bouře zahnat od lodi. Nato jsem se okamžitě vrátil k městu a požádal jsem jeho císařské Veličenstvo, aby mi po ztrátě svého loďstva zapůjčilo dvacet největších plavidel, která mu zbyla, a tři tisíce námořníků pod velením svého viceadmirála. Toto loďstvo obeplouvalo kolem, zatímco já se nejkratší cestou vrátil k pobřeží, kde jsem člun poprvé objevil. Shledal jsem, že jej příliv zahnal ještě blíže. Námořníci byli všichni opatřeni lany, která jsem předem spletl na dostatečnou pevnost. Když lodě přirazily, svlékl jsem se a brodil jsem se, až jsem byl na sto yardů od člunu, načež jsem musel plavat, dokud jsem se k němu nedostal. Námořníci mi hodili konec provazu, který jsem připevnil k otvoru v přední části člunu, a druhý konec k válečné lodi; ale shledal jsem, že veškerá má práce je nanic; neboť nemaje dno pod nohama, nebyl jsem schopen pracovat. Z této nutnosti jsem byl nucen plavat vzadu a tlačit člun kupředu, jak nejčastěji jsem mohl, jednou rukou; a jelikož mi příliv přál, pokročil jsem tak daleko, že jsem mohl právě držet bradu nad vodou a cítit dno. Odpočinul jsem si dvě nebo tři minuty a pak jsem dal člunu další strk, a tak dále, až moře nebylo vyšší než mé podpaží; a teď, když ta nejnamáhavější část byla za mnou, jsem vytáhl svá další

lana, která byla uložena v jedné z lodí, a připevnil je nejprve ke člunu a potom k devíti plavidlům, která mě doprovázela; vítr byl příznivý, námořníci táhli a já tlačil, dokud jsme se nedostali na čtyřicet yardů od břehu; a vyčkav, až příliv opadne, dostal jsem se suchou nohou ke člunu a za pomoci dvou tisíc mužů s provazy a stroji se mi podařilo převrátit jej dnem dolů, a shledal jsem, že je poškozen jen málo.

Nebudu obtěžovat čtenáře svízelemi, v jakých jsem se nacházel, než jsem za pomoci jistých pádel, jejichž zhotovení mi stálo deset dní, dopravil svůj člun do královského přístavu blefuskuánského, kde se při mém příchodu objevil ohromný dav lidí, plný údivu nad pohledem na tak obrovské plavidlo. Řekl jsem císaři, „že mi mé dobré štěstí poslalo do cesty tento člun, abych se mohl dostat na nějaké místo, odkud bych se mohl vrátit do své rodné země; a prosil jsem jeho Veličenstvo o příkazy, aby mi byl opatřen materiál na jeho vystrojení, a o jeho dovolení k odjezdu“; což, po několika laskavých domluvách, ráčil udělit.

Velmi jsem se divil, že jsem po celou tu dobu neslyšel o žádném poslovi od našeho císaře k dvoru blefuskuánskému, který by se mé věci týkal. Avšak později mi bylo soukromě dáno na vědomí, že jeho císařské Veličenstvo, nikdy netušíc, že bych měl o jeho záměrech sebemenší povědomí, věřilo, že jsem na Blefuscu odešel pouze ke splnění svého slibu, podle dovolení, které mi dal, jež bylo u našeho dvora dobře známo, a že se za několik dní vrátím, až ten obřad skončí. Konečně však začal být mou dlouhou nepřítomností zneklidněn; a po poradě s pokladníkem a ostatními z toho spiknutí byl vyslán jeden urozený pán s opisem článků proti mně. Tento vyslanec měl pokyny, aby panovníku blefuskuánskému představil „velikou shovívavost svého pána, který se spokojil s tím, že mě trestá pouze ztrátou mých očí; že jsem před spravedlností uprchl; a nevrátím-li se za dvě hodiny, že mi bude odňat titul *nardaka* a budu prohlášen za zrádce“. Vyslanec dále dodal, „že k zachování míru a přátelství mezi oběma říšemi jeho pán očeká-

vá, že jeho bratr blefuskuánský dá rozkaz, abych byl odeslán zpět do Lilipútu, svázán na rukou i na nohou, a potrestán jako zrádce“.

Císař blefuskuánský, vzav si tři dny na poradu, vrátil odpověď skládající se z mnoha zdvořilostí a omluv. Pravil, „že co se týká toho, aby mě poslal spoutaného, jeho bratr ví, že to je nemožné; že ačkoli jsem ho připravil o jeho loďstvo, přece mi dluží velké závazky za mnohé dobré služby, které jsem mu prokázal při uzavírání míru. Že ovšem obě jejich Veličenstva budou brzy upokojena; neboť jsem na břehu nalezl obrovské plavidlo, schopné odvézt mě po moři, a dal rozkaz, aby bylo vystrojeno, s mou vlastní pomocí a vedením; a doufá, že za několik týdnů budou obě říše zbaveny tak nesnesitelného břemene.“

S touto odpovědí se vyslanec vrátil do Lilipútu; a panovník blefuskuánský mi vylíčil vše, co se stalo; a nabízel mi zároveň (ovšem pod přísnou důvěrou) svou laskavou ochranu, zůstanu-li v jeho službách; k čemuž ačkoli jsem mu věřil, že to myslí upřímně, přece jsem se rozhodl nikdy více nedůvěřovat panovníkům nebo ministrům, kdekoli se tomu budu moci vyhnout; a proto, se vší patřičnou vděčností za jeho příznivé úmysly, pokorně jsem prosil, abych byl omluven. Řekl jsem mu, „že jelikož mi osud, ať už dobrý nebo zlý, poslal do cesty plavidlo, jsem rozhodnut spíše se vydat na oceán, nežli být příčinou neshod mezi dvěma tak mocnými panovníky“. Ani jsem neshledal, že by byl císař vůbec nespokojen; a zjistil jsem, díky jisté náhodě, že má z mého rozhodnutí velkou radost, a stejně tak většina jeho ministrů.

Tyto úvahy mě pohnuly, abych svůj odjezd uspěchal poněkud dříve, než jsem zamýšlel; k čemuž dvůr, netrpělivý se mě zbavit, velmi ochotně přispěl. Pět set dělníků bylo zaměstnáno zhotovením dvou plachet pro můj člun, podle mých pokynů, tím, že prošívali třináct vrstev svého nejsilnějšího plátna. Já jsem si dal práci s výrobou provazů a lan, splétáním po deseti, dvaceti nebo třiceti kusů z těch nejsilnějších a nejpevnějších, které měli. Veliký kámen, který se mi po dlouhém hledání podařilo nalézt u mořského břehu, mi posloužil jako kot-

va. Měl jsem k dispozici lůj ze tří set krav, k mazání člunu a k jiným potřebám. Dal jsem si neuvěřitelnou práci s porážením některých nejvyšších stromů na vesla a stěžně, v čemž mi však velmi pomáhali lodní tesaři jeho Veličenstva, kteří mi je uhlazovali, poté co jsem já vykonal hrubou práci.

Asi po měsíci, když bylo vše připraveno, poslal jsem vzkaz, abych přijal rozkazy jeho Veličenstva a rozloučil se. Císař a královská rodina vyšli z paláce; lehl jsem si na tvář, abych políbil jeho ruku, kterou mi velmi milostivě podal; stejně tak císařovna a mladí princové krve. Jeho Veličenstvo mi darovalo padesát měšců po dvou stech *sprugů* každý, spolu se svým obrazem v plné velikosti, který jsem si okamžitě vložil do jedné ze svých rukavic, aby se nepoškodil. Obřady při mém odjezdu byly příliš početné, než abych s nimi tentokrát čtenáře obtěžoval.

Zásobil jsem člun mršinami sta volů a tří set ovcí, s odpovídajícím chlebem a nápoji, a tolika již hotovou stravou, kolik mohlo připravit čtyři sta kuchařů. Vzal jsem s sebou šest krav a dva býky živé, a stejný počet bahnic a beranů, s úmyslem dopravit je do své vlastní země a plemeno rozmnožit. A abych je na palubě krmil, měl jsem pořádný otep sena a pytel obilí. Rád bych vzal tucet domorodců, to však byla věc, k níž mě císař nijak nehodlal svolit; a nadto, kromě bedlivé prohlídky mých kapes, jeho Veličenstvo zavázalo mou čest, „abych neodvážel žádného z jeho poddaných, byť by to bylo s jejich vlastním souhlasem a přáním“.

Když jsem takto, jak jen jsem byl schopen, vše připravil, vyplul jsem čtyřiadvacátého dne září roku 1701 v šest hodin ráno; a když jsem urazil asi čtyři lígy k severu, při větru od jihovýchodu, zahlédl jsem v šest hodin večer malý ostrov asi na půl lígy k severozápadu. Postoupil jsem kupředu a spustil kotvu na závětrné straně ostrova, který se zdál být neobydlený. Pak jsem se trochu občerstvil a šel si odpočinout. Spal jsem dobře, a jak jsem usoudil, přinejmenším šest hodin, neboť jsem shledal, že den začal svítat dvě hodiny po mém procitnutí. Byla jasná

noc. Posnídal jsem, dříve než vyšlo slunce; a zdvihnuv kotvu, při příznivém větru, jsem řídil kurs stejně jako včera, v čemž jsem se dal vést svým kapesním kompasem. Mým záměrem bylo dosáhnout, bude-li to možné, jednoho z těch ostrovů, o nichž jsem měl důvod se domnívat, že leží severovýchodně od Van Diemenovy země. Celý ten den jsem nic neobjevil; druhého dne však, asi ve tři hodiny odpoledne, když jsem podle svého výpočtu urazil čtyřiadvacet líg od Blefuscu, zahlédl jsem plachtu směřující k jihovýchodu; můj kurs byl přesně na východ. Zavolal jsem na ni, ale žádné odpovědi se mi nedostalo; shledal jsem však, že se jí přibližuji, neboť vítr polevil. Vytáhl jsem všechny plachty, které jsem mohl, a za půl hodiny mě spatřila, pak vyvěsila svou vlajku a vypálila z děla. Není snadné vyjádřit radost, v jaké jsem byl, pro nenadálou naději, že opět spatřím svou milovanou zemi a drahé zástavy, které jsem v ní zanechal. Loď polevila ve svých plachtách a já ji dostihl mezi pátou a šestou večer šestadvacátého září; ale srdce mi poskočilo, když jsem spatřil její anglické barvy. Vložil jsem své krávy a ovce do kapes kabátu a dostal se na palubu se vším svým malým nákladem zásob. Plavidlo bylo anglická obchodní loď vracející se z Japonska přes Severní a Jižní moře; kapitán, pan John Biddel z Deptfordu, muž velmi zdvořilý a výborný mořeplavec.

Byli jsme teď na třicátém stupni jižní šířky; na lodi bylo asi padesát mužů; a tady jsem potkal svého starého kamaráda, jistého Petera Williamse, který mě u kapitána dobře doporučil. Tento pán se mnou jednal laskavě a žádal mě, abych mu řekl, odkud přicházím a kam se plavím; což jsem učinil několika slovy, on se však domníval, že blouzním a že mi nebezpečí, jimiž jsem prošel, pomátlo hlavu; nato jsem vytáhl z kapsy svůj dobytek a ovce, což ho po velikém úžasu jasně přesvědčilo o mé pravdomluvnosti. Pak jsem mu ukázal zlato, které mi dal císař blefuskuánský, spolu s obrazem jeho Veličenstva v plné velikosti a některými dalšími vzácnostmi té země. Daroval jsem mu dva měšce po

dvou stech *sprugů* a slíbil jsem mu, že až dorazíme do Anglie, obdaruji ho krávou a březí ovcí.

Nebudu obtěžovat čtenáře zvláštním popisem této plavby, která byla z větší části velmi zdařilá. Přistáli jsme v Downs třináctého dubna 1702. Měl jsem jen jedno neštěstí, že mi krysy na palubě odnesly jednu z ovcí; nalezl jsem její kosti v díře, dočista obrané od masa. Zbytek svého dobytka jsem bezpečně dostal na břeh a nechal jsem jej pást na kuželkářském trávníku v Greenwichi, kde jim jemná tráva chutnala tak znamenitě, že se krmili s velkou chutí, ačkoli jsem se vždy obával opaku; a také bych je nemohl na tak dlouhé plavbě uchovat při životě, kdyby mi kapitán nedovolil něco ze svých nejlepších lodních suchárů, které, rozdrcené na prach a smíchané s vodou, byly jejich stálou stravou. Během krátké doby, co jsem byl v Anglii, jsem si pěkně přivydělal tím, že jsem svůj dobytek ukazoval mnoha osobám urozeným i jiným; a než jsem začal svou druhou cestu, prodal jsem je za šest set liber. Od svého posledního návratu shledávám, že se plemeno značně rozmnožilo, zvláště ovce, které, jak doufám, se díky jemnosti svých rouen stanou velikým prospěchem pro vlněnou výrobu.

Zůstal jsem jen dva měsíce se svou ženou a rodinou, neboť má nenasytná touha po spatření cizích zemí mi nedovolila zůstat déle. Nechal jsem své ženě patnáct set liber a usadil ji v pěkném domě v Redriffu. Zbytek svého jmění jsem si vzal s sebou, zčásti v penězích a zčásti ve zboží, v naději, že si tak rozmnožím majetek. Můj nejstarší strýc John mi odkázal pozemkový statek u Eppingu, asi třiceti liber ročně; a měl jsem dlouhý pronájem hospody U Černého býka ve Fetter Lane, který mi vynášel stejně; takže mi nehrozilo, že bych rodinu musel zanechat na obecní péči. Můj syn Johnny, pojmenovaný tak po svém strýci, byl na latinské škole a byl to nadějný chlapec. Má dcera Betty (která je nyní dobře provdána a má děti) byla tehdy u šití. S pláčem na obou stranách jsem se rozloučil se svou ženou, chlapcem i dívkou, a nastoupil jsem na loď Adventure, obchodní loď o třech stech tunách,

směřující do Suratu, pod velením kapitána Johna Nicholase z Liverpoolu. Ale zpráva o této cestě musí být odkázána na druhou část mých Cest.

Část druhá: Cesta do Brobdingnagu

Kapitola první

Popis veliké bouře; na dlouhém člunu vyplouvají pro vodu; autor se s ním vydá, aby prozkoumal zemi. Je ponechán na břehu, jeden z domorodců se jej zmocní a odnese jej do stavení jednoho sedláka. Jeho tamní přijetí, s několika příhodami, které se tam udály. Popis obyvatel.

Byv přírodou i osudem odsouzen k činnému a neklidnému životu, opustil jsem po dvou měsících od svého návratu opět svou rodnou zem a vzal jsem na palubu v Downs dvacátého dne června 1702, na lodi Adventure, jíž velel kapitán John Nicholas, rodem z Cornwallu, směřující do Suratu. Měli jsme velmi příznivý vítr až k mysu Dobré naděje, kde jsme přistáli pro čerstvou vodu; shledali jsme však, že máme ve dnu průsak, vyložili jsme zboží a tam přezimovali; neboť kapitán onemocněl zimnicí a mys jsme nemohli opustit až do konce března. Pak jsme vypluli a měli jsme dobrou plavbu, dokud jsme neprojeli Madagaskarským průlivem; když jsme však postoupili severně od onoho ostrova a asi na pět stupňů jižní šířky, větry, které v oněch mořích vanou, jak se pozoruje, stálým rovnoměrným proudem mezi severem a západem od počátku prosince do počátku května, začaly devatenáctého dubna vát mnohem prudčeji a západněji než obvykle, a tak dvacet dnů po sobě; v této době jsme byli hnáni trochu východně od Moluckých ostrovů a asi tři stupně severně od rovníku, jak náš kapitán

zjistil pozorováním, jež vykonal druhého května, kdy vítr ustal a nastalo úplné bezvětří, čemuž jsem se nemálo zaradoval. On však, muž velmi zkušený v navigaci v oněch mořích, nám všem přikázal připravit se na bouři, která se také druhého dne dostavila; neboť se začal zdvihat jižní vítr, zvaný jižní monzun.

Shledavše, že se bouře nejspíš rozpoutá, zastříhli jsme čelenovou plachtu a chystali se stáhnout plachtu hlavní; ale protože počasí bylo špatné, podívali jsme se, zda jsou všechna děla přivázána, a stáhli jsme bezánovou plachtu. Loď ležela velmi na boku, takže jsme usoudili, že lepší bude ujíždět před mořem než ležet v závětří nebo prostě plout bez plachet. Zařifovali jsme čelenovou plachtu a napjali ji a utáhli dozadu její čelenu; kormidlo bylo přetočeno hodně na návětrnou. Loď se chrabře otočila. Upevnili jsme čelenový stahovák; plachta se však roztrhla, takže jsme stáhli ráhno, dostali plachtu na palubu a odvázali vše, co s ní souviselo. Byla to velmi prudká bouře; moře se vzdouvalo zvláštně a nebezpečně. Táhli jsme za řemen stěžně kormidla a pomáhali muži u kormidla. Nespustili jsme vršek stěžně, nýbrž nechali vše stát, poněvadž loď velmi dobře ujížděla před mořem, a věděli jsme, že s vrškem stěžně nahoře je loď zdravější a lépe si razí cestu mořem, poněvadž jsme měli dost volné hladiny. Když bouře přešla, napjali jsme čelenovou a hlavní plachtu a loď ustálili. Pak jsme napjali bezán, vrchní plachtu hlavní a vrchní plachtu čelenovou. Náš kurs byl na východo-severovýchod a vítr byl od jihozápadu. Nabrali jsme pravoboké lanové kličky, uvolnili návětrné brasy a vzpěry; napjali jsme brasy závětrné a potáhli vpřed návětrné bowlingy, pevně je upnuli a připevnili, přetáhli bezánový tah na návětr a drželi loď co nejplněji proti větru, jak jen snesla.

Během této bouře, po níž následoval silný vítr od západo-jihozápadu, jsme byli podle mého výpočtu zahnáni asi pět set líg na východ, takže nejstarší námořník na palubě nedovedl říci, v které části světa jsme. Naše zásoby stačily dobře, naše loď byla pevná a naše posádka

vesměs při dobrém zdraví; v největší tísni jsme však byli pro vodu. Soudili jsme, že nejlepší bude držet se stejného kursu, než abychom zabočovali více k severu, což by nás mohlo dostat k severozápadní části Veliké Tartarie a do Zamrzlého moře.

Šestnáctého června 1703 jeden chlapec na vrchu stěžně spatřil zemi. Sedmnáctého jsme uviděli v plné šíři veliký ostrov nebo pevninu (neboť jsme nevěděli, zda to či ono); na jižní straně jsme spatřili malý výběžek země trčící do moře a zátoku příliš mělkou, aby pojala lod o víc než sto tunách. Spustili jsme kotvu na jednu lígu od této zátoky a náš kapitán vyslal tucet dobře ozbrojených mužů v dlouhém člunu, s nádobami na vodu, kdyby se nějaká našla. Prosil jsem o jeho dovolení, abych s nimi mohl jet, abych viděl zemi a vykonal, jaké jen objevy mohu. Když jsme přistáli, neviděli jsme ani řeku, ani pramen, ani stopu obyvatel. Naši lidé proto bloudili po břehu, aby u moře nalezli něco sladké vody, a já se vydal sám asi na míli na druhou stranu, kde jsem shledal, že krajina je docela pustá a skalnatá. Začal jsem se cítit unaven, a nevida nic, co by zabavilo mou zvědavost, vracel jsem se zvolna dolů k zátoce; a maje moře před očima, viděl jsem, že naši lidé jsou již ve člunu a veslují jako o život k lodi. Právě jsem na ně chtěl zavolat, ačkoli by to bylo k ničemu, když jsem zpozoroval obrovskou bytost, jak za nimi v moři kráčí, jak nejrychleji jen může; neprobrodil se o moc hlouběji než po kolena a dělal ohromné kroky; naši lidé však měli před ním půl lígy náskok, a jelikož je moře v těch místech plné ostrohranných skalisek, nebyla ta zrůda s to člun dohonit. Toto jsem se dozvěděl později, neboť jsem se neodvážil zůstat a vidět, jak to dobrodružství skončí; nýbrž jsem utíkal, jak nejrychleji jsem mohl, cestou, kterou jsem byl přišel, a pak jsem vylezl na strmý kopec, který mi poskytl jistý výhled do kraje. Shledal jsem jej plně obdělaný; co mě však nejprve překvapilo, byla výška trávy, která na těch místech, jež patrně byla ponechána na seno, byla asi dvacet stop vysoká.

Vstoupil jsem na vyšlapanou cestu, za kterou jsem ji totiž pokládal, ačkoli obyvatelům sloužila pouze jako pěšina polem ječmene. Nějakou dobu jsem po ní šel, ale málo jsem po stranách viděl, poněvadž byla již blízko žně a obilí se tyčilo nejméně na čtyřicet stop. Jednu hodinu mi trvalo, než jsem došel na konec toho pole, které bylo ohrazeno plotem nejméně sto dvaceti stop vysokým, a stromy byly tak vysoké, že jsem jejich výšku nedovedl odhadnout. Byl tam přelez, kudy se přecházelo z tohoto pole na další. Měl čtyři schody a kámen, přes který se při příchodu nahoru překročí. Vylézt na tento přelez bylo pro mne nemožné, poněvadž každý schod byl šest stop vysoký a horní kámen asi dvacet. Snažil jsem se nalézt v plotě nějakou mezeru, když jsem na vedlejším poli zahlédl jednoho z obyvatel, který se k přelezu blížil, stejně velkého jako ten, kterého jsem viděl v moři honit náš člun. Zdál se být vysoký jako obyčejná kostelní věž a každým krokem udělal asi deset yardů, jak jsem jen mohl odhadnout. Byl jsem jat největším strachem a úžasem a běžel jsem se schovat do obilí, odkud jsem jej spatřil, jak nahoře na přelezu ohlíží se zpět na vedlejší pole po pravé ruce, a slyšel jsem ho volat hlasem o mnoho stupňů silnějším než hlásná trouba; ale zvuk byl ve vzduchu tak vysoko, že jsem se zprvu určitě domníval, že je to hrom. Nato k němu zamířilo sedm netvorů jemu podobných, s žacími srpy v rukou, každý srp asi takové velikosti jako šest kos. Tito lidé nebyli tak dobře oděni jako první, jehož služebníky nebo dělníky patrně byli; na několik slov, která pronesl, se totiž odebrali žnout obilí na onom poli, kde jsem ležel. Udržoval jsem si od nich co největší odstup, ale pohyboval jsem se jen s nejvyšší obtíží, neboť stvoly obilí byly někdy od sebe sotva na stopu, takže jsem své tělo mezi nimi stěží protlačil. Přesto se mi podařilo postoupit, až jsem se dostal do části pole, kde bylo obilí poraženo deštěm a větrem. Tady jsem již nemohl postoupit ani krok; stvoly byly tak proplétané, že jsem se jimi nedokázal protáhnout, a vousy spadených klasů tak silné a špičaté, že mi pronikly šaty do masa. Zároveň jsem slyšel žence sotva na sto yardů za se-

bou. Zcela zemdlen námahou a přemožen žalem a zoufalstvím, lehl jsem si mezi dvě brázdy a od srdce jsem si přál, abych tam mohl skončit své dny. Oplakával jsem svou osamocenou vdovu a své sirotky. Žaloval jsem na vlastní pošetilost a svéhlavost, že jsem se vypravil na druhou cestu, proti radě všech svých přátel a příbuzných. V tomto strašlivém rozrušení mysli jsem se neubránil myšlenkám na Lilipút, jehož obyvatelé na mě hleděli jako na největší zázrak, jaký se kdy na světě objevil; kde jsem byl s to táhnout jednou rukou císařské loďstvo a vykonat ony další skutky, které budou navždy zapsány v kronikách oné říše, zatímco potomstvo jim bude stěží věřit, byť by o nich svědčily miliony. Uvažoval jsem, jak hořkým ponížením pro mě musí být, až se v tomto národě ukážu stejně bezvýznamným, jako by jeden jediný Lilipúťan byl mezi námi. To však, soudil jsem, bude ze všech mých neštěstí to nejmenší; neboť jak se pozoruje, lidské bytosti bývají tím divočejší a krutější, čím jsou větší, čeho jiného jsem mohl očekávat, než že budu soustem v ústech prvního z těchto obrovských barbarů, kterého náhoda přivede, aby se mě chopil? Zajisté mají filosofové pravdu, když nám říkají, že nic není velké nebo malé jinak než srovnáním. Mohlo se stát, že by osud dal Lilipúťanům najít nějaký národ, kde jsou lidé vůči nim tak drobní, jako byli oni vůči mně. A kdo ví, zda i tento ohromný rod smrtelníků není stejně předčen jiným někde v odlehlé části světa, o níž ještě nemáme zprávy.

Vyděšený a zmatený, jak jsem byl, nemohl jsem s těmito úvahami přestat, když se jeden z ženců přiblížil na deset yardů k brázdě, u níž jsem ležel, a probudil ve mně obavu, že při příštím kroku budu rozšlápnut jeho nohou nebo rozpolcen jeho srpem. A proto, když se chystal k dalšímu pohybu, zařval jsem, jak nejhlasitěji mi strach dovolil; nato ten obrovský tvor přišlápl krok a nějakou dobu se díval kolem sebe pod sebe, až mě konečně spatřil, jak ležím na zemi. Chvíli uvažoval s opatrností někoho, kdo se snaží uchopit malé nebezpečné zvíře takovým způsobem, aby ho nedokázalo poškrábat ani kousnout, jak

jsem to i já sám občas dělal s lasičkou v Anglii. Nakonec se odvážil vzít mě zezadu, za pás, mezi ukazováček a palec, a přinesl si mě na tři yardy ke svým očím, aby mohl můj tvar pozorovat dokonaleji. Uhodl jsem jeho úmysl a mé dobré štěstí mi dalo takovou duchapřítomnost, že jsem se rozhodl se v nejmenším nevzpírat, zatímco mě držel ve vzduchu přes šedesát stop nad zemí, byť mě bolestivě tiskl v bocích, aby mu nevyklouzlo mezi prsty. Vše, co jsem si dovolil, bylo pozdvihnout oči ke slunci a sepnout ruce v prosebném gestu, a pronést několik slov v pokorném truchlivém tónu, odpovídajícím stavu, v němž jsem tehdy byl; neboť jsem každou chvíli očekával, že mnou mrští o zem, jako obvykle děláme s nějakým malým ohavným zvířátkem, jež máme v úmyslu zahubit. Má šťastná hvězda však zařídila, že se mu mé zvuky a gesta patrně zalíbily, a začal se na mě dívat jako na kuriozitu, velmi se divě, když slyšel, jak vyslovuji článkovaná slova, ačkoli jim nerozuměl. Zatím jsem se nedokázal zdržet sténání a slz, obraceje hlavu k svým bokům, abych mu dal, jak jen jsem mohl, na srozuměnou, jak krutě mě zraňuje tlak jeho palce a prstu. Zdálo se, že můj úmysl pochopil; neboť zdvihnuv chlopeň svého kabátu, vložil mě tam opatrně a hned se se mnou rozběhl k svému pánu, který byl zámožný sedlák a týž, kterého jsem poprvé spatřil na poli.

Sedlák, poté co dostal (jak soudím podle jejich rozhovoru) od svého služebníka takovou zprávu o mně, jakou mu mohl podat, vzal kousek slaměného stébla asi velkosti vycházkové hole, a tím mi nadzdvihl chlopně mého kabátu; o nichž, jak se zdá, se domníval, že jsou jakýmsi druhem obalu, který mi dala příroda. Odfoukl mé vlasy stranou, aby si mou tvář lépe prohlédl. Zavolal své čeledíny kolem sebe a tázal se jich, jak jsem se později dozvěděl, zda kdy na polích viděli nějaké malé stvoření, které by se mi podobalo. Pak mě tiše postavil na zem po čtyřech, ale já jsem hned vstal a začal zvolna chodit tam a zpět, abych těm lidem ukázal, že nemám úmysl utéci. Všichni se posadili do kruhu kolem mě, aby mé pohyby lépe pozorovali. Smekl jsem klobouk a hlu-

boce se sedlákovi uklonil. Padl jsem na kolena, pozdvihl ruce i oči a pronesl několik slov tak hlasitě, jak jsem mohl; vytáhl jsem z kapsy měšec zlata a pokorně mu jej předal. Přijal jej na dlaň, pak si jej přiložil k oku, aby viděl, co to je, a potom jej několikrát obrátil hrotem špendlíku (který vytáhl z rukávu), ale nedokázal z toho nic poznat. Nato jsem mu dal znamení, aby položil ruku na zem. Pak jsem měšec vzal, otevřel jej a vsypal mu všechno zlato do dlaně. Bylo tam šest španělských čtyřpistolových mincí a kromě toho dvacet nebo třicet menších peněz. Viděl jsem, jak si navlhčil špičku malíčku na jazyku a zdvihl jednu z mých největších mincí, pak druhou; zdálo se však, že vůbec netuší, co jsou zač. Dal mi znamení, abych je zase vložil zpět do měšce a měšec zpět do kapsy, což jsem po několikerém nabídnutí uznal za nejlepší udělat.

Sedlák byl v tu chvíli přesvědčen, že musím být rozumný tvor. Často na mě mluvil; zvuk jeho hlasu mi však dopadal do uší jako šum vodního mlýna, byť jeho slova byla článkovaná dost zřetelně. Odpovídal jsem, jak nejhlasitěji jsem mohl, několika jazyky, a on si často přiložil ucho na dva yardy ke mně; ale všechno marné, neboť jsme si navzájem byli zcela nesrozumitelní. Pak poslal své sluhy k práci, a vyňav z kapsy kapesník, přeložil jej a rozprostřel na levé dlani, kterou položil naplocho na zem s dlaní vzhůru, a dal mi znamení, abych do něho vstoupil, což jsem mohl snadno učinit, poněvadž dlaň nebyla tlustší než jedna stopa. Pokládal jsem za svou povinnost poslechnout, a aby mi nehrozil pád, lehl jsem si na kapesník celou délkou těla, a zbytkem mě obalil až po hlavu pro další jistotu, a tak mě odnesl domů do svého stavení. Tam zavolal svou ženu a ukázal mě jí; ta však vykřikla a zběhla pryč, jako ženy v Anglii činí při pohledu na ropuchu nebo pavouka. Když však chvíli viděla mé chování a jak dobře dodržuji znamení, která její muž dával, brzy se smířila a postupně ke mně pojala neobyčejnou něžnost.

Bylo asi dvanáct hodin v poledne a sluha přinesl oběd. Byla to pouze jedna řádná mísa masa (přiměřená prostému stavu zemědělcovu) v míse asi čtyřiadvaceti stop v průměru. Společnost tvořili sedlák a jeho žena, tři děti a stará babička. Když usedli, sedlák mě postavil na jisté vzdálenosti od sebe na stůl, který byl třicet stop vysoký od podlahy. Byl jsem ve strašné hrůze a držel se tak daleko od okraje, jak jsem jen mohl, ze strachu, že spadnu. Hospodyně nakrájela kousek masa, pak nadrobila trochu chleba na dřevěnou podnosnici a postavila ji přede mne. Hluboce jsem se jí uklonil, vytáhl svůj nůž a vidličku a pustil se do jídla, což jim působilo nesmírnou radost. Paní poslala služku pro malý koflík pálenky, do něhož se vešly asi dva galony, a naplnila jej nápojem; vzal jsem nádobu s velkou obtíží do obou rukou a nanejvýš uctivě jsem připil zdraví její milosti, pronášeje slova tak hlasitě, jak jen jsem mohl v angličtině, což společnost rozesmálo tak od srdce, že jsem byl tím hlukem téměř ohlušen. Tento nápoj chutnal jako slabý jablkovec a nebyl nepříjemný. Pak mi hospodář pokynul, abych přišel k jeho podnosnici; ale jak jsem šel po stole, jsa po celou tu dobu ve velkém zmatku, jak si laskavý čtenář snadno představí a promine, zakopl jsem o kůrku a padl na obličej, neutrpěl jsem však žádnou pohromu. Hned jsem vstal, a pozoruje, že ti dobří lidé jsou velmi znepokojeni, vzal jsem svůj klobouk (který jsem ze slušnosti držel pod paží) a mávaje jím nad hlavou, zvolal jsem třikrát na slávu, abych ukázal, že jsem svým pádem neutrpěl žádnou újmu. Když jsem však postupoval ke svému pánu (jak jej odtud budu nazývat), nejmladší jeho syn, který seděl vedle něho, čtveračivý hoch asi desetiletý, mě chytil za nohy a držel mě tak vysoko ve vzduchu, že jsem se třásl na všech údech; otec mi jej však vyrval a zároveň mu uštědřil takovou facku na levé ucho, že by srazila evropský jízdní pluk k zemi, a nařídil, aby byl od stolu odveden. Ale v obavě, že by chlapec vůči mně mohl pojmout zášť, a maje v živé paměti, jak kruté bývají přirozeně všechny děti u nás k vrabcům, králíkům, koťatům a štěňatům, padl jsem na kolena,

a ukazuje na chlapce, dával jsem svému pánu, jak jen jsem uměl, najevo, že si přeji, aby bylo jeho synovi odpuštěno. Otec vyhověl, hoch se opět posadil, načež jsem k němu šel a políbil jeho ruku, kterou můj pán vzal a nechal jej, aby mě jí tiše pohladil.

Uprostřed oběda vskočila do klína své paní její oblíbená kočka. Zaslechl jsem za sebou zvuk jako od tuctu punčochářů při práci; a obrátiv hlavu, shledal jsem, že vychází z předení toho zvířete, které se zdálo třikrát větší než vůl, jak jsem podle pohledu na její hlavu a jednu z jejích tlap odhadl, zatímco její paní ji krmila a hladila. Hrůznost tváře tohoto tvora mě docela znepokojila; ačkoli jsem stál na vzdálenějším konci stolu, přes padesát stop daleko, a ačkoli ji má paní držela pevně, pro strach, že by mohla skočit a chytit mě do svých drápů. Stalo se však, že nebylo žádné nebezpečí, neboť kočka nevěnovala mé osobě sebemenší pozornost, když mě můj pán postavil na tři yardy od ní. A jelikož mi vždy říkali a já svou zkušeností na cestách shledal pravdivým, že útěk nebo projev strachu před divokým zvířetem je jistý způsob, jak je přimět, aby tě pronásledovalo nebo napadlo, rozhodl jsem se v této nebezpečné chvíli nedávat najevo žádnou obavu. Pětkrát nebo šestkrát jsem neohroženě přešel přímo před hlavou kočky a došel jsem až na půl yardu k ní; nato se stáhla zpět, jako by se mě sama bála; menší obavy jsem měl, co se týká psů, z nichž tři nebo čtyři vešli do pokoje, jak je u sedláků obvyklé; jeden z nich byl mastif, co do objemu rovný čtyřem slonům, a druhý chrt, poněkud vyšší než mastif, ale ne tak velký.

Když se oběd blížil ke konci, vešla chůva s ročním dítětem v náručí, které mě okamžitě zahlédlo a dalo se do takového brekotu, že jste jej mohli slyšet od Londýnského mostu až po Chelsea, a to podle obvyklé řečnické praxe nemluvňat, aby mě dostalo jako hračku. Matka z pouhé shovívavosti mě vzala a přisunula k dítěti, které mě okamžitě chytilo za pás a vstrčilo si mou hlavu do úst, kde jsem zařval tak hlasitě, že se ten uličník polekal a upustil mě, a nepochybně bych si zlámal vaz,

kdyby matka pod mnou nebyla nastavila zástěru. Chůva, aby své nemluvně utišila, použila chrastítka, což byla jakási dutá nádoba naplněná velkými kameny a připevněná lanem k pasu dítěte: ale všechno marné; takže byla nucena použít posledního léku a dát mu pít. Musím doznat, že žádný předmět mě nikdy neznechutil tolik jako pohled na její obludný prs, který s ničím nedokážu srovnat, abych zvědavému čtenáři dal představu o jeho objemu, tvaru a barvě. Vystupoval do výše šesti stop a v obvodu nemohl mít méně než šestnáct. Bradavka byla asi poloviční velikosti mé hlavy a odstín její i prsu samotného tak proměnlivý skvrnami, pupínky a pihami, že nic nemohlo vypadat odpudivěji; neboť jsem ji viděl zblízka, poněvadž sedla si, aby mohla pohodlněji kojit, a já stál na stole. To mě přimělo zamyslet se nad bělostnou kůží našich anglických dam, které nám připadají tak krásné jen proto, že jsou našeho rozměru a že jejich nedostatky nejsou vidět jinak než zvětšovacím sklem; při čemž pokusem shledáváme, že i ta nejhladší a nejbělejší kůže vypadá hrbolatá, hrubá a špatně zbarvená.

Pamatuji si, že když jsem byl v Lilipútu, pleť těch drobných lidí mi připadala nejkrásnější na světě; a hovoře o tomto tématu s jedním učeným mužem tam, který byl mým důvěrným přítelem, řekl mi, že má tvář mu připadala mnohem spanilejší a hladší, když se na mě díval zdola, než když se na ni podíval zblízka, totiž když jsem si jej vzal do ruky a přinesl si jej těsně k sobě, což, přiznával, byl zprvu velmi odpudivý pohled. Řekl, „že na mé kůži rozeznával veliké díry; že pahýly mého vousu byly desetkrát silnější než štětiny kance a má pleť složena z několika barev dohromady docela nelibých“; ačkoli si dovolím říci sám za sebe, že jsem bělejší než většina mého pohlaví i mé země a všemi svými cestami jsem málo osmahlý. Na druhé straně, mluvě o dámách u dvora onoho císaře, říkával mi, „jedna má pihy; druhá má příliš široká ústa; třetí příliš velký nos“; z toho jsem nedokázal rozeznat nic. Přiznávám, že se tato úvaha nabízela sama; nemohl jsem si ji však odpustit, aby snad čtenář nepomyslel, že ty obrovské bytosti jsou

skutečně znetvořené; neboť jim musím učinit zadost a říci, že jsou urostlý národ, a zvláště rysy tváře mého pána, ačkoli byl pouhý sedlák, se mi, když jsem na něj hleděl z výšky šedesáti stop, zdály velmi dobře souměrné.

Když oběd skončil, můj pán vyšel ven za svými dělníky a, jak jsem mohl rozeznat podle jeho hlasu a gest, dal své ženě přísný příkaz, aby o mě pečovala. Byl jsem velmi unaven a chtělo se mi spát, čehož si má paní všimla a položila mě na svou vlastní postel a přikryla mě čistým bílým kapesníkem, ale větším a hrubším, než je hlavní plachta válečné lodi.

Spal jsem asi dvě hodiny a snil, že jsem doma se ženou a dětmi, což mi stesk ještě přitížilo, když jsem se probudil a shledal se sám ve velké místnosti, dvě až tři sta stop široké a přes dvě stě vysoké, leže v posteli dvacet yardů široké. Moje paní šla po svých domácích záležitostech a zamkla mě. Lože bylo osm yardů od podlahy. Jisté přirozené potřeby mě přiměly sestoupit; neodvážil jsem se zavolat; a kdybych i zavolal, bylo by to marné, s takovým hlasem, jaký mám já, na tak velikou vzdálenost z pokoje, v němž jsem ležel, do kuchyně, kde rodina pobývala. Zatímco jsem byl v tomto postavení, dvě krysy se vyšplhaly po záclonách a běhaly čenichajíce po posteli sem a tam. Jedna z nich přišla téměř až k mé tváři, nato jsem polekaně vstal a vytáhl svůj tesák, abych se bránil. Ty hrozné bytosti měly tu drzost napadnout mě z obou stran a jedna z nich mi položila přední tlapky na límec; měl jsem však to štěstí, že jsem jí rozpáral břicho, dřív než mi mohla ublížit. Padla mi k nohám, a druhá, vidouc osud svého druha, prchla, nikoli však bez jednoho pořádného šrámu na zádech, který jsem jí dal, když utíkala, a nechal jsem jí krev stékat. Po tomto činu jsem tiše přecházel sem a tam po posteli, abych nabral dech a sebral síly. Tyto bytosti byly velikosti velikého mastifa, ale nekonečně hbitější a divočejší; takže kdybych si býval před spánkem sňal opasek, musel bych být neomylně rozerván na kusy a sežrán. Změřil jsem ocas mrtvé krysy

a shledal, že je dva yardy dlouhý, bez jednoho palce; stavělo se mi však ze žaludku táhnout mrtvolu z postele, kde ještě krvácela; pozoroval jsem, že má ještě trochu života, ale mocným sekem přes krk jsem ji důkladně odpravil.

Hned nato vešla do pokoje má paní, která, vidouc mě všeho zkrvaveného, přiběhla a vzala mě do ruky. Ukázal jsem na mrtvou krysu, usmívaje se a dávaje jiná znamení, abych ukázal, že nejsem zraněn; z toho se nesmírně zaradovala, zavolala služku, aby mrtvou krysu zdvihla kleštěmi a vyhodila oknem. Pak mě postavila na stůl, kde jsem jí ukázal svůj tesák celý zkrvavený, a otřev jej o chlopeň svého kabátu, zasunul jsem jej zpět do pochvy. Byl jsem puzen vykonat víc než jednu věc, kterou za mě nemohl udělat nikdo jiný, a snažil jsem se tedy dát své paní na srozuměnou, že si přeji být postaven na podlahu; což když učinila, nedovolila mi má stydlivost vyjádřit se jinak, než ukazováním ke dveřím a několikerým ukloněním. Ta dobrá žena s velikou obtíží konečně postřehla, co mám na mysli, a vzavši mě opět do ruky, vyšla do zahrady, kde mě postavila na zem. Odešel jsem stranou asi dvě stě yardů, a dávaje jí znamení, aby se za mnou nedívala a nenásledovala mě, ukryl jsem se mezi dvěma listy šťovíku a tam jsem si ulevil přirozeným potřebám.

Doufám, že mi laskavý čtenář promine, že se u těchto a jim podobných podrobností zdržuji; neboť jakkoli se mohou plazícím prostým myslím zdát bezvýznamné, jistě pomohou filosofu rozšířit jeho myšlenky a představivost a obrátit je ve prospěch veřejného i soukromého života, což bylo mým jediným záměrem, když jsem předložil světu tuto a jiné zprávy o svých cestách; ve kterých jsem dbal především pravdy, aniž bych se snažil o ozdoby učenosti nebo stylu. Avšak celá podívaná této cesty učinila na mou mysl tak silný dojem a je v mé paměti tak hluboce vryta, že při uvádění na papír jsem neopominul ani jednu podstatnou okolnost; nicméně, po přísném přehledu, jsem vyškrtl několik méně závažných pasáží, které byly v mém prvním kon-

ceptu, abych se nestal předmětem výtky za rozvláčnost a malichernost, kterou cestovatelé bývají obviňováni, snad nikoli neprávem.

Kapitola druhá

Popis sedlákovy dcery. Autor je odvezen do tržního města a potom do hlavního města. Podrobnosti jeho cesty.

Má paní měla dceru devítiletou, dítě na svůj věk velmi nadané, obratnou s jehlou a zručnou v oblékání své panenky. Spolu s matkou se postaraly, aby mi na noc upravily kolébku její panenky: kolébku vložily do malé zásuvky skříně a zásuvku položily na visutou polici, pro strach z krys. To bylo mé lůžko po celou dobu, co jsem u těch lidí pobýval, postupně však pohodlněji zařízené, jak jsem se začal učit jejich jazyk a dokázal jsem dávat najevo, co potřebuji. Tato mladá dívka byla tak šikovná, že když jsem se před ní jednou dvakrát svlékl, dovedla mě sama oblékat i svlékat, ačkoli jsem jí tu námahu nikdy nedělal, pokud mi dovolila, abych si obé udělal sám. Ušila mi sedm košil a nějaké další prádlo z látky tak jemné, jaká se dala sehnat, která však byla ve skutečnosti hrubší než pytlovina; a ty mi stále prala vlastníma rukama. Byla rovněž mou učitelkou, aby mě naučila řeči: když jsem na něco ukázal, řekla mi, jak se to v jejím jazyce jmenuje, takže za pár dní jsem si dokázal říci o cokoli, co jsem chtěl. Byla velmi dobrosrdečná a nebyla vyšší než čtyřicet stop, neboť byla na svůj věk drobná. Dala mi jméno *Grildrig*, které rodina převzala a potom celé království. To slovo znamená to, co Římané nazývají *nanunculus*, Italové *homunceletino* a Angličané *mannikin*, totiž mužíček. Jí vděčím především za to, že jsem v oné zemi zůstal naživu: nikdy jsme se neodloučili, dokud jsem tam byl; říkal jsem jí svá *Glumdalclitch* neboli malá chůva; a dopustil bych se velké nevděčnosti, kdybych pominul tuto čestnou zmínku o její péči a náklonnosti ke mně, kterou si upřímně přeji, abych mohl

oplatit, jak si zaslouží, místo abych byl, jak se příliš obávám, nevinným, ale nešťastným nástrojem jejího zneuctění.

V sousedství se již začalo šeptat a rozhlašovat, že můj pán našel na poli podivné zvíře, asi tak velké jako *splacnuck*, ale v každé části přesně utvářené jako lidský tvor; což rovněž napodobovalo ve všech svých jednáních; že zdánlivě mluví jakousi vlastní řečí, že se již naučilo několik jejich slov, chodí vzpřímeně po dvou nohou, je krotké a mírné, přijde, když je zavoláno, udělá, co se mu poručí, že má nejjemnější údy na světě a pleť bělejší než tříletá dcera šlechticova. Jiný sedlák, který bydlel nablízku a byl zvláštním přítelem mého pána, přišel na návštěvu právě proto, aby se o pravdivosti té zprávy přesvědčil. Byl jsem okamžitě přinesen a postaven na stůl, kde jsem na rozkaz chodil, tasil svůj tesák, zase ho zasunul, poklonil se hostu svého pána, otázal se ho v jeho vlastním jazyce, jak se mu daří, a řekl mu, *že je vítán*, přesně jak mě moje malá chůva naučila. Ten člověk, starý a se slabým zrakem, nasadil si brýle, aby mě lépe viděl; při čemž jsem se neubránil, abych se srdečně nerozesmál, neboť jeho oči se zdály jako úplněk svítící do pokoje dvěma okny. Naši lidé, kteří pochopili příčinu mého veselí, se mnou smích sdíleli, nad čímž se starý brach pošetile rozlítil a ztratil tvář. Měl pověst velkého lakomce; a k mému neštěstí si ji plně zasloužil zlořečenou radou, kterou mému pánu dal, totiž aby mě v příštím městě o tržním dni ukazoval jako podívanou; město bylo půl hodiny cesty, asi dvaadvacet mil od našeho stavení. Tušil jsem něco zlého, když jsem viděl, jak si můj pán a jeho přítel spolu šeptají a tu a tam na mě ukazují; a strach mi namlouval, že jsem něco z jejich řeči zaslechl a pochopil. Hned druhého rána mi však Glumdalclitch, má malá chůva, celou věc vypověděla, kterou vyzvídavě vytáhla z matky. Nebohá dívka mě položila na svá ňadra a dala se do pláče hanbou a žalem. Obávala se, že by mi mohlo něco zlého udělat hrubé a sprosté lidstvo, že by mě mohlo umačkat k smrti nebo zlomit mi některý úd, kdyby mě vzalo do rukou. Pozorovala také, jak jsem od přirozenosti

stydlivý, jak úzkostlivě dbám své cti a za jakou potupu bych pokládal, kdybych byl za peníze předváděn jako veřejná podívaná těm nejnižším z lidí. Řekla, že její táta a máma slíbili, že Grildrig bude její; teď však zjišťuje, že s ní zamýšlejí naložit stejně jako loni, kdy předstírali, že jí dávají jehňátko, a sotva bylo tučné, prodali je řezníkovi. Co se mne týče, mohu po pravdě říci, že jsem se znepokojoval méně než má chůva. Měl jsem silnou naději, jež mě nikdy neopustila, že jednoho dne nabudu zpět své svobody; a pokud šlo o potupu, že budu rozvážen jako obluda, pokládal jsem se v této zemi za úplného cizince, a takové neštěstí by mi nikdy nemohlo být vyčítáno jako hana, kdybych se někdy vrátil do Anglie, neboť sám král Velké Británie by v mém stavu musel podstoupit totéž příkoří.

Můj pán, podle rady svého přítele, mě hned příští tržní den odvezl v krabici do sousedního města a vzal s sebou svou malou dcerku, mou chůvu, posazenou za sebou na sedlovém polštáři. Krabice byla ze všech stran uzavřená, s malými dvířky, kterými jsem mohl dovnitř i ven, a s několika otvory po nebozezu, aby se dostal vzduch. Dívka byla tak starostlivá, že do ní vložila peřinku z postýlky své panenky, abych na ní mohl ležet. Přesto jsem byl na té cestě strašně natřesen a vyveden z míry, ačkoli trvala jen půl hodiny: neboť kůň dělal každým krokem asi čtyřicet stop a klusal tak vysoko, že to kolísání bylo stejné, jako když se loď v silné bouři zvedá a klesá, jenže mnohem častější. Naše cesta byla trochu delší než z Londýna do St. Albans. Můj pán sesedl v hostinci, kam obvykle chodíval; a po krátké poradě s hostinským a po několika nutných přípravách najal *grultruda* neboli vyvolávače, aby po celém městě dával na vědomí, že u znamení Zeleného orla bude k vidění podivný tvor, ne tak velký jako *splacnuck* (zvíře v oné zemi velmi pěkné postavy, dlouhé asi šest stop), v každé části těla podobný lidské bytosti, dovedoucí vyslovit několik slov a předvést sto zábavných kousků.

Byl jsem postaven na stůl v největší světnici hostince, která mohla mít asi tři sta stop ve čtverci. Má malá chůva stála na nízké stoličce těsně u stolu, aby mě hlídala a říkala mi, co mám dělat. Můj pán, aby se vyhnul tlačenici, dovolil, aby se na mne přišlo podívat jen třicet lidí najednou. Procházel jsem se po stole, jak mi dívka velela; kladla mi otázky, pokud věděla, že jim rozumím, a já jsem na ně odpovídal, jak hlasitě jsem jen mohl. Několikrát jsem se otočil ke společnosti, uctivě se poklonil, řekl jsem *že jsou vítáni* a pronesl ještě několik dalších naučených řečí. Vzal jsem náprstek plný nápoje, který mi Glumdalclitch dala místo poháru, a připil jsem jim na zdraví; tasil jsem svůj tesák a šermoval s ním po způsobu anglických šermířů. Má chůva mi dala kousek stébla, s nímž jsem se oháněl jako s píkou, protože jsem to umění ovládal už z mládí. Ten den jsem byl ukázán dvanácti skupinám hostů a stejně často donucen opakovat stejné hlouposti, až jsem byl únavou a mrzutostí napolo mrtvý; neboť ti, kdo mě viděli, podávali o tom tak podivuhodné zprávy, že lidé byli hotovi vyrazit dveře, aby se dostali dovnitř. Můj pán, v zájmu vlastního prospěchu, nedovolil, aby se mne kdokoli dotkl kromě mé chůvy; a aby se předešlo nebezpečí, byly kolem stolu rozestaveny lavice v takové vzdálenosti, aby mě nikdo nedosáhl. Jeden nešťastný školák si však vzal lískový oříšek a hodil ho přímo mi na hlavu; o vlas mě minul, jinak letěl s takovou silou, že by mi určitě vytloukl mozek, neboť byl téměř tak velký jako malá dýně; k mému zadostiučinění jsem však spatřil, jak ten mladý darebák dostal pořádný výprask a byl ze světnice vyhnán.

Můj pán veřejně oznámil, že mě bude ukazovat příští tržní den znovu; zatím mi dal zhotovit pohodlnější vozítko, k čemuž měl dost důvodů; neboť já jsem byl první cestou a osmihodinovým bavením společnosti tak unaven, že jsem sotva stál na nohou a nemohl ze sebe vypravit slovo. Trvalo nejméně tři dni, než jsem nabyl zpět sil; a abych doma neměl pokoj, přijížděli všichni okolní pánové ze sta mil kolem, protože se o mé slávě doslechli, aby se na mě podívali u mého pána

doma. Nebylo jich méně než třicet osob s manželkami a dětmi (neboť ta země je velmi lidnatá); a můj pán žádal poplatek za plně obsazenou místnost, kdykoli mě předváděl doma, byť by to bylo jen jedné rodině; takže jsem po nějaký čas neměl v týdnu klid žádný den (kromě středy, která je u nich sabatem), ačkoli jsem nebyl odvážen do města.

Když můj pán zjistil, jak jsem výnosný, umínil si, že mě poveze do nejvýznamnějších měst království. Opatřiv si tedy vše potřebné pro dlouhou cestu a urovnav si doma záležitosti, rozloučil se se svou ženou, a sedmnáctého srpna roku tisíc sedm set tři, asi dva měsíce po mém příchodu, jsme se vypravili do hlavního města, jež leží téměř uprostřed oné říše a asi tři tisíce mil od našeho stavení. Můj pán usadil svou dceru Glumdalclitch za sebou. Nesla mě na klíně v krabici uvázané kolem pasu. Dívka ji uvnitř ze všech stran vyložila nejměkčí látkou, jakou mohla sehnat, dole dobře prošitou, vybavila ji postýlkou své panenky, opatřila mi prádlo a jiné nezbytnosti a vše mi zařídila tak pohodlně, jak jen uměla. Jiného doprovodu jsme neměli než chlapce z domu, který za námi jel se zavazadly.

Záměrem mého pána bylo, aby mě ukázal ve všech městech po cestě a odbočoval z ní na padesát nebo sto mil do kterékoli vesnice či do domu urozeného člověka, kde mohl očekávat zákazníky. Jeli jsme pomalu, ne více než sto čtyřicet nebo sto šedesát mil denně; neboť Glumdalclitch si záměrně, aby mě šetřila, stěžovala, že ji kůň svým klusem unavuje. Často mě na mou vlastní žádost z krabice vyjímala, abych se nadýchal vzduchu a prohlédl si zemi, vždy mě však pevně držela na vodicí šňůře. Překročili jsme pět nebo šest řek, mnohokrát širších a hlubších, než je Nil či Ganga; a nebylo tam skoro jediného potůčku tak malého, jako je Temže u Londýnského mostu. Cesta nám trvala deset týdnů a byl jsem ukázán v osmnácti velkých městech, kromě mnoha vesnic a soukromých rodin.

Dvacátého šestého dne měsíce října jsme dorazili do hlavního města, v jejich řeči zvaného *Lorbrulgrud* neboli Pýcha vesmíru. Můj pán si

najal byt v hlavní ulici města, nedaleko královského paláce, a vyvěsil obvyklé plakáty, obsahující přesný popis mé osoby a mých předností. Pronajal velikou síň, mezi třemi a čtyřmi sty stopami širokou. Opatřil stůl šedesát stop v průměru, na němž jsem měl hrát svou úlohu, a kolem tři stopy od okraje ho ohradil zábradlím tří stop vysokým, aby mi zabránil spadnout. Byl jsem ukazován desetkrát denně, k údivu a spokojenosti všech lidí. Dovedl jsem už mluvit jejich jazykem docela slušně a každému slovu, které mi bylo řečeno, jsem dokonale rozuměl. Mimoto jsem se naučil jejich abecedě a jakž takž jsem dokázal vyložit sem tam nějakou větu; neboť Glumdalclitch mi byla učitelkou po celou dobu, co jsme byli doma, a ve volných hodinách i cestou. Nosila v kapse malou knížku, ne o mnoho větší než Sansonův atlas; byl to obvyklý spisek pro mladé dívky, podávající krátkou zprávu o jejich náboženství; z něho mě naučila písmenům a vykládala slova.

Kapitola třetí

Autor je povolán ke dvoru. Královna ho kupuje od sedláka, svého pána, a daruje ho králi. Autor rozpráví s velkými učenci Jeho Veličenstva. U dvora je mu zařízen byt. Získává si velkou přízeň u královny. Zastává se cti své vlasti. Jeho půtky s královniným trpaslíkem.

Časté námahy, které jsem denně podstupoval, způsobily za několik týdnů na mém zdraví velmi značnou změnu: čím více můj pán ze mne měl, tím byl nenasytnější. Zcela jsem ztratil chuť a byl jsem už téměř kost a kůže. Sedlák to pozoroval, a usoudiv, že musím brzy zemřít, umínil si vytěžit ze mne tolik, co se jen dalo. Zatímco takto u sebe uvažoval a rozhodoval, přišel z dvora *sardral* neboli komorník a nařídil mému pánu, aby mě tam ihned odvezl pro pobavení královny a jejích dam. Některé z nich mě již byly navštívit a podaly podivuhodné zprávy o mé kráse, chování a soudnosti. Její Veličenstvo a ty, které ji doprovázely, byly nad mým vystupováním bez míry potěšeny. Padl jsem na kolena a prosil o čest políbit její císařskou nohu; tato milostivá panovnice mi však, když jsem byl postaven na stůl, podala svůj malíček, jejž jsem oběma rukama objal a jeho špičku s největší úctou přitiskl ke rtům. Kladla mi obecné otázky o mé vlasti a mých cestách, na něž jsem odpovídal co nejzřetelněji a co nejstručněji. Zeptala se, „zda bych byl spokojen žít u dvora“. Uklonil jsem se až k desce stolu a pokorně jsem odpověděl, „že jsem otrokem svého pána; kdybych však mohl sám o sobě rozhodovat, byl bych hrdý věnovat svůj život službě Jejímu Veličenstvu“. Potom se zeptala mého pána, „zda mě chce prodat za slušnou cenu“. On, jenž se obával, že nebudu žít ani měsíc, byl dostatečně ochoten se mě vzdát, a požádal o tisíc zlatých mincí; byly mu na místě přiřknuty, každý kus byl asi tak veliký jako osm set moidorů; ale

vezme-li se v úvahu poměr všech věcí mezi onou zemí a Evropou a vysoká cena zlata u nich, nebyla to zdaleka tak velká suma, jako by v Anglii bylo tisíc guinejí. Potom jsem řekl královně: „Jelikož jsem nyní nejpokornějším tvorem a vazalem Vašeho Veličenstva, musím prosit o tu milost, aby Glumdalclitch, která mě vždy opatrovala s takovou péčí a laskavostí a tak dobře to umí, byla přijata do její služby a dále zůstala mou chůvou a učitelkou."

Její Veličenstvo mé žádosti vyhovělo a bez obtíží dostalo svolení sedláka, který byl dost rád, že se jeho dcera dostala ke dvoru, a sama ubohá dívka nemohla ukrýt svou radost. Můj dřívější pán se rozloučil, dav mi sbohem a řekl, že mě zanechává v dobré službě; na což jsem neodpověděl ani slovem, pouze jsem se mu lehce uklonil.

Královna si povšimla mé chladnosti; a když sedlák odešel z pokoje, zeptala se mě na důvod. Odvážil jsem se povědět Jejímu Veličenstvu, „že svému bývalému pánu nejsem zavázán ničím jiným, než že nevyrazil mozek nebohému neškodnému tvorečku, který byl náhodou nalezen na jeho polích: a tento závazek mu byl bohatě odměněn tím, co vydělal, když mě vozil po půlce království, i cenou, za niž mě nyní prodal. Život, jaký jsem od té doby vedl, byl tak dřinoplný, že by zabil zvíře desetkrát silnější, než jsem já. Mé zdraví bylo velice podlomeno ustavičnou drinou bavit sebranku v každou hodinu dne; a kdyby můj pán nebyl pokládal můj život za ohrožený, Vaše Veličenstvo by tak lacině nekoupilo. Jsa však pod ochranou tak veliké a dobré panovnice bez obav z jakéhokoli zlého nakládání, totiž pod ochranou této ozdoby přírody, miláčka světa, radosti jejích poddaných, fénixe stvoření, doufám, že obavy mého dřívějšího pána se ukážou být neopodstatněné; neboť už nyní cítím, jak se mi síly vracejí vlivem její nejvznešenější přítomnosti."

To byl obsah mé řeči, pronesené s velikými nesprávnostmi a zajíkáním. Pozdější část byla celá vyvedena ve zvláštním stylu toho náro-

da, několik jehož obratů jsem se naučil od Glumdalclitch, zatímco mě vezla ke dvoru.

Královna, hodně shovívavá k mým nedostatkům v mluvě, byla přesto překvapena takovým důvtipem a soudností v tak drobném zvířátku. Vzala mě do své ruky a odnesla ke králi, který se tehdy odebral do své pracovny. Jeho Veličenstvo, panovník veliké vážnosti a přísné tváře, nerozpoznav na první pohled dobře mou postavu, zeptal se královny chladným tónem, „jak dlouho se jí zalíbil nějaký *splacnuck*"; neboť mě za něj patrně pokládal, jak jsem ležel na břiše v pravé ruce Jejího Veličenstva. Avšak tato panovnice, mající nekonečný důvtip a smysl pro humor, mě jemně postavila na nohy na psací stůl a nařídila mi, abych Jeho Veličenstvu podal zprávu o sobě, což jsem učinil několika málo slovy; a Glumdalclitch, která čekala u dveří pracovny a nemohla snést, že bych jí měl zmizet z očí, byla vpuštěna a potvrdila vše, co se událo od mého příchodu do domu jejího otce.

Král, ačkoli byl učený jako málokdo v jeho říši, byl vychován ve studiu filozofie, zvláště matematiky; a přece, když si přesně prohlédl mou postavu a viděl, že chodím vzpřímeně, ještě než jsem začal mluvit, pojal domněnku, že bych mohl být kus hodinového strojku (jenž byl v oné zemi doveden k velké dokonalosti), zhotovený nějakým důmyslným řemeslníkem. Když však uslyšel můj hlas a shledal, že to, co pronáším, je řádné a rozumné, nemohl utajit svůj úžas. Nijak se nespokojil s líčením, které jsem mu podal o způsobu, jak jsem se dostal do jeho království, nýbrž myslel si, že je to příběh smluvený mezi Glumdalclitch a jejím otcem, kteří mě naučili sadě slov, abych se za lepší cenu prodal. Z této představy mi dal několik dalších otázek a stále dostával rozumné odpovědi: vadné nebyly v ničem jiném než v cizím přízvuku a nedokonalé znalosti jazyka, s několika venkovskými obraty, které jsem se naučil v sedlákově domě a jež neslušely vybrané mluvě dvora.

Jeho Veličenstvo poslalo pro tři veliké učence, kteří tehdy drželi svou týdenní službu u dvora podle zvyku té země. Tito pánové, prozkoumavše chvíli mou postavu s velkou pečlivostí, byli o mně různých mínění. Všichni se shodli v tom, že nemohu být výtvorem řádných zákonů přírody, protože nejsem uzpůsoben uchovat si život ani rychlostí, ani lezením po stromech, ani kopáním děr do země. Z mých zubů, které si prohlédli s velkou přesností, pozorovali, že jsem zvíře masožravé; a přece, protože většina čtyřnožců je pro mne příliš silná a polní myši i některá jiná zvířátka příliš rychlá, nedovedli si představit, jak bych se mohl uživit, ledaže bych žral hlemýždě a jiný hmyz; což mi ovšem učenými důkazy chtěli vyvrátit, že vůbec nemohu činit. Jeden z těchto *virtuosi* se zdál si myslet, že bych snad mohl být zárodek nebo nedonošený plod. To mínění však druzí dva zavrhli, pozorujíce, že mé údy jsou dokonalé a dokončené a že jsem už žil několik let, jak bylo zřejmé z mého vousu, jehož pahýly bezpečně rozeznali zvětšovacím sklem. Nedovolili, abych byl trpaslíkem, protože má malost přesahovala jakékoli srovnání; neboť královnin oblíbený trpaslík, nejmenší, jaký kdy byl v tom království znám, měl bezmála třicet stop. Po dlouhé rozmluvě došli jednomyslně k závěru, že jsem pouze *relplum scalcath*, což se doslova vykládá jako *lusus naturæ* neboli vrtoch přírody; určení přesně v souladu s moderní filozofií Evropy, jejíž mistři, pohrdajíce starou vytáčkou skrytých příčin, kterou se stoupenci Aristotelovi marně snažili zakrýt svou nevědomost, vymysleli toto podivuhodné řešení všech obtíží, k nevýslovnému pokroku lidského vědění.

Po tomto rozhodném závěru jsem prosil, abych byl vyslyšen jedno dvě slova. Obrátil jsem se ke králi a ujistil Jeho Veličenstvo, „že pocházím z země, která oplývá několika miliony obou pohlaví mé vlastní postavy; kde jsou zvířata, stromy i domy ve stejném poměru a kde následkem toho mohu být právě tak schopen bránit se a opatřovat si potravu jako kterýkoli z poddaných Jeho Veličenstva zde; což pokládám za úplnou odpověď na důkazy těchto pánů“. Na to mi odpověděli jen

pohrdlivým úsměvem a řekli, „že mě sedlák dobře naučil mou lekci“. Král, který měl mnohem lepší úsudek, propustil své učence a poslal pro sedláka, který dík šťastné náhodě ještě nebyl odešel z města. Vyslechnuv ho tedy nejprve o samotě a potom postaviv ho se mnou a s mladou dívkou tváří v tvář, Jeho Veličenstvo začalo soudit, že to, co jsme mu říkali, by snad mohlo být pravda. Požádal královnu, aby rozkázala, že se o mne má mít zvláštní péče; a byl toho mínění, že by Glumdalclitch měla dále pokračovat ve své službě ošetřovat mě, protože viděl, že jsme k sobě velmi silně připoutáni. U dvora jí byl vykázán pohodlný byt: byla jí přidělena jakási vychovatelka k dohledu nad jejím vzděláním, komorná k oblékání a dvě další služky k nižším pracem; péče o mne však náležela zcela jen jí. Královna přikázala svému dvornímu truhláři, aby zhotovil krabici, která by mi sloužila za ložnici, podle vzoru, na němž bychom se s Glumdalclitch dohodli. Ten člověk byl nejdůmyslnější umělec; podle mých pokynů mi za tři týdny udělal dřevěnou komůrku šestnáct stop ve čtverci a dvanáct stop vysokou, s posuvnými okny, dveřmi a dvěma almarami, jako londýnskou ložnici. Deska, jež tvořila strop, se dala pomocí dvou pantů zdvíhat a spouštět, aby se dovnitř vložila postel, hotově vybavená čalouníkem Jejího Veličenstva; tu Glumdalclitch každý den vyndávala, aby ji vyvětrala, vlastníma rukama ji ustílala a na noc ji spouštěla dovnitř a nade mnou střechu zamykala. Jemný řemeslník, proslulý drobnými kuriozitami, se uvolil udělat mi dvě židle s opěradly a rámy z látky podobné slonovině, dva stoly a jednu skříňku na mé věci. Pokoj byl ze všech stran, i podlaha a strop, prošit, aby se předešlo nehodě z nedbalosti těch, kteří mě nesli, a aby se tlumila síla nárazu, když jsem jel v kočáru. Přál jsem si zámek ke svým dveřím, aby dovnitř nelezly krysy a myši. Kovář po několika pokusech udělal ten nejmenší, jaký kdy mezi nimi byl viděn, neboť jsem znával větší u brány šlechtického domu v Anglii. Nějakým způsobem jsem si uhájil, abych klíč nosil ve své kapse, protože jsem se obával, že by ho Glumdalclitch ztratila. Královna rovněž naří-

dila, aby z nejtenčího hedvábí, jaké se dalo sehnat, mi byly ušity šaty, ne o moc silnější než anglická přikrývka, zprvu velmi těžkopádné, dokud jsem si na ně nezvykl. Byly podle módy toho království, zčásti podobné perskému, zčásti čínskému, a jsou to oděvy velmi vážné a slušné.

Královna si tak oblíbila mou společnost, že beze mne nemohla povečeřet. Měl jsem stolek postavený na témž stole, u něhož jedlo Její Veličenstvo, přímo u jejího levého lokte, a židličku, na níž jsem seděl. Glumdalclitch stála na stoličce na podlaze blízko mého stolu, aby mi pomáhala a dohlížela na mě. Měl jsem úplnou soupravu stříbrných misek a talířů a dalších potřeb, které v poměru ke královninu nebyly o moc větší než ty, které jsem viděl v londýnském hračkářství jako nábytek do pokojíčku pro panenky: tyto má malá chůva schovávala v kapse ve stříbrné krabičce a dávala mi je u jídla, jak jsem potřeboval; vždy mi je sama čistila. S královnou nestoloval nikdo kromě obou královských princezen, starší šestnáctileté a mladší, která tehdy měla třináct a měsíc. Její Veličenstvo mívalo zvykem položit mi na misku kousíček masa, z něhož jsem si pak sám krájel; a její zábavou bylo pozorovat, jak jím v tak drobném měřítku: neboť královna (jejíž žaludek byl ovšem slabý) brala na jedno sousto tolik, co by dvanáct anglických sedláků snědlo při jídle, což mi bylo nějaký čas pohledem velmi odporným. Křoupala křídlo skřivana i s kostmi mezi zuby, ačkoli bylo devětkrát větší než křídlo dospělého krocana; a dávala si do úst sousto chleba velké jako dva dvanáctipennové bochníky. Pila ze zlatého poháru, přes jeden hogshead (sud zhruba o dvou stech padesáti litrech) jedním douškem. Její nože byly dvakrát delší než kosa, nasazené rovně na topůrko. Lžíce, vidličky a jiné nástroje byly všechny ve stejném poměru. Pamatuji se, jak mě jednou Glumdalclitch ze zvědavosti zavedla, abych shlédl některé stoly u dvora, kde deset či dvanáct těch nesmírných nožů a vidlic bylo zvednuto najednou; nikdy předtím jsem, myslím, nespatřil tak hrůzný pohled.

Je zvykem, že každou středu (jež, jak jsem už poznamenal, je u nich sabatem) král a královna s královským potomstvem obého pohlaví společně stolují v pokoji Jeho Veličenstva, u něhož jsem se nyní stal velikým oblíbencem; a při těchto příležitostech byly má malá židle a stůl stavěny po jeho levé ruce před jeden ze slánků. Tento panovník nacházel potěšení v rozmluvě se mnou a vyptával se na mravy, náboženství, zákony, vládu a vzdělání Evropy, o čemž jsem mu podával nejlepší zprávu, jaké jsem byl schopen. Jeho chápání bylo tak jasné a úsudek tak přesný, že činil o všem, co jsem říkal, velmi moudré úvahy a postřehy. Přiznávám však, že když jsem byl trochu příliš rozvláčný v hovoru o své milované vlasti, o našem obchodě a válkách na moři i na souši, o našich rozkolech v náboženství a stranách ve státě, předpojatost jeho výchovy nabyla takové převahy, že se neubránil tomu, aby mě po srdečném výbuchu smíchu vzal do své pravé ruky a druhou mě jemně hladil a zeptal se mě, „zda jsem whig nebo tory“. Pak se obrátil k svému prvnímu ministru, který čekal za ním s bílou holí téměř tak vysokou jako hlavní stěžeň Royal Sovereignu, a poznamenal, „jak opovrženíhodná věc je lidská velikost, kterou mohou napodobit tak drobní brouci, jako jsem já: a přesto,“ řekl, „vsadím se, že tyto stvůry mají své tituly a čestná rozlišení; vymýšlejí si hnízdečka a nory, které zovou domy a městy; dávají si záležet na oděvu a výstroji; milují, bijí se, přou se, podvádějí, zrazují!“ A tak pokračoval dále, zatímco se mi do tváře několikrát hrnula a zase z ní prchala barva pobouřením, že slyším tak opovržlivě pojednávat o naší urozené vlasti, o paní umění a zbraní, o metle Francie, o rozhodčí Evropy, o sídle ctnosti, zbožnosti, cti a pravdy, o pýše a závisti světa.

Protože jsem však nebyl ve stavu oplácet urážky, začal jsem po zralé úvaze pochybovat, zda jsem byl vůbec uražen, či nikoli. Neboť když jsem si za několik měsíců zvykl na pohled i rozhovor s tímto lidem a pozoroval jsem, že každý předmět, na nějž jsem pohlédl, je úměrné velikosti, hrůza, kterou jsem zprvu měl z jejich objemu a vzezření, se

tak dalece opotřebovala, že kdybych tehdy spatřil družinu anglických lordů a dam v jejich parádě a svátečním oblečení, předvádějící své role nejdvornějším způsobem naparování, uklánění a tlachání, byl bych, pravdu-li říci, silně v pokušení smát se jim právě tak, jako se král a jeho velmoži smáli mně. A opravdu, ani já sám jsem se neubránil úsměvu, když mě královna zvykla stavět na dlaň proti zrcadlu, v němž se před mýma očima objevila naše obě osoby plně a najednou; nemohlo nic být směšnějšího než to srovnání; takže jsem si vskutku začal představovat, že jsem se zmenšil o několik stupňů pod obvyklou velikost.

Nic mě tak nehněvalo a neuráželo jako královnin trpaslík; ten, jsa nejnižší postavy, jaká kdy v oné zemi byla (neboť opravdu věřím, že neměl plných třicet stop), stal se tak drzý, když viděl tvora o tolik pod sebou, že vždy přede mnou úmyslně nafukoval břicho a tvářil se důležitě, kdykoli procházel v královnině předpokoji kolem mne, zatímco jsem stál na nějakém stole a hovořil s pány či dámami dvora, a málokdy opomněl utrousit ostřejší slůvko nebo dvě o mé malosti; proti čemuž jsem se mohl pomstít jen tím, že jsem ho nazval bratrem, vyzýval ho k zápasení a oplácel mu úsečnostmi, jaké mívá obvykle v ústech dvorské páže. Jednoho dne, při obědě, se tento zlomyslný spratek dohřál něčím, co jsem mu řekl, tak, že vylezl na opěradlo křesla Jejího Veličenstva, chytil mě v pase, jak jsem si bezelstně sedal, a nechal mě spadnout do velké stříbrné misky se smetanou, a potom pelášil pryč, jak jen mohl nejrychleji. Spadl jsem po uši, a kdybych nebyl býval dobrým plavcem, mohlo to se mnou dopadnout velmi zle; neboť Glumdalclitch byla v tu chvíli na druhém konci místnosti a královna byla tak vyděšena, že neměla dost duchapřítomnosti, aby mi pomohla. Má malá chůva mi však přispěchala na pomoc a vytáhla mě; předtím jsem polkl přes čtvrtku smetany. Byl jsem uložen do postele; neutrpěl jsem však jinou škodu než ztrátu obleku, který byl zcela zničen. Trpaslík byl pořádně zbičován a za další trest byl donucen vypít celou tu misku

smetany, do níž mě shodil; a také už nebyl do přízně navrácen; neboť zanedlouho ho královna darovala jedné urozené dámě, takže jsem ho už neviděl, k mé převeliké spokojenosti; nemohl jsem si totiž ani představit, do jakých krajností mohla taková zlomyslná ropucha dohnat svou zášť.

Předtím mi už provedl špinavý kousek, při němž se královna rozesmála, ačkoli zároveň byla srdečně rozmrzelá, a byla by ho na místě vyhnala, kdybych nebyl byl tak velkorysý, abych se za něj přimluvil. Její Veličenstvo si vzalo kost se špikem na talíř, a vyklepavši špik, postavilo kost zase zpátky do mísy zpříma, jak stála předtím; trpaslík si vyčíhal příležitost, zatímco Glumdalclitch odešla k příborníku, vylezl na stoličku, na níž stávala, aby mě při jídle hlídala, chytil mě oběma rukama, a stiskna mi nohy k sobě, zarazil mi je do té kosti nad pas, kde jsem po nějakou dobu uvázl a nabyl velmi směšného vzezření. Myslím, že uplynulo skoro minutu, než někdo zpozoroval, co se se mnou stalo; neboť pokládal jsem za pod svou důstojnost vykřiknout. Protože však panovníci málokdy mívají jídlo ještě horké, nebyly mi popáleny nohy, pouze mé punčochy a kalhoty zůstaly v žalostném stavu. Trpaslík na mou prosbu dostal za trest pouze pořádný výprask.

Královna mě často škádlila kvůli mé bázlivosti; a mívala zvykem se mě tázat, zda lidé mé vlasti jsou tak velcí zbabělci, jako jsem já. Příčina byla tato: království je v létě velmi sužováno mouchami; a tento odporný hmyz, z nichž každý je velký jako skřivan z Dunstable, mi při jídle sotva dával pokoj svým ustavičným bzukotem a bzíkotem kolem mých uší. Někdy usedaly na mé pokrmy a zanechávaly na nich svůj ohavný výměšek nebo plod, který já jsem jasně viděl, ačkoli domácí lidé té země ne, protože jejich velké optické orgány nebyly tak bystré jako mé pro pohled na menší předměty. Někdy mi usedly na nos či na čelo, kde mě pálivě bodaly a zapáchaly velmi urážlivě; a já jsem snadno dokázal vystopovat tu lepkavou hmotu, která podle našich přírodovědců umožňuje těmto tvorům chodit nohama vzhůru po stropě. Měl

jsem co dělat, abych se těmto odporným zvířatům ubránil, a neubránil jsem se, abych neucukával, když mi vlétly do tváře. Trpaslík míval ve zvyku chytat množství tohoto hmyzu do ruky, jako to dělají školáci u nás, a náhle mi je pouštěl pod nos, aby mě poděsil a královnu pobavil. Mou obranou bylo sekat je nožem na kousky, jak létaly ve vzduchu; při čemž má obratnost byla velmi obdivována.

Pamatuji si, jak mě jednoho rána Glumdalclitch postavila v krabici na okno, jak za pěkných dnů obvykle činívala, aby mi dala vzduch (neboť jsem se neodvažoval, aby krabice byla zavěšena na hřebík za oknem, jako to u nás v Anglii děláme s klecemi), a když jsem si pozdvihl jedno z posuvných okýnek a usedl u svého stolu, abych posnídal kousek sladkého koláče, přes dvacet vos, přivábených vůní, přilétlo do pokoje, bzučíce silněji než dudy stejného počtu. Některé se zmocnily mého koláče a odnášely ho po kouscích; jiné létaly kolem mé hlavy a tváře, matouce mě hlukem a uvádějíce mě v nejvyšší hrůzu ze svého žihadla. Měl jsem však odvahu vstát a tasit svůj tesák a zaútočit na ně v letu. Odpravil jsem čtyři z nich, ostatní uletěly, a já jsem okno hbitě zavřel. Ten hmyz byl veliký jako koroptve: vytáhl jsem jejich žihadla, zjistil jsem, že jsou palec a půl dlouhá a ostrá jako jehly. Pečlivě jsem si je všechna uschoval; a ukazoval jsem je potom spolu s jinými kuriozitami v několika zemích Evropy; po návratu do Anglie jsem jich tři daroval Gresham College a čtvrté si ponechal pro sebe.

Kapitola čtvrtá

Popis země. Návrh na opravu moderních map. Královský palác a něco málo o hlavním městě. Autorův způsob cestování. Popis hlavního chrámu.

Nyní hodlám podat čtenáři krátký popis této země, pokud jsem po ní cestoval, což nebylo více než dva tisíce mil kolem Lorbrulgrudu, hlavního města. Neboť královna, kterou jsem vždy doprovázel, nikdy nejezdila dále, když provázela krále na jeho cestách; a tam zůstávala, dokud se Jeho Veličenstvo nevrátilo z obhlídky svých hranic. Celá rozloha panství tohoto vladaře se táhne asi šest tisíc mil do délky a tři až pět mil do šířky; z čehož nemohu než usoudit, že naši zeměpisci v Evropě jsou ve veliké mýlce, předpokládajíce mezi Japonskem a Kalifornií nic než moře; neboť mé mínění bylo odjakživa, že musí existovat protiváha souše k vyvážení velikého světadílu tatarského; a proto by měli opravit své mapy a plány tím, že k severozápadním částem Ameriky připojí tento rozlehlý pás souše; v čemž jim rád propůjčím svou pomoc.

Království je poloostrov, ohraničený na severovýchodě hřebenem hor třicet mil vysokým, který je naprosto nepřekročitelný pro sopky na vrcholech: a ani nejučenější neví, jaký druh smrtelníků obývá za těmi horami, ani zda jsou obydleny vůbec. Z ostatních tří stran je obklopeno oceánem. V celém království není ani jediný námořní přístav; a ty části pobřeží, do nichž ústí řeky, jsou tak plné ostrých skalisek a moře je tam obvykle tak bouřlivé, že se tam nelze pustit s nejmenší z jejich lodí; takže tito lidé jsou zcela odloučeni od jakéhokoli obchodu s ostatním světem. Avšak veliké řeky se hemží plavidly a oplývají výtečnými rybami; neboť zřídka dostávají nějaké z moře, protože moř-

ské ryby jsou téže velikosti jako ty v Evropě, a tudíž nestojí za lov; z čehož je zřejmé, že příroda, v tvoření rostlin a zvířat tak neobyčejné hmoty, je zcela omezena na tento světadíl; důvody k tomu nechávám filozofům, aby je určili. Někdy však uloví velrybu, která se náhodou roztříští o skaliska, a tou se obecný lid vydatně živí. Znal jsem velryby tak veliké, že je muž stěží unesl na ramenou; a někdy se ze zvědavosti dovezou v krošnách do Lorbrulgrudu; viděl jsem jednu na míse u královského stolu, prošla za vzácnost, ale nevšiml jsem si, že by na ní král nějak lpěl; neboť její velikost se mu, myslím, nelíbila, ačkoli jsem viděl jednu poněkud větší v Grónsku.

Země je dobře osídlena, neboť obsahuje padesát jedno město, bezmála sto obehnaných hradbami a velký počet vesnic. Abych uspokojil zvědavého čtenáře, snad postačí popsat Lorbrulgrud. Toto město stojí ze dvou téměř stejných polovin, každá z jedné strany řeky, která jím protéká. Obsahuje přes osmdesát tisíc domů a asi šest set tisíc obyvatel. Měří tři *glomglungy* do délky (což činí asi padesát čtyři anglických mil) a dva a půl na šířku; jak jsem si sám změřil na královské mapě, pořízené na rozkaz krále, která pro mě byla rozložena na podlaze a sahala sto stop: několikrát jsem bosou nohou krokoval průměr a obvod a propočítával podle měřítka, naměřil jsem to dost přesně.

Královský palác není pravidelná budova, nýbrž shluk staveb v obvodu asi sedmi mil; hlavní pokoje jsou obvykle dvě stě čtyřicet stop vysoké a široké a dlouhé v témž poměru. Pro Glumdalclitch a mne byl vyhrazen kočár, v němž ji její vychovatelka často brávala, abychom se podívali na město nebo zašli mezi krámky; a já byl vždy ve společnosti, nošen v krabici; ačkoli mě ta dívka na mou vlastní žádost často vyjímala a držela v ruce, abych si pohodlněji prohlížel domy a lidi, mezi nimiž jsme ulicemi projížděli. Odhadoval jsem náš kočár asi na čtverec Westminster Hall, ne však tak vysoký; nemohu to však říci úplně přesně. Jednoho dne nařídila vychovatelka našemu kočímu, aby zastavil u několika krámků, kde se žebráci, vyčíhavše svou příležitost, na-

hrnuli ke stranám kočáru a nabídli mi nejhroznější pohled, jaký kdy evropské oko spatřilo. Byla tam žena s rakovinou v prsu, oteklou do nestvůrné velikosti, plnou děr, do dvou nebo tří z nichž bych byl snadno vlezl a schoval celé své tělo. Byl tam chlapík s nádorem na krku, větším než pět pytlů vlny; a jiný s dvěma dřevěnými nohami, každou asi dvacet stop vysokou. Avšak ze všeho nejprotivnější pohled byl na vši lezoucí po jejich šatech. Jasně jsem rozeznával údy této havěti pouhým okem, mnohem lépe než údy evropské vši mikroskopem, a jejich rypáčky, kterými se rochnily jako prasata. Byly to první, které jsem kdy spatřil, a byl bych dost zvědavý, abych jednu z nich pitval, kdybych měl vhodné nástroje, které jsem na neštěstí nechal na lodi; ačkoli vskutku ten pohled byl tak odporný, že se mi z něho dokonale zvedl žaludek.

Kromě velké krabice, v níž jsem byl obvykle nošen, mi královna dala udělat menší, o rozměrech asi dvanáct stop ve čtverci a deset stop vysokou, pro pohodlí při cestování; neboť ta druhá byla pro Glumdalclitchin klín trochu velká a v kočáře zabírala příliš místa; dělal ji týž umělec, jemuž jsem celé zařízení naznačil. Tato cestovní skříňka byla přesný čtverec, s oknem uprostřed tří stěn, a každé okno bylo zvenku zamřížované drátem, aby se předešlo nehodě na dlouhých cestách. Na čtvrté straně, která neměla okno, byly upevněny dva pevné háky, jimiž osoba, která mě nesla, kdykoli jsem si přál být na koni, provlékla kožený pás a přepásala si ho kolem pasu. To byla vždy úloha nějakého vážného, důvěryhodného služebníka, jemuž jsem mohl důvěřovat, ať už jsem doprovázel krále a královnu na jejich pochodech, nebo se chystal shlédnout zahrady nebo navštívit nějakou urozenou dámu či ministra státu u dvora, když Glumdalclitch byla nahodilou slabostí stižena; neboť mě brzy začali znát a vážit si mě ti největší hodnostáři, předpokládám spíše pro přízeň jejich Veličenstev nežli pro mé vlastní zásluhy. Při cestách, když mě omrzel kočár, mi některý jízdní služebník připnul krabici a položil ji před sebe na polštář; a tam jsem měl plný vý-

hled na krajinu ze tří stran, ze svých tří oken. V této skříňce jsem měl polní lehátko a houpací síť zavěšenou od stropu, dvě židle a stůl, úhledně přišroubované k podlaze, aby jimi nepřehazovalo pohybem koně či kočáru. A protože jsem byl dlouho zvyklý na mořské plavby, ty pohyby, ačkoli někdy velmi prudké, mě příliš nevyvedly z míry.

Kdykoli jsem si přál shlédnout město, bylo to vždy v mé cestovní skříňce; kterou Glumdalclitch držela na klíně v jakýchsi otevřených nosítkách, po způsobu té země, nesených čtyřmi muži a doprovázených dalšími dvěma v královnině livreji. Lidé, kteří o mně často slyšeli, byli velmi zvědaví a nahrnuli se kolem nosítek, a dívka byla dost shovívavá, aby dala nosičům zastavit a vzala mě do ruky, abych byl pohodlněji k vidění.

Velmi jsem toužil shlédnout hlavní chrám, a zvláště k němu patřící věž, která je považována za nejvyšší v království. A tak mě má chůva jednoho dne tam zavedla, mohu však po pravdě říci, že jsem se vrátil zklamán; neboť její výška není větší než tři tisíce stop, počítáno od země až k nejvyššímu vrcholku; což, bere-li se v úvahu rozdíl mezi velikostí těch lidí a nás v Evropě, není nic, nad čím se obdivovat, ani zdaleka ne v poměru (pamatuji-li si správně) k věži v Salisbury. Ale abych se nedotýkal národa, jemuž budu po celý svůj život přiznávat svůj nesmírný závazek, musí se připustit, že co této slavné věži schází na výšce, se bohatě vynahrazuje krásou a pevností: neboť zdi jsou asi sto stop silné, postavené z tesaného kamene, jehož každý kus je asi čtyřicet stop ve čtverci, a ze všech stran ozdobené sochami bohů a císařů, vytesanými v mramoru, většími než ve skutečnosti, umístěnými ve svých jednotlivých výklencích. Měřil jsem malíček, který spadl z jedné z těchto soch a ležel nepovšimnut mezi nějakou sutí, a zjistil jsem, že je přesně čtyři stopy a palec dlouhý. Glumdalclitch ho zabalila do svého kapesníku a odnesla si ho domů v kapse, aby si ho ponechala mezi jinými drobnůstkami, k nimž byla velmi lnoucí, jako obvykle děti v jejím věku bývají.

Královská kuchyně je vskutku urozená budova, nahoře klenutá a asi šest set stop vysoká. Velká pec je o deset kroků užší než kopule u svatého Pavla; neboť jsem to druhé po svém návratu úmyslně změřil. Avšak kdybych popisoval kuchyňský rošt, obrovské hrnce a kotle, kusy masa, které se otáčejí na rožních, a mnoho jiných podrobností, snad by se mi stěží věřilo; alespoň přísný kritik by snadno nabyl mínění, že jsem si trochu přibarvil, jak jsou cestovatelé často podezříváni, že činí. Abych se takové výtce vyhnul, obávám se, že jsem zabředl příliš do druhého extrému; a kdyby se tento spis náhodou měl přeložit do jazyka Brobdingnagu (což je obecné jméno onoho království) a zaslat tam, král a jeho lid by měli právo si stěžovat, že jsem jim ublížil nepravdivým a zmenšujícím znázorněním.

Jeho Veličenstvo zřídka chová ve svých stájích přes šest set koní: jsou obvykle padesát čtyři až šedesát stop vysocí. Když však vyjíždí ven o slavnostních dnech, doprovází ho pro okázalost vojenská stráž pěti set jezdců, což byl, pravda, podle mého, nejvelkolepější pohled, jaký kdy mohl být spatřen, dokud jsem neviděl část jeho vojska v bitevní šikovatelině, o čemž najdu příležitost promluvit jinde.

Kapitola pátá

Několik příhod, které se autorovi staly. Poprava zločince. Autor projevuje svou zběhlost v plavbě.

Byl bych v této zemi žil dost šťastně, kdyby mě má malost nevystavovala několika směšným a obtížným nehodám; z nichž některé se odvážím povědět. Glumdalclitch mě často brávala do dvorních zahrad v mé menší krabici a někdy mě z ní vyjímala a držela mě v ruce nebo mě položila, abych se prošel. Pamatuji si, ještě než trpaslík královnu opustil, jak nás jednoho dne do oněch zahrad následoval; a má chůva mě položila, on a já jsme byli těsně u sebe, nedaleko několika zakrslých jabloní; musel jsem předvést svůj důvtip jakousi hloupou naráž-kou mezi ním a stromy, která v jejich jazyce platí stejně jako v našem. Načež ten zlomyslný ničema, využiv příležitosti, když jsem procházel pod jedním z nich, zatřásl jím přímo nad mou hlavou, čímž tucet jablek, každé téměř tak velké jako bristolský soudek, se mi hrnulo kolem uší; jedno z nich mě trefilo do zad, zrovna když jsem se nahýbal, a srazilo mě to tváří k zemi; neutrpěl jsem však jinou úhonu a trpaslík byl na mou prosbu omilostněn, protože jsem k tomu dal podnět.

Jiného dne mě Glumdalclitch nechala na hladkém trávníku, abych se pobavil, zatímco se procházela se svou vychovatelkou v jisté vzdálenosti. Mezitím najednou spadl tak prudký liják krup, že mě hned jejich silou srazilo k zemi; a když jsem byl dole, kroupy mi dávaly tak kruté rány po celém těle, jako by mě bombardovali tenisovými míčky; nicméně jsem se nějak doplazil po všech čtyřech a schoval se, leže plný tváří k zemi, na závětrné straně záhonu citronové mateřídoušky, ale byl jsem od hlavy k patě tak pohmožděn, že jsem nemohl ven deset dní. Ani tomu nelze se divit, protože v té zemi příroda, zachovávajíc

stejný poměr ve všech svých dílech, činí jednu kroupu téměř osmnáctsetkrát větší než v Evropě; což mohu tvrdit ze zkušenosti, neboť jsem byl tak zvědavý, že jsem je vážil a měřil.

Avšak v téže zahradě mě potkala nebezpečnější příhoda, když má malá chůva, věříc, že mě uložila na bezpečné místo (což jsem často prosíval, aby činila, abych se mohl těšit vlastním myšlenkám), a nechavši krabici doma, aby se vyhnula nesnázi s nošením, odešla s vychovatelkou a několika známými dámami do jiné části zahrady. Zatímco byla pryč a mimo doslech, zabloudil do zahrady náhodou malý bílý španěl, patřící jednomu z hlavních zahradníků, a stalo se, že se zatoulal poblíž místa, kde jsem ležel: ten pes, jda po stopě, přišel přímo ke mně, vzal mě do tlamy a běžel přímo ke svému pánu, vrtě ocasem, a jemně mě položil na zem. Dík dobrému štěstí byl tak dobře vycvičen, že jsem byl nesen mezi jeho zuby bez nejmenší úhony či dokonce bez roztrhání šatů. Avšak nebohý zahradník, který mě dobře znal a měl ke mně velikou náklonnost, byl v hrozném zděšení: opatrně mě zdvihl do obou dlaní a zeptal se mě, jak se mám; byl jsem však tak udiven a bez dechu, že jsem nemohl pronést ani slovo. Za několik minut jsem přišel k sobě a on mě bezpečně odnesl k mé malé chůvě, která se mezitím vrátila na místo, kde mě zanechala, a byla ve strašných úzkostech, když jsem se neobjevil ani neodpovídal na její volání. Přísně zahradníka pokárala za jeho psa. Avšak celou věc zamlčeli, a u dvora nebyla nikdy známa, protože dívka se bála královnina hněvu; a opravdu, co se mne týká, myslel jsem si, že by to mé pověsti neprospělo, kdyby se taková historka roznesla.

Tato nehoda Glumdalclitch zcela utvrdila v rozhodnutí, že mě již napříště nepustí ze svého dohledu. Této rozhodnosti jsem se dlouho obával, a proto jsem jí tajil nějaká nešťastná dobrodružstvíčka, která se mi stala v dobách, kdy jsem byl ponechán sám sobě. Jednou se nad zahradou vznášel luňák a snesl se po mně, a kdybych nebyl rozhodně tasil svůj tesák a nevběhl pod hustou mřížku zahradního plotu, byl by

mě jistě odnesl ve svých spárech. Jindy, kráčeje po vrcholku čerstvého krtince, spadl jsem až po krk do díry, jíž ten tvor vyhodil hlínu nahoru, a vymyslel si jakousi lež, nestojící za zapamatování, abych omluvil, proč jsem si zničil šaty. Zrovna tak jsem si rozbil pravou holeň o ulitu hlemýždě, přes kterého jsem náhodou klopýtl, jak jsem si šel sám a myslel na ubohou Anglii.

Nemohu říci, zda jsem byl spíše potěšen, nebo rozmrzen, když jsem při těch osamělých procházkách pozoroval, že se mě menší ptáci vůbec nebojí, nýbrž poskakují na dosah yardu, hledajíce červíky a jinou potravu, s takovou lhostejností a jistotou, jako by u nich žádný tvor nebyl. Pamatuji si, že měl drozd tu drzost chňapnout mi zobákem z ruky kousek koláče, který mi Glumdalclitch právě dala k snídani. Když jsem se jich pokoušel chytit, odvážně se proti mně obraceli, snažili se mě klovnout do prstů, které jsem nesměl pouštět na dosah; a potom hopkali zpátky bezstarostně, aby lovili červíky nebo hlemýždě, jak činili předtím. Jednoho dne jsem však vzal tlustý klacek a mrštil jej ze všech sil tak šťastně po konopce, že jsem ji srazil k zemi, a popadnuv ji oběma rukama za krk, utíkal jsem s ní v triumfu ke své chůvě. Avšak pták, který byl pouze omráčen, přišel k sobě a dával mi tolik ran křídly po obou stranách hlavy a těla, ačkoli jsem jej držel na délku paže a byl jsem mimo dosah jeho drápů, že jsem si dvacetkrát myslel ho pustit. Brzy mi však pomohl jeden z našich služebníků, který ptákovi zakroutil krk; a druhý den jsem ho měl na večeři, z královnina rozkazu. Tato konopka, pokud si vzpomínám, se zdála být poněkud větší než anglická labuť.

Dvorní dámy často zvaly Glumdalclitch do svých komnat a žádaly, aby mě přivedla s sebou, aby měly to potěšení mě vidět a dotknout se mě. Často mě svlékaly do naha od hlavy k patě a kladly si mě plné délky na ňadra; nad čímž jsem byl velmi roztrpčen, protože, abych pověděl pravdu, z jejich kůže vycházel velmi urážlivý pach; což nezmiňuji ani nemám v úmyslu k ponížení oněch znamenitých dam, pro něž

chovám veškerou úctu; ale domnívám se, že můj čich byl ostřejší úměrně mé malosti a že ony vznešené osoby nebyly svým milencům nebo sobě navzájem nepříjemnější než lidé stejného stavu u nás v Anglii. A koneckonců shledal jsem, že jejich přirozená vůně se dala mnohem lépe snášet než tehdy, když používaly voňavek, pod nimiž jsem okamžitě omdléval. Nemohu zapomenout, že jeden můj důvěrný přítel v Lilipútu si v jednom horkém dni, kdy jsem byl notně rozcvičen, dovolil stěžovat si na silný pach kolem mne, ačkoli jsem v tomto směru vinen stejně málo jako většina mého pohlaví: ale předpokládám, že jeho čichová schopnost byla vůči mně stejně citlivá, jako byla moje vůči tomuto lidu. V tomto ohledu nemohu než vzdát spravedlnost královně, mé paní, a Glumdalclitch, mé chůvě, jejichž osoby voněly stejně sladce jako kterékoli dámy v Anglii.

Co mi nejvíce bylo nepříjemné mezi těmito dvorními dámami (když mě má chůva k nim nosila na návštěvu), bylo vidět, jak se mnou zacházejí bez jakéhokoli obřadu, jako s tvorem, který nemá žádnou vážnost: neboť se svlékaly do naha a oblékaly si košile v mé přítomnosti, zatímco jsem byl položen na jejich toaletním stolku přímo před jejich nahými těly, což mi bylo, to vám tvrdím, velmi vzdáleno od lákavé podívané, ani mi nedávalo jiné pocity než pocity hrůzy a odporu: jejich kůže vypadala tak hrubá a nerovná, tak různě zbarvená, když jsem je viděl zblízka, s pihou tu a tam širokou jako plech, a s chlupy visícími z nich tlustšími než motouzy, nemluvě ani slovem o ostatních částech jejich osob. Ani nebyly nijak zdrženlivé, zatímco jsem byl u nich, vyprázdnit, co vypily, v množství nejméně dvou hogsheadů, do nádoby, která pojala přes tři tuny. Nejhezčí z těchto dvorních dam, veselé, čiperné děvče šestnáctileté, mě někdy posazovala obkročmo na jednu ze svých bradavek, spolu s mnoha jinými kousky, při kterých mi čtenář promine, že nebudu příliš podrobný. Byl jsem však tak nemile dotčen, že jsem Glumdalclitch úpěnlivě prosil, aby vymyslela nějakou výmluvu, abych tu mladou dámu už nemusel vidět.

Jednoho dne přišel mladý pán, synovec vychovatelky mé chůvy, a naléhal na obě, aby šly shlédnout popravu. Byla to poprava muže, který zavraždil jednoho z důvěrných známých onoho pána. Glumdalclitch byla přemluvena, aby šla s nimi, velmi proti své vůli, neboť byla od přirozenosti měkkého srdce: a pokud jde o mne, ačkoli jsem si takový druh podívané ošklivil, přece jen mě zvědavost sváděla, abych viděl něco, co jsem pokládal za pozoruhodné. Zločinec byl připoután v křesle na lešení k tomu účelu vztyčeném a jeho hlava mu byla jednou ranou useknuta mečem asi čtyřicet stop dlouhým. Žíly a tepny vystříkly tak ohromné množství krve, a tak vysoko do vzduchu, že se jim velký *jet d'eau* ve Versailles nevyrovnal, pokud šlo o dobu, co to vydrželo; a hlava, když dopadla na podlahu lešení, udělala takový žuch, že jsem sebou trhl, ačkoli jsem byl nejméně půl anglické míle vzdálen.

Královna, která mě často slýchala hovořit o mých mořských plavbách a při každé příležitosti mě chtěla rozptýlit, když jsem byl zasmušilý, se mě zeptala, zda umím zacházet s plachtou či veslem a zda by trocha veslařského pohybu neprospěla mému zdraví. Odpověděl jsem, že obému rozumím velmi dobře: neboť ačkoli mou vlastní prací bylo být ranhojičem nebo lékařem na lodi, přece jen jsem byl často v tísni nucen pracovat jako obyčejný námořník. Nevěděl jsem však, jak by se to dalo udělat v jejich zemi, kde nejmenší vorka se rovnala válečné lodi první třídy u nás; a taková loďka, s jakou bych si poradil, by na žádné jejich řece neplavala. Její Veličenstvo řeklo, že kdybych loďku navrhl, její vlastní truhlář ji vyrobí a ona mi obstará místo, kde bych mohl plout. Ten muž byl důmyslný řemeslník a podle mých pokynů za deset dní dohotovil zábavní loďku se vším lanovím, do níž se pohodlně vešlo osm Evropanů. Když byla hotova, královna byla tak potěšena, že s ní běžela na klíně ke králi, který nařídil, aby byla pokusně vložena, se mnou v ní, do nádrže plné vody, kde jsem se svými dvěma vesly nedokázal manévrovat pro nedostatek místa. Královna však už dříve vymyslela jiný plán. Nařídila truhláři, aby zhotovil dřevěné koryto tři sta

stop dlouhé, padesát široké a osm hluboké; to, dobře vysmolené, aby neteklo, bylo postaveno na podlahu ve vnějším pokoji paláce, podél stěny. Mělo kohoutek nízko u dna, aby se dala vypustit voda, když zvětrala; a dva služebníci je snadno naplnili za půl hodiny. Zde jsem často vesloval pro vlastní zábavu i pro zábavu královny a jejích dam, kteréžto se pokládaly za dobře pobaveny mou dovedností a hbitostí. Někdy jsem si postavil plachtu, a potom bylo mým úkolem jen kormidlovat, zatímco mi dámy vějíři dávaly vítr; a když je omrzely, některé z jejich pážat mi dechem foukaly do plachty dopředu, zatímco já jsem předváděl své umění kormidlováním na pravobok či levobok, jak se mi chtělo. Když jsem skončil, Glumdalclitch mi vždy odnesla člun do své komory a pověsila jej na hřebík, aby uschl.

V tomto cvičení se mi jednou přihodila nehoda, která mě málem stála život; neboť když jedno z pážat vložilo můj člun do koryta, vychovatelka, která doprovázela Glumdalclitch, mě velmi horlivě zdvihla, aby mě posadila do loďky: ale stalo se, že jsem jí vyklouzl z prstů a byl bych zcela určitě spadl ze čtyřiceti stop na podlahu, kdybych nebyl největším štěstím na světě zachycen řádnou jehlicí, trčící v náprsence oné dobré paní; hlavička jehlice mi prošla mezi košili a pasem kalhot, a tak jsem byl zavěšen uprostřed ve vzduchu, dokud mi Glumdalclitch nepřispěchala na pomoc.

Jindy byl jeden ze služebníků, jehož úkolem bylo každý třetí den plnit mé koryto čerstvou vodou, tak neopatrný, že nechal vyklouznout obrovskou žábu (aniž si toho všiml) ze svého vědra. Žába zůstala skryta, dokud jsem nebyl vložen do své loďky; tehdy však, vidouc místo k odpočinutí, vylezla nahoru a tak loďku nachýlila na jednu stranu, že jsem byl nucen vyvažovat ji celou svou vahou na druhé, abych se nepřevrhl. Když se žába dostala dovnitř, skočila najednou do poloviny loďky a potom mi přelítla přes hlavu dozadu i dopředu, znečišťujíc mou tvář a šaty svým ohavným slizem. Velikost jejích rysů ji dělala nejošklivějším zvířetem, jaké si lze představit. Nicméně jsem požádal

Glumdalclitch, aby mě nechala, abych se s ní vypořádal sám. Pěkně jsem ji nabil jedním ze svých vesel a nakonec jsem ji donutil vyskočit z loďky.

Avšak největší nebezpečí, jaké jsem kdy v onom království podstoupil, bylo od opice, která patřila jednomu z písařů kuchyně. Glumdalclitch mě zavřela do své komory, zatímco šla někam za obchodem nebo na návštěvu. Protože počasí bylo velmi teplé, komorové okno zůstalo otevřené, stejně jako okna a dveře mé větší krabice, v níž jsem obvykle bydlel, pro její velikost a pohodlí. Jak jsem klidně rozjímal u svého stolku, uslyšel jsem něco žuchnout dovnitř komorovým oknem a skákat ze strany na stranu; při čemž, ačkoli jsem byl velmi vyděšen, přece jen jsem se odvážil vyhlédnout, nehýbaje se však ze svého sedadla; a tu jsem spatřil to rozdovádělé zvíře poskakovat a vyskakovat nahoru a dolů, až konečně došlo k mé krabici, kterou si zdánlivě s velkou libostí a zvědavostí prohlíželo, nahlížejíc do dveří i do každého okna. Já jsem ustoupil do nejvzdálenějšího rohu svého pokoje, čili krabice; ale opice, nahlížejíc ze všech stran, mě natolik vyděsila, že jsem ztratil duchapřítomnost, abych se schoval pod postelí, jak jsem mohl snadno učinit. Po nějakém čase, stráveném nahlížením, cením zubů a drmolením, mě konečně zahlédla; a vstrčivši jednu ze svých tlap do dveří, jak dělá kočka, když si hraje s myší, ačkoli jsem často měnil místo, abych se jí vyhnul, konečně mě chytila za cíp kabátu (který byl zhotoven z tamního hedvábí a byl velmi silný a pevný) a vytáhla mě ven. Vzala mě do své pravé přední tlapy a držela mě tak, jak chůva drží dítě, které se chystá kojit, přesně tak, jak jsem viděl totéž zvíře činit s kotětem v Evropě; a když jsem se chtěl bránit, tiskla mě tak silně, že jsem pokládal za rozumnější poddat se. Mám dobré důvody věřit, že mě pokládala za mládě svého vlastního druhu, podle toho, jak mě často velmi jemně hladila po tváři svou druhou tlapou. V těchto zábavách byla vyrušena hlukem u dveří komory, jako by je někdo otvíral: načež náhle vyskočila na okno, jímž přišla, a odtamtud na olověnou krytinu

a žlaby, kráčejíc po třech nohou a drže mě ve čtvrté, až se vyšplhala na střechu, která sousedila s naší. Slyšel jsem Glumdalclitch, jak vykřikla v okamžiku, kdy mě odnášela ven. Nebohá dívka byla téměř bez sebe; ta část paláce byla celá v poplachu; služebníci běželi pro žebříky; opici vidělo stovky lidí na nádvoří, jak sedí na hřebeni budovy, drží mě v jedné přední tlapě jako dítě a druhou mě krmí, cpouc mi do úst nějaké jídlo, které si vymačkala ze zásobního váčku v jedné straně své tlamy, a poplácávajíc mě, když jsem jíst nechtěl; při čemž mnozí z té chátry dole se nemohli ubránit smíchu; a opravdu si nemyslím, že by mohli být právem za to kritizováni, neboť ta podívaná byla, bezpochyby, dost směšná pro každého kromě mne. Někteří z lidí házeli nahoru kameny, doufajíce, že opici donutí dolů; to však bylo přísně zakázáno, jinak by, velmi pravděpodobně, byl můj mozek rozprášen.

Žebříky byly nyní přistaveny a vylezlo po nich několik mužů; při čemž, když to opice viděla a shledala, že je už téměř obklíčena, nemohouc dost rychle utíkat po třech, pustila mě na hřebenovou tašku a utekla. Zde jsem seděl nějakou dobu, pět set yardů nad zemí, očekávaje každou chvíli, že mě vítr srazí dolů nebo že spadnu z vlastní závratě a budu se překulovat ze hřebene po okap; ale poctivý mládenec, jeden ze sluhů mé chůvy, vylezl nahoru, a vstrčiv mě do kapsy svých kalhot, snesl mě dolů v bezpečí.

Byl jsem téměř zalknut tím ohavným krmivem, které mi opice nacpala do krku: ale má milá chůvička mi je vyňala z úst malou jehlou, a potom se mi udělalo mdlo a zvrátil jsem, což mi přineslo velikou úlevu. Přesto jsem byl tak slabý a pohmožděn na stranách od tisků, které mi uštědřilo to odporné zvíře, že jsem byl nucen zůstat čtrnáct dní v posteli. Král, královna a celý dvůr se každý den ptali po mém zdraví; a Její Veličenstvo mi během mé nemoci složilo několik návštěv. Opice byla usmrcena a byl vydán rozkaz, že se taková zvířata nemají chovat v okolí paláce.

Když jsem po svém uzdravení šel ke králi, abych mu poděkoval za jeho přízně, uráčil se mě na toto dobrodružství značně škádlit. Zeptal se mě, „jaké byly mé myšlenky a úvahy, zatímco jsem ležel v opičí tlapě; jak se mi líbilo jídlo, které mi dávala; její způsob krmení; a zda mi čerstvý vzduch na střeše zbystřil chuť.“ Přál si vědět, „co bych učinil v takovém případě ve své vlastní zemi.“ Řekl jsem Jeho Veličenstvu, „že v Evropě žádné opice nemáme, kromě takových, které se přivážejí ze zvědavosti z jiných míst, a tak malých, že bych si poradil s tuctem jich najednou, kdyby se mě odvážily napadnout. A pokud jde o to nestvůrné zvíře, s nímž jsem se nedávno utkal (bylo opravdu velké jako slon), kdyby mi strach dovolil pomyslet dál a užít svého tesáku,“ (hleděl jsem zuřivě a položil ruku na jílec, jak jsem mluvil) „když vrazila tlapu do mé komory, snad bych jí dal takovou ránu, že by ji byla ráda vytáhla s větším spěchem, než s jakým ji tam vstrčila.“ Toto jsem pronesl pevným tónem jako člověk, který žárlivě dbá, aby jeho odvaha nebyla zpochybněna. Má řeč však nevyvolala nic jiného než hlasitý smích, který veškerá úcta povinná Jeho Veličenstvu u přítomných nedokázala potlačit. To mě přimělo přemítat, jak marný je pokus muže snažit se získat čest mezi těmi, kteří jsou od něj mimo každou míru rovnosti nebo srovnání. A přece jsem vídával mravní poučení ze svého chování velmi často v Anglii od svého návratu; kde malý opovržení-hodný ničema, bez nejmenšího nároku na rod, osobu, důvtip či zdravý rozum, si troufá vypadat důležitě a staví se na roveň největším osobnostem království.

Každý den jsem u dvora přispíval nějakou směšnou historkou: a Glumdalclitch, ačkoli mě milovala nade vše, přece byla dost prohnaná, aby královně oznámila, kdykoli jsem spáchal nějakou pošetilost, o níž myslela, že by Její Veličenstvo pobavila. Dívka byla trochu stonavá a vychovatelka ji vzala na vzduch asi hodinu cesty, čili třicet mil od města. Vystoupily z kočáru u malé polní pěšinky, a Glumdalclitch, položivši mou cestovní krabici na zem, dovolila mi vyjít ven, abych se

prošel. Na cestě leželo kravské lejno a já musel vyzkoušet svou obratnost pokusem o přeskok. Rozběhl jsem se, ale naneštěstí jsem skočil krátce a ocitl jsem se právě uprostřed, po kolena. S jistou námahou jsem se přebrodil skrz a jeden ze sluhů mě svým kapesníkem otřel, jak nejlépe uměl, neboť jsem byl ohavně umazaný; a má chůva mě zavřela do krabice, dokud jsme se nevrátili domů, kde se královna brzy dozvěděla, co se stalo, a sluhové to roznesli po dvoře: takže veškeré veselí po několik dní bylo na můj účet.

Kapitola šestá

Několik vynálezů autorových pro potěšení krále a královny. Projevuje své nadání v hudbě. Král se vyptává na stav Anglie, který mu autor popisuje. Královy postřehy k tomu.

Zvykem jsem jednou nebo dvakrát týdně navštěvoval králův ranní dvůr a často jsem ho vídal pod rukama holiče, což bylo zprvu vskutku strašné na podívanou; neboť břitva byla téměř dvakrát delší než obyčejná kosa. Jeho Veličenstvo se podle zvyku té země holilo pouze dvakrát týdně. Jednou se mi podařilo přemluvit holiče, aby mi dal trochu té pěny neboli mýdla, z něhož jsem vybral čtyřicet nebo padesát nejsilnějších pahýlů vlasů. Potom jsem vzal kus jemného dřeva a vyřezal jsem jej jako hřbet hřebenu, nadělav do něho ve stejných rozestupech několik otvorů tou nejmenší jehlou, jakou jsem mohl od Glumdalclitch dostat. Pahýly jsem do nich tak dovedně nasadil, oškrabávaje je nožem a šikmo zbrušuje směrem ke špičkám, že jsem si udělal docela snesitelný hřeben; což byla včasná náhrada, neboť ten můj měl zuby tak zlámané, že už byl téměř k ničemu: ani jsem v té zemi neznal řemeslníka tak jemného a přesného, který by se uvolil udělat mi jiný.

A s tím mi na mysli vytane kratochvíle, v níž jsem strávil mnohou volnou chvíli. Požádal jsem komornou královny, aby mi uschovala vyčesané vlasy Jejího Veličenstva, jichž jsem časem dostal slušné množství; a poradiv se se svým přítelem truhlářem, který měl obecný rozkaz dělat mi drobné práce, nařídil jsem mu, aby zhotovil dva rámy židlí, ne větší než ty, které jsem měl ve své krabici, a aby jemným šídlem vyvrtal malé otvory kolem částí, kde jsem zamýšlel opěradla a sedadla; skrze tyto otvory jsem protkal nejsilnější vlasy, jaké jsem dovedl vybrat, přesně po způsobu rákosových židlí v Anglii. Když byly hotovy,

daroval jsem je Jejímu Veličenstvu, jež je chovala ve své komoře a ukazovala je jako kuriozity, jak se vskutku dalo každému, kdo je spatřil, podivit. Královna chtěla, abych se posadil na jednu z těch židlí, ale naprosto jsem se zdráhal poslechnout, prohlašuje, že radši zemřu, než abych svou méně čestnou částí těla usedl na ty vzácné vlasy, které kdysi zdobily hlavu Jejího Veličenstva. Z těch vlasů jsem rovněž (neboť jsem měl odjakživa dovedné ruce) udělal pěknou malou peněženku, asi pět stop dlouhou, s rozluštěným jménem Jejího Veličenstva zlatými písmeny, kterou jsem s královniným svolením daroval Glumdalclitch. Abych pověděl pravdu, byla spíše na okrasu než k užitku, nemajíc dost síly, aby unesla váhu větších mincí, a proto si v ní nenosila nic než drobné hračičky, k nimž mají dívky zalíbení.

Král, který měl v oblibě hudbu, pořádal u dvora časté koncerty, na něž jsem byl někdy nošen a usazen ve své krabici na stole, abych je poslouchal: ale hluk byl tak velký, že jsem jen stěží rozeznával nápěvy. Jsem přesvědčen, že se mu nemohly vyrovnat všechny bubny a trubky královského vojska, bijící a znějící současně přímo u vašich uší. Zvykl jsem si dát svou krabici odstranit od místa, kde seděli hráči, co nejdále, pak zavřít dveře i okna a stáhnout závěsy; potom jsem shledal jejich hudbu nikoli nepříjemnou.

Naučil jsem se v mládí hrát trochu na spinet. Glumdalclitch jeden měla ve svém pokoji a dvakrát týdně k ní chodil učitel, aby ji učil: nazýval jsem jej spinet, protože se poněkud podobal onomu nástroji a hrálo se na něj stejným způsobem. Napadlo mě, že bych pobavil krále a královnu nějakou anglickou melodií na tento nástroj. Zdálo se to však krajně nesnadné: neboť spinet byl asi šedesát stop dlouhý, každá klávesa téměř stopu široká, takže s rozpřaženýma rukama jsem nedosáhl na více než pět kláves a stisknout je dolů vyžadovalo dobrou prudkou ránu pěstí, což by byla příliš veliká práce a bez výsledku. Vymyšlená metoda byla tato: připravil jsem si dvě okrouhlé hole, asi tak velké jako obyčejné kyje; byly na jednom konci tlustší než na druhém,

a já jsem tlustší konce potáhl kousky myší kůže, abych tlučením o ně nepoškodil horní plochy kláves ani nerušil zvuk. Před spinet byla postavena lavice asi čtyři stopy pod klávesami a já jsem byl na lavici postaven. Pobíhal jsem po ní stranou, sem a tam, jak nejrychleji jsem mohl, tluka svými dvěma hůlkami do příslušných kláves, a podařilo se mi zahrát žig, k velké spokojenosti obou jejich Veličenstev; byl to však ten nejprudší tělocvik, jaký jsem kdy podstoupil; a přece jsem nemohl udeřit na více než šestnáct kláves, ani tudíž hrát bas a diskant současně, jak jiní umělci činí; což bylo velikou nevýhodou mého výkonu.

Král, který, jak jsem už poznamenal, byl panovník znamenitého rozumu, dával mě často přinést v mé krabici a postavit na stůl ve své pracovně: tehdy mi přikazoval, abych vyňal z krabice jednu ze svých židlí, a usedl ve vzdálenosti tří yardů na horní desce psacího stolu, čímž jsem byl téměř na úrovni jeho tváře. Takto jsem s ním vedl několik rozhovorů. Jednoho dne jsem se opovážil povědět Jeho Veličenstvu, „že opovržení, které projevuje vůči Evropě a zbytku světa, se nezdá odpovídat oněm znamenitým vlastnostem jeho mysli, jejichž je pánem; že rozum nerůstá s objemem těla; naopak, pozorujeme v naší zemi, že nejvyšší osoby jsou obvykle rozumem nejméně obdařeny; že mezi jinými živočichy včely a mravenci mají pověst větší pracovitosti, umu a bystrosti než mnohá z větších stvoření; a že, i jak nepatrným mě pokládá, přece doufám, že se dožiji toho, abych Jeho Veličenstvu prokázal nějakou význačnou službu.“ Král mě vyslechl s pozorností a začal o mně pojímat mnohem lepší mínění, než kdy před tím měl. Přál si, „abych mu podal co nejpřesnější zprávu o vládě v Anglii; neboť ačkoli vladaři obvykle jsou tak zamilovaní do svých zvyklostí (což předpokládal o jiných panovnících podle mých dřívějších rozhovorů), rád by uslyšel o čemkoli, co by si zasloužilo napodobení.“

Představ si, laskavý čtenáři, jak jsem si tehdy často přál mluvit s jazykem Démosthenovým či Ciceronovým, který by mi umožnil opěvo-

vat chválu mé drahé rodné země stylem rovnocenným jejím zásluhám a blaženosti.

Zahájil jsem svou řeč tím, že jsem oznámil Jeho Veličenstvu, že naše državy jsou dva ostrovy, které tvoří tři mohutná království pod jedním panovníkem, kromě našich osad v Americe. Dlouze jsem se rozpovídal o úrodnosti naší půdy a o mírnosti našeho podnebí. Potom jsem obšírně hovořil o uspořádání anglického parlamentu, který se zčásti skládá ze slavného sboru nazývaného Sněmovna lordů, osob z nejušlechtilejší krve, mající nejstarobylejší a nejrozsáhlejší dědičný majetek. Popisoval jsem onu mimořádnou péči věnovanou odjakživa jejich výchově v uměních i ve zbrani, aby je uzpůsobila stát se rádci krále i království, mít podíl na zákonodárství, být členy nejvyššího soudního dvora, od něhož už není odvolání, a být vždy šampióny připravenými k obraně svého vladaře a vlasti svou chrabrostí, vedením a věrností. Že tito jsou ozdobou a hradbou království, hodnými následovníky svých nejslavnějších předků, jejichž čest byla odměnou za jejich ctnost, od níž jejich potomstvo nebylo nikdy známo, že by zdegenerovalo. S těmito jsou spojeny některé svaté osoby jako část onoho shromáždění, pod titulem biskupů, jejichž zvláštním úkolem je starost o náboženství a o ty, kteří v něm lid vyučují. Tyto hledal a vyhledával po celém národě panovník se svými nejmoudřejšími rádci, mezi takovými z kněžstva, kteří si nejzaslouženěji získali vážnost svatostí svého života a hloubkou své učenosti; a kteří vskutku byli duchovními otci kléru i lidu.

Že druhou část parlamentu tvoří shromáždění zvané Sněmovna obecních, kteří jsou všichni předními urozenci, svobodně vybranými a vyznamenanými samotným lidem pro jejich veliké schopnosti a lásku k vlasti, aby zastupovali moudrost celého národa. A že tyto dva sbory tvoří nejvznešenější shromáždění v Evropě, jemuž ve spojení s panovníkem je svěřeno celé zákonodárství.

Potom jsem sestoupil k soudním dvorům, nad nimiž předsedají soudcové, ti úctyhodní mudrci a vykladači zákona, aby určovali sporná práva a majetky lidí a též trestali neřest a chránili nevinnost. Zmínil jsem opatrné řízení naší pokladny; chrabrost a úspěchy našich sil, mořských i pozemních. Vypočítal jsem počet našich lidí tím, že jsem počítal, kolik milionů může být příslušníků každé náboženské sekty či politické strany u nás. Nevynechal jsem ani naše sporty a kratochvíle, ani žádnou jinou podrobnost, o níž jsem si myslel, že by mohla být ke cti mé vlasti. A dokončil jsem to všechno krátkou historickou zprávou o věcech a událostech v Anglii za asi sto let minulých.

Tento rozhovor se nedal ukončit za méně než pět slyšení, každé v délce několika hodin; a král slyšel celé s velikou pozorností a často si poznamenával to, co jsem říkal, i poznámky k otázkám, které mi hodlal položit.

Když jsem těmto dlouhým výkladům učinil přítrž, nahlédlo Jeho Veličenstvo při šestém slyšení do svých poznámek a předložilo mnohé pochybnosti, otázky a námitky ke každému bodu. Zeptal se, „jaké prostředky se užívají ke vzdělávání myslí a těl naší mladé šlechty a v jakém druhu zaměstnání trávívají první a nejsnáze vzdělavatelné části svého života. Jaký způsob se volí, aby bylo doplněno ono shromáždění, kdykoli některá urozená rodina vymře. Jaké kvalifikace jsou nezbytné u těch, kdo mají být povýšeni na nové lordy: zda rozmar panovníka, suma peněz dvorské dámě či plán posílit stranu stojící proti veřejnému zájmu nebývají pohnutkou k takovým povýšením. Jakou měrou se tito lordi vyznají v zákonech své země a jak k té znalosti přicházejí, aby byli schopni rozhodovat majetková práva svých spoluobčanů v poslední instanci. Zda jsou vždy tak prosti lakoty, straničení či nouze, že úplatek nebo jiný postranní zájem u nich nemůže mít místo. Zda ti svatí lordi, o nichž jsem mluvil, byli vždy do té hodnosti povyšováni pro svou znalost věcí náboženských a svatost svého života; zda nebývali, dokud byli obyčejnými kněžími, přizpůsobivými k době, nebo

služebně se podbízejícími kaplany u nějakého šlechtice, jehož mínění pak otrocky následovali, i když už do onoho shromáždění vstoupili?“

Potom si přál vědět, „jakých umění se používá při volbě těch, které jsem nazval poslanci dolní sněmovny: zda cizinec s tučným měšcem nemůže ovlivnit sprostné voliče, aby si ho vybrali před jejich vlastním statkářem či nejvýznačnějším pánem ze sousedství. Jak se stalo, že lidé tak prudce lačnějí dostat se do onoho shromáždění, o němž jsem připustil, že je to veliká nesnáz a výdaj, často k zmaru jejich rodin, bez jakéhokoli platu či důchodu? neboť to se jevilo tak vznešeným stupněm ctnosti a veřejného ducha, že Jeho Veličenstvo zdálo se pochybovat, zda to vždy nutně musí být upřímné.“ A přál si vědět, „zda si takoví horliví pánové nemohou slibovat odškodnění za náklady a námahu, které podstupují, obětováním veřejného dobra úmyslům slabého a neřestného vladaře v souznění se zkaženým ministerstvem.“ Množil své dotazy a prosíval mě skrznaskrz v každé části této záležitosti, kladl nesčetné otázky a námitky, které, myslím, není prozíravé ani vhodné opakovat.

K tomu, co jsem řekl o našich soudních dvorech, si Jeho Veličenstvo přálo být informováno v několika bodech: a tomu jsem byl schopen vyhovět tím lépe, že jsem byl kdysi téměř zničen dlouhým soudním sporem u kancelářského soudu, který byl v můj prospěch rozhodnut i s náhradou nákladů. Zeptal se, „jaký čas se obvykle věnuje stanovení mezi právem a bezprávím a v jaké míře výdajů. Zda mají obhájci a řečníci svobodu zastávat spory zjevně známé jako nespravedlivé, šikanózní či utiskovatelské. Zda strana, v náboženství či politice, hraje v míse spravedlnosti nějakou váhu. Zda tito obhájci jsou osoby vzdělávané ve všeobecné znalosti ekvity, nebo jen v krajových, národních a jiných místních zvyklostech. Zda oni nebo jejich soudcové měli nějaký podíl na sepsání těch zákonů, které si osvojují svobodu vykládat a glosovat podle libosti. Zda kdy v různých dobách zastávali před soudem i proti téže věci a citovali precedenty, aby prokázali protichůdná

mínění. Zda jsou jako stav bohatí, nebo chudí. Zda dostávají nějakou peněžitou odměnu za obhajování či pronášení svých mínění. A zvláště, zda jsou kdy přijímáni za členy v dolní sněmovně."

Přešel potom na správu naší pokladny; a řekl, „že mu paměť patrně selhávala, neboť já jsem vypočetl naše daně asi na pět či šest milionů ročně, a když jsem přišel k vydáním, shledal, že někdy činí více než dvojnásobek; neboť poznámky, které si činil, byly v tomto bodě velmi podrobné, protože doufal, jak mi řekl, že by mu znalost našeho hospodaření mohla být užitečná, a nemohl se tedy mýlit ve svých výpočtech. Avšak je-li pravda, co jsem mu řekl, nedovedl pochopit, jak by království mohlo prohospodařit svůj majetek jako soukromá osoba." Zeptal se mě, „kdo jsou naši věřitelé a kde bereme peníze, abychom je spláceli." Divil se, že slyší o takových nákladných a zruinujících válkách; „že musíme asi být svárlivý národ, nebo žít mezi velmi špatnými sousedy, a že naši generálové musí být nutně bohatší než naši králové." Zeptal se, „co máme co dělat mimo vlastní ostrovy, leda pro obchod, smlouvu či obranu pobřeží svým loďstvem." Nade vše byl ohromen, když slyšel, že mluvím o žoldnéřském stálém vojsku, uprostřed míru a mezi svobodným lidem. Řekl, „jestliže jsme ovládáni s vlastním souhlasem v osobách svých zástupců, nedovede si představit, koho se bojíme, nebo proti komu máme válčit; a slyšel by rád mé mínění, zda by soukromý dům nemohl být lépe uhájen jím samým, jeho dětmi a rodinou, než půl tuctem ničemů posbíraných nazdařbůh po ulicích za nicotnou mzdu, kteří by mohli stokrát více získat podřezáním krku svým pánům."

Smál se mé „zvláštní aritmetice," jak byl tak laskav ji nazvat, „při počítání počtů našich lidí výpočtem odvozeným z různých sekt mezi námi, v náboženství a politice." Řekl, „nezná důvod, proč by ti, kteří zastávají mínění škodlivá pro veřejnost, měli být nuceni je měnit, nebo by neměli být nuceni je zatajovat. A jako je tyranií v jakékoli vládě vyžadovat to první, tak je slabostí nevymáhat to druhé: neboť muž smí

mít doma ve své komoře jedy, avšak nikoli je rozvážet jako posilující léky.“

Poznamenal, „že mezi kratochvílemi naší šlechty a zemanů jsem zmínil hazardní hru: přál si vědět, v jakém věku se k této zábavě obvykle sahá a kdy se jí zanechává; kolik času jim zabírá; zda někdy dosahuje takové výše, že se dotýká jejich jmění; zda se nemohou nízcí, zkažení lidé svou obratností v tomto umění dopracovat velikého bohatství a někdy udržovat samu naši šlechtu v závislosti i přivykat je špatné společnosti, zcela odvracet od zušlechťování jejich mysli a nutit je, pro ztráty, které utrpěli, aby se učili a praktikovali tu hanebnou obratnost na druhých?“

Byl dokonale ohromen historickou zprávou, kterou jsem mu podal o našich záležitostech za poslední století; prohlásil, „že to byla jen hromada spiknutí, povstání, vražd, masakrů, revolucí, vyhnanství, naprosto nejhorších účinků, jaké lakota, straničení, pokrytectví, zrádnost, krutost, zběsilost, šílenství, nenávist, závist, chlípnost, zloba a ctižádost mohou vyprodukovat.“

Jeho Veličenstvo v jiném slyšení si dalo tu práci, aby shrnulo úhrn všeho, co jsem řekl; porovnalo otázky, které činilo, s odpověďmi, které jsem dal; potom mě vzalo do rukou a jemně mě hladíc, pronesl tato slova, jež nikdy nezapomenu, ani způsob, jakým je pronesl: „Můj maličký příteli Grildrigu, pronesl jsi nejobdivuhodnější chvalozpěv na svou vlast; dokázals jasně, že nevědomost, zahálka a neřest jsou náležitými ingrediencemi, které kvalifikují zákonodárce; že zákony nejlépe vysvětlují, vykládají a užívají ti, jejichž zájem a schopnosti leží v jejich překrucování, mátení a obcházení. Pozoruji u vás nějaké linie zřízení, jež mohlo být v svém počátku snesitelné, tyto však z poloviny vymazané, a zbytek úplně zamazaný a očerněný zkaženostmi. Ze všeho, cos řekl, nijak nevyplývá, že by kterákoli dokonalost byla požadována k získání kteréhokoli postavení u vás; natož že by lidé byli povyšováni do šlechtického stavu kvůli své ctnosti; že by kněží byli povyšováni pro

svou zbožnost či učenost; vojáci pro své vedení či chrabrost; soudci pro svou bezúhonnost; senátoři pro lásku k vlasti; nebo rádcové pro svou moudrost. Pokud jde o tebe samého," pokračoval král, „který jsi strávil největší část svého života cestováním, jsem ochoten doufat, že ses dosud mnoha neřestem své vlasti vyhnul. Avšak podle toho, co jsem si vyvodil z tvého vlastního líčení, a z odpovědí, které jsem s velkou námahou z tebe vymohl a vymámil, nemohu nedojít k závěru, že většina tvých krajanů je ten nejzhoubnější druh malé odporné havěti, jaké kdy příroda strpěla, aby se plazila po povrchu země."

Kapitola sedmá

Autorova láska k vlasti. Předkládá králi návrh velmi výhodný, ten jej však odmítne. Králova velká neznalost v politice. Učenost oné země velmi nedokonalá a omezená. Zákony, vojenské záležitosti a strany ve státě.

Jen nesmírná láska k pravdě mi mohla zabránit, abych tuto část svého vyprávění zamlčel. Marné bylo dávat najevo své rozhořčení, které se vždy obracelo v posměch; musel jsem tedy trpělivě přihlížet, jak se s mou vznešenou a milovanou vlastí nakládá tak křivdivě. Jsem upřímně stejně zarmoucen jako kterýkoli můj čtenář, že k tomu zavdala příčina; tento král byl však tak zvídavý a dotazovavý v každé jednotlivosti, že by se se vděčností ani s dobrými mravy nesneslo, abych mu odepřel odpovědi, jaké jsem byl schopen podat. Smím však, k vlastní obhajobě, uvést aspoň tolik, že jsem obratně unikal mnoha jeho otázkám a každou věc jsem obracel na lepší stranu, mnohem více, než by přísnost pravdy dovolila. Vždy jsem totiž choval tu chvályhodnou straničnost ke své zemi, kterou Dionysios z Halikarnasu tak právem doporučuje dějepisci: slabosti a znetvořeniny své politické matky jsem chtěl zakrývat a její ctnosti a krásy stavět do nejpříznivějšího světla. Taková byla má upřímná snaha v mnoha rozhovorech, které jsem s oním panovníkem vedl, ačkoli bohužel neuspěla.

Je však třeba mít velký ohled na krále, který žije zcela odloučen od zbytku světa a musí tudíž být naprosto neobeznámen s mravy a zvyky, jež převládají u ostatních národů: nedostatek těchto znalostí plodí mnoho předsudků a jistou úzkoprsost myšlení, od nichž jsme my a vzdělanější země Evropy zcela osvobozeni. A bylo by zajisté těžké,

kdyby pojmy ctnosti a neřesti tak odlehlého panovníka měly být vydávány za měřítko pro celé lidstvo.

Abych potvrdil, co jsem právě pověděl, a abych dále ukázal bědné účinky omezené výchovy, vložím zde jednu příhodu, které stěží kdo uvěří. V naději, že se Jeho Veličenstvu ještě více zalíbím, pověděl jsem mu „o vynálezu, objeveném před třemi či čtyřmi sty lety, totiž o jistém prášku, do jehož hromady by i nejmenší jiskra ohně, která by do něj padla, v mžiku vznítila celek, byť by hromada byla veliká jako hora, a zvedla by to vše do povětří najednou s rachotem a otřesem větším než hrom. Že náležité množství tohoto prášku napěchované do duté roury z mědi či ze železa, úměrně k její velikosti, vyžene železnou nebo olověnou kouli s takovou prudkostí a rychlostí, že její síle nic neodolá. Že největší koule takto vystřelené nejen zničí celé řady vojska naráz, ale rozmetají nejsilnější hradby k zemi, pošlou lodě po tisíci mužích ke dnu moře, a svázány řetězem rozetnou stěžně a lanoví, přepolí stovky těl v půli a vše před sebou obrátí v pustinu. Že tento prášek také často sypeme do velkých dutých železných koulí a zvláštním strojem je vrháme do města, které obléháme, kde roztrhají dlažbu, rozmetají domy na kusy, s výbuchem rozstřelují střepiny na všechny strany a rozbíjejí mozky každému, kdo přijde nablízku. Že přísady znám velmi dobře, že jsou laciné a běžné; že rozumím, jak je míchat, a že bych mohl řídit jeho dělníky při stavbě takových rour, velikosti úměrné všem ostatním věcem v království Jeho Veličenstva, a největší by nemusely být delší než sto stop; dvacet nebo třicet takových rour, nabitých náležitým množstvím prášku a koulí, by za několik hodin srazilo hradby nejpevnějšího města v jeho panství, nebo zničilo celou metropoli, kdyby se opovážila odpírat jeho neomezeným rozkazům.“ Toto jsem Jeho Veličenstvu pokorně nabídl jako skrovný výraz vděčnosti, oplátkou za tolik projevů královské přízně a ochrany, kterých se mi dostalo.

Krále popis oněch strašlivých strojů a návrh, který jsem předložil, naplnil hrůzou. „Žasne," pravil – a tak zněla jeho slova – „jak může tak bezmocný a plazivý hmyz, jako jsem já, chovat tak nelidské myšlenky, a to s takovou samozřejmostí, že se nejevím nikterak pohnut scénami krve a zpustošení, které jsem vylíčil jako obvyklé účinky těchto zhoubných strojů; prvním vymyslitelem toho," pravil, „musel být nějaký zlý duch, nepřítel lidstva. Pokud jde o něho samého, přísahá, že ačkoli jej jen málo věcí tak těší jako nové objevy v umění či v přírodě, raději přišel by o polovinu království, než aby takové tajemství sdílel; a přikazuje mi, mám-li jen trochu rád svůj život, abych se o tom už nikdy nezmiňoval."

Zvláštní účinek úzkých zásad a názorů! že panovník obdařený každou vlastností, která si získává úctu, lásku a vážnost – silnými dary ducha, velkou moudrostí a hlubokou učeností, nadaný obdivuhodnými schopnostmi a svými poddanými téměř zbožňovaný – pro přepjatý a zbytečný skrupul, o jakém v Evropě nemáme ponětí, nechá uniknout příležitost, která se mu nabízela a která by z něho učinila neomezeného pána nad životy, svobodami i jměním jeho lidu! Nepravím to ani v nejmenším s úmyslem ubrat něco z mnoha ctností tohoto znamenitého krále, jehož obraz, jak si uvědomuji, pro tuto zprávu u anglického čtenáře velmi utrpí; ale soudím, že tento nedostatek u nich vzešel z neznalosti, protože dosud nepovýšili politiku na vědu, jak to učinili bystřejší duchové Evropy. Vzpomínám totiž velmi dobře, jak jednoho dne při hovoru s králem, když mi náhodou uklouzlo, že „u nás jsou sepsány tisíce knih o umění vládnout", dalo mu to – zcela proti mému úmyslu – velmi pokleslé mínění o našem rozumu. Vyznal, že se mu z duše protiví a že pohrdá veškerým tajnůstkářstvím, vytříbenostmi a intrikami, ať u panovníka, či u ministra. Nedovedl pochopit, co myslím „státním tajemstvím" tam, kde není ve hře nepřítel nebo nějaký sok mezi národy. Umění vládnout omezoval do velmi úzkých mezí: na zdravý rozum, na spravedlnost a mírnost, na rychlé vyřizování věcí

občanských i trestních, a na několik dalších samozřejmých věcí, které nestojí za to brát v úvahu. A pronesl mínění, „že kdokoli dokáže vypěstovat dvě klasy obilí nebo dvě stébla trávy tam, kde dříve rostlo jen jedno, zaslouží si o lidstvo lépe a prokáže své zemi větší službu než celé plemeno politiků dohromady.“

Učenost tohoto lidu je velmi kusá; sestává pouze z mravouky, dějepisu, básnictví a matematiky, v níž ovšem musíme uznat, že vynikají. Posledně jmenovaná je však celá zaměřena jen na to, co může být v životě užitečné, totiž na zlepšování zemědělství a všech řemeslných umění; takže u nás by si jí málo cenili. A pokud jde o ideje, jsoucna, abstrakta a transcendence, nikdy se mi nepodařilo vpravit jim do hlav nejmenší pojem.

Žádný zákon v této zemi nesmí počtem písmen přesáhnout jejich abecedu, která má jen dvaadvacet znaků. Jen málokteré zákony však dosahují i této délky. Jsou vyjádřeny slovy nejprostšími a nejjednodušími, v nichž tito lidé nemají dost mrštnosti, aby objevili více než jeden výklad; a psát k zákonu komentář je hrdelní zločin. Pokud jde o rozsuzování občanských pří nebo o řízení proti zločincům, mají tak málo precedentů, že se nemají čím chlubit, co se mimořádné zběhlosti v obém týká.

Umění tisku ovládají od nepaměti, stejně jako Číňané; jejich knihovny však nejsou valně velké; neboť knihovna královská, pokládaná za největší, nečítá přes tisíc svazků, umístěných v galerii dvanáct set stop dlouhé, kde jsem měl volnost půjčovat si knihy, které se mi zalíbily. Královnin truhlář zřídil v jedné z komnat Glumdalclitch jakýsi dřevěný stroj pětadvacet stop vysoký, podobný stojacímu žebříku; schody byly každý padesát stop dlouhé. Byly to vlastně pojízdné schody, jejichž spodní konec stál deset stop od stěny komnaty. Kniha, kterou jsem chtěl číst, byla postavena opřená o zeď: já napřed vystoupil na horní stupeň žebříku, obrátil tvář ke knize, počal nahoře stránky a kráčel vpravo a vlevo asi osm nebo deset kroků, podle délky řádků,

dokud jsem se nedostal trochu pod úroveň očí; pak jsem sestupoval postupně, až jsem došel na konec stránky; potom jsem opět vystoupil a začal druhou stránku stejným způsobem, a pak jsem obrátil list, což se mi dalo snadno udělat oběma rukama, neboť byl tlustý a tuhý jako lepenka a u největších foliantů ne delší než osmnáct nebo dvacet stop.

Jejich styl je jasný, mužný a plynulý, ale ne zdobný; neboť ničemu se nevyhýbají víc než hromadění zbytečných slov nebo užívání rozmanitých výrazů. Prohlédl jsem mnoho jejich knih, obzvláště z dějepisu a mravouky. Mezi jinými mě hodně pobavil malý starý traktát, který neustále ležel v ložnici Glumdalclitch a patřil její vychovatelce, vážené starší paní, jež se zabývala spisy o mravnosti a zbožnosti. Kniha pojednává o slabosti lidského rodu a je v malé vážnosti kromě žen a prostého lidu. Nicméně jsem byl zvědav, co by o takovém předmětu mohl říci autor onoho kraje. Pisatel probral všechny obvyklé náměty evropských moralistů a ukazoval, „jak nicotným, opovrženíhodným a bezmocným tvorem je člověk ve své přirozenosti; jak nedokáže ubránit se nepohodě povětří nebo zuřivosti divokých zvířat: jak jej jeden tvor překoná silou, druhý rychlostí, třetí předvídavostí, čtvrtý pílí.“ Dodával, „že příroda v těchto pozdních upadajících věcích světa zdegenerovala a nyní rodí už jen malé zmetky ve srovnání s těmi z pradávna.“ Pravil, „je zcela rozumné se domnívat, že nejen druh lidí byl původně mnohem větší, nýbrž že v minulých věcích museli existovat obři; což, jak to dokládá dějepis a tradice, také potvrzují obrovské kosti a lebky, které byly příležitostně vykopány v různých částech království a jež daleko přesahují obvyklé zakrnělé pokolení dnešních lidí.“ Dovozoval, „že samy zákony přírody naprosto vyžadovaly, abychom byli stvořeni zpočátku větší a mohutnější postavy, méně náchylní ke zkáze při každé drobné nehodě – od tašky spadlé ze střechy, od kamene vrženého z chlapecké ruky, nebo od utonutí v malém potoce.“ Z této úvahy vyvodil autor několik mravních ponaučení užitečných pro vedení života, zde však zbytečně opakovat. Pokud jde o mne, nemohl jsem si ne-

všimnout, jak všeobecně je rozšířen tento sklon odvozovat mravoučné výklady – a vlastně spíš látku k nespokojenosti a reptání – z pří, které vedeme s přírodou. A myslím, že při přísném zkoumání by se ukázalo, že tyto spory jsou u nás stejně málo podložené jako u tohoto lidu.

Co se jejich vojenských záležitostí týká, chlubí se, že královské vojsko čítá sto sedmdesát šest tisíc pěších a dvaatřicet tisíc jízdních: pokud lze nazývat vojskem to, co se skládá z řemeslníků v jednotlivých městech a ze sedláků na venkově, jejichž veliteli jsou pouze šlechta a zemané, bez žoldu a bez odměny. Jsou vskutku dost dokonalí ve svém cvičení a jsou pod velmi dobrou kázní, v čemž jsem neviděl zvláštní zásluhu; neboť jak by to mohlo být jinak tam, kde každý sedlák stojí pod velením svého vlastního pána a každý měšťan pod velením předních mužů svého města, volených po způsobu Benátek, lístky?

Často jsem viděl, jak se milice lorbrulgrudská shromažďuje ke cvičení na velikém poli u města, dvacet mil ve čtverci. Všichni dohromady čítali ne více než pětadvacet tisíc pěších a šest tisíc jízdních; bylo mi však nemožné spočítat jejich počet vzhledem k prostoru, který zabírali. Jezdec na velkém oři mohl být asi devadesát stop vysoký. Viděl jsem, jak toto celé jezdectvo na jedno slovo povelu vytasilo meče najednou a mávalo jimi ve vzduchu. Obraznost si nedovede představit nic velkolepějšího, překvapivějšího a ohromnějšího! Vypadalo to, jako by deset tisíc blesků vyšlehlo zároveň ze všech stran oblohy.

Byl jsem zvědav, jak tento panovník, k jehož panství není z žádné jiné země přístup, přišel vůbec na vojska a jak začal učit svůj lid vojenské kázni. Brzy jsem se to však dozvěděl jak z hovorů, tak ze čtení jejich dějin; po mnoho věků totiž byli stiženi stejnou nemocí, jaké podléhá celý lidský rod: šlechta často zápasila o moc, lid o svobodu a král o neomezené panování. To vše, jakkoli šťastně mírněno zákony onoho království, bylo nejednou porušeno každou ze tří stran a nejednou to zavdalo příčinu k občanským válkám; poslední z nich šťastně ukončil dědeček tohoto panovníka všeobecným narovnáním; a milice, tehdy

ustavená s obecným souhlasem, byla od těch dob držena v nejpřísnější službě.

Kapitola osmá

Král a královna putují k hranicím. Autor je doprovází. Způsob, jakým zemi opouští, je vylíčen velmi podrobně. Vrací se do Anglie.

Vždy jsem měl silné tušení, že časem opět nabudu své svobody, ačkoli bylo nemožné uhodnout jakými prostředky nebo rozvrhnout plán s nejmenší nadějí na úspěch. Loď, na níž jsem připlul, byla první, o níž se vědělo, že byla zanesena na dohled onoho pobřeží, a král dal přísný rozkaz, aby, kdyby se někdy objevila další, byla přivedena ke břehu a se vším mužstvem a cestujícími dopravena v káře do Lorbrulgrudu. Král byl pevně odhodlán opatřit mi ženu mé velikosti, s níž bych se mohl rozmnožit: já bych však, myslím, raději zemřel, než abych snesl potupu zanechat potomstvo, které by bylo drženo v klecích jako krotcí kanárci a snad časem rozprodáváno po království vznešeným osobám jako kuriozita. Zacházeli se mnou vskutku s velkou laskavostí: byl jsem miláčkem velikého krále a královny a potěšením celého dvora; dělo se to však tak, že se to špatně snášelo s důstojností lidského rodu. Nikdy jsem nemohl zapomenout na ty domácí drahocennosti, které jsem za sebou zanechal. Toužil jsem být mezi lidmi, s nimiž bych mohl rozmlouvat jako rovný s rovným a procházet se po ulicích a polích, aniž bych se bál, že budu rozšlápnut jako žába nebo mladé štěně. Ale moje vysvobození přišlo dříve, než jsem čekal, a způsobem nikterak obvyklým; celou tu příhodu i okolnosti věrně povím.

Byl jsem už v této zemi dva roky, a na počátku třetího jsme Glumdalclitch a já doprovázeli krále a královnu na cestě k jižnímu pobřeží království. Nesli mě, jako obvykle, v mé cestovní bedně, která, jak jsem už popsal, byla velmi pohodlnou komůrkou dvanáct stop širokou. A dal jsem připevnit houpací síť na hedvábných lanech ze čtyř rohů

stropu, aby tlumila trhání, když mě sluha nesl před sebou na koni, jak jsem si občas přál; a často jsem v ní spával, dokud jsme byli na cestě. Na střeše své komůrky, ne přímo nad středem sítě, jsem si od truhláře dal vyříznout otvor čtvereční stopy veliký, aby mi dával vzduch v horkém počasí, když spím; otvor jsem po libosti zavíral prknem, které se posouvalo tam a zpět ve žlábku.

Když jsme dospěli k cíli cesty, uznal král za vhodné pobýt několik dní v paláci, který má u Flanflasniku, města vzdáleného osmnáct anglických mil od mořského pobřeží. Glumdalclitch a já jsme byli velmi unaveni: já se trochu nachladil, ale ubohá dívka byla tak nemocná, že musela zůstat ve své komnatě. Toužil jsem spatřit oceán, který musel být jedinou scénou mého útěku, pokud by k němu kdy došlo. Předstíral jsem, že jsem hůř, než jsem ve skutečnosti byl, a požádal jsem, aby mi bylo dovoleno jít na čerstvý mořský vzduch s pážetem, které jsem měl velmi rád a kterému bylo občas svěřeno, aby mě nosilo. Nikdy nezapomenu, s jakou nechutí k tomu Glumdalclitch svolila, ani jak přísně pážeti nakázala, aby o mne pečoval, přitom propukla v záplavu slz, jako by měla jakési tušení, co se stane. Chlapec mě vynesl v mé bedně, asi na půl hodiny chůze od paláce, směrem ke skaliskům u mořského pobřeží. Nařídil jsem mu, aby mě postavil na zem, a nadzvednuv jedno z okének, hleděl jsem s mnoha stesklivě melancholickými pohledy k moři. Cítil jsem se nedobře a řekl jsem pážeti, že si rád zdřímnu ve své síti, od čehož jsem doufal, že mi to udělá dobře. Vlezl jsem do ní a chlapec okno pevně zavřel, aby nepustil dovnitř chlad. Brzy jsem usnul, a vše, co mohu domýšlet, je, že zatímco jsem spal, páže, soudíc, že nehrozí žádné nebezpečí, odběhlo mezi skaliska hledat ptačí vejce; už dříve jsem je ze svého okna pozoroval, jak lezlo a sbíralo jedno nebo dvě ve štěrbinách. Buď jak buď, náhle jsem byl probuzen prudkým trhnutím kroužku, který byl připevněn navrchu mé bedny pro pohodlí nošení. Cítil jsem, jak se moje bedna zvedá vysoko do vzduchu a pak unáší kupředu s úžasnou rychlostí. První trhnutí mě málem vy-

mrštilo ze sítě, ale potom byl pohyb dost klidný. Několikrát jsem vykřikl, jak nejhlasitěji jsem dokázal, ale všechno marné. Pohlédl jsem k oknům a neviděl nic než mraky a oblohu. Zaslechl jsem těsně nad hlavou šum jako plácání křídel a tu jsem počal chápat ten bědný stav, v němž jsem byl: nějaký orel chytl kroužek mé bedny do zobáku, aby ji nechal spadnout na skálu jako želvu v krunýři a potom vybral mé tělo a sežral je; neboť bystrost a čich tohoto ptáka mu dávají odhalit kořist na velkou vzdálenost, byť by byla lépe skryta než já za dvoupalcovým prknem.

Za chvíli jsem pozoroval, jak šum a tlukot křídel velmi rychle sílí, a moje bedna byla zmítána nahoru a dolů jako vývěsní štít za větrného dne. Zaslechl jsem několik ran nebo úderů, které, jak jsem usoudil, dopadaly na orla (neboť jsem si jist, že to musel být on, kdo držel kroužek mé bedny v zobáku), a potom jsem najednou cítil, jak padám svisle dolů, déle než minutu, ale s tak neuvěřitelnou rychlostí, že jsem skoro ztratil dech. Můj pád zastavilo strašné žuchnutí, které mi v uších znělo hlasitěji než vodopád Niagara; potom jsem byl ještě minutu úplně ve tmě, a pak se moje bedna začala zvedat tak vysoko, že jsem viděl světlo z vršku oken. Nyní jsem si uvědomil, že jsem spadl do moře. Má bedna, pod vahou mého těla, věcí, které v ní byly, a širokých železných plátů připevněných pro pevnost ke čtyřem rohům nahoře a dole, se nořila asi pět stop pod vodu. Tenkrát jsem si myslel – a myslím si to dosud – že orla, který odletěl s mou bednou, pronásledovali dva nebo tři jiní a donutili ho, aby mě upustil, zatímco se bránil ostatním, kteří doufali v podíl na kořisti. Železné pláty připevněné na dně bedny (ty byly nejpevnější) udržovaly při pádu rovnováhu a zabránily, aby se bedna o hladinu vody rozbila. Každý spoj byl dobře zasazen do drážky; a dveře se nepohybovaly v pantech, ale nahoru a dolů jako křídlo okna, což držilo komůrku tak těsnou, že se dovnitř dostávalo jen velmi málo vody. S obtížemi jsem se vysoukal z houpací sítě, nejprve jsem se odvážil zatáhnout zpět posuvné prkno na střeše,

o němž jsem už mluvil a které bylo udělané naschvál, aby pouštělo vzduch; bez něho jsem se cítil téměř udušen.

Jak často jsem si tehdy přál být se svou drahou Glumdalclitch, od níž mě jediná hodina tak daleko oddělila! A mohu po pravdě říci, že uprostřed vlastního neštěstí jsem se neudržel, abych nenaříkal nad svou chudinkou pěstounkou, nad žalem, který by ji pro mou ztrátu stihl, nad nelibostí královny a nad zkázou jejího štěstí. Snad málokterý cestovatel byl ve větších nesnázích a tísni než já v této chvíli, očekávaje každou vteřinu, že má bedna bude roztříštěna na kusy nebo přinejmenším převrácena prvním silným závanem či stoupající vlnou. Prasklá jediná tabule skla by znamenala okamžitou smrt: a nic jiného nemohlo chránit okna než silné drátěné mříže z vnějšku, umístěné proti nárazům při cestování. Viděl jsem, jak voda prosakuje několika škvírami, i když netekla nijak hojně, a snažil jsem se ji ucpat, jak nejlépe jsem mohl. Nebyl jsem s to zvednout střechu komůrky, což bych jinak jistě udělal a posadil se nahoru; tam bych aspoň o několik hodin déle přežil, než zavřen – jak bych to mohl nazvat – v podpalubí. A i kdybych tato nebezpečí přečkal den nebo dva, co jsem mohl očekávat jiného než bídnou smrt zimou a hladem? Byl jsem v této situaci čtyři hodiny, očekávaje – ba toužíce – v každém okamžiku, aby to byl můj poslední.

Čtenáři jsem už povídal, že na té straně mé bedny, kde nebylo okno, byly upevněny dvě pevné skoby, do nichž sluha, který mě obyčejně nosil na koni, prostrčil kožený řemen a připjal si jej kolem pasu. V tomto zoufalém stavu jsem zaslechl – nebo se mi aspoň zdálo, že slyším – jakési skřípavé zvuky z té strany bedny, kde skoby byly; a brzy nato jsem počal cítit, že bednu někdo táhne nebo vleče po moři; neboť jsem co chvíli pocítil jakési zabrání, které zvedlo vlny až k vrcholkům mých oken a nechalo mě skoro ve tmě. To mi dalo trochu slabou naději na záchranu, ačkoli jsem si neuměl představit, jak se to může dít. Odvážil jsem se odšroubovat jednu z židlí, které byly vždy

přišroubovány k podlaze; s obtížemi se mi podařilo přišroubovat ji znovu přímo pod to posuvné prkno, které jsem před chvílí otevřel; vylezl jsem na židli, přiložil ústa co nejblíže k otvoru a hlasitě volal o pomoc, a to ve všech jazycích, kterým jsem rozuměl. Pak jsem přivázal kapesník k holi, kterou jsem obyčejně nosíval, prostrčil jej otvorem a několikrát jím ve vzduchu zamával, aby, kdyby byl nablízku nějaký člun nebo loď, námořníci uhodli, že v bedně je zavřen jakýsi nešťastný smrtelník.

Zjistil jsem, že vše, co dělám, zůstává bez účinku; zřetelně jsem však vnímal, že má komůrka pluje dál; a asi po hodině nebo něco déle narazila ta strana bedny, kde byly skoby a kde nebyla okna, do něčeho tvrdého. Myslel jsem, že je to skála, a sám jsem byl zmítán víc než kdy dřív. Zřetelně jsem na stropě své komůrky slyšel zvuk jako lana a jeho skřípání, jak procházelo kroužkem. Pak jsem zjistil, že jsem vytažen postupně nejméně o tři stopy výš, než jsem byl předtím. Opět jsem vystrčil svou hůl s kapesníkem a volal o pomoc, až jsem skoro ochraptěl. Jako odpověď jsem slyšel velký výkřik, třikrát opakovaný, který ve mně vzbudil taková hnutí radosti, jaká si nedovede představit nikdo, kdo je sám neprožil. Nyní jsem slyšel nad hlavou dupot a kdosi na mě promluvil otvorem silným hlasem, a to anglicky: „Je-li tam dole někdo, ať se ozve.“ Odpověděl jsem, „že jsem Angličan, jehož zlý osud zavedl do největšího neštěstí, jaké kdy nějakého tvora stihlo, a prosím při všem, co může dojmout, aby mě vysvobodili z toho vězení, v němž jsem.“ Hlas odvětil, „že jsem v bezpečí, neboť moje bedna je přivázána k jejich lodi, a že tesař hned přijde a vyřízne do víka otvor dost veliký, aby mě bylo možné vytáhnout.“ Odpověděl jsem, „že toho není třeba a že by to zabralo příliš mnoho času; stačí, aby někdo z mužstva strčil prst do kroužku, vytáhl bednu z moře na loď a odnesl ji do kapitánovy kajuty.“ Někteří z nich, slyšíce mě tak divoce mluvit, soudili, že jsem šílený; druzí se smáli; neboť mi vskutku nenapadlo, že jsem se teď dostal mezi lidi své vlastní velikosti a síly. Tesař přišel a za několik minut

prořízl čtyř stop široký průchod, pak spustil dolů malý žebřík, po kterém jsem vystoupil, a tudy mě přenesli na loď, ve velmi slabém stavu.

Všichni námořníci užasli a kladli mi tisíc otázek, které jsem neměl chuti zodpovídat. I já jsem byl stejně zmaten pohledem na tolik pidimužíků, za jaké jsem je totiž pokládal, poté co jsem si tak dlouho zvykl na obludné předměty, které jsem opustil. Kapitán, pan Thomas Wilcocks, poctivý zasloužilý muž ze Shropshire, vida, že se chystám omdlít, mě odvedl do své kajuty, podal mi posilující nápoj, aby mě pozvedl, a uložil mě do své vlastní postele a radil mi, abych si trochu odpočinul, čehož jsem měl velkou potřebu. Dříve než jsem usnul, dal jsem mu na srozuměnou, že mám ve své bedně cenný nábytek, příliš dobrý, aby přišel nazmar: pěknou houpací síť, pěkné polní lože, dvě židle, stůl a skříňku; že má komůrka je ze všech stran potažena, nebo spíš prošívána, hedvábím a bavlnou; že pokud by dovolil, aby někdo z mužstva přinesl mou komůrku do jeho kajuty, otevřel bych ji před ním a ukázal mu své věci. Kapitán, slyše mě pronášet tyto nesmysly, usoudil, že blouzním; nicméně (patrně, aby mě upokojil) slíbil, že dá rozkaz podle mého přání, a vyšel na palubu, poslal pár mužů dolů do mé komůrky, odkud (jak jsem později zjistil) vytáhli všechny mé věci a strhali potah; ale židle, skříňka a lůžko, přišroubované k podlaze, byly velmi poškozeny nevědomostí námořníků, kteří je mocí vylamovali. Pak otloukli pár prken na potřebu lodi, a když si vzali vše, co chtěli, pustili trup do moře, kde se pro mnoho trhlin nadělaných ve dně i po stranách zakrátko potopil. A vskutku jsem byl rád, že jsem nebyl svědkem té zkázy, kterou provedli, protože jsem si jist, že by mě to citelně zasáhlo, přivedlo by mi to na mysl dřívější chvíle, na které bych raději zapomněl.

Spal jsem několik hodin, ale neustále rušen sny o místě, které jsem opustil, a o nebezpečích, kterým jsem unikl. Když jsem se však probudil, cítil jsem se mnohem lépe. Bylo asi osm hodin večer a kapitán na-

řídil, aby ihned připravili večeři; soudil, že jsem už postil se dost dlouho. Pohostil mě s velkou laskavostí, všimnuv si, že se nedívám divoce ani nemluvím nesouvisle; a když jsme zůstali sami, poprosil, abych mu podal zprávu o svých cestách a o nehodě, při níž jsem byl vysazen v onom obludném dřevěném kufru. Řekl, „že asi o dvanácté poledni hodině, když se díval dalekohledem, zahlédl mě v dálce a myslel, že je to plachta, k níž se chtěl přiblížit, neboť nebyl z kursu příliš daleko, v naději, že koupí nějaký suchar, protože jeho vlastní začínal docházet. Když přišel blíž a shledal svůj omyl, poslal člun, aby zjistil, co to je; jeho muži se vrátili polekaní, přísahajíce, že viděli plovoucí dům. Vysmál se jejich pošetilosti a sám odjel v člunu, dav mužům rozkaz, aby s sebou vzali silné lano. Protože počasí bylo klidné, obeplul mě několikrát, pozoroval moje okna a drátěné mříže, které je chránily. Pak zjistil dvě skoby na jedné straně, celé z prken, bez průchodu pro světlo. Nato poručil mužům přirazit k té straně, přivázat lano k jedné ze skob a vléci mou bednu, jak oni říkali, k lodi. Když tam byla, dal rozkaz přivázat druhé lano ke kroužku upevněnému ve víku a vytáhnout bednu pomocí kladek, což všichni námořníci nedokázali zvednout výš než o dvě či tři stopy.“ Pravil, „že viděli mou hůl a kapesník vyčnívající z otvoru a usoudili, že v dutině musí být zavřen nějaký nešťastník.“ Zeptal jsem se, „zda on sám nebo mužstvo viděli ve vzduchu nějaké neobyčejné ptáky asi v době, kdy mě poprvé zpozorovali.“ Odpověděl, „že když o té věci rozmlouval s námořníky, zatímco jsem spal, jeden z nich pravil, že si všiml tří orlů letících na sever, ale neudávalo mu to, že by byli větší než obvykle;“ což musím přičíst velké výšce, v níž byli; a kapitán nedovedl uhodnout důvod mé otázky. Zeptal jsem se pak kapitána, „jak daleko odhaduje, že můžeme být od pevniny?“ Řekl, „podle nejlepšího výpočtu, který může udělat, jsme nejméně sto líg daleko.“ Ujistil jsem ho, „že se musí mýlit skoro o polovinu, neboť jsem opustil zemi, odkud přicházím, ne více než dvě hodiny předtím, než jsem spadl do moře.“ Nato začal opět myslet, že mám

narušený rozum, což mi naznačil, a doporučil mi, abych si šel lehnout do kajuty, kterou mi zařídil. Ujistil jsem ho, „že jsem se jeho dobrým pohoštěním a společností plně osvěžil a že jsem při smyslech tak jako kdy jindy v životě." Nato zvážněl a požádal, aby se mě směl volně zeptat, „zda nejsem v duchu znepokojen vědomím nějakého ohavného zločinu, za nějž bych byl trestán, na rozkaz některého panovníka, vysazením v oné bedně; jak byli velcí zločinci v jiných zemích hnáni na moře v děravém plavidle bez zásob: ačkoli by ho mrzelo, že vzal na lod tak zlého člověka, zavazuje své slovo, že mě bezpečně dopraví na břeh v prvním přístavu, kde přistaneme." Dodal, „že jeho podezření velmi vzrostla pro některé velmi nesmyslné řeči, které jsem napřed pronesl před jeho námořníky a potom před ním samým v souvislosti s mou komůrkou nebo bednou, jakož i mým zvláštním vzezřením a chováním při večeři."

Poprosil jsem o trpělivost, aby mě vyslechl, a věrně jsem mu vyprávěl svůj příběh, od doby, kdy jsem naposledy opustil Anglii, až do okamžiku, kdy mě spatřil. A jak si pravda vždy razí cestu k rozumným myslím, byl tento poctivý zasloužilý pán, který měl jistou kapičku učenosti a velmi dobrý rozum, ihned přesvědčen o mé upřímnosti a pravdomluvnosti. Abych však dále potvrdil vše, co jsem řekl, prosil jsem ho, aby dal přinést mou skříňku, od níž jsem měl klíč v kapse; už mi totiž řekl, co udělali námořníci s mou komůrkou. Otevřel jsem ji v jeho přítomnosti a ukázal mu malou sbírku kuriozit, které jsem si nasbíral v zemi, odkud jsem byl tak podivuhodně vysvobozen. Byl tam hřeben, který jsem si zhotovil z pahýlů královых vousů, a druhý ze stejného materiálu, ale zasazený do kousku ustřiženého z nehtu palce Jejího Veličenstva, který sloužil jako hřbet. Dále sbírka jehel a špendlíků od stopy do půl yardu dlouhých; čtyři vosí žihadla jako truhlářské hřebíky; několik vyčesaných vlasů královny; zlatý prsten, který mi jednoho dne věnovala přelaskavě, sejmula si jej z malíčku a přehodila mi ho přes hlavu jako obojek. Prosil jsem kapitána, aby ráčil přijmout

tento prsten na oplátku za jeho laskavosti; což naprosto odmítl. Ukázal jsem mu kuří oko, které jsem vlastní rukou uřízl z prstu nohy jedné dvorní dámy; bylo asi velké jako kentské jablko a tak tvrdé, že jsem si je po návratu do Anglie dal vydlabat na pohárek a osadit do stříbra. Nakonec jsem ho požádal, aby si prohlédl mé kalhoty, které jsem měl na sobě, zhotovené z myší kůže.

Mohl jsem mu vnutit jedinou věc, totiž zub lokaje, který jsem pozoroval, jak jej s velkou zvědavostí prohlíží, a shledal jsem, že se mu líbí. Přijal jej s neskonalým díkem, mnohem větším, než by taková maličkost zasluhovala. Vytáhl jej neumělý ranhojič, omylem, z úst jednoho sluhy Glumdalclitch, který trpěl bolestí zubů, ale byl stejně zdravý jako kterýkoli jiný v jeho hlavě. Dal jsem jej očistit a uložil jej do své skříňky. Byl asi stopu dlouhý a čtyři palce v průměru.

Kapitán byl s tímto prostým vylíčením, které jsem mu podal, velmi spokojen a řekl, „že doufá, až se vrátíme do Anglie, že zavděčím světu tím, že vše napíšu a vydám tiskem." Má odpověď byla, „že knih o cestách je u nás přespříliš: že se už nedá nic uplatnit, co by nebylo neobyčejné; a v tom pochybuji, že by někteří autoři dbali na pravdu méně než na vlastní marnivost, prospěch či povyražení nevědomých čtenářů; že by můj příběh obsahoval málo kromě běžných událostí, bez oněch ozdobných popisů podivných rostlin, stromů, ptáků a jiných živočichů; nebo barbarských mravů a modloslužby divokých národů, čehož je většina spisovatelů plna. Přesto jsem mu poděkoval za jeho dobré mínění a slíbil, že si tu věc rozmyslím."

Řekl, „že mu jedna věc velmi připadá divná, totiž slyšet mě mluvit tak hlasitě;" a zeptal se, „zda král nebo královna oné země byli nedoslýchaví?" Řekl jsem, „že jsem si na to zvykal přes dva roky, a že se stejně divím hlasům jeho a jeho mužů, kteří jen jako by šeptali, a já je přesto dobře slyším. Ale když jsem v oné zemi mluvil, bylo to jako když se v ulici volá na druhého, který kouká z vrchu věže, kromě chvil, kdy jsem byl postaven na stůl nebo držen v něčí dlani." Řekl jsem mu,

„že jsem také pozoroval ještě jednu věc, totiž když jsem se poprvé dostal na loď a námořníci kolem mě stáli, zdáli se mi těmi nejmenšími a nejopovrženíhodnějšími tvory, které jsem kdy spatřil.“ Vskutku, dokud jsem byl v zemi onoho panovníka, nedokázal jsem snést pohled do zrcadla poté, co si mé oči zvykly na tak obludné předměty, protože srovnání ve mně budilo takové opovržení k vlastní osobě. Kapitán řekl, „že si při večeři všiml, že se dívám na vše s jakýmsi údivem, a že jsem často jakoby stěží mohl zadržet smích, což nevěděl, jak si vyložit, a připisoval to nějaké nemoci v mém mozku.“ Odpověděl jsem, „že je to pravda; a divím se, jak jsem se mohl ovládnout, když jsem viděl jeho mísy veliké jako stříbrná trojpence, kus vepřového sotva na jedno sousto, pohárek ne větší než oříšek;“ a tak dále jsem popisoval ostatní jeho domácí nádobí a zásoby. Neboť ačkoli mi královna dala zařídit malou výbavu všech potřebných věcí, dokud jsem byl v její službě, přece mé vnímání bylo zcela zaujato tím, co jsem viděl kolem sebe, a nad vlastní malostí jsem přimhuřoval oči, jako lidé činí nad vlastními chybami. Kapitán mému škádlení dobře rozuměl a vesele odpověděl starým anglickým příslovím, „že se obává, že mám oči větší než břicho, neboť nevidí, že by mi chutnalo, ačkoli jsem se postil celý den;“ a dál pokračuje v žertu, dušoval se, „že by rád dal sto liber za to, aby viděl mou komůrku v orlím zobáku a potom její pád z takové výšky do moře; což by jistě byl nejpodivuhodnější pohled, hodný toho, aby popis byl odkázán budoucím věkům:“ a přirovnání k Phaetonovi bylo tak nasnadě, že se neudržel a užil ho, ačkoli se mi to přirovnání valně nezamlouvalo.

Kapitán, který byl v Tonkinu, byl při návratu do Anglie zahnán severovýchodně, do 44. stupně šířky a 143. stupně délky. Ale dva dny poté, co jsem k němu přišel na palubu, nás zastihl pasát a plavili jsme se dlouho k jihu; podle břehu Nového Holandska jsme drželi kurs západo-jihozápadní, pak jiho-jihozápadní, až jsme obepluli Mys dobré naděje. Naše plavba byla velmi zdárná, ale nebudu obtěžovat čtenáře

jejím deníkem. Kapitán se stavil v jednom nebo dvou přístavech a vyslal člun pro zásoby a čerstvou vodu; já však neopustil loď, dokud jsme nevpluli do Downsu, což bylo třetího června 1706, asi devět měsíců po mém útěku. Nabídl jsem, že nechám své věci v zástavě za zaplacení přepravy; kapitán však dušoval se, že nepřijme ani grešli. Něžně jsme se rozloučili, a já ho zavázal slibem, že mě přijde navštívit do mého domu v Redriffu. Najal jsem si koně a průvodce za pět šilinků, které jsem si u kapitána vypůjčil.

Jak jsem jel po silnici a pozoroval malost domů, stromů, dobytka a lidí, počal jsem si připadat jako v Lilipútu. Měl jsem strach, že každého cestujícího, kterého potkám, pošlapu, a často jsem na ně hlasitě volal, aby mi ustoupili z cesty, takže jsem si za svou drzost málem vysloužil jednu či dvě rozbité hlavy.

Když jsem došel ke svému domu – který jsem musel vyhledat – a jeden ze služebných otevřel dveře, sehnul jsem se, abych vešel – jako husa pod vrata – ze strachu, abych si neuhodil hlavu. Žena mi vyběhla vstříc, aby mě objala, ale já se shýbl pod její kolena, mysle, že jinak nebude moci dosáhnout mých úst. Dcera přiklekla k požehnání, ale já ji neviděl, dokud nevstala, neboť jsem byl tak dlouho zvyklý stát s hlavou a očima zdviženýma k výšce šedesáti stop; a pak jsem ji vzal jednou rukou v pase. Shlížel jsem na služebnictvo a na jednoho či dva přátele, kteří byli v domě, jako by to byli pidimužíci a já obr. Řekl jsem ženě, „že byla přespříliš šetrná, neboť ji i dceru vidím vyhládlé do kostí.“ Zkrátka, choval jsem se tak nerozumně, že všichni byli stejného mínění jako kapitán, když mě poprvé viděl, a usoudili, že jsem přišel o rozum. Zmiňuji to jako příklad velké moci zvyku a předpojatosti.

Za nějaký čas jsme si já a moje rodina a přátelé rozuměli správně: žena však dušovala se, „že už nikdy nevyjedu na moře;“ ačkoli můj zlý osud dal tomu takový průběh, že neměla moc mě zadržet, jak čtenář dále pozná. Prozatím zde končím druhou část svých nešťastných cest.

Část třetí: Cesta do Laputy, Balnibarbi, Glubbdubdribu, Luggnaggu a Japonska

Kapitola první

Autor se vydává na svou třetí plavbu. Je zajat piráty. Zloba jednoho Holanďana. Jeho příchod na ostrov. Je přijat na Laputě.

Nebyl jsem doma ani deset dní, když ke mně do domu přišel kapitán William Robinson, muž z Cornwallu, velitel lodi Hopewell, pevné lodi o třech stech tunách. Býval jsem dříve ranhojičem na jiné lodi, kde byl kapitánem a čtvrtinovým spolumajitelem, při plavbě do Levanty. Vždy se mnou jednal spíš jako s bratrem než s podřízeným důstojníkem; a doslechnuv se, že jsem přijel, přišel mě navštívit, jak jsem domyslel, jen z přátelství, neboť nepadlo nic víc než to, co bývá obvyklé po dlouhém odloučení. Když však své návštěvy opakoval a dával najevo radost, že mě vidí při dobrém zdraví, ptal se, „zda jsem se už natrvalo usadil?“ a dodal, „že za dva měsíce zamýšlí plavbu do Východních Indií,“ nakonec mi upřímně, byť s jistými omluvami, nabídl, abych byl ranhojičem na lodi; „že budu mít pod sebou druhého ranhojiče, kromě dvou našich kormidelníků; že můj plat bude dvojnásobek obvyklého; a že, přesvědčen o mých znalostech námořních věcí, jež jsou aspoň rovné jeho, zaváže se jakoukoli dohodou řídit se mou radou, jako kdybych měl podíl na velení.“

Řekl tolik jiných laskavých věcí a znal jsem ho jako tak poctivého muže, že jsem jeho nabídku nemohl odmítnout; žízeň po vidění světa,

i přes má minulá neštěstí, byla ve mně stále stejně prudká jako kdy jindy. Jediná nesnáz, která zbývala, bylo přemluvit mou ženu, jejíž souhlas jsem však nakonec získal vyhlídkou prospěchu, který si slibovala pro své děti.

Vypluli jsme pátého srpna 1706 a dorazili jsme k Fort St. George jedenáctého dubna 1707. Zůstali jsme tam tři týdny, aby se mužstvo zotavilo, mnozí z nich byli nemocní. Odtud jsme pluli do Tonkinu, kde se kapitán rozhodl zůstat delší dobu, neboť mnoho zboží, které měl v úmyslu nakoupit, nebylo připraveno a nemohl čekat, že bude odbaven dříve než za několik měsíců. V naději, že alespoň zčásti pokryje náklady, které musí mít, koupil tedy šalupu, naložil ji různým druhem zboží, s nímž Tonkiňané obvykle obchodují na sousedních ostrovech, a dav na palubu čtrnáct mužů, z nichž tři byli z té země, ustanovil mě pánem šalupy a dal mi plnou moc obchodovat, zatímco on bude v Tonkinu vyřizovat své záležitosti.

Nepluli jsme ani tři dny, když se strhla velká bouře, která nás pět dní hnala na sever-severovýchod, a pak na východ: potom bylo pěkné počasí, ale stále se silným větrem od západu. Desátého dne nás pronásledovaly dvě pirátské lodě, které nás brzy dohonily; neboť má šalupa byla tak hluboko naložená, že plula velmi pomalu, a nebyli jsme ani ve stavu se bránit.

Byli jsme asi ve stejném okamžiku napadeni oběma piráty, kteří zuřivě vskočili na palubu v čele svých mužů; shledavše však, že všichni ležíme na tvářích (neboť tak jsem dal rozkaz), svázali nás silnými provazy a postavili nad námi stráž a šli prohledat šalupu.

Zpozoroval jsem mezi nimi Holanďana, který se zdál mít jakousi pravomoc, i když nebyl velitelem ani jedné lodi. Poznal podle naší tváře, že jsme Angličané, a drkotaje na nás ve své řeči, přísahal, že budeme svázáni zády k sobě a hozeni do moře. Mluvil jsem holandsky obstojně; řekl jsem mu, kdo jsme, a prosil ho, aby s ohledem na to, že jsme křesťané a protestanti ze sousedních zemí v pevném spojenectví,

přemluvil kapitány, aby se nad námi slitovali. To ho popudilo k ještě větší zuřivosti; opakoval své hrozby a obrátiv se k druhům, mluvil s velkou prudkostí japonsky, jak jsem usoudil, přitom často užíval slovo *Christianos*.

Větší z obou pirátských lodí byla pod velením japonského kapitána, který mluvil trochu holandsky, ale velmi nedokonale. Přišel ke mně, a po několika otázkách, na něž jsem s velkou pokorou odpověděl, řekl, „nezemřeme." Hluboko jsem se tomuto kapitánovi uklonil a potom, obrátiv se k Holanďanovi, řekl jsem, „je mi líto, že nacházím více milosrdenství u pohana než u bratra křesťana." Brzy jsem však měl důvod litovat těch pošetilých slov: ten zlomyslný zavržený člověk se totiž často marně snažil přemluvit oba kapitány, abych byl hozen do moře (čemuž po slibu, že nezemřu, nechtěli ustoupit); nicméně prosadil svou v tom, aby mi uložili trest – ve všem pozemském pohledu horší než sama smrt. Mé muže poslali rovným dílem na obě pirátské lodě a mou šalupu obsadili znovu. Pokud jde o mne, bylo rozhodnuto, že budu vysazen do malé kánoe s pádly a plachtou a se zásobami na čtyři dny; posledně jmenované japonský kapitán laskavě zdvojnásobil ze svých vlastních zásob a nedovolil nikomu, aby mě prohledal. Sestoupil jsem do kánoe, zatímco Holanďan stojící na palubě mě zahrnoval všemi nadávkami a urážlivými slovy, které mu jeho jazyk nabízel.

Asi hodinu předtím, než jsme spatřili piráty, jsem provedl pozorování a zjistil, že se nacházíme na 46 stupni severní šířky a 183 stupni délky. Když jsem se dostal od pirátů do jisté vzdálenosti, objevil jsem svým kapesním dalekohledem několik ostrovů na jihovýchodě. Napnul jsem plachtu, vítr byl příznivý, s úmyslem dosáhnout nejbližšího z těch ostrovů, což se mi s obtížemi podařilo asi za tři hodiny. Byl celý skalnatý: přesto jsem nasbíral mnoho ptačích vajec; a vykřesav oheň, zapálil jsem trochu vřesu a sušených chaluh, při nichž jsem si vejce opekl. Jinou večeři jsem nejedl, byv rozhodnut šetřit zásoby, jak jen to

půjde. Noc jsem strávil pod ochranou skály, nastlav si pod sebe vřes, a spal jsem docela dobře.

Druhého dne jsem plul k dalšímu ostrovu a odtud k třetímu a čtvrtému, chvílemi používaje plachty, chvílemi pádel. Nechci však čtenáře zatěžovat zevrubným líčením svých strastí; stačí říci, že pátého dne jsem dorazil k poslednímu ostrovu, který mi byl na dohled a který ležel jiho-jihovýchodně od předchozího.

Tento ostrov byl ve větší vzdálenosti, než jsem čekal, a nedostal jsem se k němu dřív než za pět hodin. Obeplul jsem jej skoro dokola, než jsem našel pohodlné místo k přistání; byla to malá zátoka, asi třikrát širší než má kánoe. Shledal jsem, že ostrov je celý skalnatý, jen tu a tam porostlý trsy trávy a vonných bylin. Vyndal jsem své malé zásoby, a když jsem se posilnil, zbytek jsem schoval v jedné z jeskyní, jichž tam bylo veliké množství; nasbíral jsem na skalách hojnost vajec a hromadu suchých chaluh a vyprahlé trávy, které jsem si na druhý den chystal zapálit a upéci v nich, jak jen to půjde, vejce; měl jsem při sobě křesací kámen, ocílku, troud a zápalné zrcátko. Celou noc jsem ležel v jeskyni, kam jsem uložil zásoby. Mé lůžko byla táž suchá tráva a chaluhy, které jsem určil za palivo. Spal jsem velmi málo, neboť úzkosti mé mysli převládly nad únavou a držely mě vzhůru. Uvažoval jsem, jak je nemožné udržet si život na tak pustém místě a jak bídný musí být můj konec; a přece jsem se cítil tak malátný a sklíčený, že jsem neměl srdce vstát; a než jsem sebral tolik ducha, abych se vyplížil ven z jeskyně, bylo již dopoledne. Chvíli jsem chodil mezi skalami: nebe bylo zcela jasné a slunce tak horké, že jsem musel odvracet tvář; a najednou se zatmělo, jak mi připadalo, způsobem velmi odlišným od toho, který způsobuje mrak. Obrátil jsem se a spatřil ohromné neprůhledné těleso mezi sebou a sluncem, které se posunovalo kupředu k ostrovu: zdálo se být asi dvě míle vysoké a zakrylo slunce na šest nebo sedm minut; nepozoroval jsem však, že by vzduch byl nějak chladnější nebo obloha více ztemnělá, než kdybych stál ve stínu hory.

Když se přibližovalo blíže nad místem, kde jsem byl, ukazovalo se jako pevná látka, se dnem rovným, hladkým a velmi jasně se lesknoucím od odrazu moře pod ním. Stál jsem na výšině asi dvě stě yardů od pobřeží a viděl toto ohromné těleso sestupovat skoro do roviny se mnou, ve vzdálenosti menší než anglická míle. Vyndal jsem kapesní dalekohled a jasně jsem viděl množství lidí, kteří se pohybovali nahoru a dolů po jeho stranách, které se zdály být šikmé; co však ti lidé dělali, nedokázal jsem rozeznat.

Přirozená láska k životu mi vnukla jisté vnitřní pohnutí radosti a ocitl jsem se připraven chovat naději, že toto dobrodružství mi může tak či onak pomoci vysvobodit mě z toho pustého místa a stavu, v jakém jsem byl. Ale zároveň si čtenář sotva dokáže představit můj úžas, když jsem spatřil ostrov ve vzduchu, obydlený lidmi, kteří dokázali (jak se zdálo) jej zvednout nebo spustit nebo jej uvést do postupného pohybu, jak se jim zlíbilo. Jelikož jsem však v té chvíli nebyl rozpoložen filozofovat nad tímto úkazem, zvolil jsem raději pozorovat, kterým směrem se ostrov vydá, protože se chvíli zdálo, že stojí. Brzy nato se však přiblížil ještě víc a já viděl, že jeho strany jsou obklopeny několika stupni galerií a schodišť, v určitých odstupech, které vedou z jedné do druhé. V nejnižší galerii jsem spatřil několik lidí, jak loví dlouhými udicemi, a jiné, jak se dívají. Zamával jsem čepicí (klobouk jsem už dávno sprovodil) a kapesníkem směrem k ostrovu; a když se přiblížil, volal a křičel jsem co nejsilnějším hlasem; a potom, dívaje se obezřetně, spatřil jsem shluk lidí, který se sbíhal na té straně, která byla nejvíce v mém dohledu. Z jejich ukazování na mne i na sebe navzájem jsem poznal, že mě zřetelně objevili, ačkoli na mé volání neodpovídali. Viděl jsem však čtyři nebo pět mužů, jak ve velkém chvatu vybíhají po schodech na vrchol ostrova, kde pak zmizeli. Správně jsem usoudil, že byli posláni pro rozkazy k někomu v této věci oprávněnému.

Počet lidí vzrůstal, a za necelou půlhodinu byl ostrov tak pohnut a pozvednut, že nejnižší galerie se objevila v souběžné rovině méně

než sto yardů od výšky, na níž jsem stál. Postavil jsem se do nejprosebnější polohy a mluvil nejpokornějším tónem, nedostal však odpovědi. Ti, kdo stáli nejblíže přímo proti mně, zdáli se podle oděvu, jak jsem usoudil, být osobami vznešenými. Rozmlouvali mezi sebou vážně a často mě přitom pozorovali. Konečně jeden z nich zvolal zřetelným, uhlazeným, plynulým nářečím, zvukem nikoli nepodobným italštině: a tak jsem mu v tomto jazyce odvětil, doufaje aspoň, že jeho spád bude jeho uším příjemnější. Ačkoli jsme si nerozuměli ani jeden, ani druhý, můj záměr byl snadno pochopen, neboť lidé viděli, v jaké tísni jsem.

Dali mi znamení, abych sestoupil ze skály a šel k pobřeží, což jsem také učinil; a létající ostrov, zvednut do vhodné výšky s okrajem přímo nade mnou, spustil z nejnižší galerie řetěz, ke kterému byla připevněna sedačka, k té jsem se připoutal a byl kladkami vytažen vzhůru.

Kapitola druhá

Popis povah a sklonů Laputanů. Výklad o jejich učenosti. O králi a jeho dvoře. Jak byl autor přijat. Obyvatelé jsou poddáni strachu a neklidu. Zpráva o jejich ženách.

Při mém sestupu – či vlastně vylodění – mě obklopil zástup lidí, ale ti, kdo stáli nejblíž, zdáli se být lepšího rodu. Hleděli na mě se všemi známkami a projevy úžasu; a nebyl jsem jim zajisté mnoho dlužen, neboť jsem nikdy do té chvíle neviděl smrtelníky tak zvláštní tvaru, kroje a vzezření. Hlavy měli všichni skloněné buď napravo, nebo nalevo; jedno oko obrácené dovnitř a druhé přímo nahoru k zenitu. Jejich svrchní oděvy byly ozdobeny podobami sluncí, měsíců a hvězd, prokládanými podobami houslí, fléten, harf, trub, kytar, cembal a mnoha jiných hudebních nástrojů, nám v Evropě neznámých. Pozoroval jsem tu a tam množství těch, kdo byli v šatu služebných, s nafouknutým měchýřem připevněným jako cep na konci hole, kterou drželi v rukou. V každém měchýři bylo malé množství suchého hrachu nebo drobných oblázků, jak jsem byl později poučen. Těmito měchýři ve chvílích poklepávali po ústech a uších těch, kdo stáli nablízku; z jakého důvodu to dělali, jsem tenkrát nebyl schopen pochopit. Mysli těchto lidí jsou totiž tak zaujaty hlubokým přemítáním, že nemohou ani mluvit, ani naslouchat řeči druhých, aniž by byly vzburcovány nějakým vnějším dotykem na mluvidlech a sluchu; a proto si ti, kdo si to mohou dovolit, vždy drží jako jednoho z domácích sluhů i tzv. „pleskače“ (v originálu *climenole*), a nikdy bez něho nevyjdou ven ani nejdou na návštěvu. Úkolem tohoto úředníka je, jsou-li ve společnosti dva, tři nebo více lidí, lehce udeřit svým měchýřem po ústech toho, kdo má mluvit, a po pravém uchu toho, k němuž mluvčí hovoří. Tento pleskač je rovněž

pilně zaměstnán tím, aby svého pána doprovázel při procházkách a při vhodné příležitosti mu lehce poklepal po očích; neboť ten je vždy tak pohroužen v hloubání, že mu zjevně hrozí, že spadne z každého srázu, že si rozbije hlavu o každý sloup, a na ulici že vrazí do druhých nebo že do něho strčí a shodí jej do stoky.

Tento výklad bylo třeba čtenáři podat, bez něhož by byl stejně na rozpacích jako já, aby pochopil počínání těchto lidí, když mě vedli po schodech na vrchol ostrova a odtud ke královskému paláci. Co jsme stoupali vzhůru, několikrát zapomněli, co dělají, a nechali mě být, dokud jim pleskači opět paměť neoživili; neboť se zdáli zcela netečně hledět na má cizí šaty i obličej a na pokřik prostého lidu, jehož mysl byla volnější.

Konečně jsme vstoupili do paláce a dále do audienční síně, kde jsem viděl krále sedět na trůnu, s osobami nejvyššího stavu po obou stranách. Před trůnem byl veliký stůl plný glóbusů a koulí a všech druhů matematických nástrojů. Jeho Veličenstvo si nás nevšimlo nejmenším způsobem, ačkoliv náš příchod nebyl bez dostatečného hluku, jenž vznikl sběhem všech osob dvoru. On však byl právě hluboko ponořen do úlohy; a my jsme čekali nejméně hodinu, než ji dovedl rozřešit. Po obou jeho stranách stála dvě mladá pážata s pleskacími měchýři v rukou, a když viděli, že má čas, jeden ho lehce udeřil po ústech a druhý po pravém uchu; při čemž sebou trhl jako někdo náhle probuzený; a hledě na mne a na společnost, v níž jsem byl, rozpomenul se, proč jsme přišli, byl o tom totiž předem zpraven. Promluvil několik slov, nato ihned mladík s pleskačem přiběhl k mé straně a lehce mi klepl do pravého ucha; já však naznačil posunky, jak nejlépe jsem mohl, že tohoto nástroje nepotřebuji; čímž, jak jsem se potom dozvěděl, dal jsem Jeho Veličenstvu a celému dvoru velmi nízké mínění o svém rozumu. Král, jak jsem mohl usoudit, mi položil několik otázek, a já jsem k němu promlouval ve všech jazycích, které jsem znal. Když se zjistilo, že si s nikým nerozumím ani ve směru jednom,

ani v druhém, byl jsem na jeho rozkaz zaveden do jedné komnaty v jeho paláci – tento panovník vyniká nad všechny své předchůdce pohostinností k cizincům –, kde mi byli přiděleni dva služebníci. Můj oběd přinesli a čtyři osoby vzácného stavu, které jsem si pamatoval, že jsem viděl v blízké královské přítomnosti, mi prokázaly tu čest, že povečeřely se mnou. Měli jsme dva chody po třech jídlech. V prvním chodu bylo rameno skopového nakrájené na rovnostranný trojúhelník, kus hovězího na kosočtverec a nákyp na cykloidu. Druhý chod byly dvě kachny ustrojené v podobě houslí; klobásy a nákypy podobné flétnám a hobojům a telecí hruď ve tvaru harfy. Služebnictvo nám krájelo chleba na kužele, válce, rovnoběžníky a různé jiné matematické tvary.

Při obědě jsem si dovolil zeptat se na jména několika věcí v jejich jazyce, a tyto urozené osoby, za pomoci svých pleskačů, s potěšením mi dávaly odpovědi, doufajíce, že vzbudí můj obdiv ke svým velkým schopnostem, pokud se dám k rozmluvě s nimi přivést. Brzy jsem si uměl říci o chléb a nápoj nebo o cokoli jiného, co jsem potřeboval.

Po obědě má společnost odešla a na králův rozkaz za mnou byl poslán jistý muž, provázený pleskačem. Přinesl s sebou pero, inkoust a papír a tři nebo čtyři knihy a znameními mi dával na srozuměnou, že je poslán, aby mě naučil řeči. Seděli jsme spolu čtyři hodiny, během nichž jsem si zapsal velké množství slov do sloupců, s překlady vedle nich; rovněž jsem se s obtížemi naučil několik krátkých vět; můj učitel totiž poroučel jednomu z mých sluhů, aby přinesl něco, aby se otočil, aby se poklonil, aby se posadil nebo postavil, nebo šel, a tak dále. Pak jsem si tu větu napsal. Ukázal mi také v jedné ze svých knih obrazy slunce, měsíce a hvězd, zvěrokruhu, obratníků a polárních kruhů, spolu s pojmenováním mnoha rovin i těles. Udal mi jména a popisy všech hudebních nástrojů a všeobecné odborné výrazy pro hru na každém z nich. Když odešel, uspořádal jsem si všechna slova s jejich významy do abecedního pořadí. A tak za několik dní, s pomocí velmi

věrné paměti, jsem získal určitý vhled do jejich řeči. Slovo, které vykládám jako „létající“ či „plovoucí ostrov“, zní v originále *Laputa*, jejíž pravou etymologii jsem se nikdy nemohl naučit. *Lap* ve staré, dávno zaniklé řeči značí „vysoko“; a *untuh* „vládce“; z čehož prý zkomolením vzniklo *Laputa* z *Lapuntuh*. Já však tuto odvozeninu neschvaluji, zdá se mi poněkud strojená. Odvážil jsem se předložit učencům mezi nimi svou vlastní dohadu, že *Laputa* je *quasi lap outed*; *lap*, což vlastně značí tanec slunečních paprsků v moři, a *outed*, křídlo; nicméně to nehodlám vnucovat, ponechám úvaze soudného čtenáře.

Ti, jimž mě král svěřil, pozorujíce, jak špatně jsem ustrojen, nařídili krejčímu, aby přišel následujícího rána a vzal mi míru na oblek. Tento operatér vykonal svou práci způsobem odlišným od jeho cechovních druhů v Evropě. Nejprve mi vzal výšku kvadrantem, a potom pravítkem a kružítkem načrtl rozměry a obrysy celého mého těla, vše pak zapsal na papír; a za šest dní přinesl mé šaty velmi špatně ušité a dočista z míry, protože se mu stalo, že se v jednom čísle výpočtu zmýlil. Útěchou mi však bylo, že jsem pozoroval, jak jsou takové nehody velmi časté a málo si jich všímají.

Během mého uzavření pro nedostatek šatů a pro jistou chorobu, která mě držela ještě několik dní déle, jsem si značně rozšířil svůj slovník; a když jsem šel příště ke dvoru, dokázal jsem rozumět mnohému, co král říkal, a dávat mu nějaké odpovědi. Jeho Veličenstvo nařídilo, aby se ostrov pohnul severo-východně a trochu k východu, kolmo nad město Lagado, hlavní město celého království dole na pevné zemi. Bylo vzdáleno asi devadesát líg a naše cesta trvala čtyři a půl dne. Postupný pohyb, který ostrov vzduchem konal, jsem ani v nejmenším necítil. Druhého rána, kolem jedenácté hodiny, král sám osobně, provázen svou šlechtou, dvořany a úředníky, vybaviv všechny své hudební nástroje, hrál na ně tři hodiny bez přestání, takže jsem byl hlukem docela ohlušen; a sotva jsem mohl uhodnout jeho význam, dokud mi to můj učitel nevysvětlil. Řekl, že obyvatelé jejich ostrova

mají uši uzpůsobené slyšet „hudbu sfér, která vždy v určitou chvíli hraje, a dvůr se nyní chystal přidat svou část na tom nástroji, v němž každý nejvíce vyniká."

Na naší cestě k městu Lagado, hlavnímu městu, Jeho Veličenstvo nařídilo, aby se ostrov zastavil nad některými městy a vesnicemi, odkud mohl přijímat prosby svých poddaných. A k tomuto účelu bylo spuštěno několik tenkých provazů s malými závažími na konci. Na tyto provazy lidé navlékli své prosby, které stoupaly přímo nahoru jako útržky papíru, které si školáci připevňují na konec provázku svého draka. Někdy jsme dostávali zdola víno a jídlo, které byly vytahovány kladkami.

Znalost matematiky mi velmi pomáhala při osvojování jejich mluvy, která hodně závisela na této vědě a na hudbě; a v té druhé jsem nebyl bez vzdělání. Jejich myšlenky se neustále stáčejí k čárám a tvarům. Chtějí-li například pochválit krásu ženy nebo kteréhokoli jiného tvora, popisují ji kosočtverci, kruhy, rovnoběžníky, elipsami a jinými geometrickými výrazy, nebo odbornými slovy vzatými z hudby, zbytečno zde opakovat. Pozoroval jsem v králově kuchyni všechny druhy matematických a hudebních nástrojů, podle jejichž tvaru krájeli porce, které se podávaly na stůl Jeho Veličenstva.

Jejich domy jsou velmi špatně stavěné, zdi šikmé, bez jediného pravého úhlu v žádné komnatě; a tato vada pramení z pohrdání, které chovají k praktické geometrii; opovrhují jí jako něčím hrubým a mechanickým; návody, které dávají, jsou příliš přejemnělé pro rozum jejich dělníků, což působí ustavičné chyby. A ačkoli jsou na papíře dost obratní v zacházení s pravítkem, tužkou a kružítkem, v obyčejných úkonech a chování v životě jsem neviděl nemotornějšího, nešikovnějšího a neohrabanějšího lidu, ani pomalejšího a zmatenějšího v jeho pojmech ve všech ostatních věcech, kromě matematiky a hudby. Jsou to velmi špatní myslitelé a prudce náchylní odporovat, pokud nemají právě pravdu, což nebývá jejich případ. Obraznost, fantazii a vynalé-

zavost jim jsou zcela cizí, ani nemají v jejich jazyce slov, jimiž by se tyto představy daly vyjádřit; celý okruh jejich myšlenek a ducha je uzavřen do oněch dvou dříve zmíněných věd.

Většina z nich, a především ti, kdo se zabývají astronomickou částí, má velkou víru v soudní astrologii, ačkoli se za to před veřejností stydí. Ale co jsem nejvíce obdivoval – a co jsem pokládal za zcela nevysvětlitelné – byl silný sklon, který jsem u nich zpozoroval k novinám a politice, k ustavičnému dotazování se na veřejné záležitosti, k vynášení soudů ve státních věcech a k vášnivému dohadování o každou píď některého straníckého názoru. Pozoroval jsem ovšem stejný sklon u většiny matematiků, které jsem v Evropě poznal, ačkoli jsem nikdy nemohl objevit nejmenší souvislost mezi oběma vědami; leda že by se tito lidé domnívali, že protože nejmenší kruh má stejně mnoho stupňů jako největší, nevyžaduje tedy správa a řízení světa víc schopností než zacházení s glóbem a jeho otáčení; já to však pokládám spíš za následek velmi obecné lidské slabosti, která nás nutí být nejvíce zvědaví a domýšliví ve věcech, do nichž nám nejméně náleží a pro něž jsme nejméně způsobilí ani studiem, ani přírodou.

Tito lidé jsou v neustálých úzkostech, nikdy nemají ani minutu klidu v duchu; a jejich neklid plyne z příčin, které se ostatních smrtelníků dotýkají velmi málo. Jejich obavy pramení z různých změn, jichž se obávají v nebeských tělesech: například že země, neustálým přibližováním slunce k ní, musí být časem pohlcena nebo spolknuta; že tvář slunce bude postupně obalována vlastními výpary a přestane svítit světu; že země jen stěží unikla škrábnutí ocasem poslední komety, který by ji byl nezvratně obrátil v popel; a že příští kometa, kterou vypočítali na rok třicátý první odtud, nás pravděpodobně zahubí. Neboť pokud se ve svém průletu přísluněčním přiblíží na jistý stupeň ke slunci (jak podle svých výpočtů mají důvod se obávat), přijme stupeň horka desettisíckrát větší, než má rozžhavené železo, a při své nepřítomnosti u slunce ponese planoucí ohon milion a čtrnáct mil dlouhý,

kterým, pokud by jím země procházela ve vzdálenosti sto tisíc mil od jádra čili hlavního těla komety, musela by při přechodu vzplanout a shořet na popel: že slunce, které denně mrhá své paprsky bez výživy, která by je obnovovala, nakonec musí být zcela stráveno a zničeno; což musí být provázeno zkázou této země a všech planet, které z něho berou své světlo.

Jsou tak neustále zneklidňováni obavou z těchto a podobných hrozících nebezpečí, že nemohou ani klidně spát ve svých postelích, ani najít chuť v obvyklých radostech a kratochvílích života. Když ráno potkají známého, první otázka zní na zdravý stav slunce, jak vypadalo při západu a východu a jakou mají naději, že uniknou úderu blížící se komety. Dávají se do této rozmluvy se stejnou náladou, s jakou chlapci vítají hrozivé příběhy o duších a strašidlech, které hltavě poslouchají a pak si netroufají jít spát strachem.

Ženy ostrova jsou plné živosti: svými muži pohrdají a jsou převelmi náchylné k cizincům, kterých je u dvora z pevniny dole vždy značný počet; dlí tam pro záležitosti různých měst a korporací nebo pro vlastní záležitosti; ale jsou velmi opovrhováni, protože postrádají stejné nadání. Mezi těmito si dámy vybírají své galány; mrzuté však je, že si počínají s přílišnou nestrojeností a jistotou; neboť manžel je vždy tak unesen přemítáním, že milenka a milenec mohou před jeho tváří pokročit k největším důvěrnostem, pokud je on jen opatřen papírem a náčiním a pokud nemá vedle sebe svého pleskače.

Manželky a dcery si naříkají na své uvěznění na ostrově, ačkoli já pokládám tento ostrov za nejlahodnější místo na světě; a přestože zde žijí v největším dostatku a nádheře a smějí dělat, cokoli se jim zlíbí, touží vidět svět a užívat radovánek metropole, což nesmějí bez zvláštního povolení krále; a to není snadné získat, protože lidé vysokého stavu z časté zkušenosti seznali, jak nesnadné je své ženy přemluvit, aby se zdola vrátily. Bylo mi vypravováno o jedné veliké dvorní dámě, která má několik dětí – je provdána za prvního ministra, nejbohatšího

poddaného v království, muže velmi ladné postavy, který v ní má krajní zalíbení a žije v nejkrásnějším paláci na ostrově – jak sestoupila do města Lagado pod záminkou zdraví, tam se na několik měsíců ukryla, až král vydal rozkaz, aby ji vyhledali; a byla nalezena v nějakém temném výčepu, celá v hadrech, oděv svůj zastavila, aby mohla vyživovat starého znetvořeného lokaje, který ji denně bil a v jehož společnosti byla přistižena, značně proti své vůli. A ačkoli ji její manžel přijal se vší možnou laskavostí a bez nejmenší výčitky, brzy nato zařídila, aby se znovu ztratila dolů, se všemi svými klenoty, k témuž galánovi, a od té doby o ní nebylo slechu.

To by snad u čtenáře mohlo spíše platit za evropský nebo anglický příběh než za příběh země tak odlehlé. Ať však ráčí považit, že rozmary ženského pokolení nejsou vázány žádným podnebím ani žádným národem a že jsou mnohem jednotnější, než si lze snadno představit.

Asi za měsíc jsem docela slušně pokročil v jejich jazyce a dokázal odpovídat na většinu králových otázek, když jsem měl tu čest, abych u něho dlel. Jeho Veličenstvo neprojevilo nejmenší zvědavost dotazovat se na zákony, vládu, dějiny, náboženství nebo mravy zemí, kde jsem byl; omezoval své otázky na stav matematiky a zprávu, kterou jsem mu podával, přijímal s velkým pohrdáním a lhostejností, ačkoli byl často buzen pleskačem na každé straně.

Kapitola třetí

Jev vysvětlený novodobou filozofií a astronomií. Veliký pokrok Laputanů v astronomii. Králův způsob potlačování vzpour.

Vyžádal jsem si od tohoto panovníka svolení, abych si směl prohlédnout zajímavosti ostrova, což mi laskavě dovolil, a nařídil mému učiteli, aby mě doprovázel. Chtěl jsem především vědět, jaké příčině, umělé nebo přírodní, vděčí ostrov za své rozmanité pohyby, o čemž nyní čtenáři podám filozofický výklad.

Létající nebo plovoucí ostrov je přesně kruhový, jeho průměr činí sedm tisíc osm set třicet sedm yardů, čili asi čtyři a půl míle, a tudíž má deset tisíc akrů. Je tři sta yardů tlustý. Spodek, čili dolní plocha, kterou vidí ti, kdo se dívají zdola, je jedna rovnoměrně rovná deska z diamantové horniny, zvedající se do výšky asi dvě stě yardů. Nad ní leží jednotlivé nerosty v obvyklém pořadí a nade všemi je vrstva bohaté půdy deset nebo dvanáct stop hluboké. Spád horní plochy, od obvodu ke středu, je přirozenou příčinou toho, že všechny rosy a deště, které na ostrov dopadnou, jsou odváděny v malých potůčcích směrem ke středu, kde se vlévají do čtyř velkých nádrží, každá o obvodu asi půl míle a dvě stě yardů od středu. Z těchto nádrží je voda neustále odpařována sluncem přes den, což spolehlivě zabraňuje jejich přetékání. Kromě toho, protože je v moci panovníka zvednout ostrov nad pásmo mraků a výparů, může zabránit padání rosy a deště, kdykoli se mu zlíbí. Nejvyšší mraky totiž nemohou vystoupit výše než dvě míle, jak se shodují přírodovědci, aspoň v té zemi se nikdy nevědělo, že by to kdy učinily.

Ve středu ostrova je propast asi padesát yardů v průměru, kudy astronomové sestupují do velké kopule, která se proto nazývá *flandona*

gagnole, čili astronomova jeskyně, situovaná v hloubce sto yardů pod horní plochou diamantu. V této jeskyni je dvacet lamp, které stále hoří a od odrazu diamantu vrhají silné světlo do každé části. Místo je vybaveno velkou rozmanitostí sextantů, kvadrantů, dalekohledů, astrolábů a jiných astronomických nástrojů. Největší zajímavostí však, na níž závisí osud ostrova, je magnet nesmírné velikosti, tvarem podobný tkalcovskému člunku. Je šest yardů dlouhý a v nejsilnější části nejméně tři yardy přes. Tento magnet je nesen velmi silnou osou z diamantové horniny, která prochází jeho středem, kolem níž se otáčí, a je tak přesně vyvážen, že jej dokáže otočit nejslabší ruka. Je obroučen dutým válcem z diamantu, čtyři stopy hlubokým, stejně tlustým a dvanáct yardů v průměru, položeným vodorovně a podepřeným osmi diamantovými nohami, každá šest yardů vysoká. Ve středu konkávní strany je žlábek dvanáct palců hluboký, v němž jsou uloženy konce osy a v němž jsou podle potřeby otáčeny dokola.

Kámen nelze ze svého místa vysunout žádnou silou, protože obruč i její nohy jsou spojeny v jeden kus s tím diamantovým tělesem, které tvoří dno ostrova.

Pomocí tohoto magnetu je ostrov uváděn v pohyb vzhůru a dolů a přenášen z místa na místo. Vzhledem k té části země, nad kterou panovník vládne, totiž je kámen na jedné straně obdařen přitažlivou mocí, na druhé odpudivou. Když postaví magnet svisle, přitažlivým koncem k zemi, ostrov klesá; obrátí-li se však odpuzující konec dolů, ostrov stoupá přímo vzhůru. Je-li kámen v šikmé poloze, pohyb ostrova je rovněž šikmý. V tomto magnetu totiž síly vždy působí v čárách rovnoběžných s jeho směrem.

Tímto šikmým pohybem je ostrov přepravován do různých částí panovníkových panství. Abych vyložil způsob jeho postupu, nechť *A B* představuje čáru vedenou napříč panstvím Balnibarbi, nechť čára *c d* představuje magnet, z něhož nechť *d* je odpuzující konec a *c* konec přitahující, ostrov je nad *C*; nechť je kámen postaven do polohy *c d*,

odpudivým koncem dolů; pak bude ostrov hnán vzhůru šikmo k *D*. Když dospěje k *D*, nechť se kámen pootočí kolem osy, až jeho přitažlivý konec míří k *E*, a pak bude ostrov nesen šikmo k *E*; kde, pokud se kámen opět pootočí kolem osy, až se dostane do polohy *E F*, odpudivým koncem dolů, ostrov se bude zvedat šikmo k *F*, kde, nasměruje-li se přitažlivý konec k *G*, ostrov může být přenesen k *G*, a z *G* k *H*, pootočením kamene tak, aby jeho odpudivý konec mířil přímo dolů. A tak, obměňováním polohy kamene, kdykoli je toho třeba, se dociluje, aby ostrov střídavě stoupal a klesal v šikmém směru, a těmito střídavými vzlety a pády (šikmost není příliš velká) je přepravován z jedné části panství do druhé.

Je však třeba poznamenat, že tento ostrov se nemůže pohnout mimo rozlohu panství pod ním, ani se nemůže zvednout výše než o čtyři míle. Pro což astronomové (kteří napsali o kameni rozsáhlé systémy) uvádějí tento důvod: že magnetická síla nesahá za vzdálenost čtyř mil, a že nerost, který na kámen působí v nitru země a v moři asi šest líg od pobřeží, není rozšířen po celé zeměkouli, nýbrž omezen hranicemi králova panství; a bylo snadné, při velké výhodě tak vyvýšené polohy, aby si panovník podmanil kteroukoli zemi, která ležela v dosahu toho magnetu.

Je-li kámen postaven rovnoběžně s rovinou obzoru, ostrov stojí; neboť v tom případě jeho konce, které jsou ve stejné vzdálenosti od země, působí stejnou silou, jeden táhne dolů, druhý tlačí vzhůru, a žádný pohyb tedy nemůže následovat.

Tento magnet mají v péči jistí astronomové, kteří mu podle rozkazu panovníkova čas od času dávají takovou polohu. Tráví největší část svého života pozorováním nebeských těles, což činí pomocí dalekohledů, jež naše dalece předčí dobrotou. Neboť ačkoli jejich největší dalekohledy nepřesahují tři stopy, zvětšují mnohem více než naše stostopé a ukazují hvězdy s větší jasností. Tato výhoda jim umožnila rozšířit své objevy daleko za hranice našich evropských astronomů; ne-

boť sestavili katalog deseti tisíc stálic, zatímco náš největší neobsahuje víc než třetinu toho počtu. Objevili rovněž dvě menší hvězdy čili družice, které obíhají okolo Marsu; z nichž vnitřní je vzdálena od středu hlavní planety přesně tři jeho průměry a vnější pět; první oběhne za deset hodin a druhý za jedenadvacet a půl; takže druhé mocniny jejich period jsou téměř v témž poměru jako třetí mocniny jejich vzdáleností od středu Marsu; což zřejmě ukazuje, že se řídí týmž zákonem přitažlivosti, který platí pro ostatní nebeská tělesa.

Pozorovali dvaadevadesát různých komet a stanovili jejich periody s velkou přesností. Je-li tomu tak (a oni to tvrdí s velikou jistotou), bylo by velmi záhodno, aby jejich pozorování byla zveřejněna, čímž by nauka o kometách, která je v současnosti velmi chromá a kusá, byla povznesena na touž dokonalost jako ostatní obory astronomie.

Král by byl nejneomezenějším panovníkem ve vesmíru, kdyby mohl získat ministerstvo, aby se s ním spojilo; ale ti mají statky dole na pevnině, a uvědomujíce si, že úřad oblíbence má velmi nejistou držbu, nikdy nesvolí k porobě své země.

Pokud by se nějaké město pustilo do odboje či do vzpoury, propadlo prudkému stranictví nebo odepřelo platit obvyklý tribut, má král dva způsoby, jak je přivést k poslušnosti. Prvním a mírnějším je udržovat ostrov vznášející se nad takovým městem a nad okolními statky, čímž je může připravit o dobrodiní slunce a deště, a tak postihnout obyvatele neúrodou a nemocemi. A pokud si to zločin zaslouží, jsou současně shora bombardováni velkými kameny, proti nimž nemají obrany jiné než zalézt do sklepů nebo jeskyní, zatímco jsou střechy jejich domů tlučeny na kusy. Pokud však stále setrvávají v tvrdošíjnosti nebo se pokoušejí vyvolat povstání, přistupuje král k poslednímu prostředku: nechá ostrov spadnout přímo na jejich hlavy, což působí všeobecnou zkázu jak domů, tak lidí. Je to však krajnost, ke které je panovník málokdy dohnán, a není ani ochoten ji provést; ani se jeho ministři neodváží radit mu k činu, který by jim nejen vysloužil u lidu ne-

návist, ale i velmi poškodil jejich vlastní statky, které všechny leží dole; ostrov je totiž králův soukromý majetek.

Je však ještě závažnější důvod, proč králové této země odjakživa odporovali tomu, aby provedli tak hrozný čin, pokud k tomu nebyli nuceni krajní nutností. Neboť pokud by město určené ke zničení mělo v sobě vysoká skaliska, jak tomu obecně bývá u větších měst – poloha pravděpodobně na počátku vybraná právě proto, aby se takové katastrofě předešlo – nebo pokud oplývá vysokými věžemi či kamennými sloupy, mohl by náhlý pád ohrozit dno čili dolní plochu ostrova, která, ačkoli se skládá, jak jsem řekl, z jediného diamantu dvě stě yardů tlustého, mohla by příliš silným nárazem prasknout, nebo při přílišném přiblížení k ohňům domů dole prohořet, jako často praskají kamna, železná i kamenná, v našich krbech. Toho všeho je lid dobře vědom a chápe, kam až smí ve své tvrdošíjnosti dojít tam, kde jsou v sázce jeho svoboda nebo majetek. A král, byť rozlícen nejvíce a odhodlán rozdrtit město na trosky, nařizuje spustit ostrov s velkou šetrností, pod záminkou ohleduplnosti ke svému lidu, ale ve skutečnosti ze strachu, aby neprasklo diamantové dno; neboť v tom případě je mínění všech jejich filozofů, že by magnet už nemohl ostrov udržet a celá hmota by se zřítila na zem.

Asi tři roky před mým příchodem mezi ně, zatímco král cestoval po svých panstvích, přihodila se mimořádná událost, která málem učinila konec oné monarchii, aspoň tak, jak je dnes zřízena. Lindalino, druhé město v království, bylo první, které Jeho Veličenstvo na své cestě navštívilo. Tři dny po jeho odjezdu obyvatelé, kteří si často stěžovali na veliká příkoří, uzavřeli brány, zmocnili se místodržitele a s neuvěřitelnou rychlostí a prací vztyčili čtyři velké věže, jednu v každém rohu města (které je přesným čtvercem), stejně vysoké jako silná špičatá skála, která stojí přímo uprostřed města. Na vrchol každé věže, stejně jako na skálu, upevnili veliký magnet, a kdyby jejich plán selhal, zajistili si nesmírné množství nejhořlavějšího paliva, s nadějí, že jím pro-

boří diamantové dno ostrova, pokud by se podnik s magnetem nezdařil.

Trvalo osm měsíců, než se král dozvěděl, že obyvatelé Lindalina povstali. Poručil pak, aby byl ostrov přenesen nad město. Lid byl jednomyslný, nahromadil zásoby a středem města protéká veliká řeka. Král se nad nimi vznášel několik dní, aby je připravil o slunce a déšť. Nařídil, aby bylo spuštěno mnoho tenkých provazů, přesto však se nikdo neodvážil poslat prosbu; naopak vznesli velmi smělé požadavky: nápravu všech křivd, veliké svobody, právo volit si vlastního místodržitele a jiné podobné nehorázné nároky. Nato Jeho Veličenstvo nařídilo všem obyvatelům ostrova, aby házeli velké kameny z nejnižší galerie dolů do města; ale občané se proti tomuto neštěstí zajistili tím, že své osoby i své věci přenesli do čtyř věží a jiných pevných budov a sklepů pod zemí.

Král, jsa teď odhodlán zkrotit tento pyšný lid, nařídil, aby ostrov sestoupil jemně na čtyřicet yardů nad vrchol věží a skály. To se také stalo; úředníci však, kteří dohlíželi na toto dílo, shledali, že klesání jde mnohem rychleji než obvykle, a otáčením magnetu nedokázali ostrov bez velikých obtíží udržet v pevné poloze, ale shledali, že má sklon spadnout. Poslali králi okamžitou zprávu o této ohromující události a prosili Jeho Veličenstvo o dovolení ostrov zvednout výš; král svolil, byla svolána obecná rada a úředníkům od magnetu bylo nařízeno dostavit se. Jeden z nejstarších a nejzkušenějších dostal povolení provést pokus. Vzal silnou šňůru sto yardů dlouhou, a když byl ostrov zvednut nad město výše, než sahala přitahující síla, kterou pocítili, upevnil na konec své šňůry kus diamantu, v němž byla příměs železné rudy téže povahy, jakou má dolní plocha ostrova, a z nejnižší galerie jej pomalu spustil k vrcholu věží. Diamant neklesl ani čtyři yardy, než úředník ucítil, že je tak silně tažen dolů, že jej stěží dokázal vytáhnout zpět. Pak hodil dolů několik malých kousků diamantu a pozoroval, že vše-

chny byly prudce přitaženy k vrcholu věže. Týž pokus byl proveden na ostatních třech věžích a na skále se stejným účinkem.

Tato příhoda zcela zhatila králův záměr, a (abych už nezabíhal do dalších okolností) byl donucen přijmout městu jeho vlastní podmínky.

Byl jsem ujištěn jedním velikým ministrem, že kdyby byl ostrov sestoupil tak blízko k městu, že by se nemohl zvednout, občané byli odhodláni upevnit jej navždy, zabít krále i všechny jeho služebníky a zcela změnit vládu.

Podle základního zákona této říše není dovoleno králi ani kterémukoli z jeho dvou nejstarších synů opustit ostrov; ani královně, dokud nepomine její plodný věk.

Kapitola čtvrtá

Autor opouští Laputu; je dopraven do Balnibarbi a dorazí do metropole. Popis metropole a okolní krajiny. Autora pohostinně přijme jeden velký pán. Jeho rozmluva s tímto pánem.

Ačkoliv nemohu říci, že by se mnou na tomto ostrově zacházeli zle, přece musím doznat, že jsem se cítil příliš opomíjen, ba s jistou dávkou pohrdání; neboť ani kníže, ani lid nejevili zvědavost v žádném oboru vědění, vyjímaje matematiku a hudbu, v nichž jsem byl zdaleka pod jejich úrovní, a z toho důvodu se mnou valně nepočítali.

Na druhou stranu, když jsem si prohlédl všechny pozoruhodnosti ostrova, pocítil jsem silnou touhu jej opustit, neboť jsem byl těch lidí srdečně syt. Vynikali sice ve dvou vědách, kterých si velice vážím a v nichž ani já nejsem zcela nezběhlý; zároveň však byli tak zabráni a zapředeni v spekulace, že jsem nikdy nepoznal nepříjemnější společníky. Po dva měsíce svého pobytu jsem rozprávěl toliko s ženami, s obchodníky, s pleskači a dvorními pážaty; čímž jsem se nakonec sám v jejich očích krajně znevážil; a přece to byli jediní lidé, od nichž jsem kdy mohl dostat rozumnou odpověď.

Pilným studiem jsem si osvojil slušnou míru znalosti jejich jazyka; byl jsem zemdlen tím věčným uvězněním na ostrově, kde se mi dostávalo tak nepatrného ohledu, a umínil jsem si odjet při první příležitosti.

U dvora byl jeden velký pán, blízký příbuzný krále, a jen z toho důvodu se s ním zacházelo s úctou. Všeobecně byl pokládán za nejnevzdělanějšího a nejpošetilejšího člověka mezi nimi. Prokázal koruně mnoho pozoruhodných služeb, měl veliké přirozené i získané nadání, zdobené poctivostí a ctí; měl však tak špatný sluch pro hudbu, že jeho

pomlouvači roznášeli, „že ho prý nejednou slyšeli udávat takt na nepravém místě;“ a jeho učitelé ho jen s krajními obtížemi dokázali přimět, aby předvedl nejsnazší poučku z matematiky. Prokázal mi laskavost mnoha známkami přízně, často mi činil tu čest, že mě navštívil, a přál si být zpraven o věcech evropských, o zákonech a mravech, o způsobech i učenosti několika zemí, jimiž jsem procestoval. Naslouchal mi s velikou pozorností a činil k všemu, co jsem říkal, velmi moudré poznámky. Měl u sebe pro okázalost dva plácače, nikdy jich však neužíval, leda u dvora a při obřadných návštěvách, a vždy jim poroučel, aby se vzdálili, byli-li jsme sami.

Prosil jsem tohoto vznešeného muže, aby se za mne u Jeho Veličenstva přimluvil o dovolení k odjezdu; což také učinil, jak mi s politováním ráčil sdělit: neboť mi vskutku předložil několik velmi výhodných nabídek, které jsem však odmítl s projevy nejvyšších díků.

Šestnáctého února jsem se rozloučil s Jeho Veličenstvem i s dvorem. Král mi dal dárek v hodnotě asi dvou set anglických liber a můj ochránce, jeho příbuzný, ještě tolikéž, spolu s doporučujícím listem k svému příteli v Lagadu, metropoli. Ostrov se tehdy vznášel nad jakousi horou vzdálenou asi dvě míle od ní; byl jsem spuštěn dolů z nejspodnější galerie týmž způsobem, jakým jsem byl vyzvednut nahoru.

Pevnina, pokud podléhá vládci létajícího ostrova, nese obecné jméno Balnibarbi; a metropole, jak jsem již řekl, se jmenuje *Lagado*. Pocítil jsem jakési uspokojení, že se opět nalézám na pevné zemi. Došel jsem k městu bez jakékoli nesnáze, oblečen jako jeden z domorodců a dostatečně obeznámen s jazykem, abych se s nimi dorozuměl. Brzy jsem vyhledal dům onoho muže, k němuž jsem byl doporučen, předložil svůj list od jeho přítele, velmože na ostrově, a byl přijat s velikou laskavostí. Tento veliký pán, jehož jméno znělo Munodi, mi vykázal v svém domě pokoj, kde jsem po celou dobu svého pobytu zůstal, a hostil mě co nejpohostinněji.

Nazítří ráno po mém příchodu mě vzal ve svém kočáře, abych shlédl město, které je asi poloviční velikosti Londýna; domy jsou však vystavěny velmi podivně a většina z nich chatrná. Lidé v ulicích chodili spěšně, dívali se divoce, oči upřené kamsi do daleka, a vesměs byli v hadrech. Prošli jsme jednou z městských bran a zajeli asi tři míle na venkov, kde jsem viděl mnoho dělníků pracovat v půdě s nejrozmanitějšími nástroji; nedokázal jsem však uhodnout, co to vlastně dělají; aniž jsem postřehl nějakou vyhlídku na obilí či trávu, ačkoli půda vypadala znamenitě. Nemohl jsem se nedivit těm podivnostem jak ve městě, tak na venkově; a odvážil jsem se poprosit svého průvodce, aby mi laskavě vysvětlil, co má znamenat tolik rušných hlav, rukou a tváří, jak v ulicích, tak na polích, neboť jsem neviděl žádné dobré účinky, které by přinášely; naopak, nikdy jsem nepoznal půdu tak neblaze obdělanou, domy tak chatrně vystavěné a tak zpustlé, ani lid, jehož tváře i oděv vyjadřovaly tolik bídy a nedostatku.

Tento pán Munodi byl muž prvního stavu a několik let byl místodržitelem v Lagadu; byl však kabalou ministrů propuštěn pro nedostatečnost. Král s ním přesto nakládal shovívavě, jako s člověkem dobré vůle, avšak nízkého, opovrženíhodného rozumu.

Když jsem takto volně pokáral zemi i její obyvatele, neodpověděl mi nic víc, než že jsem „mezi nimi nepobyl dost dlouho, abych si o nich mohl učinit soud; a že různé národy světa mají různé zvyky;“ a jiné podobné obecnosti. Když jsme se však vrátili do jeho paláce, zeptal se mě, „co říkám stavbě, jaké pošetilosti jsem na ní pozoroval a co bych vytýkal oděvu či vzezření jeho čeledi?“ Mohl si to bezpečně dovolit; neboť všechno kolem něho bylo nádherné, pravidelné a vybrané. Odpověděl jsem, „že jeho jasnost svou prozíravostí, stavem a jměním zůstala ušetřena těch nedostatků, které u jiných zplodily hloupost a bída.“ Řekl: „Rád bych, abyste jel se mnou na můj venkovský dům, asi dvacet mil daleko, kde leží mé statky; tam bude více pokdy k po-

dobným rozmluvám.“ Řekl jsem jeho jasnosti, „že jsem zcela k jeho službám;“ a nazítří ráno jsme se vydali na cestu.

Během cesty mě upozorňoval na rozličné postupy, jichž tamní rolníci užívají při obhospodařování svých polí a které mi byly naprosto nepochopitelné; neboť kromě několika málo míst jsem neobjevil jediný klas obilí ani stéblo trávy. Po třech hodinách jízdy se však obraz zcela proměnil; vstoupili jsme do překrásného kraje; selská stavení, nedaleko od sebe, byla úhledně vystavěná; pole byla ohrazena, obsahovala vinice, obilnice a louky. Nepamatuji se, že bych kdy spatřil utěšenější vyhlídku. Jeho jasnost zpozorovala, jak se mi vyjasnila tvář; řekl mi s povzdechem, „že tam začíná jeho panství a bude pokračovat stejně až k jeho domu; že jeho krajané se mu posmívají a opovrhují jím, že si své věci nespravuje jinak a že dává království tak špatný příklad; jenž však nenásleduje nikdo kromě několika málo lidí starých, umíněných a slabých, jako je on sám.“

Konečně jsme dojeli k domu, který byl vskutku vznešenou stavbou, zbudovanou podle nejlepších pravidel starodávného stavitelství. Vodotrysky, zahrady, chodníky, aleje a háje byly rozvrženy s neomylným úsudkem a vkusem. Všemu, co jsem viděl, jsem vzdával náležitou chválu, jíž si jeho jasnost ani v nejmenším nevšímala až po večeři; tehdy, nemajíce v místnosti nikoho třetího, mi řekl s velmi smutným výrazem, „že se obává, že bude muset srazit své domy ve městě i na venkově, a vystavět je znovu podle nynější módy; zničit všechny své plantáže a jiné upravit do té podoby, jakou vyžaduje dnešní zvyk, a vydat tytéž pokyny všem svým poddaným – jinak se vydá nebezpečí, že si vysloužíš výtky z pýchy, výstřednosti, strojenosti, nevědomosti a vrtkavosti, ba možná i rozmnoží nevoli Jeho Veličenstva; že obdiv, v němž jsem patrně vězel, vymizí, nebo přinejmenším ochabne, až mi sdělí několik podrobností, o nichž jsem patrně u dvora neslyšel, protože lid tam je příliš zabrán ve svých spekulacích, než aby věnoval pozornost tomu, co se děje zde dole.“

Souhrn jeho řeči byl v této podstatě: „Že asi před čtyřiceti lety se jisté osoby, buď v záležitostech, nebo pro kratochvíli, vypravily nahoru do Laputy, a po pětiměsíčním pobytu se vrátily s velmi skrovnými znalostmi matematiky, ale plné těkavých duchů, nasátých v oné povětrné krajině: že tyto osoby, jakmile se vrátily, začaly mít odpor ke všemu, jak se co dole spravuje, a upadly do záměrů postavit všechna umění, vědy, jazyky a mechanismy na zcela nový základ. Za tím účelem si vymohly královský patent na zřízení akademie projektorů v Lagadu; a ten rozmar nabyl mezi lidem takové síly, že v království není sebemenšího města, kde by takové akademie nebylo. V těchto kolejích profesoři vymýšlejí nová pravidla a nové postupy v hospodářství a stavebnictví a nové nástroje i náčiní pro všechna řemesla a výroby; čímž, jak se zavazují, jeden muž vykoná práci deseti; palác se postaví za jediný týden, z hmot tak trvanlivých, aby vydržely věčně bez oprav. Všechny plody země přijdou k zralosti v kteroukoli dobu, již si usmyslíme, a vydají stonásobek toho, co nyní; a nespočet jiných šťastných návrhů. Jediná nesnáz je v tom, že žádný z těchto projektů dosud nebyl dovršen; a mezitím leží celá země v bídné spoušti, domy v troskách a lid bez jídla i bez šatů. To vše je, místo aby je odrazovalo, padesátkrát mocněji pudí k dalšímu stíhání jejich záměrů, neboť je hned naděje, hned zoufalství žene stejnou měrou kupředu: a co se jeho samého týče, že nejsa muž podnikavý, spokojil se s tím, aby šel starými cestami, bydlel v domech, které jeho předkové vystavěli, a jednal jako oni ve všech částech života, bez novot: že několik málo jiných osob urozených a šlechtických jedná rovněž tak, avšak hledí se na ně s pohrdáním a s nelibostí, jako na nepřátele umění, nevědomce a špatné občany, kteří dávají přednost svému klidu a lenosti před obecným zdokonalením své vlasti.“

Jeho jasnost dodala, „že mi dalšími podrobnostmi nechce kazit potěšení, které jistě budu mít z prohlídky velké akademie, kam byl pevně rozhodnut, abych šel.“ Žádal mě jen, abych si povšiml rozvalené stav-

by na úbočí hory asi tři míle vzdálené, o níž mi podal tento výklad: „Že měl velmi vhodný mlýn na půl míle od svého domu, poháněný proudem z veliké řeky, dostačující pro jeho vlastní rodinu, jakož i pro veliký počet jeho poddaných; že asi před sedmi lety k němu přišel klub oněch projektorů s návrhem onen mlýn srazit a vystavět jiný na úbočí oné hory, na jejímž dlouhém hřebenu by musel být proražen dlouhý průplav na schraňování vody, kterou by trubky a stroje vyháněly nahoru, aby mlýn poháněla, protože vítr a vzduch na výšině vodu rozvíří, čímž ji učiní vhodnější k pohybu, a protože voda, sestupujíc dolů svahem, otočí mlýn s polovinou proudu té řeky, jejíž tok je spíše po rovině.“ Řekl, „že nejsa tehdy u dvora dobře viděn a jsa mnohými svými přáteli naléhavě přemlouván, přistoupil na onen návrh; a když se na tom po dvě léta zaměstnávala stovka mužů, dílo ztroskotalo, projektoři odešli, veškerou vinu svedli na něho, od té doby na něho spílají a jiné vedou k témuž pokusu se stejným ujišťováním úspěchu, jakož i se stejným zklamáním.“

Za několik dní jsme se vrátili do města; a jeho jasnost, mající v akademii špatnou pověst, nechtěla jít sama se mnou, nýbrž mě doporučila jednomu svému příteli, aby mě tam doprovázel. Můj pán byl tak laskav, že mě představil jako velikého obdivovatele projektů a člověka velmi zvědavého a snadno věřícího; což vskutku nebylo bez pravdy; neboť jsem v mladších letech býval sám jakýmsi projektorem.

Kapitola pátá

Autorovi je dovoleno prohlédnout si velkou akademii v Lagadu. Obšírný popis akademie. Umění, jimiž se profesoři zabývají.

Tato akademie není jediná uzavřená budova, nýbrž řada domů po obou stranách jedné ulice, která zpustla, byla skoupena a obrácena k tomuto účelu.

Byl jsem velmi laskavě přijat správcem a chodil jsem do akademie po mnoho dní. V každé místnosti sedí jeden či více projektorů; a jsem přesvědčen, že jsem jich prošel aspoň pět set.

První muž, jehož jsem spatřil, byl hubeného vzezření, s rukama i tváří umouněnýma od sazí, s vlasy a vousem dlouhým, rozcuchaným a na několika místech ohořelým. Jeho šaty, košile i kůže byly vesměs téže barvy. Po osm let pracoval na projektu, jak získávat sluneční paprsky z okurek, které měly být uloženy do hermeticky uzavřených lahviček a propouštěny ven, aby zahřívaly vzduch v nevlídných, syrových létech. Řekl mi, že nepochybuje, že do dalších osmi let dokáže zásobovat zahrady místodržitele slunečním svitem za rozumnou cenu; stěžoval si však, že jeho zásoby jsou skrovné, a žádal mě, „abych mu něco daroval na povzbuzení důmyslu, zejména proto, že nynější jaro bylo na okurky velmi draho.“ Dal jsem mu malý dárek, neboť mě můj pán opatřil zvlášť k tomu účelu penězi, znaje jejich zvyk vyprošovat od každého, kdo je přijde navštívit.

Vešel jsem do další komnaty, byl jsem však hotov hned uskočit, neboť mě málem přemohl ohavný zápach. Můj průvodce mě vstrkl dál, zaklínaje mě šeptem, „abych nikoho neurazil, což by bylo těžce nelibě neseno;“ a proto jsem se neodvážil ani ucpat si nos. Projektor této cely byl nejstarší žák akademie; jeho tvář a vous byly bledě žluté; ruce

i šaty obaleny špínou. Když mě k němu přivedli, pevně mě objal, zdvořilost, které bych se byl rád ušetřil. Jeho pracovním úkolem, od chvíle, kdy do akademie poprvé vstoupil, bylo bádání, jak uvést lidské výkaly zpět v jejich původní stravu, oddělováním jednotlivých složek, odstraňováním zabarvení, které jim dodává žluč, odpařováním zápachu a sbíráním sliny jako smetany. Dostával od spolku týdenní příděl v nádobě naplněné lidským lejnem, veliké asi jako bristolský sud.

Viděl jsem jiného při práci, jak kalcinuje led v střelný prach; a který mi rovněž ukázal pojednání, které sepsal o kujnosti ohně a hodlal je dát v tisk.

Byl tam velice důmyslný stavitel, jenž vymyslel nový způsob, jak stavět domy, totiž počínaje od střechy a postupuje dolů k základům; což mi odůvodňoval podobným zvykem oněch dvou prozíravých hmyzů, včely a pavouka.

Byl tam muž od narození slepý, který měl několik učedníků v témž stavu: jejich prací bylo míchat barvy pro malíře, které je jejich mistr učil rozpoznávat hmatem a čichem. Mým neštěstím vskutku bylo, že jsem je v té chvíli zastihl nikterak dokonalé v jejich lekcích a profesor sám se obvykle mýlil. Tento umělec se těší veliké podpoře a vážnosti celého bratrstva.

V jiné světnici mě velmi potěšil projektor, který objevil zařízení, jak orat zemi prasaty, aby se ušetřily náklady na pluhy, dobytek a práci. Postup je tento: na jednom akru vložíte do země v šestipalcových rozestupech a do hloubky osmi palců množství žaludů, datlí, kaštanů a jiných bukvic či rostlin, které tato zvířata nejvíce milují; pak jich na pole vženete šest set nebo více, kde za několik dní rozryjí celou půdu hledajíce potravu, a učiní ji způsobilou k osetí, zároveň ji hnojíce svým trusem: pravdou je, že při pokusu zjistili, že náklad a nesnáz jsou veliké, a sklidili pramálo nebo nic. Nicméně se nepochybuje, že tento vynález je způsobilý velikého zdokonalení.

Vešel jsem do další místnosti, kde stěny i strop byly dokola ověšeny pavučinami, až na úzkou chodbičku, aby umělec mohl dovnitř a ven. Jakmile jsem vstoupil, hlasitě na mne zavolal, „abych mu nerušil jeho sítě.“ Naříkal „nad osudnou chybou, v níž svět tak dlouho vězel, že užíval bource morušového, zatímco máme tolik domácího hmyzu, který ony nekonečně předčí, neboť se vyzná jak v tkaní, tak v předení.“ A dále navrhoval, „že užíváním pavouků by se zcela ušetřil náklad na barvení hedvábí;“ o čemž jsem byl plně přesvědčen, když mi ukázal nesmírné množství much nejkrásněji zbarvených, jimiž své pavouky krmil, ujišťuje nás, „že pavučiny přejmou od nich zbarvení; a ježto je má ve všech odstínech, doufá, že vyhoví vkusu každého, jen co nalezne pro mouchy náležitou potravu z jistých gum, olejů a jiných lepkavých hmot, aby dodal vláknům pevnosti a soudržnosti.“

Byl tam hvězdář, který se podjal umístit sluneční hodiny na velikou větrnou korouhvičku na radnici, přizpůsobuje roční a denní pohyby země a slunce tak, aby odpovídaly a shodovaly se se všemi náhodnými obraty větru.

Postěžoval jsem si na malý záchvat koliky, načež mě můj průvodce zavedl do místnosti, kde dlel veliký lékař, jenž byl proslulý tím, že onu nemoc léčí protikladnými úkony z jediného nástroje. Měl veliký měch s dlouhou tenkou troubelí ze slonoviny. Tu vsunul osm palců nahoru do zadnice, a vtahuje do něho vzduch, tvrdil, že dokáže střeva vyprázdnit tak, až jsou splasklá jako vysušený měchýř. Když však byla nemoc zarputilejší a prudší, vpustil troubel dovnitř v době, kdy měch byl plný vzduchu, který vypustil do útrob pacienta; pak nástroj vytáhl, aby jej znovu naplnil, přitiskna si palec silně na otvor zadnice; a bylo-li to opakováno třikrát čtyřikrát, přibylý vzduch se vyřítí ven, nesa škodliviny s sebou (jako voda vehnaná do pumpy), a pacient se uzdraví. Viděl jsem, jak oba pokusy provedl na psu, nedokázal jsem však rozpoznat žádný účinek z toho prvního. Po druhém bylo zvíře hotovo prasknout a vyvedlo tak prudký výboj, že nás i mé druhy velmi uráže-

lo. Pes na místě pošel, a my jsme opustili doktora, jak se jej snaží oživit týmž úkonem.

Navštívil jsem ještě mnoho dalších komnat, nebudu však čtenáře obtěžovat všemi zvláštnostmi, které jsem pozoroval, snaže se být stručný.

Dosud jsem viděl toliko jednu stranu akademie; druhá byla vyhrazena pěstitelům spekulativního vzdělání, o nichž něco řeknu, až se zmíním ještě o jednom slavném muži, jemuž mezi sebou říkají „vševěd a vševýrobce." Řekl nám, „že již třicet let zaměstnává své myšlenky zdokonalením lidského života." Měl dvě veliké místnosti plné podivuhodných kuriozit a padesát mužů v práci. Někteří zhušťovali vzduch v suchou, hmatatelnou látku, vylučujíce ledek a nechávajíce vodnaté či tekuté částice prosakovat; jiní obměkčovali mramor na polštáře a jehelníčky; jiní zkameňovali kopyta živého koně, aby je uchránili od ochromení. Mistr sám byl v té chvíli zaneprázdněn dvěma velikými návrhy; prvním, zasít půdu plevami, v nichž, jak tvrdil, je obsažena pravá semenní síla, což dokazoval několika pokusy, které jsem nebyl natolik zběhlý, abych jim porozuměl. Druhým bylo zabránit, jistým složením z gum, nerostů a bylin, zevně přikládaným, růstu vlny u dvou mladých jehňat; a doufal, že v přiměřeném čase rozmnoží plemeno nahých ovcí po celém království.

Prošli jsme pěšinou k druhé části akademie, kde, jak jsem již řekl, sídlili projektoři ve spekulativním vzdělání.

První profesor, kterého jsem spatřil, byl v jedné velmi veliké místnosti, kolem něho čtyřicet žáků. Po pozdravení, pozoruje, jak upřeně hledím na jakousi konstrukci, která zabírala největší část jak délky, tak šířky místnosti, řekl, „že snad budu udiven, že ho vidím zaneprázdněného projektem, jenž má zdokonalit spekulativní vědění cestou úkonů praktických a mechanických. Svět však brzy pozná jeho užitečnost; a lichotí si, že vznešenější, povznesenější myšlenka nikdy nevyklíčila v hlavě žádného jiného člověka. Každý ví, jak pracná je obvyklá meto-

da, kterou se dosahuje umění a věd; kdežto podle jeho zařízení i ten nejnevzdělanější člověk, za rozumné výlohy a s malým tělesným úsilím, může psát knihy ve filozofii, poezii, politice, zákonech, matematice i teologii, bez nejmenší pomoci nadání nebo studia.“ Pak mě přivedl k té konstrukci, kolem jejíchž okrajů stáli jeho žáci v řadách. Byla dvacet stop ve čtverci a umístěna uprostřed místnosti. Povrch byl složen z několika kousků dřeva, asi tak velkých jako hrací kostka, některé však větší než jiné. Všechny byly spojeny tenkými drátky. Tyto kousky dřeva byly na každé čtvercové plošce potaženy nalepeným papírem; a na těchto papírech byla napsána všechna slova jejich jazyka ve všech svých způsobech, časech a pádech; avšak bez jakéhokoli pořádku. Profesor mě pak požádal, „abych si všímal; neboť se chystá uvést svůj stroj do chodu.“ Žáci se na jeho rozkaz chopili každý jedné železné kliky, kterých bylo kolem okrajů upevněno čtyřicet; a prudce jimi otočili, čímž bylo celé rozestavení slov zcela změněno. Pak poručil šestatřiceti chlapcům, aby polohlasně četli jednotlivé řádky, jak se jim objevovaly na ploše; a kde nalezli tři nebo čtyři slova po sobě, která by mohla tvořit část věty, nadiktovali je čtyřem zbylým hochům, kteří byli písaři. Tato práce se opakovala třikrát čtyřikrát, a při každém otočení byl stroj tak zařízen, že se slova přemístila na nová místa, jak se čtverečky dřeva převracely vrchem dolů.

Stroj

Šest hodin denně byli mladí žáci zaměstnáváni touto prací; a profesor mi ukázal několik svazků v obrovském foliu, již sebraných, přetržených vět, které zamýšlel pospojovat, a z tohoto bohatého materiálu dát světu úplný výkaz všech umění a věd; který by však bylo možno ještě zdokonalit a mnohem urychlit, kdyby obec zřídila základinu na výrobu a provoz pěti set takových strojů v Lagadu a zavázala správce, aby společně snášeli své dílčí sbírky.

Ujistil mě, „že tento vynález zaměstnával veškeré jeho myšlenky od mládí; že vyprázdnil celou slovní zásobu do své konstrukce a provedl

co nejpřesnější výpočet obecného poměru, který je v knihách mezi počty částic, podstatných jmen a sloves a jiných slovních druhů.“

Projevil jsem tomuto proslulému muži svou nejponíženější vděčnost za jeho velikou sdílnost; a slíbil jsem, „bude-li mi dopřáno štěstí vrátit se do rodné země, že mu vzdám spravedlnost jakožto jedinému vynálezci tohoto podivuhodného stroje;“ jehož podobu a sestavení jsem si vyžádal směti nakreslit na papír, jak ukazuje vyobrazení zde připojené. Řekl jsem mu, „ačkoliv je u nás v Evropě zvykem učenců krást si vzájemně vynálezy, čímž alespoň získávají tu výhodu, že vzniká spor, kdo je právoplatným majitelem; já že se postarám tak, aby čest zůstala jeho zcela, bez soka.“

Dále jsme šli do školy jazyků, kde tři profesorové seděli v poradě o zdokonalení jazyka své vlasti.

První projekt byl zkrátit řeč tak, že se víceslabičná slova sekají v jednoslabičná a vynechávají se slovesa a příčestí, protože, popravdě řečeno, všechno myslitelné jsou jen podstatná jména.

Druhý projekt byl plán zcela zrušit jakákoli slova; a byl prosazován jako veliká výhoda pro zdraví i pro stručnost. Neboť je zjevné, že každé slovo, které vyslovíme, je do jisté míry oslabením našich plic okrajováním, a tudíž přispívá ke zkracování našich životů. Byl proto podán návrh, „ježto slova jsou jen pojmenováními *věcí*, bude pohodlnější pro všechny lidi nosit s sebou ty věci, které jsou k vyjádření nutné pro určitou záležitost, o níž se právě chtějí rozhovořit.“ A tento vynález by jistě došel uskutečnění, k velikému pohodlí i zdraví poddaných, kdyby byly ženy ve spolku s prostým lidem a nevzdělanci nehrozily, že povstanou k vzpouře, nebude-li jim dovoleno mluvit jazykem, po způsobu svých předků; takovými ustavičnými a nesmiřitelnými nepřáteli vědy je obecný lid. Nicméně mnozí z nejučenějších a nejmoudřejších se drží nového plánu vyjadřovat se věcmi; což má jen tu nevýhodu, že má-li muž veliké záležitosti rozmanitého druhu, musí v témž poměru nosit větší ranec věcí na zádech, nemůže-li si opatřit jednoho či dva

silné sluhy, aby ho doprovázeli. Často jsem viděl dva z těchto mudrců téměř klesat pod tíhou svých ranců, jako podomní obchodníci u nás, kteří, když se potkali v ulici, složili svá břemena, otevřeli své vaky a hodinu spolu rozmlouvali; pak schovali své náčiní, pomohli si navzájem přibrat břímě a rozloučili se.

Pro krátké rozmluvy však člověk může nosit v kapsách a pod pažděm dost nástrojů, aby mu to postačilo; a doma nemůže být v nesnázi. Proto místnost, kde se schází společnost, která tomuto umění holduje, je plná všeho možného, pohotově po ruce, nutného, aby skýtalo látku k tomuto druhu umělého hovoru.

Další velikou výhodou tohoto vynálezu měla být ta, že by sloužil jako univerzální jazyk, srozumitelný ve všech vzdělaných národech, jejichž zboží a nářadí jsou v hlavních rysech téhož druhu, nebo si velmi podobné, takže jejich užití by bylo snadné pochopit. A tak by vyslanci byli způsobilí jednat s cizími knížaty nebo státními ministry, jejichž řeči by byli naprostými cizinci.

Byl jsem ve škole matematické, kde mistr vyučoval své žáky metodou, kterou si lze u nás v Evropě sotva představit. Poučka a důkaz byly zřetelně napsány na tenkou oplatku inkoustem, do něhož byla přimíchána mozková tinktura. To měl žák spolknout nalačno a po tři následující dny jíst jen chléb a vodu. Jak oplatka trávila, tinktura stoupala do mozku, nesouc poučku s sebou. Úspěch však dosud nebyl odpovídající, jednak nějakou chybou v *kvantu* nebo v složení, jednak zpupností chlapců, jimž je tato pilulka tak odporná, že obyčejně odběhnou stranou a vyvrhnou ji ven, dřív než stačí zapůsobit; aniž byli dosud přesvědčeni, aby zachovávali tak dlouhý půst, jaký předpis vyžaduje.

Kapitola šestá

Další zpráva o akademii. Autor navrhuje některá zlepšení, jichž se mu dostane čestného přijetí.

Ve škole politických projektorů jsem byl pobaven jen chatrně; profesoři se mi, jak jsem to soudil, zdáli zcela zbaveni smyslů, a takový pohled u mne vždy spolehlivě budí melancholii. Tito nešťastníci předkládali plány, jak přimět panovníky, aby si vybírali oblíbence podle moudrosti, schopností a ctnosti; jak naučit ministry pamatovat na obecné dobro; jak odměňovat zásluhy, veliké nadání a vynikající služby; jak poučit knížata o jejich pravém zájmu tím, že by jej položila na týž základ se zájmem svého lidu; jak vybírat pro úřady osoby způsobilé je vykonávat, a mnoho jiných divokých, nemožných chimér, které předtím ještě nevešly v srdce lidské, aby je kdy vymyslelo; a potvrdily mi staré pozorování, „že není ničeho tak výstředního a nerozumného, co by někteří filozofové nebyli vydávali za pravdu."

Nicméně, abych učinil této části akademie zadost, přiznávám, že nebyli všichni tak blouzniví. Byl tam převelmi důmyslný učenec, který mi připadal dokonale zběhlý v celé přirozenosti a soustavě vlády. Tento proslulý muž velmi užitečně obracel své studium k hledání účinných léků na všechny nemoci a prohnilosti, jimž jsou jednotlivé druhy veřejné správy vydány – ať již neřestmi a slabostmi těch, kdo vládnou, nebo zpupností těch, kdo mají poslouchat. Například: ačkoliv všichni pisatelé a myslitelé se shodli, že je přísná a všeobecná podoba mezi tělem přirozeným a tělem politickým, může být něco zjevnějšího, než že zdraví obou musí být uchováno a nemoci léčeny stejnými předpisy? Je přiznáno, že senáty a veliké rady bývají stiženy nadbytečnými, překupujícími a jinými špatnými šťávami; mnohými nemocemi hlavy a je-

ště více srdce; silnými křečemi, trýznivými stahy nervů a šlach obou rukou, zvláště pravé; slezinou, větry, závratěmi a blouzněním; krticemi nabobtnalými páchnoucím hnisem; kyselým zpěněným říháním; psím hladem a nestráveností, kromě mnoha jiných, které zbytečno jmenovat. Tento učenec tedy navrhoval, „aby při zasedání senátu docházeli jistí lékaři první tři dny jeho jednání, a na konci rozpravy každého dne nahmatali pulsy každého senátora; načež, zrale uvážívše a poradivše se o povaze jednotlivých neduhů a o způsobech léčení, čtvrtého dne by se vrátili do senátní síně, provázeni svými lékárníky zásobenými patřičnými medicínami; a dříve než by členové usedli, podali by každému z nich zmírňující, projímavé, čistící, leptavé, stahující, utišující, uvolňující, bolehlavné, žlutenicové, hlenoplavné, sluchové prostředky, jak by jednotlivé případy vyžadovaly; a podle toho, jak by léky působily, opakovali, pozměňovali nebo opomíjeli při nejbližším sezení."

Tento projekt by nebyl pro obec spojen s velikými výlohami; a mohl by, podle mého skromného mínění, být velmi užitečný pro vyřizování věcí v těch zemích, kde senáty mají jakýkoli podíl v zákonodárné moci; vybudil by jednomyslnost, zkrátil rozpravy, otevřel několik úst, která jsou nyní zavřená, a zavřel mnohem víc úst, která jsou nyní otevřená; zkrotil troufalost mladých a napravil tvrdohlavost starých; probudil hloupé a schladil ty, kdo si moc dovolují.

Dále, protože se obecně stěžuje, že miláčky panovníků bývají stíháni krátkou a slabou pamětí, týž učenec navrhoval, „aby každý, kdo předstoupí před prvního ministra, pověděv svou záležitost s nejvyšší stručností a nejprostšími slovy, dal onomu ministrovi při odchodu štípnutí do nosu, nebo kopanec do břicha, nebo mu šlápl na mozol, nebo ho třikrát zatahal za obě uši, nebo mu zapíchl špendlík do zadnice; nebo mu ruku štípal, až by se zmodrala, k zahnání zapomnětlivosti; a při každém dni audiencí tentýž úkon opakoval, dokud by nebyla záležitost vyřízena, nebo naprosto odmítnuta."

Rovněž předpisoval, „aby každý senátor ve velké radě národa, poté co pronesl své mínění a hájil je, byl zavázán hlasovat přímo opačně; neboť stalo-li by se tak, výsledek by neomylně vyústil v dobro obce."

Když jsou politické strany ve státě prudké, nabídl podivuhodné zařízení, jak je smířit. Metoda je tato: Vezmete sto vůdců každé strany; rozestavíte je do dvojic podle hlav si velikostí nejbližších; pak nechť dva zruční operatéři obou současně odříznou týl, a to tak, aby mozek byl rovným dílem rozdělen. Odříznuté týly nechť se vzájemně zamění, přiloživ každý na hlavu jeho protivníka. Zdá se vskutku, že je to práce, která vyžaduje jisté přesnosti, profesor nás však ujistil, „že je-li provedena dovedně, bude léčba neomylná." Neboť uvažoval takto: „že obě poloviny mozku, ponechány, aby věc mezi sebou v prostoru jedné lebky prohovořily, dojdou brzy k dobrému porozumění a vyvodí z toho onu umírněnost i pravidelnost myšlení, jichž je tak třeba v hlavách těch, kdo si myslí, že přišli na svět jen proto, aby hlídali a řídili jeho pohyb; a co se týče rozdílu v mozcích, co do množství i jakosti, u těch, kdo jsou vůdci stran," ujistil nás učenec, z vlastní zkušenosti, že „je to naprostá maličkost."

Vyslechl jsem velmi vzrušenou rozpravu mezi dvěma profesory o nejpohodlnějších a nejúčinnějších cestách a prostředcích, jak získávat peníze bez zatěžování poddaných. První tvrdil, „že nejspravedlivější metodou by bylo uvalit určitou daň na neřesti a pošetilost; a sumu určenou pro každého jednotlivce by porota jeho sousedů posoudila co nejspravedlivěji." Druhý byl mínění zcela opačného; „zdanit ty vlastnosti těla i ducha, kterých si lidé nejvíce cení; sazba by byla vyšší nebo nižší podle stupně vynikání; o němž by rozhodovalo zcela jen jejich vlastní nitro." Nejvyšší daň byla uložena na muže, kteří jsou největšími miláčky druhého pohlaví, a vyměření by se dělo podle počtu a povahy přízně, které se jim dostalo; k tomu by mohli dávat sami svědectví. Vtip, chrabrost a vybrané chování se rovněž navrhovaly bohatě zdanit a vybírat týmž způsobem, totiž tak, že by každý sám vydal

čestné slovo o výši toho, co má. Co se však týká cti, spravedlnosti, moudrosti a učenosti, ty by neměly být zdaněny vůbec; neboť jsou to vlastnosti tak jedinečného druhu, že žádný člověk je ani u souseda nepřipustí, ani si jich u sebe neváží.

Ženy se navrhovaly zdanit podle krásy a dovednosti v odívání, kde měly mít stejné výsady jako muži, totiž rozhodovat podle vlastního úsudku. Ale stálost, cudnost, zdravý rozum a dobrotivá povaha nebyly zdaněny, protože by nesnesly výlohy na výběr.

Aby senátoři byli udrženi v zájmu koruny, bylo navrženo, aby členové losovali o úřady; každý muž by nejdříve složil přísahu a dal záruku, že bude hlasovat pro dvůr, ať již vyhraje nebo ne; načež by poražení získali v další řadě svobodu losovat při nejbližším uprázdnění. Tak by byla naděje a očekávání udržovány při životě; nikdo by si nestěžoval na porušené sliby, nýbrž by svá zklamání plně připisoval štěstěně, jejíž ramena jsou širší a silnější než ramena ministerstva.

Jiný profesor mi ukázal rozsáhlý spis pokynů, jak odhalovat spiknutí a rejdy proti vládě. Radil velikým státníkům, aby zkoumali stravu všech podezřelých osob; dobu, kdy jedí; stranu, na níž leží v posteli; kterou rukou si utírají zadnici; aby přísně prohlíželi jejich výkaly, a z barvy, zápachu, chuti, hustoty, nestráveností nebo pokročilosti trávení činili úsudek o jejich myšlenkách a záměrech; neboť lidé nebývají nikdy tak vážní, zamyšlení a soustředění, jako když jsou na stolici, což shledal častým pokusem; neboť za takových okolností, když přemítal, jen z pokusu, který je nejlepší způsob, jak zavraždit krále, jeho výkal nabýval nádechu zeleného; což se zcela měnilo, když přemýšlel pouze o pozvednutí vzpoury nebo o zapálení metropole.

Celý spis byl psán s velikou pronikavostí a obsahoval mnoho pozorování zároveň zajímavých i užitečných pro politiky; ne však, jak se mi zdálo, zcela úplných. Odvážil jsem se to autorovi říci a nabídl mu, pakliže je mu to vhod, že mu dodám několik doplňků. Přijal můj návrh

s větší povolností, než je mezi spisovateli, zejména mezi tím projektorským druhem, obvyklé, prohlašuje, „že rád přijme další poučení."

Řekl jsem mu, „že v království Tribnia, nazývaném u domorodců Langden, kde jsem na svých cestách nějakou dobu pobýval, hlavní část obyvatelstva se takřka zcela skládá z objevitelů, svědků, udavačů, žalobců, prokurátorů, křivopřísežníků i jejich různých pomocných a podřízených nástrojů, všichni pod barvami, pod vedením a za plat státních ministrů a jejich zástupců. Spiknutí v onom království jsou obvykle dílem těch osob, které si chtějí přidat na pověsti hlubokých politiků; vrátit svěží sílu zchátralé správě; zadusit nebo odvrátit obecnou nespokojenost; naplnit si pokladny propadlými jměními; a pozvednout nebo stlačit mínění veřejné důvěry, jak lépe poslouží jejich osobnímu prospěchu. Nejprve je mezi nimi dohodnuto a stanoveno, které podezřelé osoby budou obviněny ze spiknutí; pak je účinně postaráno o zajištění všech jejich listů a papírů a majitelé jsou vrženi do okovů. Tyto papíry jsou předány skupině umělců, velmi obratných v odhalování tajemných významů slov, slabik a písmen: například dovedou objevit, že nočník znamená tajnou radu; hejno hus senát; chromý pes vetřelce; treščí hlava ––; mor stálou armádu; myšilov prvního ministra; dna vysokého kněze; šibenice státního tajemníka; mísa pod postelí výbor velmožů; síto dvorní dámu; smetlák revoluci; past na myši úřad; bezedná jáma pokladnu; pokleslá stoka dvůr; čepec s rolničkami oblíbence; zlomená třtina soud; prázdný sud generála; hnisající vřed správu."

„Když tato metoda selže, mají dvě další, účinnější, které u nich učenci nazývají akrostichy a anagramy. Za prvé dokáží vyložit všechna počáteční písmena v politickém smyslu. Tak *N* má znamenat spiknutí; *B* jízdní pluk; *L* loďstvo na moři; nebo za druhé, přeházením písmen abecedy v kterémkoli podezřelém papíru dokáží odhalit nejhlubší záměry nespokojené strany. Tak například, kdybych v listě příteli řekl: ‚Náš bratr Tom právě dostal zlatou žílu,' zručný luštitel by objevil, že

táž písmena, která skládají tuto větu, lze rozložit na slova: ‚Vzepři se, spiknutí přišlo domů; cesta.' A to je anagramatická metoda."

Profesor mi vzdal veliké díky za sdělení těchto pozorování a slíbil, že se o mně ve svém pojednání s poctou zmíní.

Neviděl jsem v této zemi nic, co by mě lákalo k delšímu pobytu, a začal jsem pomýšlet na návrat domů, do Anglie.

Kapitola sedmá

Autor opouští Lagado: dorazí do Maldonady. Žádná loď není připravena. Podnikne krátkou plavbu do Glubbdubdribu. Je přijat vládcem.

Pevnina, jejíž je toto království částí, se rozprostírá, jak mám důvod se domnívat, k východu, k onomu neznámému úseku Ameriky západně od Kalifornie; a k severu, k Tichému oceánu, který není dále než sto padesát mil od Lagada; kde je dobrý přístav a čilý obchod s velikým ostrovem Luggnaggem, ležícím na severozápad asi na dvacátém devátém stupni severní šířky a sto čtyřicátém stupni délky. Tento ostrov Luggnagg leží jihovýchodně od Japonska, asi sto líg daleko. Mezi japonským císařem a králem Luggnaggu je přísné spojenectví; což poskytuje časté příležitosti plavit se z jednoho ostrova na druhý. Umínil jsem si tedy zamířit touto cestou, abych připravil svůj návrat do Evropy. Najal jsem si dvě muly s průvodcem, aby mi ukázal cestu a odnesl mé skrovné zavazadlo. Rozloučil jsem se se svým vznešeným ochráncem, který mi tolik přízně prokázal a při mém odjezdu mi dal velkorysý dar.

Má cesta se obešla bez jakékoli nehody či dobrodružství, které by stálo za vyprávění. Když jsem dorazil do přístavu Maldonady (neboť tak se jmenuje), nebyla v přístavišti žádná loď s cílem do Luggnaggu, ani se v nejbližší době nedalo očekávat, že by nějaká byla. Město je asi tak veliké jako Portsmouth. Brzy jsem se seznámil a byl velmi pohostinně přijat. Jakýsi vznešený pán mi řekl, „že protože se lodě směřující do Luggnaggu nebudou moci připravit dříve než za měsíc, bude snad pro mne příjemnou kratochvílí vypravit se na malý ostrov Glubbdubdrib, asi pět líg jihozápadně.“ Nabídl, že sám i s jedním přítelem mě

bude provázet, a že budu opatřen malou pohodlnou bárkou k té plavbě.

Glubbdubdrib, pokud dovedu toto slovo přetlumočit, znamená ostrov čarodějů nebo kouzelníků. Je asi tak třetinovou velikostí jako Isle of Wight a nesmírně úrodný: vládne mu hlava jistého rodu, jenž je celý z kouzelníků. Tento rod se žení toliko mezi sebou, a nejstarší v posloupnosti je kníže čili vládce. Má vznešený palác a park o rozloze asi tří tisíc akrů, obklopený tesanou kamennou zdí dvacet stop vysokou. V tomto parku je několik menších ohrad pro dobytek, obilí a zahradnictví.

Vládci a jeho rodině slouží a obsluhují ho čeledinové poněkud neobvyklého druhu. Svým uměním v nekromancii má moc povolat ze zemřelých, koho si zamane, a poroučet jejich službě na čtyřiadvacet hodin, ne však déle; aniž může tytéž osoby vyvolat znovu dříve než za tři měsíce, leda při velmi mimořádných příležitostech.

Když jsme k ostrovu dorazili, bylo to asi v jedenáct hodin ráno; jeden z pánů, kteří mě provázeli, zašel k vládci a prosil o přijetí pro cizince, který přibyl schválně, aby měl tu čest navštívit jeho výsost. To bylo ihned povoleno, a všichni tři jsme vstoupili branou paláce mezi dvěma řadami strážců, ozbrojených a oděných po velmi starodávném způsobu, s čímsi ve svých tvářích, co mi zježilo kůži hrůzou, kterou nedokážu vylíčit. Prošli jsme několika komnatami, mezi služebnictvem téhož rázu, seřazeným po obou stranách jako předtím, až jsme dorazili do audienční síně; kde, po třech hlubokých poklonách a několika obecných otázkách, nám bylo dovoleno usednout na tři stoličky poblíž nejnižšího stupně trůnu jeho výsosti. Rozuměl řeči Balnibarbi, ačkoliv se lišila od řeči tohoto ostrova. Žádal mě, abych mu podal nějakou zprávu o svých cestách; a abych viděl, že se se mnou bude jednat bez obřadů, propustil veškerou obsluhu pohybem prstu; při kterém, k mému velikému úžasu, zmizeli v okamžiku, jako přeludy ve snu, když se náhle probudíme. Nějakou dobu jsem se nemohl vzpama-

tovat, dokud mě vládce neujistil, „že se mi nic zlého nestane;“ a vida, že mí dva druhové, kteří byli často takto hoštěni, neprojevují nejmenší obavu, nabyl jsem odvahy a vylíčil jsem jeho výsosti stručnou historii svých rozmanitých dobrodružství; ne však bez jistého zaváhání a častých pohledů za sebe k místu, kde jsem viděl ony domácí přízraky. Dostalo se mi té cti povečeřet s vládcem, kde nová řada duchů přinášela maso a obsluhovala u stolu. Pozoroval jsem nyní na sobě, že jsem méně vyděšen, než jsem byl ráno. Zůstal jsem až do západu slunce, prosil jsem však pokorně jeho výsost, aby mě omluvila, že nepřijímám jeho pozvání přespat v paláci. Já i moji dva přátelé jsme ulehli v soukromém domě v městě, které sousedí s palácem a je hlavním městem tohoto malého ostrova; a druhého rána jsme se vrátili, abychom vzdali hold vládci, jak nám ráčil poručit.

Tímto způsobem jsme pobývali na ostrově deset dnů, většinu dne u vládce a v noci v našem bytě. Brzy jsem si pohledem na duchy natolik přivykl, že po třetí nebo čtvrté takové chvíli jsem při pohledu na ně nepocítil pohnutí vůbec; nebo pokud mi nějaké obavy zbývaly, přemohla je má zvědavost. Neboť jeho výsost vládce mi uložila, „abych povolal, které osoby budu chtít jmenovat, a v jakémkoli počtu, ze všech mrtvých od počátku světa až po nynější dobu, a poručil jim odpovědět na jakékoli otázky, které by se mi zdály vhodné položit; s touto podmínkou, že mé otázky musí být omezeny na dobu, v níž žili. A jedno že mohu mít za jisté, že mi zajisté povědí pravdu, neboť lhaní je nadání v onom spodním světě k ničemu.“

Vzdal jsem jeho výsosti své nejpokornější díky za tak velikou milost. Byli jsme v komnatě, odkud byl pěkný výhled do parku. A protože mým prvním sklonem bylo pokochat se obrazy nádhery a vznešenosti, přál jsem si vidět Alexandra Velikého v čele jeho vojska hned po bitvě u Arbely: což se, na pokyn prstu vládcova, ihned objevilo na velikém poli pod oknem, u něhož jsme stáli. Alexander byl vyvolán do pokoje: s velkou nesnází jsem rozuměl jeho řečtině, a sám jsem jí mnoho neu-

měl. Ujistil mě na svou čest, „že nebyl otráven, nýbrž zemřel na zlou horečku z nadměrného pití.“

Dále jsem viděl Hannibala, jak přechází Alpy, který mi řekl, „že neměl ani kapku octa ve svém táboře.“

Viděl jsem Caesara a Pompeia v čele jejich vojsk, právě chystajících se vrhnout do boje. Prvního jsem viděl v jeho posledním velkém triumfu. Přál jsem si, aby přede mnou v jedné veliké síni předstoupil senát římský, a shromáždění z poněkud pozdější doby v síni druhé proti němu. První se zdál být shromážděním hrdinů a polobohů; druhé bandou podomních kramářů, kapesních zlodějů, loupežníků a rváčů.

Vládce na mou žádost dal znamení, aby Caesar a Brutus postoupili k nám. Zasáhla mě hluboká úcta při pohledu na Bruta, a dokázal jsem snadno rozpoznat nejdokonalejší ctnost, největší neohroženost a pevnost ducha, nejpravější lásku k vlasti a všeobecnou blahovolnost k lidstvu v každém rysu jeho tváře. Pozoroval jsem s velikým potěšením, že tito dva muži si rozumějí jeden s druhým; a Caesar mi otevřeně přiznal, „že největší činy jeho vlastního života se mnohonásobně nevyrovnají slávě toho, jak byl o život připraven.“ Dostalo se mi cti dlouho rozmlouvat s Brutem; a bylo mi řečeno, „že jeho předek Junius, Sokrates, Epameinondas, Cato mladší, sir Thomas More a on sám jsou neustále pospolu:“ šestice, k níž všechny věky světa nedokáží přidat sedmého.

Bylo by zdlouhavé obtěžovat čtenáře vyprávěním o nesmírném počtu slavných osobností, které byly přivolány, aby ukojily mou neuhasitelnou touhu vidět svět v každé periodě starověku postavený přede mne. Pásl jsem své oči hlavně pohledem na ničitele tyranů a uchvatitelů a na obnovitele svobody utištěných a pohaněných národů. Je však nemožné vyjádřit uspokojení, jehož se mi ve vlastní duši dostalo, takovým způsobem, aby to pro čtenáře bylo přiměřenou zábavou.

Kapitola osmá

Další zpráva o Glubbdubdribu. Starověké a novověké dějiny opraveny.

Maje touhu spatřit ony staré, kteří byli nejproslulejší vtipem a učeností, vyhradil jsem si schválně jeden den. Navrhl jsem, aby předstoupil Homér a Aristotelés v čele všech svých komentátorů; těch však bylo tak mnoho, že několik stovek jich bylo nuceno čekat na nádvoří a ve vnějších komnatách paláce. Oba ty hrdiny jsem na první pohled poznal a dokázal rozpoznat, nejen od davu, ale i jednoho od druhého. Homér byl z obou vyšší a hezčí osoby, kráčel velmi vzpřímeně na muže svého věku, a jeho oči byly nejrychlejší a nejpronikavější, jaké jsem kdy spatřil. Aristotelés se značně hrbil a užíval hole. Jeho tvář byla hubená, vlasy řídké a splihlé, hlas dutý. Brzy jsem zjistil, že oba byli naprostými cizinci všem ostatním z této společnosti a nikdy je předtím neviděli ani o nich neslyšeli; a dostalo se mi šeptem od jednoho ducha, který zůstane bezejmenný, „že se tito komentátoři vždy drží v spodním světě v nejvzdálenějších koutech od svých mistrů, z vědomí hanby a viny, protože tak hrozně překroutili smysl oněch autorů pro potomstvo.“ Představil jsem Homérovi Didyma a Eustathia a přiměl jsem ho, aby s nimi jednal lépe, než si snad zasluhovali, neboť brzy shledal, že jim schází nadání, aby vnikli do ducha básníka. Aristotelés se však naprosto nedokázal přenést přes zprávu, kterou jsem mu podal o Scotovi a Ramovi, když jsem mu je představil; a ptal se jich, „zda ostatní členové toho kmene jsou stejní neučencové jako oni sami?“

Pak jsem požádal vládce, aby zavolal Descarta a Gassendiho, které jsem přiměl, aby Aristotelovi vyložili své soustavy. Tento veliký filosof

otevřeně doznal své vlastní omyly v přírodovědě, protože v mnoha věcech postupoval na základě dohadu, jak to musí dělat každý člověk; a shledal, že Gassendi, který učinil Epikurovo učení tak chutným, jak jen mohl, a Descartovy *vírníky*, že jsou obě hodny stejného zavržení. Předpověděl tentýž osud *přitažlivosti*, které jsou dnešní učenci tak horlivými zastánci. Řekl, „že nové soustavy přírody jsou jen nové módy, jež budou obměňovány v každém věku; a dokonce i ty, které si činí nárok, že je dokážou z matematických zásad, pokvetou jen krátkou dobu, a jakmile ta vyprší, vyjdou z běžné přízně."

Strávil jsem pět dní rozpravami s mnoha jinými ze starověkých učenců. Viděl jsem většinu prvních římských císařů. Přiměl jsem vládce, aby vyvolal kuchaře Heliogabalovy, aby nám připravili oběd; nemohli nám však ukázat mnoho ze svého umění pro nedostatek surovin. Jakýsi helót Agesilaův nám uvařil mísu spartánské polévky, nebyl jsem však s to dostat do sebe druhou lžíci.

Oba pánové, kteří mě na ostrov doprovázeli, byli nuceni soukromými záležitostmi vrátit se za tři dny, které jsem využil k tomu, abych viděl některé z novověkých mrtvých, kteří po dvě či tři staletí učinili největší postavu v naší vlastní a jiných evropských zemích; a byv vždy velikým obdivovatelem starých slavných rodů, přál jsem si, aby vládce zavolal tucet nebo dva králů s jejich předky po řadě osmi nebo devíti pokolení. Mé zklamání však bylo trpké a nečekané. Neboť místo dlouhého řetězu s královskými diadémy jsem spatřil v jednom rodě dva šumaře, tři fintivé dvořany a jednoho italského preláta. V druhém holiče, opata a dva kardinály. Chovám k korunovaným hlavám přílišnou úctu, abych se u tak citlivého předmětu dále zdržoval. Co se však týká hrabat, markýzů, vévodů, grófů a jim podobných, nebyl jsem tak choulostivý. A doznávám, že nebylo bez jistého potěšení, když jsem shledal, že dokáži vysledovat zvláštní rysy, jimiž se jisté rody vyznačují, až k jejich prapůvodům. Jasně jsem rozpoznal, odkud se v jednom rodě odvozuje dlouhá brada; proč v druhém oplývalo po dvě pokolení

darebáky a po další dvě hlupáky; proč třetí byl potřeštěnců plný, čtvrtý zase podvodníků; odkud se vzalo to, co Polydoros Vergilius praví o jistém velikém domě, *Nec vir fortis, nec femina casta* (Ani muž udatný, ani žena cudná); jak krutost, falešnost a zbabělost vyrostly v rysy, jimiž se jisté rody vyznačují nemenší měrou než svými erby; kdo jako první přinesl do jistého vznešeného domu francouzskou nemoc, která v přímé posloupnosti předala svým potomkům krticové nádory. Aniž jsem se mohl tomu všemu divit, když jsem viděl, jak mnohá kolena přerušovali pážata, lokajové, komorníci, kočí, kartáři, šumaři, komedianti, kapitáni a kapesní zloději.

Nejvíce jsem si zhnusil novověkou historii. Neboť když jsem přísně prozkoumal všechny osoby největších jmen u knížecích dvorů za posledních sto let, zjistil jsem, jak byl svět sveden z cesty prodejnými pisateli, kteří připisovali největší válečné činy zbabělcům; nejmoudřejší rady hlupákům; upřímnost pochlebníkům; římskou ctnost zrádcům vlasti; zbožnost ateistům; cudnost sodomitům; pravdomluvnost udavačům: kolik nevinných a vynikajících lidí bylo odsouzeno k smrti nebo vyhnanství rejdy velikých ministrů, využívajících úplatnosti soudců a zášti stran: kolik ničemů bylo pozvednuto na nejvyšší místa důvěry, moci, hodnosti a zisku: jak veliký podíl na pohnutkách a dějích dvorů, rad a senátů si směly nárokovat kuplířky, děvky, pasáci, příživníci a šašci. Jak nízké mínění jsem získal o lidské moudrosti a poctivosti, když jsem byl pravdivě poučen o pramenech a pohnutkách velikých podniků a převratů ve světě a o těch opovrženíhodných náhodách, jimž vděčily za svůj úspěch.

Zde jsem odhalil ničemnost a nevědomost oněch, kdo se vydávají za pisatele anekdot čili tajných dějin; kteří tolik králů posílají do hrobu pohárem jedu; opakují rozmluvu mezi knížetem a prvním ministrem, kde nebylo svědka; otevírají myšlenky a kabinety vyslanců a státních tajemníků; a mají tu věčnou smůlu, že se mýlí. Zde jsem odhalil pravé příčiny mnoha velikých událostí, které svět překvapily; jak děvka do-

káže ovládat zadní schodiště, zadní schodiště radu a rada senát. Jeden generál v mé přítomnosti doznal, „že svého vítězství dosáhl čistě silou zbabělosti a špatného velení;“ a jeden admirál, „že z nedostatku pořádných zpráv porazil nepřítele, jemuž hodlal loďstvo vydat.“ Tři králové mě ujišťovali, „že za celou dobu své vlády ani jedinkrát nepovýšili osobu zásluh, leda omylem nebo zradou některého ministra, jemuž důvěřovali; aniž by to učinili, kdyby mohli žít znovu:“ a s velikou silou důvodu dokazovali, „že královský trůn nelze podpírat bez úplatnosti, protože onen rozhodný, sebejistý a vzpurný rys povahy, jejž ctnost člověku vlévá, je trvalou brzdou veřejnému podnikání.“

Měl jsem zvědavost zvláštním způsobem zjistit, jakými způsoby si velké množství lidí získalo vysoké čestné tituly a nesmírné statky; a své pátrání jsem omezil na dobu velmi nedávnou: nicméně bez dotýkání se přítomnosti, protože jsem si chtěl být jist, že se ani cizince nedotknu (neboť doufám, že čtenáři netřeba připomínat, že svou vlast tím, co zde o této věci říkám, nemíním ani v nejmenším) – byl předvolán veliký počet dotčených osob; a z velmi letmého zkoumání se vyjevila taková scéna hanebnosti, že na ni nemohu pomyslet bez jisté vážnosti. Křivá přísaha, útisk, podplácení, podvod, kuplířství a podobné slabosti patřily k nejomluvitelnějším uměním, která mohli zmínit; a za ty jsem jim, jak bylo rozumné, hodně slevil. Když však někteří přiznali, že svou velikost a bohatství vděčí sodomii nebo krvesmilstvu; jiní tomu, že propůjčovali vlastní ženy a dcery; jiní tomu, že zradili svou vlast nebo svého knížete; někteří otravám; víc jich překrucování práva, aby zničili nevinné – doufám, že mi bude odpuštěno, jestliže mě tato odhalení poněkud přiměla ustoupit od oné hluboké úcty, kterou jsem přirozeně náchylný prokazovat osobám vysokého stavu, s nimiž by se podle jejich vznešené důstojnosti mělo zacházet s krajní uctivostí z naší strany, strany jim podřízené.

Často jsem čítal o velikých službách prokázaných knížatům a státům a přál jsem si vidět osoby, jimiž tyto služby byly vykonány. Na

mou otázku mi bylo řečeno, „že jejich jména nelze najít v žádném záznamu, kromě několika málo, které dějiny vylíčily jako nejhanebnější darebáky a zrádce.“ Co se ostatních týká, nikdy jsem o nich ani neslyšel. Všichni se zjevili se sklopenými pohledy a v nejchatrnějším šatě; většina mi říkala, „že zemřeli v bídě a hanbě a ostatní na popravčím lešení či na šibenici.“

Mezi jinými byl jeden muž, jehož případ se zdál poněkud zvláštní. Měl po boku mladíka asi osmnáctiletého. Řekl mi, „že po mnoho let byl velitelem lodi; a v námořní bitvě u Actia měl to štěstí, že prolomil velikou bitevní linii nepřítele, potopil tři jeho hlavní lodě a čtvrtou zajal, což bylo jedinou příčinou útěku Antoniova a vítězství, které následovalo; že mladík stojící vedle něho, jeho jediný syn, padl v onom boji.“ Dodal, „že z důvěry v jisté zásluhy odjel po skončení války do Říma a žádal u Augustova dvora, aby byl povýšen na větší loď, jejíž velitel padl; avšak bez ohledu na jeho nároky byla dána chlapci, který moře nikdy neviděl, synovi jisté Libertiny, která sloužila jedné z císařových milenek. Vrátiv se na svou vlastní loď, byl obžalován ze zanedbání povinnosti, a loď byla dána oblíbenému pážeti místoadmirála Publicoly; načež se uchýlil na chudý statek daleko od Říma a tam skončil svůj život.“ Byl jsem natolik zvědav, abych znal pravdu toho příběhu, že jsem si přál, aby byl zavolán Agrippa, který byl admirálem v oné bitvě. Objevil se a celou zprávu potvrdil: avšak s mnohem větším uznáním pro kapitána, jehož skromnost zlehčila nebo zatajila velikou část jeho zásluh.

Byl jsem překvapen, když jsem shledal, jak vysoko a jak rychle vzrostla úplatnost v oné říši, silou přepychu teprve nedávno zavedeného; což mi dalo méně se divit mnoha obdobným případům v jiných zemích, kde neřesti všeho druhu vládnou tak mnohem déle a kde veškerou chválu i kořist zabírá vrchní velitel, který k ní snad má nejmenší nárok.

Protože každá předvolaná osoba podala přesně tutéž podobu, jakou měla ve světě, vyvolávalo to ve mně smutné úvahy, když jsem pozoroval, jak velmi se u nás pokolení lidstva zvrhlo za posledních těch sto let; jak francouzská nemoc se všemi svými následky a jmény změnila každý rys anglické tváře; zmenšila velikost těl, povolila nervy, ochabila šlachy a svaly, zavedla sinalou pleť a učinila maso ochablé a páchnoucí.

Snížil jsem se tak, že jsem si přál, aby byl předvolán nějaký anglický yeoman staré raženosti; kdysi tolik proslulý prostotou mravů, stravy a oděvu; spravedlností v jednání; pravým duchem svobody; svou chrabrostí a láskou k vlasti. Aniž jsem mohl zůstat zcela nedotčen, když jsem porovnal živé s mrtvými a uvážil, jak všechny tyto čisté domácí ctnosti byly jejich vnuky zaprodány za kus peníze; vnuky, kteří si prodáváním svých hlasů a pletichami při volbách osvojili každou nešest a prohnilost, jaké jen lze u dvora naučit.

Kapitola devátá

Autor se vrací do Maldonady. Pluje do království Luggnaggu. Autor je zadržen. Je povolán k dvoru. Způsob jeho přijetí. Veliká shovívavost krále k svým poddaným.

Když nadešel den našeho odjezdu, rozloučil jsem se s jeho výsostí vládcem Glubbdubdribu a vrátil se se svými dvěma druhy do Maldonady, kde po čtrnáctidenním čekání byla připravena loď k odplutí do Luggnaggu. Oba pánové, i někteří jiní, byli tak velkorysí a laskaví, že mě zásobili potravinami a doprovodili mě na palubu. Byl jsem na této plavbě měsíc. Měli jsme jednu prudkou bouři a byli jsme nuceni řídit se k západu, abychom se dostali do pasátního větru, který se drží déle než šedesát líg. Dvacátého prvního dubna roku sedmnáct set osm jsme vpluli do řeky Clumegnig, což je přístavní město na jihovýchodním cípu Luggnaggu. Spustili jsme kotvu v ligové vzdálenosti od města a dali znamení pro lodivoda. Dva z nich přišli na palubu za méně než půl hodiny, jimi jsme byli provedeni mezi jistými mělčinami a skalisky, která jsou v průjezdu velmi nebezpečná, do veliké zátoky, kde může loďstvo kotvit v bezpečí ve vzdálenosti délky kabelu od městských hradeb.

Někteří z našich námořníků, ať již ze zrady nebo z nerozvahy, poučili lodivody, „že jsem cizinec a veliký cestovatel;“ o čemž oni dali vědět celnímu úředníku, jímž jsem byl při vystoupení na zem velmi přísně vyslýchán. Tento úředník na mne mluvil řečí Balnibarbi, které se silou čilého obchodu v onom městě obecně rozumí, zvláště mezi námořníky a mezi těmi, kdo jsou při clu zaměstnáni. Podal jsem mu krátkou zprávu o některých věcech a učinil svůj příběh tak hodnověrným a souvislým, jak jsem jen dovedl; považoval jsem však za nutné

zatajit svou vlast a prohlásit se za Holanďana; protože mé úmysly směřovaly k Japonsku, a věděl jsem, že Nizozemci jsou jediní Evropané, kterým je povolen vstup do onoho království. Řekl jsem tedy úředníkovi, „že jsem ztroskotal u pobřeží Balnibarbi, byl vržen na skalisko, byl vyzvednut nahoru do Laputy, čili létajícího ostrova (o němž často slyšel), a nyní se snažím dostat se do Japonska, odkud bych mohl najít pohodlný návrat do své vlasti.“ Úředník řekl, „že musím být zadržen, dokud nedostane rozkazy od dvora, o něž ihned napíše, a doufá, že odpověď přijde do čtrnácti dnů.“ Byl jsem odveden do pohodlného bytu, u dveří postavena stráž; měl jsem však volnost veliké zahrady a bylo se mnou zacházeno dostatečně lidsky, byv po celou dobu vydržován na králův účet. Byl jsem pozván několika osobami, hlavně ze zvědavosti, protože se povídalo, že přicházím z krajin velmi vzdálených, o nichž nikdy neslyšely.

Najal jsem si za tlumočníka mladíka, který přišel toutéž lodí; byl rodák z Luggnaggu, bydlel však po několik let v Maldonadě, a byl dokonalým mistrem obou řečí. S jeho pomocí jsem byl schopen vést rozhovor s těmi, kdo mě přišli navštívit; sestával však pouze z jejich otázek a mých odpovědí.

Zpráva od dvora přišla asi tehdy, kdy jsme ji čekali. Obsahovala rozkaz, aby mne i můj průvod odvedl oddíl deseti jezdců do *Traldragdubhu* čili *Trildrogdribu* (neboť se to vyslovuje oběma způsoby, nakolik se pamatuji). Celým mým průvodem byl onen chudák mladík za tlumočníka, kterého jsem získal do svých služeb, a na mou pokornou prosbu jsme každý měli mulu k jízdě. Posel byl vyslán o půl dne cesty před námi, aby ohlásil králi můj příchod a prosil, „aby Jeho Veličenstvo ráčilo určit den a hodinu, kdy milostivě dovolí, abych měl tu čest olízat prach před jeho podnoží.“ To je dvorní styl, a shledal jsem, že to je víc než jen pouhá formalita: neboť při mém přijetí dva dny po mém příchodu mi bylo poručeno plazit se po břiše a lízat podlahu, jak postupuji vpřed; vzhledem k mému postavení cizince však bylo postaráno,

aby byla tak čistá, aby mi prach nebyl na obtíž. To však byla zvláštní milost, kterou se neprokazuje nikomu kromě osob nejvyššího stavu, přejí-li si být přijaty. Ba někdy je podlaha schválně prachem posypána, když osoba, která má být přijata, má u dvora mocné nepřátele; a sám jsem viděl velikého pána s ústy tak nacpanými, že když dolezl do náležité vzdálenosti od trůnu, nebyl s to pronést slovo. Není proti tomu léku; neboť pro ty, kdo jsou k audienci přijati, je hrdelním zločinem před Jeho Veličenstvem si odplivnout či si otřít ústa. Je tu vskutku ještě jiný zvyk, který nedokážu zcela schvalovat: když se králi zachce jemným shovívavým způsobem usmrtit některého ze svých velmožů, nařídí, aby podlaha byla posypána jistým hnědým práškem smrtícího složení, který, jsa olízán, neomylně zahubí dotyčného do čtyřiadvaceti hodin. Avšak k veliké chvále nebývalé mírnosti tohoto knížete a k péči, kterou má o životy svých poddaných (v čemž by si bylo velmi přáti, aby ho panovníci Evropy napodobovali), musí být k jeho poctě zmíněno, že jsou vydávány přísné rozkazy, aby po každé takové popravě byla zasažená místa podlahy řádně umyta; jestliže to jeho čeleď zanedbá, hrozí jí nebezpečí, že si přivodí královskou nelibost. Sám jsem slyšel, jak nařídil, aby jedno z jeho pážat bylo zbičováno, na něž připadala povinnost dát pokyn k umytí podlahy po jedné popravě, které však zlomyslně opomnělo; z kteréhožto zanedbání byl mladý pán velikých nadějí, přišed k audienci, nešťastně otráven, ačkoli král v té chvíli neměl žádný záměr proti jeho životu. Avšak tento dobrý kníže byl tak milostivý, že chudáku pážeti bičování odpustil, poté co slíbilo, že již nikdy, bez zvláštního rozkazu, nic takového neučiní.

Abych se vrátil z této odbočky. Když jsem se připlazil asi na čtyři yardy k trůnu, zvolna jsem se zdvihl na kolena, pak jsem si sedmkrát udeřil čelem o zem a pronesl následující slova, jak mě jim toho večera předtím naučili: *Ickpling gloffthrobb squutserumm blhiop mlashnalt zwin tnodbalkguffh slhiophad gurdlubh asht*. To je poklona, zavedená zákony země, pro všechny osoby přijaté do královské přítomnosti. Lze

ji přeložit do angličtiny takto: „Nechť Vaše nebeské Veličenstvo přežije slunce o jedenáct měsíců a půl!“ Král mi na to dal nějakou odpověď, kterou, ač jsem jí nerozuměl, přesto jsem odpověděl, jak mi bylo nakázáno: *Fluft drin yalerick dwuldom prastrad mirpush*, což vlastně znamená: „Můj jazyk je v ústech mého přítele;“ a tímto obratem bylo míněno, že si přeji přivést svého tlumočníka; načež byl již zmíněný mladík řádně uveden a jeho prostřednictvím jsem odpověděl na tolik otázek, kolik jen Jeho Veličenstvo stačilo za více než hodinu položit. Mluvil jsem řečí Balnibarbi a můj tlumočník sděloval smysl mých slov jazykem luggnagským.

Král byl mým společenstvím velmi potěšen a nařídil svému *bliff-marklubovi* čili vrchnímu komořímu, aby mi i mému tlumočníkovi vykázal byt u dvora; s denním příspěvkem pro můj stůl a velkým měšcem zlata na běžná vydání.

Zůstal jsem v této zemi tři měsíce z dokonalé poslušnosti vůči Jeho Veličenstvu; král mě ráčil vysoce zahrnovat svou přízní a činil mi velmi čestné nabídky. Mínil jsem však, že lépe se shoduje s moudrostí a spravedlností strávit zbytek svých dnů se svou ženou a rodinou.

Kapitola desátá

Chvála Luggnagčanů. Podrobný popis Struldbrugů, s mnoha rozhovory mezi autorem a některými význačnými osobami o tomto předmětu.

Luggnagčané jsou lid uhlazený a šlechetný; a ačkoli jim nechybí jistá dávka té pýchy, která je příznačná pro všechny východní země, chovají se ke všem cizincům zdvořile, zvláště k těm, jimž přeje dvůr. Měl jsem mnoho známostí, a to mezi lidmi nejlepších mravů; a jelikož mě vždycky doprovázel můj tlumočník, nebyly naše rozhovory nikterak nepříjemné.

Jednoho dne, ve velmi dobré společnosti, se mě urozený muž zeptal, „zda jsem spatřil některého z jejich *struldbrugů* čili nesmrtelných." Odvětil jsem, že nikoli, a požádal ho, aby mi vysvětlil, „co má na mysli, užívá-li takového názvu pro smrtelného tvora." Odpověděl mi, „že se někdy, byť velmi zřídka, stane, že se v nějaké rodině narodí dítě s červenou okrouhlou skvrnou na čele, přímo nad levým obočím, což je neklamné znamení, že nikdy nezemře." Ta skvrna, jak ji popsal, „byla asi velikosti stříbrné trojpence, časem však rostla a měnila barvu; neboť ve dvanácti letech zezelenala, taková zůstala do pětadvaceti, potom se změnila v sytou modř; v pětačtyřiceti zčernala jak uhel a zvětšila se jako anglický šilink; a od té chvíle už se neměnila." Řekl, „že tato narození jsou tak vzácná, že nevěří, že by v celém království mohlo být víc než jedenáct set struldbrugů obého pohlaví; z nich odhadoval asi padesát v hlavním městě, a mezi nimi dívenku narozenou asi před třemi lety; že se tyto plody nevážou k žádné zvláštní rodině, nýbrž jsou pouhým dílem náhody; a že děti samotných *struldbrugů* jsou stejně smrtelné jako ostatní lid."

Rád doznávám, že jsem byl při vyslechnutí této zprávy jat nevýslovným potěšením; a protože onen pán, který mi o věci vyprávěl, náhodou rozuměl balnibarbijsky, kterým jsem mluvil velmi dobře, nedokázal jsem se zdržet projevů snad poněkud přemrštěných. Zvolal jsem, jako ve vytržení: „Šťastný národ, v němž každé dítě má aspoň naději, že bude nesmrtelné! Šťastný lid, který má před sebou tolik živých vzorů dávné ctnosti a učitele, hotové poučit ho o moudrosti všech minulých věků! Nade všechno srovnání jsou však nejšťastnější oni znamenití *struldbrugové*, kteří, zrozeni mimo onu obecnou pohromu lidské přirozenosti, mají mysl volnou a nespoutanou, bez té tíhy a sklíčenosti ducha, kterou působí ustavičná bázeň ze smrti!“ Vyslovil jsem svůj údiv, „že jsem u dvora žádnou z těchto vznešených osob neviděl; černá skvrna na čele je přece tak nápadným znamením, že bych ji sotva mohl přehlédnout; a není možné, aby se jeho veličenstvo, panovník tak soudný, neobklopilo pěknou řadou takových moudrých a schopných rádců. Snad však ctnost oněch důstojných mudrců byla příliš přísná pro zkažené a prostopášné mravy dvora; a často se zkušeností přesvědčujeme, že mladí mužové jsou příliš umínění a vrtkaví, než aby se dali vést střízlivými rozkazy svých starších. Nicméně, poněvadž mi král ráčil dopřát přístup ke své osobě, byl jsem rozhodnut při první příležitosti svobodně a zeširoka vyložit mu v této věci své mínění s pomocí svého tlumočníka; a ať už ráčí mé rady uposlechnout, či nikoli, v jedné věci jsem byl pevně odhodlán: že jelikož mi jeho veličenstvo již několikrát nabídlo, abych se v této zemi usadil, přijmu s velkou vděčností tuto přízeň a strávím zde život v obcování s oněmi bytostmi vyššího řádu, *struldbrugy*, pokud ráčí mě k sobě připustit.“

Onen pán, k němuž jsem svou řeč obracel, protože, jak jsem již poznamenal, mluvil balnibarbijsky, mi řekl s úsměvem, jaký obvykle vyvolává soucit s nevědomým, „že je rád, že mi může posloužit jakoukoli příležitostí, aby mě u nich zdržel, a prosí mě o dovolení vyložit společnosti, co jsem řekl.“ Učinil tak a nějakou dobu spolu hovořili v jejich

jazyku, z něhož jsem nerozuměl ani slabice; ani z jejich tváří jsem neuměl vyčíst, jaký dojem na ně má řeč učinila. Po krátkém mlčení mi tentýž pán řekl, „že jeho přátelé a moji (tak uznal za vhodné se vyjádřit) jsou velmi potěšeni soudnými poznámkami, které jsem učinil o velikém štěstí a výhodách nesmrtelného života, a přejí si zvláště vědět, jaký způsob života bych si pro sebe zamyslel, kdyby mi osud dopřál narodit se jako *struldbrug*."

Odpověděl jsem, „že je snadné být výmluvný o předmětu tak hojném a půvabném, zvláště mně, který jsem si nejednou rád krátil chvíli představami, co bych dělal, kdybych byl králem, generálem nebo velmožem; a právě v tomto případě jsem si už mnohokrát v mysli probral celou soustavu toho, jak bych se zaměstnával a trávil čas, kdybych měl jistotu, že budu žít navěky.

Kdybych měl to štěstí přijít na svět jako *struldbrug*, hned jak bych rozeznal rozdíl mezi životem a smrtí a tím poznal své vlastní štěstí, předsevzal bych si především všemi uměními a prostředky nabýt bohatství. V té snaze bych mohl, při hospodárnosti a správě, rozumně očekávat, že se asi za dvě stě let stanu nejbohatším mužem v království. Za druhé bych se od nejútlejšího mládí věnoval studiu umění a věd, jimiž bych časem vynikl v učenosti nad všechny ostatní. A konečně bych pečlivě zaznamenával každý veřejný čin a každou významnou událost, nestranně bych kreslil povahy jednotlivých řad knížat a velikých státních ministrů s vlastními postřehy ke každému bodu. Zapisoval bych přesně různé proměny obyčejů, jazyka, oděvních mód, stravy a kratochvílí. Všemi těmito zisky bych se stal živým pokladem vědění a moudrosti a jistě bych se stal věštírnou národa.

Po šedesátém roce bych se už neženil, žil bych pohostinně, přece však šetrně. Krátil bych si čas tím, že bych utvářel a vedl mysli nadějných mladých mužů, přesvědčuje je z vlastní paměti, zkušenosti a pozorování, podepřených četnými příklady, o užitečnosti ctnosti ve veřejném i soukromém životě. Mými vyvolenými a stálými druhy by však

byla skupina z mého vlastního nesmrtelného bratrstva; z nich bych si vybral asi tucet, od nejstarších až k mým vrstevníkům. Kterýkoli z nich, komu by chybělo jmění, bych opatřil pohodlným příbytkem v okolí svého panství a některé z nich bych měl neustále u svého stolu; jen bych mezi ně přimíchal několik nejvzácnějších z vás smrtelníků, které bych díky dlouhému času uvykl ztrácet s malou nebo žádnou lítostí, a s jejich potomstvem bych nakládal stejně, tak jako se člověk kochá každoročním střídáním hvozdíků a tulipánů ve své zahradě, aniž litoval ztráty těch, co uvadly loni.

My *struldbrugové* bychom si navzájem sdělovali svá pozorování a vzpomínky v průběhu věků; všímali bychom si jednotlivých stupňů, jimiž se zkaženost vkrádá do světa, a potírali bychom ji na každém kroku ustavičným varováním a poučováním lidstva; což by, přidáno k silnému vlivu našeho vlastního příkladu, pravděpodobně zabránilo onomu neustálému zvrhávání lidské přirozenosti, na něž si lidé ve všech věcích tak oprávněně stěžují.

Přidejte k tomu potěšení vidět různé proměny států a říší; změny ve světě nahoře i dole; starobylá města v troskách a bezvýznamné vesnice stávající se sídly králů; proslulé řeky scvrklé do mělkých potůčků; oceán, jak opouští jedno pobřeží a druhé zaplavuje; objevy mnohých dosud neznámých zemí; barbarství zaplavující nejvzdělanější národy, a nejbarbarštější, jak se stávají vzdělanými. Tehdy bych viděl objev délky zeměpisné, perpetuum mobile, všeobecného léku a mnoho jiných velikých vynálezů dovedených k nejvyšší dokonalosti.

Jaké podivuhodné objevy bychom učinili v astronomii, přežívajíce a potvrzujíce vlastní předpovědi; pozorujíce postup a návrat komet, se změnami pohybu slunce, měsíce a hvězd!“

Rozhovořil jsem se o mnoha dalších námětech, které mi mohla snadno poskytnout přirozená touha po nekonečném životě a po pozemské blaženosti. Když jsem skončil a souhrn mé řeči byl, jako dříve, přetlumočen ostatní společnosti, pohovořili spolu v řeči té země a ni-

koli bez smíchu na můj účet. Nakonec mi tentýž pán, který mi dělal tlumočníka, řekl, „že ho ostatní pověřili, aby mě opravil v několika omylech, do nichž jsem upadl obecnou slabostí lidské přirozenosti, pročež za ně nemohu nést plnou odpovědnost. Že toto plémě *struldbrugů* je vlastní jen jejich zemi, neboť nic takového nenajdeš ani v Balnibarbi, ani v Japonsku, kde měl čest být vyslancem jeho veličenstva, a tam v obou královstvích domorodci jen stěží věřili, že je něco takového vůbec možné; a z mého úžasu, když mi věc poprvé zmínil, bylo zřejmé, že jsem to přijal jako něco zcela nového a stěží uvěřitelného. Že v obou výše řečených královstvích, kde během svého pobytu hodně rozmlouval, pozoroval, že dlouhý život je obecným přáním a touhou všeho lidstva. Že kdokoli měl jednu nohu v hrobě, ze všech sil se snažil zadržet druhou. Že nejstarší měli stále naději prožít ještě den navíc a hleděli na smrt jako na největší zlo, před nímž je příroda neustále nabádá ustupovat. Jen na tomto ostrově Luggnaggu je touha po životě méně dychtivá, pro ustavičný příklad *struldbrugů* před očima.

Že soustava života, kterou jsem si vymyslel, je nerozumná a nespravedlivá; neboť předpokládala věčné mládí, zdraví a sílu, v což by žádný člověk nemohl být tak pošetilý, aby doufal, i kdyby ve svých přáních byl sebevětší bláhovec. Otázkou tedy není, zda by si člověk přál být stále v květu mládí, provázen blahobytem a zdravím; nýbrž jak by prožil věčný život za všech obvyklých nevýhod, jež s sebou přináší stáří. Neboť ačkoli málokdo přizná touhu být za tak krutých podmínek nesmrtelný, přece v obou dříve zmíněných královstvích, Balnibarbi i Japonsku, pozoroval, že každý člověk si přál smrt o něco oddálit, ať se blíží sebepozději; a jen zřídka slyšel o někom, kdo by zemřel ochotně, leda že by ho k tomu dohnala krajní bolest nebo mučení. A dovolával se mého vlastního úsudku, zda jsem v zemích, jimiž jsem cestoval, i ve své vlasti, nepozoroval týž obecný sklon.“

Po tomto úvodu mi podrobně vyložil, jak se to u nich se *struldbrugy* má. Řekl, „že se obvykle chovají jako smrtelní asi do třiceti let; potom

však pozvolna upadají do melancholie a sklíčenosti, které se stupňují až do osmdesáti. To se dovídal z jejich vlastního doznání; jinak by nebylo, jak si o nich utvořit obecné pozorování, neboť se jich za lidský věk nerodí víc než dva tři. Když dospěli do osmdesáti, což se v této zemi pokládá za hranici života, měli nejen všechny pošetilosti a neduhy jiných starců, ale mnoho dalších, jež plynou z té strašlivé vyhlídky, že nikdy nezemřou. Byli nejen tvrdohlaví, vrtošiví, lakotní, zasmušilí, marniví, žvatlaví, ale neschopní přátelství a mrtví ke každé přirozené náklonnosti, jejíž pouta u nich nikdy nesahala níž než ke vnukům. Závist a bezmocné touhy jsou jejich hlavní vášně. Předměty, k nimž se jejich závist obrací především, jsou neřesti mladých a smrt starých. Rozjímáním o prvním shledávají, že jsou odříznuti od každé možnosti potěšení; a kdykoli vidí pohřeb, naříkají a reptají, že druzí vcházejí do přístavu odpočinku, do něhož oni sami doufat nemohou. Nepamatují si nic než to, čemu se naučili a co pozorovali v mládí a ve středním věku, a i to jen velmi nedokonale; a chceš-li si ověřit pravdivost nebo podrobnosti jakéhokoli faktu, bezpečněji se spolehneš na obecné podání než na jejich nejlepší vzpomínky. Nejméně nešťastní mezi nimi se zdají být ti, kteří propadnou slabomyslnosti a zcela ztratí paměť; ti potkávají víc soucitu a pomoci, protože jim schází mnoho špatných vlastností, kterých oplývá u ostatních.

Jestliže se *struldbrug* ožení s někým ze svých, je toto manželství z laskavosti království samo sebou rozvedeno, jakmile mladší z obou dosáhne osmdesáti; neboť zákon pokládá za rozumnou úlevu, aby ti, kdo jsou bez vlastní viny odsouzeni setrvávat navěky na světě, neměli svou bídu zdvojnásobenu břemenem manželky.

Jakmile dovrší osmdesáti let, jsou podle zákona pokládáni za mrtvé; jejich dědicové ihned nastupují do jejich statků; jim je ponechán jen malý zbytek na obživu; a chudí jsou vydržováni z veřejných prostředků. Po této lhůtě jsou shledáni neschopnými jakéhokoli úřadu důvěry nebo zisku; nesmějí nabývat pozemků ani brát je do nájmu; a nejsou

připuštěni ani jako svědkové v žádné při, občanské ani trestní, dokonce ani k rozhodování o mezích a hranicích.

V devadesáti jim vypadávají zuby a vlasy; v tom věku nemají už žádný rozdíl v chuti, a jedí a pijí, co se naskytne, bez požitku i chuti k jídlu. Choroby, jimiž trpěli, jim zůstávají, aniž rostou nebo ubývají. Při mluvení zapomínají obecná jména věcí i jména osob, dokonce i svých nejbližších přátel a příbuzných. Z téhož důvodu se nemohou kochat ani čtením, protože jim paměť neslouží natolik, aby je donesla od začátku věty k jejímu konci; a touto vadou jsou zbaveni jediné kratochvíle, které by jinak byli schopni.

Jelikož se jazyk této země neustále proměňuje, *struldbrugové* z jednoho věku nerozumějí těm z věku jiného; ani nejsou schopni po dvou stech letech vést s těmi, kdo žijí kolem nich, s jejich smrtelnými sousedy, žádnou souvislou řeč (leda několika obecnými slovy); a tak nesou tíhu života jako cizinci ve vlastní zemi."

Tolik tedy mi bylo o *struldbrugech* vyprávěno, jak si to dovedu připomenout. Později jsem viděl pět nebo šest různého stáří, nejmladšímu nebylo víc než dvě stě let, které mi přátelé postupně přivedli; a ačkoli jim bylo řečeno, „že jsem velký cestovatel a viděl celý svět," neměli ani tu nejmenší zvědavost položit mi otázku; jen si přáli, „abych jim dal *slumskudask*," čili dárek k upomínce; což je zdrženlivý způsob žebrání, aby se vyhnuli zákonu, který je přísně zakazuje, protože jsou vydržováni z veřejných prostředků, byť s velmi skrovným přídělem.

Jsou lidmi všech druhů opovrhováni a nenáviděni. Narodí-li se takový, pokládá se to za zlé znamení, a jejich narození se zapisuje velmi pečlivě, takže věk zjistíš nahlédnutím do matriky, která však nebyla vedena déle než tisíc let, aspoň tedy to, co bylo starší, zničil čas nebo veřejné otřesy. Obvyklý způsob, jak zjistit, kolik je jim let, je však ten, že se jich zeptáš, které krále nebo významné osoby si pamatují, a potom si to srovnáš v dějinách; neboť zcela jistě poslední panovník, který jim utkvěl v mysli, nenastoupil vládu po jejich osmdesátce.

Byl to nejskličivější pohled, který jsem kdy spatřil; a ženy ještě hrozivější než muži. K obvyklým zrůdnostem krajního stáří si přibírali ještě přídavnou příšernost, úměrnou počtu let, kterou nelze vylíčit; a mezi půl tuctem jsem záhy rozeznal, který je nejstarší, ačkoli jich nedělila víc než jedno nebo dvě století.

Čtenář snadno uvěří, že z toho, co jsem slyšel a viděl, moje živá touha po věčném trvání života velmi opadla. Hluboce jsem se zastyděl za ty libé obrazy, které jsem si předtím vymaloval; a soudil jsem, že žádný tyran by nedokázal vymyslet smrt, do níž bych před takovým životem nevběhl s radostí. Král se dozvěděl o všem, co se při této příležitosti mezi mnou a mými přáteli odehrálo, a velmi vlídně mě škádlil; přál si, abych mohl pár *struldbrugů* poslat do vlasti, aby obrnili náš lid proti strachu ze smrti; to však, jak se zdá, zakazují základní zákony království, jinak bych rád vzal na sebe všechny obtíže i náklady spojené s jejich dopravou.

Nemohl jsem než souhlasit, že zákony tohoto království týkající se *struldbrugů* se zakládají na nejpádnějších důvodech, jaké by byla v podobných okolnostech nucena vydat kterákoli jiná země. Jinak, poněvadž hrabivost je nutným průvodním jevem stáří, stali by se tito nesmrtelní časem vlastníky celého národa a strhli by na sebe veškerou veřejnou moc, kterou by, nemajíce schopnosti ji spravovat, museli nakonec přivést k záhubě obec.

Kapitola jedenáctá

Autor opouští Luggnagg a plaví se do Japonska. Odtud se vrací holandskou lodí do Amsterodamu a z Amsterodamu do Anglie.

Myslel jsem si, že by tato zpráva o *struldbrugech* mohla čtenáře poněkud pobavit, protože se zdá být trochu mimo obvyklý směr; aspoň si nevzpomínám, že bych se s něčím podobným setkal v nějaké knize cestopisů, která se mi dostala do rukou; a mýlím-li se, omluvou mi musí být, že cestovatelé, kteří popisují tutéž zemi, se velmi často musejí shodovat v setrvávání na týchž podrobnostech, aniž si tím zasloužili výtku, že si vypůjčili nebo opsali od těch, kdo psali před nimi.

Mezi tímto královstvím a velkou říší japonskou je ovšem ustavičný obchodní styk; a je velmi pravděpodobné, že japonští autoři nějakou zprávu o *struldbrugech* podali; můj pobyt v Japonsku však byl tak krátký a já jsem byl v tamním jazyku tak dokonalým cizincem, že jsem se nehodil k žádnému zkoumání. Doufám však, že Holanďané, na toto upozornění, budou dost zvědaví i schopní, aby to, co jsem opomenul, doplnili.

Jeho veličenstvo mě často nutilo, abych přijal nějaký úřad u jeho dvora, a nalézaje mě zcela odhodlaného vrátit se do rodné země, ráčilo mi dát svolení k odjezdu; a poctilo mě vlastnoručním doporučujícím listem japonskému císaři. Rovněž mi věnovalo čtyři sta čtyřicet čtyři velké zlaté peníze (tento národ má zálibu v sudých číslech) a červený diamant, který jsem v Anglii prodal za jedenáct set liber.

Dne 6. května 1709 jsem se slavnostně rozloučil s jeho veličenstvem i se všemi svými přáteli. Tento panovník byl tak laskav, že nařídil, aby mě stráž doprovodila do Glanguenstaldu, což je královský přístav na jihozápadní straně ostrova. Za šest dní jsem našel loď chystanou pře-

vézt mě do Japonska a strávil jsem na plavbě patnáct dní. Přistáli jsme v malém přístavním městečku zvaném Xamoschi, ležícím na jihovýchodě Japonska; město se rozkládá na západním výběžku, kde úzká úžina vede severním směrem do dlouhého mořského zálivu, na jehož severozápadní straně stojí Jedo, hlavní město. Při vylodění jsem úředníkům celnice ukázal svůj list od krále Luggnaggu jeho císařskému veličenstvu. Pečeť znali dokonale; byla veliká jako dlaň mé ruky. Otisk představoval: *Král pozvedající chromého žebráka ze země*. Městští konšelé, jakmile se o mém listě dověděli, přijali mě jako veřejného vyslance. Opatřili mi povozy a sluhy a hradili mi náklady do Jeda; tam jsem byl připuštěn k audienci a odevzdal svůj list, který byl otevřen s velkým obřadem a tlumočníkem vyložen císaři; ten mi pak oznámil, z rozkazu jeho veličenstva, „že mám přednést svou žádost, a ať je jakákoli, bude mi vyhověno, pro vzácného bratra z Luggnaggu.“ Tento tlumočník byl muž pověřený jednat s Holanďany. Z mé tváře brzy uhodl, že jsem Evropan, a proto rozkaz jeho veličenstva opakoval holandsky, kterou mluvil dokonale. Odpověděl jsem, jak jsem byl předem rozhodnut, „že jsem holandský kupec, který ztroskotal ve velmi vzdálené zemi, odkud jsem po moři i po souši dorazil do Luggnaggu, a tam jsem se nalodil do Japonska, kde, jak vím, moji krajané často obchodují, a s některými z nich doufám získat příležitost vrátit se do Evropy; prosím tedy co nejpokorněji o jeho královskou přízeň, aby ráčil nařídit, abych byl bezpečně dopraven do Nagasaki.“ K této prosbě jsem připojil ještě jednu, „aby pro mého patrona, krále Luggnaggu, jeho veličenstvo milostivě odpustilo, abych vykonal obřad vymáhaný na mých krajanech, totiž šlapat po krucifixu, protože jsem byl do jeho království vržen nehodou, bez úmyslu obchodovat.“ Když byla tato druhá prosba císaři přetlumočena, zdál se poněkud překvapen; a řekl, „že se domnívá, že jsem první z mých krajanů, který v tomto bodě projevil pochybnosti; a že se mu začalo zdát, zda jsem skutečný Holanďan, či nikoli; spíše měl za to, že musím být křesťan. Z důvodů,

které jsem uvedl, hlavně však proto, aby neobvyklým znamením přízně potěšil krále Luggnaggu, vyhoví mému zvláštnímu rozmaru; věc však musí být vyřízena obratně a jeho úředníkům bude přikázáno nechat mě projít, jako by si toho z nedbalosti nevšimli. Neboť mě ujišťuje, že kdyby to tajemství moji krajané Holanďané prohlédli, podřezali by mi na plavbě hrdlo.“ Prostřednictvím tlumočníka jsem poděkoval za tak neobvyklou milost; a protože se v té době právě chystala do Nagasaki jedna výprava vojska, dostal velící důstojník rozkaz dopravit mě tam bezpečně, se zvláštními pokyny ohledně té věci s krucifixem.

Dne 9. června 1709 jsem po velmi dlouhé a obtížné cestě dorazil do Nagasaki. Záhy jsem se dostal do společnosti několika holandských námořníků z lodi Amboyna, z Amsterodamu, pevné lodi o čtyřech stech padesáti tunách. Dlouho jsem žil v Holandsku, studuje v Leidenu, a holandsky jsem mluvil dobře. Námořníci brzy věděli, odkud jsem přijel; byli zvědaví a vyptávali se na mé plavby a běh mého života. Vymyslel jsem jim příběh tak krátký a pravděpodobný, jak jen šlo, ale většinu jsem zatajil. V Holandsku jsem znal mnoho lidí. Dokázal jsem vymyslet jména svým rodičům, které jsem vydával za chudé lidi v provincii Geldernské. Byl bych kapitánovi (jistý Theodorus Vangrult) dal, oč by si pro mou plavbu do Holandska řekl; když se však dozvěděl, že jsem ranhojič, spokojil se s polovinou obvyklé sazby pod podmínkou, že mu budu posluhovat ve svém řemesle. Než jsme se nalodili, několikrát se mě posádka ptala, zda jsem vykonal onen svrchu zmíněný obřad. Vyhýbal jsem se otázkám obecnými odpověďmi, „že jsem císaře a dvůr uspokojil ve všech podrobnostech.“ Avšak zlomyslný ničema jakýsi loďmistr šel za úředníkem, ukázal na mě a řekl, „že jsem po krucifixu ještě nešlapal“; onen muž, který měl rozkaz nechat mě projít, dal mu však dvacet ran bambusem přes ramena; po čemž mě už nikdo takovými otázkami netrápil.

Na této plavbě se nepřihodilo nic, co by stálo za zmínku. S příznivým větrem jsme plachtili ke Kapu Dobré naděje, kde jsme zastavili

jen pro čerstvou vodu. Dne 10. dubna 1710 jsme bezpečně dorazili do Amsterodamu, přičemž jsme během plavby ztratili jen tři muže na nemoc a čtvrtého, který spadl z předního stěžně do moře nedaleko pobřeží Guineje. Z Amsterodamu jsem brzy nato vyplul do Anglie na malé lodi patřící tomuto městu.

Dne 16. dubna 1710 jsme zakotvili v Downs. Druhý den ráno jsem se vylodil a po celých pěti letech a šesti měsících nepřítomnosti spatřil znovu svou rodnou zemi. Zamířil jsem rovnou do Redriffu, kam jsem téhož dne dorazil ve dvě odpoledne, a shledal jsem ženu i rodinu v dobrém zdraví.

Část čtvrtá: Cesta do země Houyhnhnmů

Kapitola první

Autor se vydává na cestu jako kapitán lodi. Jeho mužstvo se proti němu spikne, nadlouho jej uzavře v kajutě a vysadí jej na břeh v neznámé zemi. Odebere se do vnitrozemí. Popis Yahuů, podivného druhu zvířat. Autor potká dva Houyhnhnmy.

Doma u ženy a dětí jsem zůstal asi pět měsíců ve velmi šťastném stavu, kdybych byl uměl rozpoznat, kdy se mi daří dobře. Zanechal jsem ubohou ženu v požehnaném stavu a přijal výhodnou nabídku stát se kapitánem Adventureru, pevné kupecké lodi o třech stech padesáti tunách; neboť jsem navigaci dobře rozuměl, a jelikož mě námořnická práce ranhojiče už omrzela, kterou jsem však při příležitosti dokázal konat, vzal jsem na loď jednoho zručného mladíka toho oboru, jistého Roberta Purefoye. Vypluli jsme z Portsmouthu 7. srpna 1710; čtrnáctého jsme se u Teneriffe potkali s kapitánem Pocockem z Bristolu, který mířil do zálivu Campechy řezat kampeškové dřevo. Šestnáctého nás od něho odloučila bouře; po návratu jsem slyšel, že jeho loď šla ke dnu a zachránil se jen jediný plavčík. Byl to poctivý muž a dobrý námořník, jen trochu příliš umíněný ve svých názorech, což bylo příčinou jeho zkázy, jako i u mnoha jiných; neboť kdyby byl dal na mou radu, mohl v této chvíli stejně jako já být v bezpečí doma s rodinou.

Několik mých mužů zemřelo na lodi na horečku, takže jsem musel brát doplnění na Barbadosu a na Návětrných ostrovech, kam jsem na

pokyn kupců, kteří mě najali, zajel; čehož jsem brzy musel přespříliš litovat; neboť jsem potom shledal, že většina z nich byli bývalí piráti. Měl jsem na palubě padesát mužů; a rozkazem mi bylo obchodovat s Indiány v Jižním moři a konat objevy, pokud to půjde. Tito ničemové, které jsem posbíral, zkazili i mé ostatní muže a všichni se spikli, aby se zmocnili lodi a mě si zabezpečili; což jednoho rána provedli, vpadli do mé kajuty a svázali mě na rukou i na nohou, s hrozbou, že mě hodí přes palubu, hnu-li se. Řekl jsem jim, „že jsem jejich vězněm a že se podrobím." Nutili mě to odpřisáhnout, pak mě rozvázali a pouze mi jednu nohu připnuli řetězem u lůžka a ke dveřím mi postavili stráž s nabitou puškou, které bylo nařízeno zastřelit mě, pokusím-li se o svobodu. Posílali mi dolů jídlo a pití a sami si přisvojili řízení lodi. Měli v úmyslu stát se piráty a loupit Španěly, což nemohli dřív, dokud by nenabrali víc mužů. Nejdříve se však rozhodli prodat zboží na lodi a potom zajet na Madagaskar pro doplnění, protože několik z nich od mého uvěznění umřelo. Mnoho týdnů plachtili a obchodovali s Indiány; jaký kurs však drželi, nevím, byv držen těsně uzavřen v kajutě a nečekaje nic menšího, než že budu zavražděn, jak mi často hrozili.

Dne 9. května 1711 sestoupil do mé kajuty jistý James Welch a řekl, „že má od kapitána rozkaz vysadit mě na břeh." Dohadoval jsem se s ním, ale marně; nechtěl mi ani prozradit, kdo je jejich nový kapitán. Donutili mě sednout do dlouhého člunu, dovolili mi obléci si nejlepší šaty, které byly jako nové, a vzít si malý uzlík prádla, ale žádnou zbraň kromě tesáku; a byli natolik zdvořilí, že mi neprohledali kapsy, do nichž jsem si zasunul peníze, co jsem měl, s několika jinými drobnostmi. Odveslovali asi lígu, pak mě vysadili na pláži. Žádal jsem je, aby mi řekli, jaká je to země. Všichni přísahali, „že neví o nic víc než já"; řekli však, „že kapitán" (jak mu říkali) „se rozhodl, že jakmile prodají náklad, zbaví se mě na prvním místě, kde zahlédnou pevninu." Hned se odrazili a radili mi, abych si pospíšil, aby mě nedohonil příliv, a tím se se mnou rozloučili.

V této opuštěné situaci jsem šel vpřed a brzy se dostal na pevnou zem, kde jsem si sedl na břeh, abych si odpočinul a rozmyslel, co bych měl nejlépe udělat. Když jsem si trochu oddychl, vydal jsem se do vnitrozemí, s rozhodnutím vzdát se prvním divochům, které potkám, a zachránit si život nějakými náramky, skleněnými prsteny a jinými cetkami, kterými se námořníci na takových plavbách obvykle zásobují a jichž jsem u sebe několik měl. Krajina byla rozdělena dlouhými řadami stromů, které nebyly vysázeny pravidelně, nýbrž rostly přirozeně; byla tam hojnost trávy a několik polí ovsa. Kráčel jsem velmi obezřetně, abych nebyl překvapen nebo náhle zasažen šípem zezadu nebo z boku. Dostal jsem se na vyšlapanou cestu, kde jsem viděl mnoho stop lidských nohou, několik kravských, ale nejvíce koňských. Nakonec jsem spatřil na poli několik zvířat a jedno nebo dvě téhož druhu, jak sedí na stromech. Jejich tvar byl tak zvláštní a znetvořený, že mě to trochu znepokojilo, takže jsem si lehl za houštinu, abych je mohl lépe pozorovat. Některá z nich vykročila blíž k místu, kde jsem ležel, a tak mi daly příležitost zřetelně rozeznat jejich podobu. Hlavy a prsa měla pokrytá hustou srstí, některá kudrnatou, jiná rovnou; měla kozí vousy a dlouhý hřeben chlupů podél zad i na předních stranách nohou a chodidel; ostatek těla však byl holý, takže jsem viděl jejich kůži, která byla hnědavé plavé barvy. Neměla ocasy ani žádné chlupy na zadnici, kromě okolí řitního otvoru, kam je, hádám, příroda umístila jim na obranu, když sedí na zemi, neboť této polohy užívala stejně jako polohy vleže a často stávala i na zadních. Lezla po vysokých stromech hbitě jako veverky, neboť měla silné prodloužené drápy vpředu i vzadu, zakončené ostrými hroty, a zahnuté. Často pérovala, poskakovala a skákala s úžasnou mrštností. Samice nebyly tak velké jako samci; měly na hlavě dlouhé rovné vlasy, ale žádné chlupy v obličeji, ani nic víc než jakési chmýří po zbytku těla, kromě okolí řitního otvoru a stydkých míst. Vemena jim visela mezi předními nohami a při chůzi často málem dosahovala země. Chlupy obou pohlaví byly

různých barev, hnědé, zrzavé, černé a žluté. Celkem jsem na všech svých cestách nikdy nespatřil zvíře nepříjemnější, ani takové, k němuž bych přirozeně pojal tak silný odpor. Protože jsem toho tedy, jak jsem usoudil, viděl dost, vstal jsem pln pohrdání a averze a dal jsem se opět po vyšlapané cestě v naději, že mě dovede k příbytku nějakého Indiána. Nebyl jsem daleko, když jsem potkal jednoho z těchto tvorů tváří v tvář, mířícího rovnou ke mně. Ten šeredný netvor, když mě spatřil, zkroutil všelijak každý rys svého obličeje a civěl na mě jako na věc, kterou dosud nikdy neviděl; pak přistoupil blíž a zvedl přední tlapu, zda ze zvědavosti či ze zlomyslnosti, nemohl jsem říci; já však vytasil tesák a dal mu dobrou ránu plochou stranou, neboť jsem se neodvážil udeřit ostřím ze strachu, že by proti mně obyvatelé mohli být popuzeni, kdyby se dozvěděli, že jsem některý z jejich dobytka zabil nebo zmrzačil. Když bestie ucítila bolest, ucouvla a zařvala tak hlasitě, že se kolem mě z nejbližšího pole sběhlo stádo nejméně čtyřiceti kusů, vyjících a dělajících odporné grimasy; já se však rozběhl ke kmeni stromu, přitiskl se k němu zády a držel je dál od sebe máváním tesákem. Několik tohoto zpropadeného plemene se chytilo větví zezadu a vyskákalo na strom, odkud začali na mou hlavu vypouštět své výkaly; vcelku jsem však dobře vyvázl tím, že jsem se tiskl těsně ke kmeni, byl jsem jen málem udušen tou špínou, která padala všude kolem mě.

Uprostřed této tísně jsem si všiml, že se najednou všichni dávají na útěk, jak nejrychleji umějí; na to jsem se odvážil opustit strom a pokračovat po cestě, přemýšleje, co asi mohlo způsobit takový úprk. Když jsem se však podíval doleva, spatřil jsem na poli koně, jenž tiše kráčel; mí trýznitelé ho zahlédli dříve, a to byla příčina jejich útěku. Když mi byl kůň blíž, trochu sebou trhl, brzy se však vzpamatoval, pohlédl mi zpříma do obličeje se zřejmými projevy údivu; prohlížel si mé ruce i nohy a několikrát obešel kolem mě. Chtěl jsem pokračovat v cestě, on se mi však postavil přímo do cesty, přičemž se tvářil velmi mírně a nikdy ani v nejmenším nenaznačoval násilí. Nějakou dobu

jsme na sebe hleděli; nakonec jsem se opovážil vztáhnout k jeho šíji ruku s úmyslem jej pohladit, používaje obvyklé řeči a hvizdu žokejů, když zacházejí s cizím koněm. Ale toto zvíře přijalo mé zdvořilosti s pohrdáním, zavrtělo hlavou a stáhlo obočí, zdvihajíc jemně své pravé přední kopyto, aby mou ruku odstranilo. Potom třikrát čtyřikrát zařehtalo, avšak v tak odlišné kadenci, že jsem si málem začal myslet, že mluví samo k sobě nějakou vlastní řečí.

Zatímco jsme oba takto byli zaujati, přistoupil druhý kůň; a obraceje se k prvnímu velmi obřadným způsobem, lehce se dotkli pravým předním kopytem navzájem, přičemž střídavě ržáli několikrát, s obměnami zvuku, který se zdál být téměř článkovaný. Poodešli několik kroků, jako by chtěli spolu porozprávět, kráčeli bok po boku tam a zpět, jako lidé rozvažující nějakou vážnou věc, přece však často obraceli oči ke mně, jako by hlídali, abych neutekl. Užasl jsem při pohledu na takové konání a chování u nerozumných zvířat; a sám k sobě jsem dospěl k závěru, že jsou-li obyvatelé této země obdařeni úměrnou mírou rozumu, musí to být nejmoudřejší lid na světě. Tato myšlenka mi dodala tolik útěchy, že jsem se rozhodl jít dál, dokud nenaleznu nějaký dům nebo vesnici nebo dokud nepotkám domorodce, a nechal jsem dva koně rozmlouvat, jak se jim zlíbí. Avšak první z nich, který byl grošák, pozoroval, jak se vytrácím, a tak za mnou zařehtal tónem tak výmluvným, že se mi zdálo, že chápu, co má na mysli; nato jsem se otočil, přistoupil blíž a očekával jeho další rozkazy; skrývaje přitom co nejvíce svůj strach, neboť mi začalo být poněkud úzko, kam toto dobrodružství povede; a čtenář snadno uvěří, že se mi mé přítomné postavení valně nelíbilo.

Oba koně mi přišli těsně nablízko, hledíce s velikým zájmem na mou tvář i ruce. Grošák mi pravým předním kopytem obkroužil klobouk a tak jej pocuchal, že jsem jej musel sejmout a znovu si jej narovnat; nad čímž oba, on i jeho druh (který byl hnědák), projevili veliký údiv: tento druhý ohmatal cíp mého kabátu, a shledav, že na mně

volně visí, oba hleděli s novým údivem. Hladil mi pravou ruku a zdálo se, že obdivuje její měkkost a barvu; stiskl mi ji však mezi kopytem a spěnkou tak silně, že jsem musel zařvat; po čemž se mě oba dotýkali s nejvyšší jemností. Byli ve velikém zmatku nad mými botami a punčochami, které mnohokrát ohmatávali, přičemž na sebe ržáli a užívali rozmanitých posunků, ne nepodobných posunkům filosofa, který se pokouší rozřešit nějaký nový a obtížný jev.

Celkem bylo chování těchto zvířat tak spořádané a rozumné, tak bystré a soudné, že jsem nakonec usoudil, že to musí být kouzelníci, kteří se takto proměnili za nějakým záměrem, a vidouce v cestě cizince, rozhodli se, že se jím pobaví; nebo byli skutečně udiveni pohledem na člověka tak odlišného oděvem, rysy a pletí od těch, kteří by v tak vzdáleném podnebí asi mohli žít. Osmělen touto úvahou odvážil jsem se oslovit je takto: „Pánové, jste-li kouzelníci, jak mám pádný důvod se domnívat, rozumíte mé řeči; dovoluji si tedy dát na vědomost vašim milostem, že jsem ubohý sklíčený Angličan, kterého jeho neštěstí zahnalo na toto pobřeží; a prosím jednoho z vás, aby mi dovolil posadit se mu na záda, jako by to byl skutečný kůň, do nějakého domu nebo vesnice, kde se mi dostane pomoci. Za tuto laskavost vám daruji tento nůž a tento náramek," a při tom jsem je vytáhl z kapsy. Dva tvorové stáli při mé řeči mlčky, jako by s velikou pozorností naslouchali, a když jsem skončil, četně na sebe zaržáli, jako by vedli vážný rozhovor. Zřetelně jsem pozoroval, že jejich řeč vyjadřuje vášně velmi dobře a že by slova mohla být s malou námahou převedena do abecedy snadněji než čínština.

Často jsem rozeznával slovo Yahoo, které každý z nich několikrát opakoval; a ačkoli pro mě bylo nemožné uhodnout, co znamená, přesto, zatímco oba koně byli zabráni do rozhovoru, snažil jsem se slovo nacvičit na jazyku; a jakmile ztichli, směle jsem pronesl Yahoo nahlas, napodobuje přitom co nejlépe ržání koně; nad čímž oba viditelně užasli; a grošák totéž slovo dvakrát opakoval, jako by mě chtěl naučit

správný přízvuk; já jsem je vyslovil po něm tak dobře, jak jen jsem uměl, a shledal jsem, že při každém pokusu patrně postupuji, byť daleko od jakékoli dokonalosti. Potom se mě hnědák pokusil s druhým slovem, mnohem obtížnějším; převedeno do anglického pravopisu lze je napsat takto: Houyhnhnm. V tomto se mi nedařilo tak dobře jako v předchozím; po dvou třech dalších pokusech jsem však měl více štěstí; a oba se zdáli být mou schopností udiveni.

Po další rozmluvě, o níž jsem tehdy soudil, že se mě týká, se oba přátelé rozloučili týmž pozdravem ťuknutí kopyty; grošák mi dal znamení, abych kráčel před ním; čemuž jsem uznal za rozumné vyhovět, dokud nenajdu lepšího vůdce. Když jsem se pokusil zpomalit krok, zvolal: *hhuun hhuun*: uhodl jsem, co má na mysli, a dal mu, jak nejlépe jsem uměl, na srozuměnou, „že jsem unaven a nemohu jít rychleji“; načež se chvíli zastavil, aby mě nechal odpočinout.

Kapitola druhá

Houyhnhnm doprovází autora ke svému domu. Popis domu. Autorovo přijetí. Jídlo Houyhnhnmů. Autor je v nouzi pro nedostatek masa, konečně se mu uleví. Jeho způsob stravování v této zemi.

Ušli jsme asi tři míle, když jsme došli k dlouhé budově z kolů zaražených do země a propletených proutím; střecha byla nízká a pokrytá slámou. Trochu se mi ulevilo; vytáhl jsem několik cetek, které cestovatelé obvykle berou s sebou jako dárky pro divoké Indiány v Americe i jinde, v naději, že se tím lidé v domě přimějí přijmout mě vlídně. Kůň mi dal znamení, abych vstoupil první; byla to velká místnost s hladkou hliněnou podlahou, s jesličkami a žlabem, které se táhly celou délkou jedné strany. Byli tam tři koníci a dvě klisny, kteří však nejedli, ale někteří z nich seděli na zadcích, čemuž jsem se velmi podivoval; více jsem se však podivil, když jsem viděl, že ostatní jsou zaměstnáni domácími pracemi; ti se mi však zdáli jen obyčejným dobytkem. Nicméně to potvrdilo mé první mínění, že lid, který dokázal takto zcivilizovat zvířata, musí ve své moudrosti převyšovat všechny národy světa. Grošák vstoupil hned za mnou a tím zabránil jakémukoli nepěknému zacházení, které by mi ti ostatní mohli připravit. Několikrát na ně zařehtal v tónu autority a dostal odpovědi.

Za touto místností byly ještě tři další, které se táhly v délce domu a do nichž se procházelo třemi dveřmi stojícími proti sobě, v jedné ose jako průhled. Prošli jsme druhou místností ke třetí. Zde grošák vstoupil první a pokynul mi, abych počkal: čekal jsem v druhé místnosti a připravil si dary pro pána a paní domu; byly to dva nože, tři náramky s falešnými perlami, malé zrcátko a náhrdelník z korálů. Kůň třikrát čtyřikrát zařehtal a já čekal, že uslyším nějaké odpovědi lid-

ským hlasem, slyšel jsem však jen odpovědi v témž nářečí, jen o něco pronikavější. Začal jsem se domnívat, že tento dům musí patřit nějaké velmi vážené osobě, protože se zdálo, že k přijetí je nutno projít tolika obřady. Avšak že by muž vznešeného původu měl mít za služebnictvo samé koně, bylo nad mé chápání. Obával jsem se, že mé utrpení a neštěstí pomátly můj rozum. Vzmužil jsem se a rozhlédl se po místnosti, kde mě nechali o samotě; byla zařízena jako první, jen poněkud vybranějším způsobem. Mnul jsem si často oči, tytéž předměty mi však vytrvale stály před očima. Štípal jsem se do rukou a boků, abych se probral, doufaje, že snad spím. Nakonec jsem definitivně usoudil, že toto všechno nemůže být nic jiného než nekromancie a čáry. Nebyl však čas tyto úvahy prodlužovat; neboť grošák přišel ke dveřím a dal mi znamení, abych ho následoval do třetí místnosti, kde jsem spatřil velmi sličnou klisnu, s hříbětem a klisničkou, sedící na zadcích na slaměných rohožích, ne nedovedně udělaných a dokonale úhledných a čistých.

Klisna se zakrátko po mém vstupu zdvihla z rohože, přistoupila těsně, pěkně si prohlédla mé ruce i obličej a vrhla na mě nejpohrdavější pohled; obracejíc se ke koni, slyšel jsem, jak se mezi nimi mnohokrát opakovalo slovo Yahoo; jeho smyslu jsem tehdy nemohl porozumět, ačkoli to bylo první slovo, jež jsem se naučil vyslovit. Byl jsem však brzy k svému věčnému ponížení poučen; neboť kůň mi pokynul hlavou a opakoval *hhuun, hhuun*, jako na cestě, čemuž jsem rozuměl tak, abych ho následoval, a vyvedl mě na jakýsi dvůr, kde v odstupu od domu stála další budova. Vstoupili jsme a já spatřil tři z oněch odporných tvorů, s kterými jsem se poprvé setkal po svém vylodění, jak se živí kořínky a masem jakýchsi zvířat, jak jsem později zjistil, oslů a psů, a občas i krav uhynulých nehodou nebo nemocí. Všichni byli uvázáni za krk silnými pouty k trámu; drželi si potravu mezi drápy předních tlap a trhali ji zuby.

Hospodář kůň přikázal hnědáčkovi, jednomu ze svých sluhů, aby odvázal největší z těchto zvířat a vyvedl je na dvůr. Dobytče a mě postavili těsně vedle sebe a pán i služebník obě naše tváře pečlivě srovnávali a mnohokrát přitom opakovali slovo Yahoo. Mou hrůzu a úžas nelze popsat, když jsem na tomto ohavném zvířeti pozoroval dokonalou lidskou postavu: obličej měl ovšem plochý a široký, nos stlačený, rty velké a ústa široká; tyto odlišnosti jsou však společné všem divokým národům, kde se rysy obličeje znetvořují tím, že domorodci nechají své děti plazit se na zemi nebo je nosí na zádech, přičemž si tiskou tvář do matčina ramena. Přední tlapy Yahua se od mých rukou nelišily v ničem jiném než délkou nehtů, hrubostí a snědostí dlaní a chlupatostí na hřbetech. Mezi našima nohama byly tytéž podoby i tytéž odlišnosti; což jsem věděl velmi dobře já, ačkoli koně to nevěděli, pro mé boty a punčochy; totéž na každé části těla kromě chlupatosti a barvy, jak jsem již popsal.

Veliká potíž, která se zdála oba koně mást, byl pohled na to, že zbytek mého těla je tak odlišný od těla Yahua; za to jsem byl zavázán svému oděvu, o němž oni neměli ani ponětí. Hnědáček mi nabídl kořínek, který držel (po jejich způsobu, jak popíšeme na svém místě) mezi kopytem a spěnkou; vzal jsem jej do ruky, přičichl a vrátil mu jej tak zdvořile, jak jsem uměl. Přinesl pak z chlíva Yahuů kus oslího masa; avšak páchlo tak nelibě, že jsem se od něho s odporem odvrátil: potom jej hodil Yahuovi, který je dychtivě sežral. Potom mi ukázal otep sena a hrst ovsa; já však zavrtěl hlavou, abych naznačil, že ani jedno z toho pro mě není potravou. A skutečně jsem už pochopil, že musím zcela zajít hladem, nedostanu-li se k někomu ze svého druhu; neboť pokud jde o tyto odporné Yahuy, byť nebylo tehdy mnoho větších přátel lidstva než já, přiznávám, že jsem nikdy neviděl bytost tak ohavnou po všech stránkách; a čím blíž jsem se k nim dostával, tím se mi stávali nenávistnějšími, dokud jsem v té zemi pobýval. Hospodář kůň to vypozoroval z mého chování a poslal proto Yahua zpět do jeho chlíva.

Potom si přiložil přední kopyto k ústům, nad čímž jsem se velmi podivil, ačkoli to udělal snadno a pohybem, který se zdál být zcela přirozený, a dalšími znameními chtěl vědět, co bych jedl; nedokázal jsem mu však dát takovou odpověď, které by rozuměl; a i kdyby mi byl rozuměl, nevěděl bych, jak si tu nějakou stravu zajistit. Zatímco jsme byli takto zaneprázdněni, zpozoroval jsem opodál procházející krávu, nato jsem na ni ukázal a projevil přání jít a podojit ji. To zapůsobilo; neboť mě dovedl zpět do domu a rozkázal služebné klisně, aby otevřela místnost, kde v hliněných a dřevěných nádobách byla velmi spořádaně a čistě uložena pěkná zásoba mléka. Dala mi plnou velkou mísu, kterou jsem s velikou chutí vypil, a cítil jsem se dobře občerstven.

Kolem poledne jsem viděl, jak se k domu blíží jakýsi vůz tažený jako saně čtyřmi Yahuy. Seděl v něm starý komoň, který se zdál být z lepšího rodu; sestoupil zadníma nohama napřed, přičemž byl náhodou zraněn na levém předním kopytě. Přijel se zúčastnit oběda u našeho koně, jenž ho s velikou zdvořilostí přijal. Obědvali v nejlepší světnici a druhým chodem jim byl oves vařený v mléce, jejž starý komoň jedl teplý, ostatní studený. Jesličky stály kruhovitě uprostřed místnosti a byly rozděleny na několik oddílů, kolem nichž seděli na zadcích na slaměných podložkách. Uprostřed byl veliký žlab s úhly odpovídajícími každému oddílu, takže každý kůň i klisna jedli své vlastní seno a vlastní kaši z ovsa a mléka s velikou slušností a pravidelností. Chování mladého hříběte a klisničky působilo velmi skromně, chování pána a paní nanejvýš veselé a vlídné k hostu. Grošák mi nařídil, abych stál vedle něho; a mezi ním a jeho přítelem padlo o mně mnoho řečí, jak jsem poznal podle toho, že cizí host na mě často pohlížel a často se opakovalo slovo Yahoo.

Právě jsem měl na rukou rukavice, čehož si hospodář grošák všiml a zdál se zmaten a projevil údiv, co jsem to se svými předními tlapami učinil. Třikrát čtyřikrát se jich dotkl kopytem, jako by chtěl naznačit, že je mám uvést do jejich dřívější podoby, což jsem ihned učinil, obě

rukavice jsem stáhl a schoval do kapsy. To vyvolalo další rozhovor; a viděl jsem, že se společnosti mé chování líbilo, čehož jsem brzy pocítil příznivé následky. Dostal jsem rozkaz pronést těch několik slov, jimž jsem rozuměl; a zatímco obědvali, hospodář mě naučil názvy pro oves, mléko, oheň, vodu a některé další, které jsem po něm dokázal pohotově vyslovit, maje od mládí velikou snadnost pro učení se cizím jazykům.

Když byl oběd skončen, vzal mě hospodář kůň stranou a znameními a slovy mi dal najevo, jak ho zneklidňuje, že nemám co jíst. Oves se jejich řečí nazývá *hlunnh*. Toto slovo jsem dvakrát třikrát vyslovil; neboť ačkoli jsem oves zprvu odmítl, při druhé úvaze jsem usoudil, že bych si z něho mohl zřídit jakýsi chléb, který by stačil, společně s mlékem, k uhájení života, dokud bych neunikl do nějaké jiné země a mezi bytosti svého druhu. Kůň okamžitě přikázal bílé služebné klisně ze své rodiny, aby mi přinesla v jakémsi dřevěném tácu dobré množství ovsa. Oves jsem si ohřál u ohně, jak nejlépe jsem uměl, a drhl ho, dokud se neoddělily plevy, které jsem si přebral ze zrna. Rozmlel a roztloukl jsem je mezi dvěma kameny; potom jsem vzal vodu a udělal z nich těsto nebo placku, kterou jsem opékl u ohně a jedl teplou s mlékem. Byla to nejprve velmi nevýrazná strava, ačkoli dost obvyklá v mnoha krajích Evropy, časem však ušla; a protože jsem byl v životě často nucen uskrovnit se, nebyl to první pokus, při němž jsem si vyzkoušel, jak snadno se spokojí příroda. A nemohu nepoznamenat, že jsem po celou dobu, co jsem na tomto ostrově pobýval, neměl ani hodinu nemoci. Je pravda, že se mi občas podařilo chytit králíka nebo ptáka na smyčky z chlupů Yahuů; a často jsem sbíral zdravé byliny, které jsem vařil a jedl s chlebem jako salát; a tu a tam, pro vzácnost, jsem dělal trochu másla a pil syrovátku. Zprvu jsem byl v nouzi o sůl, zvyk mě však brzy smířil s tím, že jsem ji neměl; a jsem přesvědčen, že u nás je časté užívání soli následkem rozmařilosti a že byla zavedena nejprve jen jako podnět k pití, kromě tam, kde je nezbytná ke konzervování masa na

dlouhých plavbách nebo v místech vzdálených od velkých trhů; neboť nepozorujeme, že by si v ní žádné zvíře libovalo kromě člověka; a co se mne týče, když jsem onu zemi opustil, trvalo mi dlouho, než jsem její chuť snesl v čemkoli, co jsem jedl.

To stačí k předmětu mé stravy, kterým ostatní cestovatelé plní své knihy, jako by se čtenářů osobně týkalo, zda se vede dobře, či zle. Bylo však třeba se o této věci zmínit, aby svět nepokládal za nemožné, abych v takové zemi a mezi takovými obyvateli nalezl obživu po dobu tří let.

Když se chýlilo k večeru, hospodář kůň mi určil místo k přenocování; bylo pouhých šest yardů od domu a odděleno od stáje Yahuů. Zde jsem si vzal trochu slámy, přikryl se vlastním šatstvem a tvrdě usnul. Zakrátko jsem byl však lépe ubytován, jak se čtenář doví později, až budu podrobněji líčit svůj způsob života.

Kapitola třetí

Autor se učí řeči. Houyhnhnm, jeho pán, mu pomáhá při výuce. Popis jazyka. Několik Houyhnhnmů z vyšších kruhů přichází ze zvědavosti pohledět na autora. Vypráví svému pánovi stručně o své plavbě.

Hlavní mou snahou bylo naučit se jazyku, čemuž mě chtěli vyučovat můj pán (tak ho budu od nynějška nazývat), jeho děti i každý jeho sluha v domě; neboť pokládali za div, že by nerozumný tvor dával tak zřetelné známky rozumné bytosti. Na všechno jsem ukazoval a ptal se po jménu, které jsem si potom o samotě zapsal do své cestovní knížky, a špatný přízvuk jsem opravoval tím, že jsem domácí žádal, aby to slovo často vyslovili. V tomto zaměstnání mi velmi ochotně pomáhal hnědáček, jeden z nižších sluhů.

V řeči vyslovovali nosem a hrdlem a jejich jazyk se nejvíc blíží hornoněmčině čili němčině, mezi těmi, které v Evropě znám; je však mnohem ladnější a výraznější. Císař Karel V. učinil téměř totéž pozorování, když řekl, „že kdyby měl mluvit ke svému koni, mluvil by hornoněmecky."

Zvědavost a netrpělivost mého pána byly tak veliké, že trávil mnoho hodin svého volna výukou. Byl přesvědčen (jak mi později řekl), že musím být Yahu; moje učenlivost, slušnost a čistota ho však ohromovaly; byly to vlastnosti zcela protichůdné vůči oněm zvířatům. Nejvíce ho mátl můj oděv a občas sám v sobě přemítal, zda jsou šaty součástí mého těla; neboť jsem je ze sebe nikdy nesvlékl, dokud rodina neulehala ke spánku, a než se ráno probudili, byl jsem opět oblečen. Můj pán toužebně chtěl vědět, „odkud přicházím; jak jsem nabyl těch známek rozumu, které jsem projevoval ve všem svém jednání; a slyšet můj příběh z mých vlastních úst, k čemuž, jak doufal, brzy dojde při

tom velikém pokroku, jaký činím v učení se jejich slovům a větám.“ Abych svou paměť podepřel, převáděl jsem všechno, co jsem se naučil, do anglické abecedy a zapisoval slova spolu s překlady. Posléze jsem se po nějaké době odvážil činit tak i před pánem. Dalo mi mnoho práce vysvětlit mu, co to dělám; neboť obyvatelé nemají ani nejmenší představu o knihách nebo o literatuře.

Asi za deset týdnů jsem byl schopen porozumět většině jeho otázek; a za tři měsíce jsem mu uměl dávat jakés takés odpovědi. Byl nesmírně zvědav, „z které části země pocházím a jak jsem byl naučen napodobit rozumnou bytost; neboť Yahuové (kterým jsem se, jak viděl, přesně podobal hlavou, rukama a obličejem, které jediné byly vidět), přes zdání jisté lstivosti a nejsilnější sklon k nezbednostem, se jevili jako nejnepřístupnější výuce ze všech zvířat.“ Odpověděl jsem, „že jsem přes moře přijel z daleké země, s mnoha jinými svého druhu, ve velké duté nádobě sestavené z těl stromů; že mě moji druhové donutili vystoupit na toto pobřeží a nechali mě tam, abych si pomáhal sám.“ S trochou obtíží a s pomocí mnoha znamení jsem dosáhl toho, aby mi porozuměl. Odpověděl, „že se musím mýlit, nebo že říkám věc, která není;“ neboť jejich jazyk nemá slovo pro lež nebo nepravdu. „Věděl, že je nemožné, aby existovala země za mořem, nebo aby hromádka nerozumných zvířat mohla pohybovat dřevěnou nádobou po vodě, kam se jí zachce. Byl si jist, že žádný žijící Houyhnhnm takovou nádobu udělat nedokáže, a nesvěřil by ji Yahuům, aby ji řídili.“

Slovo Houyhnhnm znamená jejich řečí *kůň* a svým původem *dokonalost přírody*. Řekl jsem svému pánovi, „že si vím rady se slovy jen nedokonale, že se však budu zlepšovat tak rychle, jak budu moci; a doufám, že mu zakrátko budu moci vyprávět divy.“ Ráčil přikázat své klisně, svému hříběti a klisničce i služebnictvu domu, aby mě při každé příležitosti poučovali; a sám si každý den po dvě tři hodiny s mým výcvikem dával stejnou práci. V okolí se o mně rozhlásilo, že u pána žije „podivuhodný Yahu, který umí mluvit jako Houyhnhnm

a jenž slovy i činy, jak se zdá, projevuje jakési záblesky rozumu;“ a tak k nám často přijížděli koně a klisny z vyšších kruhů ze sousedství. Rádi se mnou rozmlouvali: kladli mnoho otázek a dostávali takové odpovědi, jaké jsem jim byl schopen dát. Těmito výhodami jsem učinil tak veliký pokrok, že jsem za pět měsíců od svého příchodu rozuměl všemu, co se mluvilo, a dokázal jsem se jakž takž vyjadřovat.

Houyhnhnmové, kteří přijížděli k mému pánovi s úmyslem vidět mě a hovořit se mnou, mohli stěží uvěřit, že jsem opravdový Yahu, protože mé tělo mělo odlišnou pokrývku než ostatní mého druhu. Žasli, že na mně nevidí obvyklé chlupy nebo kůži, kromě hlavy, obličeje a rukou; já jsem to však tajemství svému pánovi prozradil náhodou, k níž došlo asi před čtrnácti dny.

Řekl jsem už čtenáři, že každou noc, když rodina odešla spát, bylo mým zvykem svléknout se a přikrýt se vlastním šatstvem. Stalo se jednou časně ráno, že pro mě pán poslal hnědáčka, který byl jeho komorníkem. Když přišel, tvrdě jsem spal, šaty svlečené ležely stranou a košile vytažená nad pas. Zvukem, který udělal, jsem se probudil a pozoroval, že vyřizuje vzkaz v jistém zmatku; potom šel k mému pánovi a s velikým úlekem mu podal velmi zmatenou zprávu o tom, co viděl. To jsem brzy prohlédl; neboť když jsem se oblečen šel poklonit jeho ctihodnosti, zeptal se mě, „co znamená, co mu jeho sluha oznámil, že ve spánku nejsem tatáž věc, jakou se zdám být jindy; že ho komorník ujišťoval, že nějaká část mě je bílá, nějaká žlutá, aspoň ne tak bílá, a nějaká hnědá.“

Dosud jsem tajemství svého oděvu skrýval, abych se co nejvíc odlišoval od onoho prokletého plemene Yahuů; nyní jsem však shledal, že nemá dále smysl v tom pokračovat. Krom toho jsem uvážil, že se mé šaty i boty brzy zcela opotřebují, neboť už byly ve stavu úpadku, a budu nucen je doplnit nějakým umem z kůží Yahuů nebo jiných zvířat; čímž by vyšlo celé tajemství najevo. Řekl jsem tedy svému pánovi, „že v zemi, odkud přicházím, si lidé mého druhu vždy pokrývají těla

chlupy jistých zvířat umem připravenými, jak kvůli slušnosti, tak proto, aby odolávali nepohodě ovzduší, horku i chladu; a o tom bych ho stran své vlastní osoby přesvědčil ihned, kdyby ráčil poručit; jen prosím, aby mi prominul, nevystavím-li ty části, které nám příroda velí skrývat.“ Řekl, „že má řeč je zvláštní, zvláště poslední část; neboť nechápe, proč by nás příroda měla učit skrývat to, co nám sama dala; že ani on, ani jeho rodina se nestydí za žádnou část svého těla; nicméně mohu, jak mi libo.“ Nato jsem si nejprve rozepnul a svlékl kabát. Totéž jsem učinil s vestou. Zul jsem si boty, svlékl punčochy a kalhoty. Košili jsem spustil ke kyčlím a vytáhl spodek, zavazuje si ji jako pás kolem těla, abych si zakryl nahotu.

Můj pán sledoval celý výkon s velikými projevy zvědavosti a obdivu. Jednu část za druhou pozvedal mé šaty ve spěnce a pečlivě si je prohlížel; potom pohladil velmi jemně mé tělo a několikrát mě obešel; po čemž řekl, že je zjevné, že musím být dokonalý Yahu; že se však od ostatních svého druhu značně liším měkkostí, bělostí a hladkostí kůže; nedostatkem chlupů na mnoha částech těla; tvarem a kratostí svých drápů vzadu i vpředu; a mým zvykem neustále chodit po dvou zadních nohou. Víc vidět nechtěl a dal mi dovolení znovu se obléci, neboť jsem se třásl zimou.

Vyjádřil jsem nevoli, že mi tak často dává jméno Yahu, odporného zvířete, k němuž cítím tak krajní nenávist a opovržení; prosil jsem ho, aby to slovo o mně již neužíval a aby totéž přikázal své rodině i přátelům, které ke mně pustil. Prosil jsem rovněž, „aby tajemství, že nosím na těle falešnou pokrývku, zůstalo známo jen jemu, aspoň dokud mi vydrží současné šaty; neboť co se týká toho, co pozoroval hnědáček, jeho komorník, může mu jeho ctihodnost přikázat, aby to zamlčel.“

K tomu všemu můj pán velmi laskavě svolil; a tak zůstalo tajemství zachováno, dokud se mi šaty nezačaly opotřebovávat, což jsem byl nucen řešit různými vynálezy, o nichž bude dále řeč. Zatím si přál, „abych pokračoval s největší pílí v učení se jejich jazyku, protože ho

více udivuje má schopnost řeči a rozumu než podoba mého těla, ať je zahalena, či nikoli;“ dodávaje, „že s jistou netrpělivostí očekává, až uslyší divy, jež jsem mu tak často sliboval.“

Od té chvíle zdvojnásobil péči, kterou mi věnoval výuku: brával mě do každé společnosti a nechával lidi, aby mě přijímali zdvořile; „neboť,“ jak jim potají říkal, „to mě dostane do dobré nálady a stanu se lepší zábavou.“

Každý den, když jsem u něho posluhoval, kromě námahy s výukou, mi kladl ohledně mé osoby různé otázky, na něž jsem odpovídal, jak nejlépe jsem uměl; a tím si už udělal určitou obecnou, byť velmi nedokonalou představu. Bylo by zdlouhavé vypočítávat jednotlivé kroky, jimiž jsem postupoval k souvislejšímu rozhovoru; ale první zpráva, kterou jsem o sobě podal v nějakém pořádku a šíři, směřovala k tomuto:

„Že jsem přišel z velmi daleké země, jak jsem se mu již pokoušel sdělit, s nějakými padesáti dalšími svého druhu; že jsme putovali po moři ve veliké duté nádobě ze dřeva, větší, než je dům jeho ctihodnosti. Loď jsem mu popsal nejlepšími výrazy, jakých jsem byl schopen, a za pomoci rozestřeného kapesníku vysvětlil, jak byla hnána vpřed větrem. Že při hádce mezi námi jsem byl vysazen na toto pobřeží, kde jsem šel vpřed, nevěda kam, dokud mě on neosvobodil od týrání těch odporných Yahuů.“ Zeptal se mě, „kdo udělal tu loď a jak bylo možné, že by ji Houyhnhnmové v mé zemi zanechali v péči nerozumných zvířat?“ Má odpověď byla, „že nebudu moci ve svém vyprávění pokračovat, pokud mi nedá své slovo a svou čest, že se neurazí, a potom mu povím divy, které jsem už tak často sliboval.“ Souhlasil; a já pokračoval ujišťuje ho, že loď postavili tvorové mně podobní; kteří ve všech zemích, jimiž jsem cestoval, i v mé vlastní, jsou jediní vládnoucí a rozumní živočichové; a že při svém příchodu sem jsem byl stejně udiven, když jsem viděl Houyhnhnmy jednat jako rozumné bytosti, jako mohl být on nebo jeho přátelé udiven tím, že nalezl známky rozumu

u tvora, kterého mu libo nazývat Yahu; jemuž jsem připustil, že se v každé části těla podobám, nemohl jsem si však jejich zvrhlou a bestiální povahu vysvětlit. Dále jsem řekl, „že kdyby mě dobrá náhoda někdy vrátila do vlasti, abych vyprávěl o svých cestách sem, jak jsem byl rozhodnut, každý by uvěřil, že říkám věc, která není, že jsem si příběh vymyslel z vlastní hlavy; a (se vší úctou k němu, jeho rodině a přátelům a pod jeho slibem, že se neurazí) by naši krajané stěží pokládali za pravděpodobné, že by Houyhnhnm byl vládnoucím tvorem národa a Yahu nerozumným dobytkem.“

Kapitola čtvrtá

Pojem pravdy a lži u Houyhnhnmů. Autorovu řeč jeho pán neschvaluje. Autor podává podrobnější zprávu o sobě a o nehodách své plavby.

Můj pán mě vyslechl s velikými projevy nelibosti ve tváři; neboť *pochybování* nebo *nevíra* jsou v této zemi tak málo známé, že obyvatelé nevědí, jak si za takových okolností počínat. A pamatuji si, jak při častých rozhovorech s mým pánem o povaze lidství v jiných končinách světa, kdy jsme měli příležitost mluvit o *lhaní* a *nepravdivém líčení*, bylo s velikou obtíží, že pochopil, co míním, ačkoli měl jinak nejbystřejší úsudek. Neboť uvažoval takto: „že užívání řeči je k tomu, abychom si navzájem rozuměli a dostávali zprávy o skutečnostech; nyní, když někdo *řekne věc, která není*, jsou tyto účely zmařeny, protože nelze říci, že mu rozumím; a jsem tak dalek toho, abych dostal zprávu, že mě zanechává hůře než v nevědění; neboť jsem veden k víře, že věc je černá, když je bílá, a krátká, když je dlouhá.“ A to byla veškerá představa, kterou měl o oné schopnosti *lhaní*, tak dokonale rozuměné a tak všeobecně užívané mezi lidskými tvory.

Abych se vrátil z této odbočky. Když jsem tvrdil, že Yahuové jsou jediná vládnoucí zvířata v mé zemi, což bylo mému pánovi, jak řekl, zcela nad chápání, přál si vědět, „zda máme Houyhnhnmy mezi sebou a jaké je jejich zaměstnání.“ Řekl jsem mu, „že jich máme veliké množství; že se v létě pasou na polích a v zimě jsou drženi v domech při senu a ovsu, kde sluhové Yahuové jsou zaměstnáni tím, aby jim hladce čistili kůži, česali hřívu, pečovali o kopyta, obsluhovali je potravou a stlali jim lože.“ „Rozumím ti dobře,“ řekl můj pán: „z toho, co jsi řekl, je nyní zcela zřejmé, že ať si Yahuové připisují jakoukoli míru

rozumu, Houyhnhnmové jsou vašimi pány; z celého srdce bych si přál, aby naši Yahuové byli tak povolní.“ Prosil jsem ho, „aby mě ráčil omluvit, abych nemusel pokračovat, neboť jsem si zcela jist, že zpráva, kterou ode mě čeká, mu bude vysoce nepříjemná.“ On však trval na rozkazu, abych mu dal poznat to nejlepší i to nejhorší. Řekl jsem mu, „že bude poslechnut.“ Doznal jsem, „že Houyhnhnmové u nás, kterým říkáme koně, jsou nejkrásnější a nejušlechtilejší zvířata, která máme; že vynikají silou a rychlostí; a když patří lidem vznešeným, jsou používáni k cestování, k dostihům nebo k tahání kočárů; že se s nimi zachází s velikou vlídností a péčí, dokud neonemocní nebo nezchromnou na nohou; potom jsou však prodáni a používáni k veškeré lopotě až do své smrti; po níž je jim stažena kůže a prodána za cenu, jakou má, a jejich těla zůstávají, aby je pozřeli psi a draví ptáci. Obyčejný druh koní však nemá takové štěstí, chovají je rolníci a formani a jiný prostý lid, kteří je nutí k větší práci a hůře je krmí.“ Popsal jsem, jak nejlépe jsem uměl, náš způsob jízdy; tvar a užití uzdy, sedla, ostruhy a biče; postroje a kol. Dodal jsem, „že jim na spodek chodidel přibíjíme desky z jisté tvrdé látky zvané železo, abychom jim ochránili kopyta před popraskáním na kamenitých cestách, po nichž často cestujeme.“

Můj pán, po několika projevech velikého rozhořčení, se podivil, „jak si troufáme na záda Houyhnhnma; neboť si je jist, že nejslabší sluha v jeho domě by setřásl nejsilnějšího Yahua; nebo by, lehna si a válel se na zádech, bestii udusil k smrti.“ Odpověděl jsem, „že naši koně jsou od tří nebo čtyř let cvičeni k různým účelům, k nimž je určujeme; že jestliže se některý ukáže být nesnesitelně zlomyslný, je zapřažen do vozů; že jsou v mládí přísně biti za jakékoli zlomyslné kousky; že samci, určení k obyčejnému užití pod sedlo nebo do tahu, bývají zpravidla asi dva roky po narození vyklestěni, aby se jim srazil duch a stali se krotčí a mírnější; že jsou ovšem citliví k odměnám a trestům; jeho ctihodnost však nechť uváží, že nemají ani sebemenšího zrnka rozumu, o nic víc než Yahuové v této zemi.“

Dalo mi mnoho práce a opisů dát mému pánovi správnou představu o tom, co říkám; neboť jejich řeč neoplývá rozmanitostí slov, protože jejich potřeby a vášně jsou menší než naše. Nelze však vyjádřit jeho vznešené rozhořčení nad naším divošským zacházením s plemenem Houyhnhnmů; zvláště poté, co jsem mu vyložil způsob a užití vyklešťování koní u nás, aby se jim zabránilo v množení a aby se stali povolnějšími. Řekl, „kdyby bylo možné, že by existovala země, kde by jedině Yahuové byli obdařeni rozumem, museli by jistě být vládnoucím živočichem; neboť rozum časem vždy převládne nad hrubou silou. Avšak při pohledu na stavbu našich těl, a zvláště mého, soudí, že žádný tvor stejné velikosti není tak špatně uspořádán, aby onen rozum užíval v obyčejných úkonech života;“ načež si přál vědět, „zda ti, mezi nimiž žiji, se podobají mně, nebo Yahuům v jeho zemi.“ Ujistil jsem ho, „že jsem postavou tak zdárně rostlý jako většina mých vrstevníků; mladší však a ženy jsou mnohem jemnější a něžnější a pleť žen bývá obvykle bílá jako mléko.“ Řekl, „že se opravdu od ostatních Yahuů liším, jsa mnohem čistší a nikoli zcela tak znetvořený; ale pokud jde o skutečnou výhodu, soudí, že se liším k horšímu: že mé nehty nejsou k užitku ani předním, ani zadním nohám; pokud jde o přední nohy, nemůže je tak vlastně nazvat, neboť mě nikdy nepozoroval, že bych na nich chodil; že jsou příliš měkké, než aby snesly půdu; že chodím obvykle s nimi nekrytými; a že pokrývka, kterou někdy nosím na předních nohou, nemá stejný tvar, ani není tak pevná jako ta na zadních: že nemohu bezpečně chodit, neboť uklouzne-li mi jedna ze zadních noh, nutně musím upadnout.“ Pak začal nalézat vady i na jiných částech mého těla: „plochost mého obličeje, vyčnělost nosu, oči umístěné přímo vpředu, takže nemohu pohlédnout na obě strany, aniž otočím hlavu: že se neumím nakrmit, aniž bych zvedl jednu z předních nohou k ústům: a že proto příroda umístila klouby, aby této potřebě vyhověly. Nevěděl, k čemu by mohlo být těch několik puklin a dělení v mých zadních nohou; že jsou příliš měkké, aby snesly tvrdost a ostrost ka-

menů, bez pokrývky zhotovené z kůže nějakého jiného zvířete; že celému mému tělu chybí hrazení proti horku a chladu, které si musím denně oblékat a svlékat, s mrzutostí a s obtíží: a konečně, že si všiml, že každé zvíře v této zemi přirozeně nenávidí Yahuy, že se jim slabší vyhýbají a silnější je zahánějí. Takže, i kdybychom byli obdarováni rozumem, nedokáže si představit, jak by bylo možné vyléčit onu přirozenou nechuť, kterou k nám chová každý tvor; a proto ani jak bychom je mohli ochočit a učinit si je užitečnými. Nicméně," jak řekl, „nebude se dále o věci přít, protože si víc přeje slyšet můj vlastní příběh, zemi, kde jsem se narodil, a různá jednání a události mého života před mým příchodem sem."

Ujistil jsem ho, „jak nesmírně si přeji, aby byl ve všem spokojen; že však velmi pochybuji, zda budu schopen se mu vyjádřit v několika předmětech, o nichž jeho ctihodnost nemůže mít žádnou představu; neboť v jeho zemi nevidím nic, k čemu bych je mohl přirovnat; budu se ovšem snažit co nejlépe a pokusím se vyjadřovat podobenstvími, pokorně se dovolávaje jeho pomoci, kdyby mi scházela vhodná slova;" což mi laskavě slíbil.

Řekl jsem, „že můj rod je z poctivých rodičů, na ostrově zvaném Anglie; který je od jeho země vzdálen tolika dny cesty, kolik by nejsilnější sluha jeho ctihodnosti mohl urazit za roční oběh slunce; že jsem byl vycvičen v ranhojičství, jehož řemeslem je léčit rány a zranění na těle, utržené nehodou nebo násilím; že mou zemi spravuje ženský člověk, kterého nazýváme královnou; že jsem ji opustil, abych nabyl bohatství, kterým bych se po návratu uživil se svou rodinou; že na mé poslední plavbě jsem byl velitelem lodi a měl pod sebou asi padesát Yahuů, z nichž mnoho zemřelo na moři a já je musel doplnit jinými, vybranými z různých národů; že naše loď byla dvakrát v nebezpečí potopení, poprvé velikou bouří a podruhé nárazem na skálu." Zde mě pán přerušil otázkou: „jak jsem mohl přesvědčit cizince z různých zemí, aby se se mnou odvážili na cestu po ztrátách, které jsem utrpěl,

a po nebezpečích, jimiž jsem prošel?“ Odpověděl jsem, „že to byli chlapi zoufalých osudů, nuceni prchnout z míst svého narození pro chudobu nebo pro své zločiny. Někteří byli zruinováni soudními spory; jiní utratili vše, co měli, v pití, smilstvu a hře; jiní utekli pro velezradu; mnozí pro vraždu, krádež, otravu, loupež, křivou přísahu, padělání, ražení falešných peněz, pro spáchání znásilnění nebo sodomie; pro útěk od praporu nebo zběhnutí k nepříteli; a většina z nich uprchla z vězení; nikdo z nich se neodvažoval vrátit do rodné země ze strachu před oběšením nebo z vyhladovění v šatlavě; a byli tedy nuceni hledat obživu jinde.“

Během této řeči ráčil mě můj pán několikrát přerušit. Použil jsem mnoha opisů, když jsem mu popisoval povahu různých zločinů, pro něž byla většina naší posádky nucena uprchnout ze své vlasti. Tato práce zabrala několik dní rozhovoru, než mi byl schopen porozumět. Zcela mu scházelo pochopení, k čemu může být užitečné nebo nutné vykonávat ony neřesti. Abych to objasnil, snažil jsem se mu podat jakousi představu touhy po moci a bohatství; strašlivých účinků chtíče, nestřídmosti, zloby a závisti. To vše jsem byl nucen definovat a popsat uváděním případů a vyslovováním domněnek. Potom, jako někdo, jehož obraznost je zasažena něčím nikdy neviděným nebo neslyšeným, zdvíhal oči s údivem a rozhořčením. Moc, vláda, válka, zákon, trest a tisíc jiných věcí nemělo v onom jazyku žádných výrazů, jimiž by je bylo možno vyjádřit, což činilo obtíž téměř nepřekonatelnou dát pánovi jakoukoli představu toho, co mám na mysli. Jsa však mysli znamenité, zušlechtěné rozjímáním a hovorem, nabyl nakonec dostatečného poznání toho, čeho je lidská přirozenost v našich končinách světa schopna, a přál si, abych mu podal zevrubnější zprávu o oné zemi, kterou nazýváme Evropou, zvláště však o své vlastní vlasti.

Kapitola pátá

Autor na rozkaz svého pána mu podává zprávu o stavu Anglie. Příčiny válek mezi vládci Evropy. Autor začíná vykládat anglické zřízení.

Čtenář nechť laskavě vezme na vědomí, že následující výtah z četných rozhovorů, které jsem vedl se svým pánem, obsahuje shrnutí nejpodstatnějších věcí, o nichž se jednalo opakovaně po více než dva roky; jeho ctihodnost si vždy žádala plnějšího vysvětlení, jak jsem se v jazyce Houyhnhnmů dále zdokonaloval. Předložil jsem mu, jak jsem jen dovedl, celý stav Evropy; pojednal jsem o obchodu a řemeslech, o uměních a vědách; a odpovědi, které jsem dával na všechny otázky, jež mu k různým předmětům vytanuly, byly zdrojem rozmluv, který nebylo možno vyčerpat. Zde ovšem zaznamenám jen podstatu toho, co mezi námi probíhalo ohledně mé vlastní země, uspořádáno jak jen umím, bez ohledu na čas či jiné okolnosti, přitom se však přesně držím pravdy. Mou jedinou starostí je, že sotva budu s to učinit zadost argumentům a výrazům svého pána, jež musí nutně utrpět mou nedostatečností, jakož i překladem do našeho barbarského jazyka.

Z poslušnosti k rozkazům jeho ctihodnosti jsem mu tedy vylíčil Revoluci za oranžského prince; dlouhou válku s Francií, do níž se řečený princ pustil a kterou obnovil jeho nástupce, nynější královna, válku, do níž byly vtaženy největší mocnosti křesťanstva a která stále trvá. Na jeho žádost jsem spočítal, „že v jejím celkovém průběhu bylo zabito asi milion Yahuů; že snad sto či více měst bylo dobyto a pětkrát tolik lodí spáleno či potopeno."

Zeptal se mě, „jaké jsou obvyklé příčiny či pohnutky, které jednu zemi vedou k válce s druhou?" Odpověděl jsem, „že jich je nespočet; uvedu však jen několik hlavních. Někdy ctižádost vladařů, kterým se

nikdy nezdá, že by měli dost půdy či dost lidí k vládnutí; někdy zkaženost ministrů, kteří zavlečou svého pána do války, aby umlčeli či odvrátili reptání poddaných proti své špatné správě. Rozdíl v mínění stál mnoho milionů životů: například zda maso je chléb, nebo chléb je maso; zda šťáva jisté bobule je krev, nebo víno; zda hvízdání je neřest, nebo ctnost; zda je lépe líbat kůl, nebo jej vhodit do ohně; jaká je nejlepší barva kabátu, zda černá, bílá, červená, nebo šedá; a zda má být dlouhý, nebo krátký, úzký, nebo široký, špinavý, nebo čistý; a mnoho dalších věcí. A nic není tak zuřivé a krvavé, ani tak dlouho trvající, jako války pocházející z rozdílu v mínění, obzvláště jde-li o věci lhostejné.

„Někdy je spor mezi dvěma vladaři veden o to, který z nich zbaví třetího jeho panství, aniž by si na ně kdokoli z nich činil nárok. Někdy se jeden vladař hádá s druhým ze strachu, aby ten druhý nezačal spor s ním. Někdy je válka zahájena proto, že nepřítel je příliš silný; jindy proto, že je příliš slabý. Někdy si naši sousedé přejí věci, které máme my, nebo mají věci, které si přejeme my, a my i oni bojujeme, dokud nám buď naše nevezmou, nebo nám své nedají. Je zcela ospravedlnitelnou příčinou války vpadnout do země poté, co její lid vyhladověl, co jej zachvátila morová rána, nebo co se rozdělil mezi znesvářené strany. Je ospravedlnitelné pustit se do války proti svému nejbližšímu spojenci, hodí-li se nám některé z jeho měst nebo některé území, které by naše panství zaoblilo a doplnilo. Pošle-li vladař vojska do národa, kde je lid chudý a nevědomý, může zákonně polovinu z nich pobít a z ostatních si udělat otroky, aby je civilizoval a odnaučil jejich barbarskému způsobu života. Je velmi královským, čestným a běžným zvykem, žádá-li jeden vladař pomoc druhého, aby jej uchránil před vpádem, že ten pomáhající, když vetřelce vyžene, sám se panství zmocní, a vladaře, jemuž přišel na pomoc, zabije, uvězní, nebo pošle do vyhnanství. Spojenectví krve či sňatkem bývá častou příčinou válek mezi vladaři; a čím bližší je příbuzenství, tím větší jejich sklon ke sporu. Chudé národy mají hlad a bohaté národy jsou pyšné; a pýcha s hla-

dem se nikdy nesnesou. Z těchto důvodů je vojákovské řemeslo pokládáno za nejčestnější ze všech; neboť voják je Yahu, který je najat, aby chladnokrevně zabil tolik příslušníků svého vlastního druhu, kteří mu nikdy neublížili, kolik jen dokáže.

„V Evropě je rovněž jakýsi druh žebráckých vládců, kteří nejsou s to vést válku sami, a tak své vojáky pronajímají bohatším národům za tolik a tolik denně na muže; z čehož si tři čtvrtiny ponechávají pro sebe, a je to nejlepší část jejich obživy. Takoví jsou v mnoha severních částech Evropy."

„To, co jsi mi řekl," pravil můj pán, „o věci války, zajisté nejobdivuhodněji odhaluje účinky toho rozumu, kterým se chlubíte; naštěstí však hanba převyšuje nebezpečí; a příroda vás učinila zcela neschopnými napáchat mnoho zlého. Vaše ústa totiž leží ploše s obličejem, a tak se stěží můžete účinně kousnout, leda se společnou dohodou. A pokud jde o drápy na vašich předních i zadních nohou, jsou tak krátké a jemné, že jeden z našich Yahuů by před sebou hnal tucet vašich. A tak při vyčíslování počtu zabitých v bitvě nemohu než soudit, že jsi řekl věc, která není."

Nedokázal jsem se zdržet, abych nezavrtěl hlavou a lehce se neusmál nad jeho nevědomostí. A protože mi umění válečné nebylo cizí, popsal jsem mu děla, dlouhé kusy, muškety, karabiny, pistole, kule, prach, meče, bodáky, bitvy, obléhání, ústupy, útoky, podkopy, protipodkopy, bombardování, námořní šarvátky, lodi potopené s tisícem mužů, dvacet tisíc zabitých na každé straně, chrčení umírajících, údy létající vzduchem, dým, rachot, zmatek, pošlapání k smrti pod kopyty koní, útěk, pronásledování, vítězství; pole poseté mrtvolami, zanechaná za potravu psům a vlkům a dravým ptákům; drancování, svlékání mrtvých, znásilňování, pálení a pustošení. A abych vylíčil statečnost svých vlastních milovaných krajanů, ujistil jsem jej, „že jsem je viděl při obléhání vyhodit najednou do povětří sto nepřátel, a stejně tolik

v jedné lodi, a sledoval, jak mrtvá těla padají po kusech z mraků, k velkému pobavení přihlížejících."

Chtěl jsem pokračovat v dalších podrobnostech, když mi pán přikázal mlčet. Řekl, „že každý, kdo zná povahu Yahuů, by snadno uvěřil, že takto hnusné zvíře je schopno každého z činů, které jsem popsal, kdyby jejich síla a chytrost odpovídala jejich zlobě. Avšak jako má řeč zvýšila jeho ošklivost vůči celému druhu, tak zjistil, že mu způsobila zneklidnění mysli, jaké mu bylo dosud zcela cizí. Myslel si, že by jeho uši, zvyklé na tak ohavná slova, mohly je ponenáhlu přijímat s menším odporem; a že i když Yahuy ve své vlastní zemi nenávidí, přece je nekárá za jejich odporné vlastnosti o nic víc, než káře *gnnayha* (dravého ptáka) za jeho ukrutnost nebo ostrý kámen za to, že mu pořeže kopyto. Avšak když stvoření, jež se chlubí rozumem, je schopno takových ohavností, pak se bojí, aby zkaženost oné schopnosti nebyla horší než samotná zvířeckost. Byl tedy pevně přesvědčen, že místo rozumu máme pouze jakousi vlastnost uzpůsobenou k tomu, aby zvětšovala naše vrozené nectnosti; jako obraz odražený ve zčeřeném proudu vrací podobu znetvořeného těla, nejen větší, ale ještě více pokřivenou."

Dodal, „že slyšel o věci války už příliš mnoho, jak v tomto, tak v některých dřívějších rozhovorech. Je tu jiná věc, která ho v tuto chvíli trochu mate. Pověděl jsem mu, že někteří muži z naší posádky opustili zemi proto, že je zruinoval zákon; že jsem už vysvětlil význam toho slova; nemohl však pochopit, jak se stane, že zákon, který je určen k ochraně každého, může být kohokoli zkázou. Žádal mě tedy, abych mu dále ozřejmil, co míním zákonem a jeho vykladači podle současné praxe v mé vlastní zemi; neboť soudí, že příroda a rozum jsou dostatečnými průvodci rozumného tvora, za jaké se vydáváme, aby mu ukázaly, co má dělat a čeho se vyvarovat."

Ujistil jsem jeho ctihodnost, „že právo je věda, v níž jsem se moc nevyznal, leda tím, že jsem najímal advokáty, marně, kvůli několika

křivdám, které se mi staly; dám mu však všechno vysvětlení, jakého jsem schopen."

Řekl jsem, „že u nás je společnost mužů, od mládí vychovávaných v umění dokazovat množením slov k té věci, že bílé je černé a černé je bílé, podle toho, kolik jsou placeni. Této společnosti jsou všichni ostatní lidé otroky. Například, zalíbí-li se mému sousedovi má kráva, má advokáta, který dokáže, že mi má kráva právem patřit. Já pak musím najmout jiného, aby hájil mé právo, neboť se příčí všem pravidlům práva, aby kdokoli směl mluvit sám za sebe. Nuže, v tomto případě já, pravý vlastník, trpím dvěma velkými nevýhodami: za prvé, můj advokát, cvičen málem od kolébky v obhajobě lži, je zcela mimo svůj živel, má-li se stát obhájcem spravedlnosti, což je úřad nepřirozený, k němuž vždy přistupuje s velikou neobratností, ne-li s nevolí. Druhá nevýhoda je, že můj advokát musí postupovat s velkou opatrností, jinak bude pokárán soudci a ostatní bratři jej zavrhnou jako toho, kdo by umenšoval praxi práva. A proto mám jen dva způsoby, jak si uchovat svou krávu. První je získat na svou stranu advokáta protivníkova dvojím honorářem; ten pak svého klienta zradí tím, že naznačí, že na mé straně je spravedlnost. Druhý způsob je, aby můj advokát ukázal mou věc jako co nejnespravedlivější tím, že připustí, že kráva náleží mému protivníkovi; a to, provedeno obratně, mu zajisté získá přízeň soudcovské lavice. Nuže, Vaše ctihodnost nechť ví, že tito soudci jsou lidé jmenovaní, aby rozhodovali všechny spory o majetek, jakož i aby soudili zločince, a vybráni jsou z nejobratnějších advokátů, kteří zestárli nebo zlenivěli; a protože byli po celý život nakloněni proti pravdě a slušnosti, jsou tak osudově nuceni nadržovat podvodu, křivé přísaze a útlaku, že jsem poznal některé z nich, kteří odmítli velký úplatek od strany, na níž ležela spravedlnost, než aby ublížili cechu tím, že by učinili něco neslučitelného se svou povahou nebo úřadem.

„Mezi těmito advokáty je zásada, že cokoli bylo učiněno dřív, může být zákonně učiněno znovu; a tak se zvláště starají o to, aby zazname-

nali všechna rozhodnutí dřívější, učiněná proti obecné spravedlnosti a proti obecnému lidskému rozumu. Ty, pod jménem precedentů, předkládají jako autority k ospravedlnění nejnespravedlivějších názorů; a soudci podle nich vždy spolehlivě rozhodnou.

„Při obhajobě úzkostlivě vylučují, aby se vcházelo do jádra věci; ale jsou hluční, prudcí a zdlouhaví v rozebírání všech okolností, které k věci nepatří. Například v již zmíněném případě; nikdy nehodlají vědět, jaký nárok či titul má můj protivník na mou krávu; ale zda ta kráva byla červená, nebo černá; její rohy dlouhé, nebo krátké; zda pole, na němž ji pasu, je okrouhlé, nebo čtvercové; zda byla dojena doma, nebo venku; jakým chorobám podléhá, a tak podobně; načež se radí s precedenty, odkládají věc jednou za čas, a za deset, dvacet nebo třicet let dojdou k rozhodnutí.

„Rovněž nutno podotknout, že tato společnost má zvláštní žargon jen pro sebe, jemuž žádný jiný smrtelník nerozumí, a v němž jsou psány všechny jejich zákony, které zvláště pečlivě rozmnožují; čímž zcela zpřeházeli samu podstatu pravdy a lži, práva a bezpráví; takže vyžádá si třicet let rozhodnout, zda pole, které mi po šest pokolení zanechali moji předkové, patří mně, nebo cizinci vzdálenému tři sta mil.

„Při soudu nad osobami obžalovanými z provinění proti státu je postup mnohem kratší a chvályhodnější: soudce nejprve pošle vyzkoumat smýšlení těch, kdo jsou u moci, načež může snadno zločince pověsit, nebo zachránit, přičemž přesně zachovává všechny náležité formy práva."

Zde se můj pán vložil do řeči a pravil, „že je škoda, že tvorové obdařeni tak podivuhodnými schopnostmi mysli, jaké tito advokáti podle mého líčení nutně mít musí, nejsou spíše pobízeni k tomu, aby ostatní poučovali v moudrosti a vědění." Na což jsem ujistil jeho ctihodnost, „že ve všech věcech mimo své vlastní řemeslo bývají u nás nejnevědomější a nejhloupější generací, v běžném hovoru nejopovrženíhodnější, otevřenými nepřáteli všeho vědění a učenosti, a stejně nakloněni pře-

krucovat obecný lidský rozum v každém jiném předmětu rozhovoru, jako ve svém vlastním povolání.“

Kapitola šestá

Pokračování o stavu Anglie za královny Anny. Povaha prvního ministra státu u evropských dvorů.

Můj pán byl stále v nejistotě, jaké pohnutky mohou pobízet toto plemeno advokátů k tomu, aby mátli, znepokojovali a unavovali sami sebe a vstupovali do spiknutí nespravedlnosti pouze z toho důvodu, aby škodili svým soudruhům tvorům; a také nedovedl pochopit, co míním tím, že to dělají za plat. Dalo mi tedy mnoho práce vyložit mu užívání peněz, látku, z níž jsou raženy, a hodnotu kovů; „že když Yahu nabyl velké zásoby této drahocenné hmoty, může si koupit cokoli, nač pomyslí; nejkrásnější oděv, nejvznešenější domy, veliké rozlohy pozemků, nejnákladnější pokrmy a nápoje, a vybrat si z nejkrásnějších žen. A protože peníze samy dokážou všechny tyto divy, naši Yahuové se domnívají, že jich nikdy nemohou mít dost na utrácení či na úspory, jak je k tomu vede jejich vrozený sklon buď k rozhazování, nebo k lakotě; že boháč užívá plodů práce chudákovy a že chudáků je proti bohatým tisíc ku jednomu; že většina našich lidí je nucena žít bídně a každý den pracovat za malou mzdu, aby několik mohlo žít v hojnosti.“

Rozhovořil jsem se o těchto a mnoha dalších podrobnostech téhož rázu; jeho ctihodnost však stále nechápala; vycházel totiž z domněnky, že všechna zvířata mají právo na svůj podíl na plodech země, a zvláště ta, která vládnou nad ostatními. Žádal mě tedy, abych mu pověděl, „co to jsou ty nákladné pokrmy a jak se stává, že se jich někomu z nás nedostává?“ Načež jsem jich vyjmenoval, kolik mi přišlo na mysl, i s rozličnými způsoby, jak je upravovat, což se neobejde bez vysílání lodí po moři do všech částí světa, jak pro nápoje k pití, tak pro omáčky a ne-

spočetné jiné pohodlí. Ujistil jsem jej, „že celá tato zeměkoule musí být nejméně třikrát obeplutá, než jedna z našich lepších Yahuic dostane svou snídani nebo šálek, do něhož by si ji nalila.“ Pravil, „to musí být mizerná země, která svým obyvatelům nedokáže opatřit potravu. Nejvíc ho však udivuje, jak takové rozlehlé pozemky, jaké jsem popsal, mohou být zcela bez čerstvé vody, a lidé jsou nuceni posílat pro pití přes moře.“ Odvětil jsem, „že Anglie (ta drahá rodná země) podle výpočtu plodí trojnásobek potravy, kolik její obyvatelé dokážou spotřebovat, jakož i nápoje vyvařené z obilí nebo vylisované z plodů jistých stromů, které jsou výborným nápojem, a totéž ve všech ostatních věcech potřebných k životu. Jenže abychom nasytili nestřídmost a prostopášnost mužů a marnivost žen, posíláme většinu svých nutných věcí do jiných zemí, odkud zase přinášíme látky nemocí, pošetilosti a neřesti, abychom je mezi sebou utráceli. Z toho pak nutně plyne, že obrovské množství našich lidí je nuceno hledat obživu žebrotou, loupeží, krádeží, podvodem, kuplířstvím, pochlebováním, podplácením svědků, křivou přísahou, paděláním, hraním, lhaním, lichocením, chvástáním, hlasováním, čmáráním, hvězdopravectvím, trávením, kurevnictvím, pokrytectvím, hanopisy, volnomyšlenkářstvím a podobnými zaměstnáními;“ každé z těchto slov mi dalo mnoho práce, než jsem mu je přiblížil.

„Víno u nás nedovážíme z cizích zemí proto, aby nahradilo nedostatek vody nebo jiných nápojů, nýbrž proto, že je to jakási tekutina, která nás uvádí v rozpustilost tím, že nás zbavuje smyslů, zahání veškeré smutné myšlenky, plodí v mozku divoké přepjaté představy, vzbuzuje v nás naděje a zahání naše obavy, na čas pozastaví každý úkon rozumu a připraví nás o vládu nad údy, až upadneme do hlubokého spánku; nutno však přiznat, že se vždy probouzíme neduživí a sklíčení; a že užívání této tekutiny nás plní nemocemi, které činí náš život nepříjemným a krátkým.

„Vedle toho se však většina našich lidí živí tím, že dodává nezbytné nebo pohodlné věci k životu boháčům a sobě navzájem. Jsem-li například doma a oblečen, jak se sluší, nosím na těle výrobek stovky řemeslníků; stavba a vybavení mého domu zaměstnává tolikéž dalších a pětkrát tolik na ozdobu mé ženy."

Chystal jsem se mu vyprávět o dalším druhu lidí, kteří si vydělávají na živobytí tím, že ošetřují nemocné, neboť jsem jeho ctihodnosti při jisté příležitosti sdělil, že mnoho z mé posádky zemřelo na nemoci. Zde však mi dalo největší potíže uvést ho k pochopení, co míním. „Snadno mohl pochopit, že Houyhnhnm několik dní před smrtí zeslábne a je těžkopádný nebo že si nějakou nehodou poraní končetinu; ale aby příroda, která vše tvoří k dokonalosti, snášela, že se v našich tělech plodí bolesti, to pokládal za nemožné a žádal, abych mu vyložil příčinu tak nepochopitelného zla."

Pověděl jsem mu, „že se živíme tisícem věcí, které si navzájem protiřečí; že jíme, i když nemáme hlad, a pijeme bez puzení žízně; že probdíváme celé noci u silných nápojů, aniž bychom pozřeli sousto, což nás nabádá k lenosti, zapaluje naše těla a urychluje nebo brzdí trávení; že prostitutky Yahuice se nakazí jistou chorobou, jež vzbuzuje hnilobu v kostech těch, kdo padnou do jejich objetí; že tato i mnoho jiných nemocí přechází z otce na syna; takže množství lidí přichází na svět již se složitými neduhy; že by nebralo konce vypočítávat mu seznam všech nemocí, kterým jsou podrobena lidská těla, neboť by jich nebylo méně než pět či šest set, roztroušených po každé končetině a kloubu – zkrátka v každé části vnější i vnitřní jsou nemoci jí vyhrazené. K jejich léčbě je u nás vycvičen jistý druh lidí v povolání, nebo spíše v předstírání, že léčí nemocné. A protože jsem v tomto oboru měl jakous takous zručnost, chtěl bych z vděčnosti k jeho ctihodnosti seznámit ho s celou tajemnou soustavou, podle níž postupují.

„Jejich základem je, že všechny nemoci vznikají z přesycení; z čehož soudí, že je nutné velké vyprázdnění těla, buď přirozenou cestou,

nebo nahoru ústy. Jejich dalším úkolem je z bylin, nerostů, pryskyřic, olejů, lastur, solí, šťáv, mořských řas, výkalů, kůry stromů, hadů, ropuch, žab, pavouků, masa a kostí mrtvých lidí, ptáků, zvěře a ryb sestavit směs čichem i chutí tak ohavnou, nechutnou a odpornou, jak jen dovedou, kterou žaludek s odporem okamžitě vyvrhne, a tomu říkají dávidlo; nebo z téže zásoby, s jistými jedovatými přísadami, nám přikazují přijmout horním nebo dolním otvorem (jak se lékař právě hodí) lék stejně protivný a hnusný útrobám; ten povolí břicho a všechno před sebou žene dolů; a tomu říkají prohánědlo nebo klystýr. Neboť příroda (tvrdí lékaři) chtěla vrchní přední otvor pouze pro přijímání pevných a tekutých věcí a dolní zadní pro vylučování; a tito umělci důmyslně uvažujíce, že při každé nemoci je příroda vyhnána ze svého sídla, dovozují, že má-li být do něho vrácena, musí být tělo ošetřeno přesně obráceně, zaměněním úkonů obou otvorů; vpravením pevných a tekutých věcí do zadnice a vyprazdňováním ústy.

„Avšak vedle nemocí skutečných podléháme také mnoha jen vymyšleným, pro něž lékaři vymysleli vymyšlené léky; ty mají své rozličné názvy a také léky, které se k nim hodí; a jimi jsou naše Yahuice vždy posedlé.

„Jedna velká přednost tohoto cechu je jeho zručnost v předpovídání, v němž zřídkakdy chybují; jejich předpovědi při skutečných nemocech, dostoupí-li jakéhokoli stupně zhoubnosti, obvykle věští smrt, kterou vždy mají v moci, kdežto uzdravení nikoli; a proto při jakýchkoli nečekaných známkách zlepšení, poté co již vynesli svůj ortel, raději, než aby byli obviněni z falešného prorokování, osvědčí svou prozíravost světu patřičnou dávkou v pravý čas.

„Jsou rovněž zvláště užiteční manželům a manželkám, kteří své druhy omrzeli; nejstarším synům, velkým ministrům státu, a nezřídka vládcům.“

Při jedné dřívější příležitosti jsem rozmlouval se svým pánem o povaze vlády obecně, a zvláště našeho vynikajícího zřízení, které si za-

slouženě získává obdiv a závist celého světa. Když jsem však mimochodem zmínil ministra státu, přikázal mi po nějakém čase, abych mu sdělil, „jaký druh Yahua tím pojmenováním obzvláště míním."

Řekl jsem mu, „že první neboli hlavní ministr státu, osoba, kterou jsem chtěl popsat, je tvor zcela zproštěn radosti a žalu, lásky a nenávisti, lítosti a hněvu; nebo přinejmenším neužívá žádných jiných vášní, než zuřivé touhy po bohatství, moci a titulech; že slov užívá k čemukoli, jen ne k vyjádření své mysli; že nikdy neřekne pravdu, leda s úmyslem, abys ji pokládal za lež; ani lež, leda s plánem, abys ji pokládal za pravdu; že ti, o nichž mluví nejhůře za zády, jsou nejjistější cestou k povýšení; a jakmile tě začne chválit před jinými, nebo i před tebou samotným, jsi od toho dne ztracen. Nejhorší znamení, které můžeš dostat, je slib, zvlášť když je stvrzen přísahou; po tom se každý moudrý muž stáhne a všech nadějí se vzdá.

„Jsou tři způsoby, jak se muž může povznést k úřadu prvního ministra. První je, umět si prozíravě vyřídit ženu, dceru nebo sestru; druhý je zradit nebo podminovat svého předchůdce; a třetí je prudkým zápalem na veřejných shromážděních proti zkaženosti dvora. Moudrý vládce by však raději zaměstnával ty, kdo užívají posledního z těchto způsobů; neboť tito horlivci se vždy ukážou nejponíženějšími a nejpoddajnějšími vůli a vášním svého pána. Tito ministři, majíce všechny úřady ve své moci, se v moci udržují tím, že podplácejí většinu senátu nebo velké rady; a nakonec jakousi pomůckou, zvanou akt o beztrestnosti" (jehož povahu jsem mu popsal), „se zabezpečí proti pozdějšímu účtování a odcházejí z veřejného života obtíženi kořistí národa.

„Palác prvního ministra je semeništěm, kde se jiní cvičí v jeho vlastním řemesle: pážata, lokajové a vrátní, napodobujíce svého pána, se stávají ministry státu ve svých různých okruzích a učí se vynikat ve třech hlavních součástech, drzosti, lži a úplatkářství. Mají tedy svůj podřízený dvůr, který jim vzdávají osoby nejvznešenější; a někdy silou

obratnosti a drzosti postupně, přes několik stupňů, dosáhnou toho, že se stanou nástupci svého pána.

„Obvykle jím vládne vysloužilá děvka nebo oblíbený lokaj, kteří jsou komíny, jimiž jsou přenášeny všechny milosti, a mohou být vlastně v posledním ohledu nazváni správci království."

Jednoho dne, v rozmluvě, pán, slyše mě zmínit šlechtu mé země, mi laskavě složil poklonu, na niž jsem si nemohl činit nárok: „že musím jistě pocházet z nějakého vznešeného rodu, neboť postavou, barvou a čistotou daleko předčím všechny Yahuy jeho národa, i když se zdá, že zaostávám v síle a hbitosti, což nutno přičíst mému odlišnému způsobu života proti ostatním zvířatům; a vedle toho jsem obdařen nejen schopností řeči, ale i jakýmisi základy rozumu, do té míry, že u všech jeho známých platím za div."

Upozornil mě, „že mezi Houyhnhnmy bílí, hnědí a železo-šedí nejsou tak dokonale rostlí jako hnědáci, grošáci a vraníci; ani se nerodí se stejnými vlohami mysli či se schopností je zdokonalit; a proto zůstávají stále ve stavu služebníků, aniž by kdy pomysleli na to spojit se mimo svoji rasu, což by se v této zemi pokládalo za zrůdné a nepřirozené."

Vzdal jsem jeho ctihodnosti své nejponíženější díky za dobré mínění, které si o mně ráčil utvořit, zároveň jsem ho však ujistil, „že můj původ je z nižších vrstev, neboť jsem se narodil prostým čestným rodičům, kteří mi jen taktak dokázali dát snesitelné vychování; že šlechtictví je u nás věc zcela odlišná od toho, co si o něm představuje; že naši mladí šlechtici jsou od dětství vychováváni v zahálce a přepychu; že jakmile jim léta dovolí, protýrají svou sílu a nachytají si odporné nemoci u prostopášných žen; a když je jejich jmění téměř zruinováno, ožení se s nějakou ženou nízkého původu, nepříjemné osoby a chatrné konstituce (pouze pro peníze), kterou nenávidí a kterou pohrdají. Že plody takových sňatků bývají obvykle děti skrofulózní, rachitické nebo zrůdné; čímž se rod zřídkakdy udrží déle než tři pokolení, nepo-

stará-li se manželka o to, aby mezi svými sousedy nebo služebnictvem opatřila zdravého otce, pokolení aby se zlepšilo a pokračovalo. Že slabé a neduživé tělo, hubená tvář a nažloutlá pleť jsou pravými znaky vznešené krve; a že zdravý a statný vzhled u muže z panstva je tak hanebný, že svět usoudí, že jeho skutečným otcem byl kočí nebo štolba. Nedostatky mysli jdou souběžně s nedostatky těla, jsou směsicí mrzutosti, tuposti, nevědomosti, náladovosti, smyslnosti a pýchy.

„Bez souhlasu tohoto osvíceného sboru nemůže být vyhlášen, zrušen ani změněn žádný zákon: a tito šlechtici mají rovněž bez odvolání rozhodovat o všem našem majetku.“

Kapitola sedmá

Autorova velká láska k rodné zemi. Pánova pozorování o zřízení a správě Anglie, jak je autor popsal, s podobnými případy a srovnáními. Pánova pozorování o lidské přirozenosti.

Čtenář se snad podiví, jak jsem se mohl přemoci k tomu, abych tak nezastřeně líčil svůj vlastní druh před plemenem smrtelníků, kteří jsou již beztak nakloněni mít o lidstvu nejhorší mínění, pro úplnou shodu mezi mnou a jejich Yahuy. Musím však otevřeně přiznat, že mnohé ctnosti těch vznešených čtvernožců, postavené proti lidským zkaženostem, mi tak otevřely oči a rozšířily chápání, že jsem začal pohlížet na činy a vášně člověka v docela jiném světle, a soudit, že čest mého vlastního druhu nestojí za hájení; což mi vedle toho ani nebylo možné před osobou tak bystrého úsudku, jako byl můj pán, který mě denně usvědčoval z tisíce chyb v sobě samém, o nichž jsem neměl předtím ani ponětí a které by u nás nikdo nepočítal ani mezi lidské nedokonalosti. Rovněž jsem se od jeho příkladu naučil naprostému zavržení veškeré lži či přetvářky; a pravda se mi jevila tak líbezná, že jsem se rozhodl vše jí obětovat.

Dovolte, abych se čtenáři přiznal upřímně, že ve volnosti, s jakou jsem věci líčil, byla ještě mnohem silnější pohnutka. Nebyl jsem v této zemi ještě ani rok, když jsem k jejím obyvatelům pojal takovou lásku a úctu, že jsem učinil pevné rozhodnutí nikdy se k lidskému rodu nevracet, nýbrž strávit zbytek života mezi těmito obdivuhodnými Houyhnhnmy, v rozjímání a konání každé ctnosti, kde bych neměl příklad ani podnět k neřesti. Osud, můj věčný nepřítel, však rozhodl, že se takové blaženosti nedočkám. Nyní mi je však útěchou pomyslet, že v tom, co jsem řekl o svých krajanech, jsem jejich chyby zlehčoval, na-

kolik jsem si před tak přísným zkoumatelem troufal; a v každé věci jsem všemu dal tak příznivý ráz, jak jen věc snesla. Vždyť kdopak je naživu, kdo by nebyl veden předpojatostí a náklonností k místu svého narození?

Vylíčil jsem jen podstatu rozličných rozhovorů, které jsem vedl se svým pánem po většinu času, kdy jsem měl tu čest být mu v službě; pro stručnost jsem však vynechal mnohem víc, než zde zachycuji.

Když jsem odpověděl na všechny jeho otázky a jeho zvídavost zdála se být zcela nasycena, poslal pro mě jednoho časného rána a přikázal mi, abych se posadil opodál (čest, kterou mi dosud nikdy neudělil). Řekl, „že vážně rozvážil celý můj příběh, pokud se týká mne i mé země; že se na nás dívá jako na druh zvířat, jimž se, jakým náhodou nemohl uhodnout, dostal malý podíl rozumu, jehož neužíváme k ničemu jinému, než že si jeho pomocí přitěžujeme vrozené zkaženosti a nabýváme nových, které nám příroda nedala; že se zbavujeme těch několika schopností, které nám udělila; že jsme byli velmi úspěšní v rozmnožování svých prapotřeb a zdá se, že trávíme celý život marnými snahami je uspokojit svými vlastními vynálezy; že pokud jde o mne, je zřejmé, že nemám ani sílu, ani hbitost obyčejného Yahua; že chatrně kráčím na zadních; že jsem našel způsob, jak své drápy učinit k ničemu a jak odstranit chlupy z brady, které měly být přístřeším proti slunci a nepohodě; a konečně, že neumím rychle běhat ani šplhat po stromech jako mí bratři,“ jak nazýval, „Yahuové v jeho zemi.

„Že naše zřízení správy a práva zjevně plynou z našich hrubých nedostatků v rozumu, a tudíž i ve ctnosti; neboť rozum sám stačí, aby ovládl rozumného tvora; k čemuž jsme nemohli vznášet nárok ani podle líčení, které jsem mu o svých krajanech předložil; i když zřejmě postřehl, že jsem jim k dobru zatajil mnohé podrobnosti a často řekl věc, která není.

„V tom mínění ho ještě utvrzovalo, že jak si všiml, souhlasím v každém rysu těla s ostatními Yahuy, kromě tam, kde to bylo k mé skuteč-

né nevýhodě co do síly, rychlosti a čilosti, krátkosti drápů a některých jiných věcí, které příroda nezpůsobila; stejně tak z toho líčení, jaké jsem mu podal o našich životech, mravech a činech, zjistil, že mezi uspořádáním naší mysli je rovněž podobnost tak blízká.“ Řekl, „že Yahuové jsou známí tím, že nenávidí jeden druhého více než jakýkoli jiný druh zvířat; a obvykle uváděným důvodem je ohyzdnost jejich vlastního tvaru, kterou všichni mohou spatřit u ostatních, nikoli však u sebe. Začal se proto domnívat, že u nás není nemoudré zakrývat si těla a tímto vynálezem před sebou ukrývat mnohá znetvoření, která by jinak byla sotva snesitelná. Nyní však zjistil, že se mýlil, a že rozbroje těch bestií v jeho zemi mají stejnou příčinu jako naše, jak jsem je popsal. Neboť když,“ pravil, „naházeš mezi pět Yahuů tolik potravy, co by stačila pro padesát, místo aby pokojně jedli, se do sebe pustí, každý z nich dychtě získat vše pro sebe; a proto bývá obvykle zaměstnán sluha, aby stál u nich, pokud se krmí venku, a ti chovaní doma jsou upoutáni v jisté vzdálenosti jeden od druhého; že kdyby kráva pošla stářím nebo nehodou, dřív než si ji Houyhnhnm stačí zajistit pro své vlastní Yahuy, ti ze sousedství by přišli ve stádech, aby se jí zmocnili, a nastala by taková bitka, jakou jsem popisoval, se strašlivými ranami způsobenými jejich drápy na obou stranách, i když jen zřídka se dokážou navzájem zabít, pro nedostatek těch pohodlných nástrojů smrti, jaké jsme vymysleli my. Jindy se podobné bitvy sváděly mezi Yahuy z různých sousedství bez jakékoli zjevné příčiny; ti z jednoho okrsku vyčkávali všelikých příležitostí přepadnout ty vedlejší, dřív než budou připraveni. Zjistí-li však, že jim záměr selhal, vracejí se domů, a pro nedostatek nepřátel se pustí do toho, čemu říkám občanská válka mezi sebou.

„Že na některých polích v jeho zemi jsou jisté lesklé kameny různých barev, do nichž jsou Yahuové šíleně zblázněni; a je-li část těchto kamenů upevněna v zemi, jak se někdy stává, celé dny budou drápy hrabat, aby je dostali ven; pak si je odnesou a schovají na hromadách

ve svých pelíších; a stále se přitom kolem opatrně rozhlížejí ze strachu, aby jejich druzi nenašli jejich poklad.“ Můj pán řekl, „že nikdy nemohl odhalit důvod této nepřirozené choutky, ani k čemu by tyto kameny mohly Yahuovi být; nyní se však domnívá, že by to mohlo pocházet z téhož základu lakoty, jaký jsem připsal lidstvu. Že jednou, pro zkoušku, tajně odnesl hromádku těchto kamenů z místa, kam ji jeden z jeho Yahuů zahrabal; načež to špinavé zvíře, pohřešujíc svůj poklad, hlasitým naříkáním přivedlo na místo celé stádo, tam zoufale vylo, pak se dalo do kousání a trhání ostatních, začalo chřadnout, nechtělo jíst ani spát ani pracovat, až přikázal sluhovi, aby ty kameny tajně vrátil zpět do téže jámy a schoval je jako předtím; což když jeho Yahu nalezl, hned nabyl ducha i dobré nálady, dal si však dobrý pozor, aby je přenesl do lepší skrýše, a od té doby byl velmi užitečným zvířetem.“

Můj pán mě dále ujistil, což jsem i sám pozoroval, „že na polích, kde lesklé kameny hojně leží, se svádějí nejlítější a nejčastější bitvy, zavdané ustavičnými vpády sousedních Yahuů.“

Řekl, „je obvyklé, že když dva Yahuové objeví takový kámen na poli a hádají se, komu z nich má patřit, třetí využije příležitosti a odnese jej oběma;“ v čemž můj pán tvrdošíjně viděl jistou podobu s našimi soudními spory; v čemž jsem pokládal za lepší pro naši čest nevyvracet mu to; neboť rozhodnutí, které zmínil, bylo mnohem spravedlivější než mnohá rozhodnutí u nás; protože žalobce i obžalovaný tam neztratili nic jiného než ten kámen, o nějž se přeli: zatímco naše soudy spravedlnosti by nikdy nepropustily věc, dokud by jednomu z nich zbylo cokoli.

Můj pán pokračoval v řeči a pravil, „že nic nečiní Yahuy odpornějšími než jejich neukázněná chuť spořádat vše, co jim přijde do cesty, ať to jsou byliny, kořeny, bobule, zkažené maso zvířat nebo všechno smíšené dohromady: a je zvláštností jejich povahy, že si mnohem spíš potrpí na to, co získají loupeží nebo krádeží v dálce, než na mnohem lepší potravu připravenou doma. Vydrží-li jim kořist, jedí, až jsou

k prasknutí; po čemž jim příroda ukázala jistý kořen, který jim způsobí všeobecné vyprázdnění.

„Je také jiný druh kořene, velmi šťavnatý, ale poněkud vzácný a těžko k nalezení, jejž Yahuové s velkou dychtivostí hledají a s velkým potěšením by jej sáli; vyvolává v nich tytéž účinky, jaké má u nás víno. Někdy je nutil jeden druhého objímat, někdy trhat; vyli, cenili zuby, blábolili, potáceli se, váleli, a pak uléhali do bláta."

Pozoroval jsem skutečně, že Yahuové jsou jediná zvířata v této zemi, která podléhají jakýmkoli nemocem; těch však mají mnohem méně než u nás koně, a chytají je, ne špatným zacházením, nýbrž vlastní nečistotou a hltavostí té špinavé bestie. Jejich jazyk ani nemá víc než obecné pojmenování pro ty neduhy, které je převzaté z názvu té bestie, a říká se jim *hnea-yahoo* neboli *Yahuí zlo*; a předepsaným lékem je směs jejich vlastního trusu a moči, násilím vlitá Yahuovi do hrdla. Vím od té doby, že se jí často úspěšně užívalo, a zde ji svobodně doporučuji svým krajanům k obecnému dobru, jako znamenitý specifický lék na všechny nemoci způsobené přesycením.

„Pokud jde o učenost, správu, umění, řemesla a podobné," přiznával můj pán, „že mohl nalézt mezi Yahuy této země a Yahuy u nás málo nebo žádnou podobnost; neboť chtěl pozorovat jen, jaká shoda je v naší přirozenosti. Slyšel ovšem některé zvídavé Houyhnhnmy pozorovat, že ve většině stád bývá jakýsi vládnoucí Yahu (jako u nás v oboře bývá nějaký vedoucí nebo hlavní jelen), který je vždy ohyzdnější postavou a škodolibější povahou než kterýkoli jiný; že tento vůdce má obvykle oblíbence sobě co nejpodobnějšího, jehož zaměstnáním je lízat svému pánu nohy i zadek a hnát samice do jeho pelechu; za což bývá tu a tam odměněn kusem oslího masa. Tohoto oblíbence nenávidí celé stádo, a proto, aby se chránil, drží se vždy nablízku své osobě svého vůdce. Obvykle setrvává v úřadě, dokud se nenajde horší; v okamžiku však, kdy je zavržen, přijde jeho nástupce v čele všech Yahuů toho okrsku, mladých i starých, samců i samic, hromadně, a vypustí na

něho své výkaly od hlavy k patě. Nakolik by se to však dalo vztáhnout na naše dvory a oblíbence a ministry státu, můj pán řekl, že bych nejlépe mohl určit já."

Neodvážil jsem se nic odpovědět na tuto zlomyslnou narážku, která snižuje lidské chápání pod bystrost obyčejného honícího psa, který má dost soudnosti, aby rozeznal a sledoval štěkot nejschopnějšího psa ve smečce, aniž by se někdy spletl.

Můj pán mi pověděl, „že jsou u Yahuů jisté pozoruhodné vlastnosti, které si nevšiml, že bych zmínil, nebo přinejmenším jen velmi letmo, v líčeních, jaká jsem o lidstvu podal." Řekl, „ta zvířata, jako jiné bestie, mají své samice společné; v tom se však liší, že samice Yahu připustí k sobě samce i tehdy, je-li březí; a že se samci se samicemi hádají a perou stejně zuřivě jako mezi sebou; obojí jsou stupně nehorázné bestiálnosti, k nimž žádný jiný cítící tvor nikdy nedospěl.

„Jiná věc, které se u Yahuů podivil, byla jejich zvláštní záliba v nečistotě a špíně; neboť u všech ostatních zvířat se jeví přirozená láska k čistotě." Co se prvních dvou obvinění týká, byl jsem rád, že jsem je nechal projít bez odpovědi, neboť jsem na obhajobu svého druhu nemohl říci ani slovo, které bych jinak jistě pronesl z vlastní náklonnosti. Ale v posledním bodě bych snadno obhájil lidstvo z nařčení z výlučnosti, kdyby v té zemi byla nějaká prasata (naneštěstí pro mě tam nebyla), která, i když mohou být milejším čtvernožcem než Yahu, nemohou si, pokorně míním, po spravedlnosti činit nárok na větší čistotu; a to by jeho ctihodnost musela sama uznat, kdyby viděla jejich hnusný způsob krmení a jejich zvyk válet se a spát v blátě.

Můj pán rovněž zmínil další vlastnost, kterou jeho sluhové u některých Yahuů zjistili a která mu byla zcela nevysvětlitelná. Řekl, „že Yahuovi někdy přijde nápad odejít do kouta, lehnout si, výt a sténat a všechno, co se mu přiblíží, odkopávat, i když je mladý a tučný, nedostává se mu ani potravy, ani vody, ani si sluha nedovede představit, co mu může scházet. A jediný lék, který na to našli, byl zapřáhnout ho do

těžké práce, po čemž přišel neomylně k sobě.“ Na to jsem mlčel ze zaujatosti vůči svému druhu; a přece zde jsem mohl zřetelně rozpoznat pravá semena spleenu, který postihuje jen lenivé, rozmařilé a bohaté; na nichž, kdyby byli nuceni podstoupit stejný režim, bych uzdravení ručil.

Jeho ctihodnost dále pozoroval, „že samice Yahu často stávala za náspem nebo křovím, aby pozorovala mladé samce, kteří tudy procházeli, pak se objevila a schovávala s mnoha dovádivými gesty a šklebícími se grimasami, přičemž bylo pozorováno, že vydává nejnesnesitelnější pach; a když se některý ze samců přiblížil, pomalu ustupovala, často se ohlížejíc a s předstíranou tváří strachu, utekla na jisté vhodné místo, kde věděla, že ji samec bude následovat.

„Jindy, přišla-li mezi ně cizí samice, tři nebo čtyři z téhož pohlaví se kolem ní shluklo, zíralo na ni, blábolilo, cenilo zuby a čichalo ji od hlavy k patě; a pak se s gesty, která zřejmě vyjadřovala pohrdání a opovržení, odvracely.“

Snad můj pán tyto úvahy, které vyvodil z toho, co sám pozoroval nebo co mu bylo řečeno, trochu rozpřádá; nemohl jsem však bez jistého úžasu a velikého zármutku pomyslet na to, že základy chlípnosti, koketnosti, pomluvy a klevet jsou pudově přítomné v ženském pokolení.

Každou chvíli jsem čekal, že můj pán obviní Yahuy z oněch nepřirozených chutí v obou pohlavích, u nás tak běžných. Ale příroda, jak se zdá, nebyla tak zdatnou učitelkou; a tyto učenější rozkoše jsou veskrze plody umění a rozumu na naší straně zeměkoule.

Kapitola osmá

Autor vypráví některé podrobnosti o Yahuech. Veliké ctnosti Houyhnhnmů. Výchova a cvičení jejich mládeže. Jejich obecné shromáždění.

Jak jsem měl lidské přirozenosti rozumět mnohem lépe, než jsem pokládal za možné, že by jí mohl rozumět můj pán, bylo pro mě snadné vztáhnout povahu, kterou Yahuům přisoudil, na sebe i na své krajany; a věřil jsem, že vlastním pozorováním mohu učinit ještě další objevy. Často jsem tedy jeho ctihodnost prosil, aby mi dovolil chodit mezi stáda Yahuů ze sousedství; k čemuž vždy velmi laskavě přivolil, byv dokonale přesvědčen, že nenávist, kterou vůči těm bestiím chovám, mi nikdy nedovolí, abych jimi byl zkažen; a jeho ctihodnost přikázala jednomu ze svých sluhů, silnému hnědému koníku Hnědáčkovi, velmi poctivému a dobrosrdečnému, aby mi byl stráží; bez jeho ochrany bych se do takových dobrodružství neodvážil. Pověděl jsem již čtenáři, jak jsem byl těmito ohavnými zvířaty obtěžován hned po svém příchodu; a potom jsem jen tak tak třikrát nebo čtyřikrát unikl tomu, abych nepadl do jejich spárů, kdykoli jsem se zatoulal trochu dál bez tesáku. A mám důvod se domnívat, že měli jakousi představu, že jsem jejich vlastního druhu, čemuž jsem často napomáhal tím, že jsem si vyhrnoval rukávy a ukazoval jim své holé paže a hruď, když byl můj ochránce se mnou. Tehdy se přibližovali, jak si jen troufali, a napodobovali mé pohyby po způsobu opic, vždy však s velikými známkami nenávisti; jako je krotká kavka s čepičkou a punčoškami vždy pronásledována divokými, dostane-li se mezi ně.

Jsou odmala nesmírně obratní. Jednou jsem však chytil mladého samce asi tříletého a snažil se všemi způsoby něžnosti ho uklidnit; ale ten malý skřet se dal do takového ječení, škrábání a kousání, že jsem

byl nucen ho pustit; a byl nejvyšší čas, neboť celá tlupa starých přiběhla při tom povyku kolem nás; vida však, že mládě je v bezpečí (neboť uteklo), a že je nablízku Hnědáček, netroufli si k nám přiblížit. Pozoroval jsem, že maso toho mláděte páchlo velmi silně, a smrad byl něco mezi lasičkou a liškou, mnohem však nepříjemnější. Zapomněl jsem na další okolnost (a snad bych měl u čtenáře prominutí, kdybych ji zcela vynechal), že zatímco jsem toho ohavného škůdce držel v rukou, vypustil svůj špinavý výkal, jakousi žlutou tekutinu, po celém mém oděvu; ale naštěstí byl poblíž malý potůček, kde jsem se umyl, jak jen jsem mohl; neodvážil jsem se však přijít svému pánu před oči, dokud jsem se dostatečně nevyvětral.

Z toho, co jsem mohl zjistit, se zdá, že Yahuové jsou ze všech zvířat nejméně vzdělavatelní, jejich schopnost nikdy nestoupne výš než k tomu, aby táhli nebo nosili břemena. Soudím však, že tato vada vzniká především ze zvrácené, vzpurné povahy; jsou totiž lstiví, zlomyslní, zrádní a mstiví. Jsou silní a vytrvalí, ale zbabělého ducha, a následkem toho drzí, zbědovaní i ukrutní. Je pozorováno, že červenovlasí obojího pohlaví jsou chlípnější a škodlivější než ostatní, které přitom značně předčí v síle a čilosti.

Houyhnhnmové chovají Yahuy k přímému užitku v chatrčích nedaleko domu; ostatní jsou však posíláni na jistá pole, kde vyhrabávají kořeny, požírají různé druhy bylin a slídí po mršinách, nebo někdy chytají lasice a *luhimuhy* (druh divoké krysy), které hltavě požírají. Příroda je naučila kopat drápy hluboké jámy po úbočí návrší, kde leží každý sám; jen pelechy samic jsou větší, dost prostorné, aby pojaly dvě nebo tři mláďata.

Plavou odmala jako žáby a dokážou dlouho vydržet pod vodou, kde často chytají ryby, které samice donášejí domů mláďatům. A při této příležitosti doufám, že mi čtenář promine podivné dobrodružství.

Byl jsem jednoho dne venku se svým ochráncem Hnědáčkem, a protože bylo nesmírně horko, prosil jsem ho, aby mi dovolil vykou-

pat se v nedaleké řece. Souhlasil, a já se okamžitě svlékl donaha a tiše vstoupil do proudu. Náhodou se stalo, že mladá samice Yahu, stojící za náspem, viděla celé počínání a zapálena touhou, jak jsme s Hnědáčkem usoudili, přiběhla ze všech sil a skočila do vody, nějakých pět yardů od místa, kde jsem se koupal. Nikdy v životě jsem se tak hrozně nelekl. Hnědáček se pásl opodál, netuše žádné nebezpečí. Objala mě tím nejnechutnějším způsobem. Zařval jsem, jak jsem jen mohl, a Hnědáček se ke mně rozběhl tryskem, načež mě s krajní neochotou pustila a skočila na protější břeh, kde stála a hleděla a vyla po celou dobu, co jsem si oblékal šaty.

Pro mého pána a jeho rodinu to bylo zdrojem zábavy, pro mě však mučivým zahanbením. Nyní jsem již nemohl popírat, že jsem skutečný Yahu v každém údu i rysu, neboť samice ke mně měly přirozenou náklonnost jako k jednomu ze svého druhu. Chlupy té bestie navíc nebyly červené (což by snad bylo nějakou omluvou pro chuť trochu nepravidelnou), nýbrž černé jako trnky, a její tvář se nejevila ani zdaleka tak hnusnou jako u ostatních jejího druhu; myslím totiž, že nemohla být starší jedenácti let.

Protože jsem už tři roky žil v této zemi, čtenář zajisté očekává, že mu podám, jako jiní cestovatelé, nějakou zprávu o mravech a zvycích jejích obyvatel, k jejichž zkoumání směřovala moje hlavní snaha.

Protože tito vznešení Houyhnhnmové jsou od přírody obdařeni obecným sklonem ke všem ctnostem a nemají žádnou představu či ponětí o tom, co je u rozumného tvora zlo, je jejich hlavní zásadou pěstovat rozum a dát se jím zcela řídit. Rozum u nich není, jako u nás, věcí sporu, kde lidé dovedou věrohodně dokazovat obě strany otázky, nýbrž proráží člověka s okamžitým přesvědčením; což musí nutně činit tam, kde není smíšen, zatemněn ani zbarven vášní a vlastním zájmem. Pamatuji si, že mi dalo nesmírnou práci přivést svého pána k pochopení významu slova mínění, nebo toho, jak by nějaký bod mohl být sporný; neboť rozum nás učí tvrdit či popírat jen tam, kde

jsme si jisti; a mimo svého vědění nemůžeme činit ani jedno ani druhé. Takže rozepře, hádky, spory a tvrzení ve věcech lživých či pochybných jsou zly, jaká Houyhnhnmové neznají. Podobně, když jsem mu vysvětloval naše různé soustavy přírodní filozofie, smál se, „že tvor předstírající rozum si zakládá na vědomosti o domněnkách druhých, a to ve věcech, kde by to vědění, i kdyby bylo jisté, nemohlo k ničemu být.“ V tom se zcela shodoval s názory Sókrata, jak je podává Platón; což zmiňuji jako nejvyšší poctu, jakou mohu vzdát onomu knížeti filozofů. Často jsem si od té doby přemítal, jakou zkázu by takové učení způsobilo v knihovnách Evropy; a kolik cest ke slávě by se tím v učeném světě uzavřelo.

Přátelství a dobrotivost jsou dvě hlavní ctnosti u Houyhnhnmů; a nejsou omezeny na jisté osoby, nýbrž rozprostřeny na celou rasu; neboť cizinec z nejvzdálenějšího kraje je stejně vítán jako nejbližší soused, a kamkoli přijde, cítí se jako doma. Zachovávají slušnost a zdvořilost v nejvyšším stupni, obřadnost jim je však zcela cizí. Ke svým hříbatům necítí žádnou něžnost, péče však, jakou věnují jejich vychování, pochází zcela z příkazů rozumu. A pozoroval jsem na svém pánu, že projevoval k dítěti svého souseda stejnou náklonnost jako k vlastnímu. Tvrdí, že je příroda učí milovat celý druh, a že jen rozum činí rozdíl mezi osobami tam, kde je vyšší stupeň ctnosti.

Když matrony Houyhnhnmky zplodily po jednom každého pohlaví, přestávají se stýkat se svými druhy, leda že by nějakou nehodou ztratily jedno ze svých dětí, což se stává velmi zřídka; v takovém případě se znovu scházejí; nebo když podobná nehoda potká ty, jejichž manželka už nemůže rodit, nějaký jiný pár jim daruje jedno ze svých hříbat, a pak se znovu scházejí, dokud matka neotěhotní. Této opatrnosti je třeba, aby země nebyla přetížena počtem. Rod nižších Houyhnhnmů, chovaných na služebníky, však na tuto věc tak přísně vázán není: ti smějí zplodit po třech každého pohlaví, aby mohli být domácími služebníky v urozených rodinách.

Ve svých sňatcích pečlivě vybírají takové barvy, aby se v plemeni nevytvořila nepříjemná směsice. U samce se cení především síla, u samice půvab; ne z lásky, nýbrž aby se rod nezvrhal; neboť kde samice vyniká silou, vybere se jí druh s ohledem na půvab.

Dvoření, láska, dary, věno, úpisy nemají v jejich myšlenkách místo, ani slov k jejich vyjádření v jejich jazyce. Mladý pár se setká a je spojen jen proto, že to tak určili jejich rodiče a přátelé; je to to, co každý den vidí dělat, a hledí na to jako na jednu z nutných činností rozumné bytosti. Avšak o porušení manželství, nebo o jakékoli jiné nemravnosti, nebylo nikdy slyšet; a oddaný pár tráví svůj život ve stejném přátelství a vzájemné dobrotivosti, jaké chová ke všem ostatním téhož druhu, kteří mu přijdou do cesty, bez žárlivosti, mazlivosti, hádek či nespokojenosti.

Ve výchově mládeže obojího pohlaví je jejich metoda obdivuhodná a vysoce zasluhuje našeho napodobení. Mladým není dovoleno okusit zrno ovsa, kromě ve zvláštní dny, až do osmnácti let; ani mléko, leda velmi zřídka; a v létě se pasou dvě hodiny ráno a tolikéž večer, což zachovávají i jejich rodiče; ale služebníkům není dovoleno víc než polovinu toho času, a velká část jejich trávy se jim nosí domů, kterou jedí v nejvhodnějších hodinách, kdy je lze od práce nejlépe uvolnit.

Střídmost, pracovitost, cvičení a čistota jsou lekce stejnou měrou ukládané mládeži obojího pohlaví: a můj pán pokládal za zrůdné, že u nás dáváme ženám jinou výchovu než mužům, kromě v některých věcech domácí správy; čímž, jak správně pozoroval, polovina našich rodáků není k ničemu jinému dobrá než rodit děti; a svěřit péči o děti takovým neužitečným zvířatům, pravil, je zase ještě větší příklad zvířeckosti.

Ale Houyhnhnmové svou mládež cvičí k síle, rychlosti a odolnosti, tím, že je nechají závodit na strmých kopcích a tvrdých kamenitých plochách; a když se všichni potí, dostávají rozkaz skočit po hlavě do rybníka nebo řeky. Čtyřikrát ročně se mládež jistého okrsku schází,

aby ukázala svou zručnost v běhu, skoku a jiných výkonech síly a čilosti; kde je vítěz odměněn písní na jeho či její chválu. Při této slavnosti ženou služebníci stádo Yahuů na pole, obtížených senem, ovsem a mlékem k hostině Houyhnhnmů; po níž jsou tyto bestie ihned opět zahnány zpět, pro strach, aby neobtěžovaly shromáždění.

Každý čtvrtý rok, při jarní rovnodennosti, se koná zastupitelská rada celého národa, která se schází na rovině asi dvacet mil od našeho domu a trvá pět nebo šest dní. Zde se vyptávají na stav a poměry jednotlivých okrsků; zda mají nadbytek nebo nedostatek sena či ovsa, krav nebo Yahuů; a kdekoli je nějaký nedostatek (což bývá zřídka), je okamžitě zjednán nápravou jednomyslného souhlasu a přispění. Rovněž zde se vyřizuje úprava dětí: pokud má například Houyhnhnm dva samce, vymění jednoho z nich s jiným, jenž má dvě samice; a když dítě zahyne nějakou nehodou a matka už není ve věku k rození, je určeno, která rodina v okrsku odchová jiné dítě k nahrazení ztráty.

Kapitola devátá

Velká rozprava na obecném shromáždění Houyhnhnmů a jak byla rozhodnuta. Učenost Houyhnhnmů. Jejich stavby. Jejich způsob pohřbívání. Nedostatečnost jejich jazyka.

Jedno z těchto velkých shromáždění se konalo za mých časů, asi tři měsíce před mým odchodem, kam se můj pán odebral jakožto zástupce našeho okrsku. Na této radě byla znovu nastolena jejich stará rozprava, a vlastně jediná rozprava, k níž kdy v jejich zemi došlo; o níž mi můj pán po svém návratu podal velmi podrobnou zprávu.

Otázka, o níž se mělo rozprávět, byla: „zda mají být Yahuové vyhlazeni z tváře země?“ Jeden z členů pro ano přednesl několik argumentů velké síly a váhy a tvrdil, „že jelikož jsou Yahuové nejšpinavější, nejhnusnější a nejzrůdnější zvířata, jaká kdy příroda zrodila, jsou také nejvzpurnější a neposlušnější, zlomyslní a škodliví; že potají sají struky krav Houyhnhnmů, zabíjejí a požírají jejich kočky, pošlapávají jejich oves a trávu, nejsou-li neustále hlídáni, a páchají tisíc jiných nehorázností.“ Zmínil obecné podání, „že Yahuové nebyli v jejich zemi odjakživa; nýbrž že před mnoha věky se dva z těchto bestií objevili společně na jedné hoře; zda zrozeni horkem slunce v shnilém bahně a slizu, či z kalu a pěny mořské, nebylo nikdy známo; že tito Yahuové se rozmnožili a jejich potomstvo v krátkém čase tak vzrostlo, že zaplavilo a zamořilo celý národ; že Houyhnhnmové se, aby se tohoto zla zbavili, pustili do velkého lovu, nakonec celé stádo obklíčili; a zahubivše starší, každý Houyhnhnm si ponechal dva mladé v chlévě a dovedl je k takovému stupni krotkosti, jakého je zvíře od přírody tak divoké schopno dosáhnout, a užíval jich k tahu a k přepravě; že se zdá, že v tomto podání je mnoho pravdy, a že tito tvorové nemohou být *yinhniamshy*

(čili *domorodci* té země), pro násilnou nenávist, kterou k nim Houyhnhnmové, jakož i všechna ostatní zvířata, chovají; což, i když si jejich zlá povaha dostatečně zasluhuje, nemohlo nikdy dospět tak vysokého stupně, kdyby byli *domorodci*, nebo by byli dávno vykořeněni; že obyvatelé, zalíbivši si užívat služeb Yahuů, velmi neprozřetelně zanedbali chov oslů, kteří jsou příjemné zvíře, snadno chovatelné, krotčí a spořádanější, bez odporného zápachu, dost silní pro práci, i když ustupují druhým v hbitosti těla, a jejich hýkání je sice zvuk nelibý, nicméně daleko lepší než hrozné vytí Yahuů."

Několik dalších vyjádřilo svá mínění v témž smyslu, když můj pán navrhl shromáždění prostředek, jehož nápad si vlastně vypůjčil ode mě. „Souhlasil s podáním, jaké uvedl ctěný člen, který mluvil před ním, a tvrdil, že ti dva Yahuové, o nichž se říká, že byli mezi nimi spatřeni jako první, byli tam zahnáni přes moře; že když se dostali na zem a byli opuštěni svými druhy, ustoupili do hor, a postupně se zvrhávající, stali se časem mnohem divočejšími než ti ze svého druhu v zemi, odkud ti dva prvotní pocházeli. Důvodem tohoto tvrzení bylo, že má nyní ve svém vlastnictví jistého podivuhodného Yahua (mě), o němž většina z nich slyšela a mnozí ho viděli. Pak jim vyprávěl, jak mě nejprve našel; že moje tělo bylo celé pokryto umělým obalem z kůží a chlupů jiných zvířat; že jsem mluvil svým vlastním jazykem a jejich jsem se důkladně naučil; že jsem mu vyprávěl o nehodách, které mě tam přivedly; že když mě spatřil bez mého přikrytí, byl jsem naprostým Yahuem v každé části, jen bělejší barvy, méně chlupatý a s kratšími drápy. Dodal, jak jsem se mu snažil vnutit, že ve své vlastní i v jiných zemích vystupují Yahuové jako vládnoucí, rozumné zvíře a drží Houyhnhnmy v porobě; že na mně pozoroval všechny vlastnosti Yahua, jen trochu civilizovanější jakousi příměsí rozumu, který však stupněm byl natolik nižší než rasa Houyhnhnmů, nakolik Yahuové jejich země byli nižší než já; že jsem mimo jiné zmínil zvyk, který máme – kleštit mladé Houyhnhnmy, aby byli krotcí; že ten úkon je snadný

a bezpečný; že není hanbou učit se moudrosti od zvířat, jako pracovitosti učí mravenec a stavění vlaštovka (neboť tak překládám slovo *lyhannh*, i když je to mnohem větší pták); že by se tento vynález mohl u mladších Yahuů zdejších uplatnit, což by je kromě toho, že by byli poslušnější a lépe použitelní, během jediné generace vedlo ke konci celého druhu, aniž by přišli o život; že mezitím by měli být Houyhnhnmové povzbuzováni ke chovu oslů, kteří, jak jsou ve všech ohledech cennější bestií, mají navíc tu výhodu, že jsou způsobilí ke službě od pěti let, kdežto druzí teprve od dvanácti."

To bylo vše, co můj pán pokládal za vhodné mi tehdy sdělit z toho, co proběhlo ve velké radě. Ráčil však zatajit jednu podrobnost, která se mě osobně týkala, jejíž nešťastný účinek jsem brzy pocítil, jak se čtenář dozví na pravém místě, a od níž počítám všechna následující neštěstí svého života.

Houyhnhnmové nemají písmo, a tudíž jsou všechny jejich vědomosti předávané ústně. Protože se však mezi tak jednotným lidem, od přírody nakloněným ke každé ctnosti, zcela řízeným rozumem a odříznutým od všeho styku s jinými národy, událostí jakéhokoli významu přihází málo, dějepisná část se snadno zachovává, aniž by zatěžovala jejich paměť. Pozoroval jsem už, že nepodléhají žádným nemocem, a nepotřebují tudíž žádné lékaře. Mají však výborné léky, složené z bylin, k léčení náhodných oděrek a řezných ran na spěnce nebo rozsochu kopyta způsobených ostrými kameny, jakož i jiných poranění a ran v různých částech těla.

Rok počítají oběhem slunce a měsíce, ale neužívají dělení na týdny. Jsou dostatečně obeznámeni s pohyby obou těles a chápou povahu zatmění; a to je jediný pokrok jejich hvězdářství.

V básnictví je nutno uznat, že předčí všechny ostatní smrtelníky; v němž je přiměřenost jejich přirovnání i podrobnost a přesnost jejich popisů skutečně nenapodobitelná. Jejich verše oplývají obojím a obsahují obvykle buď nějaké vznešené myšlenky o přátelství a dobrotivosti,

nebo chvály těch, kdo zvítězili v závodech a jiných tělesných cvičeních. Jejich stavby, i když velmi hrubé a prosté, nejsou nepohodlné, ale dobře zařízené, aby je chránily před každou úhonou chladu a horka. Mají jakýsi strom, který se ve čtyřiceti letech uvolňuje v kořeni a padá při první bouři; roste velmi rovný, a jsou-li jeho kmeny zahroceny jako kůly ostrým kamenem (neboť Houyhnhnmové neznají užívání železa), zasazují je kolmo do země asi deset palců od sebe, a pak mezi ně proplétají ovesnou slámu, nebo někdy proutí. Střecha je dělána týmž způsobem, a tak i dveře.

Houyhnhnmové užívají dutinu mezi spěnkou a kopytem svého předního kopyta tak, jako my užíváme ruky, a s větší obratností, než jsem si zprvu dovedl představit. Viděl jsem bílou klisnu z naší rodiny navléci jehlu (kterou jsem jí k tomu účelu půjčil) tímto kloubem. Dojí své krávy, žnou svůj oves a konají všechnu práci, která vyžaduje ruky, týmž způsobem. Mají jakýsi druh tvrdých křemenů, které broušením o jiné kameny upravují na nástroje, které jim slouží místo klínů, seker a kladiv. S nástroji dělanými z těchto křemenů také kosí seno a žnou oves, který tam přirozeně roste na několika polích; Yahuové dovážejí snopy domů ve vozech, a sluhové je šlapou v jistých krytých chatrčích, aby získali zrno, které se uskladňuje. Vyrábějí jakýsi hrubý druh hliněných a dřevěných nádob, hliněné pak pálí na slunci.

Mohou-li se vyhnout nehodám, umírají jen stářím a bývají pohřbíváni na nejskrytějších místech, jaká lze najít, přičemž jejich přátelé a příbuzní neprojevují ani radost, ani zármutek nad jejich odchodem; ani umírající neukazuje nejmenší lítost, že opouští tento svět, o nic víc, než kdyby se vracel domů z návštěvy u některého ze sousedů. Pamatuji si, že si můj pán jednou smluvil s přítelem a jeho rodinou, aby přišli do jeho domu v jisté důležité záležitosti: ve stanovený den přišla paní se svými dvěma dětmi velmi pozdě; omluvila se dvakrát, nejprve za svého manžela, který, jak pravila, se právě toho rána přihodil *shnuwnh*. To slovo je v jejich jazyce silně výmluvné, ale do angličtiny se

nesnadno překládá; znamená „odejít ke své první matce.“ Její omluva, že nepřišla dříve, byla, že její manžel zemřel pozdě ráno, a dlouho se radila se svými sluhy o vhodném místě, kde by měl být uložen; a pozoroval jsem, že se v našem domě chovala stejně vesele jako ostatní. Zemřela asi za tři měsíce po tom.

Dožívají se obvykle sedmdesáti nebo pětasedmdesáti let, velmi zřídka osmdesáti. Několik týdnů před smrtí cítí postupné chřadnutí, ale bez bolesti. Během té doby je mnoho navštěvují přátelé, neboť nemohou chodit s obvyklou lehkostí a potěšením. Asi deset dní před svou smrtí, kterou zřídka chybně vypočítají, oplácejí návštěvy, které jim učinili jejich nejbližší sousedé, nesouce se v pohodlných saních tažených Yahuy; a tohoto vozidla užívají nejen při této příležitosti, ale i když zestárnou, na dlouhých cestách, nebo když jsou nějakou nehodou chromí: a proto když umírající Houyhnhnm oplácí tyto návštěvy, bere slavnostní rozloučení se svými přáteli, jako by odcházel do nějaké vzdálené části země, kde hodlá strávit zbytek svého života.

Nevím, zda stojí za zmínku, že Houyhnhnmové nemají ve svém jazyce slovo pro cokoli zlého, kromě toho, které si vypůjčují ze znetvoření či špatných vlastností Yahuů. Tak označují pošetilost sluhy, opomenutí dítěte, kámen, který jim pořeže nohy, trvání špatného nebo nevhodného počasí a podobně tím, že k nim přidávají přívlastek Yahu. Například *hhnm Yahu*; *whnaholm Yahu*, *ynlhmndwihlma Yahu*, a špatně postavený dům *ynholmhnmrohlnw Yahu*.

Mohl bych s velkým potěšením dále rozšířit vyprávění o mravech a ctnostech tohoto vynikajícího lidu; protože však mám v úmyslu v krátké době vydat svazek sám, výslovně na toto téma, odkazuji tam čtenáře; a mezitím pokračuji vyprávěním o své vlastní smutné pohromě.

Kapitola desátá

Autorův způsob života a šťastné bydlení mezi Houyhnhnmy. Jeho velké mravní zdokonalení skrze rozhovory s nimi. Jejich rozpravy. Autorovi oznamuje jeho pán, že musí ze země odejít. Padne žalem do mdlob, ale podrobuje se. Vymyslí a dokončí člun s pomocí druha ve službě a vydá se nazdařbůh na moře.

Své malé hospodaření jsem si zařídil zcela k svému srdci. Můj pán rozkázal, aby mi po jejich způsobu vystavěli komůrku asi šest yardů od domu; stěny i podlahu jsem omazal hlínou a pokryl rohožemi z rákosu, které jsem si sám upletl. Potloukl jsem konopí, které tam roste divoce, a nadělal si z něj jakési sypkoviny; ty jsem naplnil peřím z různých ptáků, které jsem chytal do ok z vlasů Yahuů, a kteří byli znamenitou stravou. Nožem jsem si zhotovil dvě židle, přičemž mi Hnědáček pomáhal v hrubší a namáhavější části. Když se mé šaty rozpadaly na cáry, nadělal jsem si nové z kožek králičích a z kožky jistého krásného zvířete velikosti asi stejné, jmenovaného *nnuhnoh*, jehož kůže je pokryta jemným chmýřím. Z toho jsem si pořídil i velmi slušné punčochy. Boty jsem si podrazil dřevem, které jsem vyřezal ze stromu a přizpůsobil svrchnici; a když se to prodřelo, nahradil jsem to kožkami Yahuů vysušenými na slunci. Z dutých stromů jsem si často dobýval med, který jsem buď mísil s vodou, nebo jedl s chlebem. Nikdo nemohl lépe než já doložit pravdu těch dvou průpovědí: „Příroda se dá uspokojit velmi snadno“ a „Nouze je matkou vynalézavosti.“ Těšil jsem se dokonalému zdraví těla a klidu mysli; nepoznával jsem zradu ani nestálost přítele, ani křivdy tajného či zjevného nepřítele. Nemusel jsem se podplácením, pochlebováním ani kuplířstvím ucházet o přízeň žádného velmože či jeho oblíbence; nepotřeboval jsem se nijak

krýt před podvodem ani útiskem; nebylo tu lékaře, který by mi zničil tělo, ani advokáta, aby mě přivedl na mizinu; žádného donašeče, jenž by hlídal má slova a činy nebo za úplatu kul proti mně obžaloby; nebylo tu posměváčků, kritikánů, pomluvačů, kapsářů, silničních lupičů, bytových vloupávačů, prokurátorů, kuplířek, šašků, hráčů, politiků, břitkých jazyků, žlučovitých mrzutů, otravných řečníků, hádavců, násilníků, vrahů, loupežníků, znalců; žádných vůdců ani následovníků stran a frakcí; nikdo tam nenaváděl k neřesti sváděním ani příkladem; nebylo žalářů, seker, šibenic, kůlů k bičování ani pranýřů; žádných šizuňků kupců ani řemeslníků; žádné pýchy, marnivosti ani strojenosti; žádných hejsků, rváčů, opilců, potulných nevěstek ani neštovic; žádných bujných, oplzlých, rozmařilých manželek; žádných tupých, nadutých pedantů; žádných dotěrných, panovačných, hádavých, hlučných, hulákavých, prázdných, domýšlivých, klnoucích společníků; žádných darebů povznesených z prachu zásluhou svých neřestí ani šlechticů do něj svržených pro své ctnosti; žádných lordů, houdců, soudců ani tanečních mistrů.

Dostávalo se mi té pocty, že jsem byl připuštěn k několika Houyhnhnmům, kteří přicházeli navštívit mého pána nebo s ním stolovat; při těchto příležitostech mi ctihodnost mého pána milostivě dovolila zůstat v místnosti a naslouchat jejich rozmluvě. On sám i jeho hosté se často sklonili k tomu, aby se mě zeptali na to či ono, a vyslechli mé odpovědi. Někdy jsem také měl tu čest doprovázet pána na návštěvách u jiných. Nikdy jsem si netroufl promluvit, leda v odpověď na otázku; a to jsem činil s vnitřní lítostí, protože to byla ztráta tolika času pro mé vlastní zdokonalení; ale nekonečně mě těšilo postavení pokorného posluchače při rozpravách, v nichž nepadlo nic, co by nebylo užitečné, vyjádřeno nejmenším počtem slov a slov nejpádnějších; při nichž, jak jsem již řekl, se dbalo nejvyšší slušnosti bez nejmenší obřadnosti; při nichž nikdo nepromluvil, aniž ho to samého těšilo i aniž potěšil své společníky; při nichž nebylo přerušování, zdlouhavosti, prudkosti ani

rozporů v mínění. Mají za to, že když se lidé sejdou, krátké mlčení prospívá hovoru velmi mnoho: shledal jsem, že je to pravda; neboť během těch malých přestávek v řeči jim v mysli vyvstávaly nové myšlenky, které rozmluvě velmi oživovaly ráz. Jejich předměty se obecně týkají přátelství a dobročinnosti, pořádku a hospodaření; někdy viditelných pochodů přírody nebo starých podání; mezí a hranic ctnosti; neomylných pravidel rozumu; nebo nějakých rozhodnutí, která mají být přijata na příštím velkém shromáždění; a často rozmanitých předností básnictví. Mohu dodat, bez marnivosti, že má přítomnost jim často poskytovala dost látky k hovoru, protože dávala mému pánu příležitost zasvětit přátele do mého příběhu i do příběhu mé země; o kterých pak všichni s potěšením rozprávěli způsobem lidskému rodu nepříliš lichotivým; a z toho důvodu nebudu opakovat, co říkali; dovolte mi jen podotknout, že ctihodnost mého pána, k mému velkému údivu, se jevila rozumět povaze Yahuů mnohem lépe než já sám. Prošel všemi našimi neřestmi a pošetilostmi a odhalil mnohé, o kterých jsem se mu nikdy nezmínil, pouze tím, že si představil, jakých vlastností by mohl Yahu z jejich země, obdařený jen zlomkem rozumu, být schopen; a uzavřel, s až příliš velkou pravděpodobností, „jak nízký, a stejně tak bídný, musí takový tvor být“.

Otevřeně se přiznávám, že vše to málo poznání, co má jakoukoli cenu, jsem nabyl z poučení, jichž se mi dostalo od mého pána, a naslouchání rozpravám jeho i jeho přátel; za větší pochoutku bych pokládal naslouchat jim, než diktovat největšímu a nejmoudřejšímu shromáždění Evropy. Obdivoval jsem sílu, krásnou souměrnost a rychlost obyvatel; a takové souhvězdí ctností v tak milých bytostech ve mně budilo nejvyšší úctu. Zprvu jsem sice necítil onu přirozenou bázeň, kterou k nim mají Yahuové i všichni ostatní živočichové; ale rostla ve mně postupně, mnohem rychleji, než jsem si představoval, a byla smíšena s úctyplnou láskou a vděčností, že se snížili k tomu, aby mě rozlišovali od ostatních v mém druhu.

Když jsem pomyslel na svou rodinu, na své přátele, na své krajany či na lidstvo vůbec, viděl jsem je takové, jací ve skutečnosti byli: Yahuy postavou i povahou, snad o něco civilizovanější a obdařené darem řeči; ale rozum používající jen k tomu, aby zdokonalovali a rozmnožovali ony neřesti, jichž mají jejich bratři v této zemi jen tolik, kolik jim příroda udělila. Když jsem kdy náhodou spatřil odraz vlastní podoby v jezeře nebo v prameni, odvracel jsem tvář s hrůzou a odporem k sobě samému a snáze jsem snášel pohled na obyčejného Yahua než na vlastní osobu. Rozmluvami s Houyhnhnmy a s rozkoší, s níž jsem na ně hleděl, jsem začal napodobovat jejich chůzi i gesta, až se mi to vžilo do zvyku; a mí přátelé mi doma často neomaleně říkají, „že klušu jako kůň“; což přijímám za velikou pochvalu. Nebudu zapírat, že v řeči upadám do hlasu a způsobu Houyhnhnmů, a slýchám-li, jak si mě pro to tropí, nedělá mi to pranic.

Uprostřed vší té blaženosti, kdy jsem se pokládal za zcela usazeného na celý život, poslal pro mne jednoho jitra můj pán o něco dříve než ve svou obvyklou hodinu. Z jeho tváře jsem poznal, že je v jakémsi rozpacích a neví, jak začít s tím, co mi má říct. Po krátkém mlčení mi řekl, „že neví, jak přijmu to, co se mi chystá povědět: že na posledním obecném shromáždění, když přišla řeč na Yahuy, se zástupci urazili tím, že u sebe v rodině chová Yahua“ – mínil mne – „spíše jako Houyhnhnma než jako nerozumné zvíře; že je o něm známo, jak se mnou často rozmlouvá, jako by z mé společnosti mohl mít nějaký prospěch či potěšení; že takový zvyk není v souladu s rozumem ani s přírodou a nikdy před tím o něm mezi nimi nikdo neslyšel; shromáždění ho proto vyzývá, aby se mnou buď naložil jako s ostatními v mém druhu, nebo mi přikázal plavat zpět tam, odkud jsem přišel: že první z těchto dvou cest naprosto zavrhli všichni Houyhnhnmové, kteří mě kdy viděli u něho doma nebo u sebe; neboť namítali, že jelikož mám určité počátky rozumu přidané k přirozené zvrácenosti oněch zvířat, bylo by se obávati, že bych je mohl svést do zalesněných a hornatých

částí země a v houfech za noci je přivádět, aby ničili dobytek Houyhnhnmů, protože jsou od přírody dravého druhu a nenávidí práci“.

Pán dodal, „že na něho Houyhnhnmové ze sousedství denně naléhají, aby bylo vyzvání shromáždění vykonáno, a že to již dlouho nemůže odkládat. Pochybuje, že bych doplaval do jiné země; a proto si přeje, abych vymyslel nějaký druh plavidla, podobný těm, o nichž jsem mu vypravoval, které by mě mohlo nést po moři; a při té práci že mi budou nápomocni jeho vlastní služebníci i služebníci jeho sousedů.“ Uzavřel slovy, „že pokud se jeho týká, byl by býval spokojen, kdybych mu zůstal ve službě po celý svůj život; neboť shledal, že jsem se tím, že jsem se, pokud má podřadnější povaha vůbec dovolila, snažil napodobit Houyhnhnmy, zbavil některých špatných návyků a sklonů.“

Měl bych na tomto místě upozornit čtenáře, že nařízení obecného shromáždění se v této zemi vyjadřuje slovem *hnhloayn*, které znamená vyzvání, jak nejblíže to umím převést; neboť nemají pojmu o tom, jak by rozumný tvor mohl být nucen, pouze mu lze radit či ho vyzývat; neboť nikdo nemůže odmítnout rozum, aniž by se vzdal nároku na to být rozumným tvorem.

Pánova řeč mě ťala tím největším žalem a zoufalstvím; a protože jsem nemohl snést své úzkosti, padl jsem u jeho nohou v mdlobách. Když jsem se vzpamatoval, řekl mi, „že se již domníval, že jsem mrtev“; neboť tento národ není žádným takovým slabostem přírody vystaven. Odpověděl jsem slabým hlasem, „že smrt by byla přílišným štěstím; že ačkoli nemohu kárat vyzvání shromáždění ani naléhání jeho přátel, přece jen, dle mého slabého a porušeného úsudku, bych se domníval, že by se slučovalo s rozumem být méně přísný; že neuplavu ani ligu, a nejbližší pevnina od té jejich leží patrně více než sto líg daleko: že mnoho surovin potřebných ke stavbě malého plavidla, které by mě odneslo, v této zemi zcela chybí; nicméně že se o to pokusím z poslušnosti a vděčnosti k ctihodnosti jeho pána, byť uzavírám, že je ta věc nemožná, a proto na sebe pohlížím jako na toho, kdo

je již zasvěcen záhubě; že jistá vyhlídka na nepřirozenou smrt je nejmenším z mých zel; neboť kdybych nějakým podivným osudem s životem vyvázl, jak bych bez pohnutí mohl pomyslet na to, že budu dožívat své dny mezi Yahuy a navracet se ke svým starým zkaženostem, pro nedostatek příkladů, které by mě vedly a zdržovaly na cestách ctnosti? Že vím až příliš dobře, na jak pevných důvodech jsou založena všechna rozhodnutí moudrých Houyhnhnmů, než aby jimi mohly otřást důvody mé, bídného Yahua; a proto, poté co jsem mu předložil své pokorné díky za nabídku pomoci jeho služebníků při stavbě plavidla a vyžádal si rozumný čas pro tak nesnadnou práci, mu říkám, že se vynasnažím zachovat si tu ubohou existenci; a vrátím-li se někdy do Anglie, nejsem bez naděje, že budu užitečný svému druhu tím, že budu opěvovat chvály proslulých Houyhnhnmů a předkládat jejich ctnosti k napodobení lidskému rodu."

Můj pán mi několika slovy odpověděl velmi laskavě; dopřál mi dvouměsíční lhůtu k dokončení lodi; a nařídil Hnědáčkovi, mému druhu ve službě – neboť v této vzdálenosti si ho tak dovoluji nazývat – aby se řídil mým vedením; protože jsem svému pánu řekl, „že jeho pomoc postačí, a vím, jak něžný ke mně vždy byl".

V jeho společnosti bylo mým prvním úkolem jít na onu část pobřeží, kde mě má vzbouřená posádka přikázala vysadit na břeh. Vylezl jsem na výšinu a rozhlížeje se do moře na všechny strany, zdálo se mi, že vidím malý ostrov směrem k severovýchodu. Vyndal jsem svůj kapesní dalekohled a mohl jsem jej potom zřetelně rozeznat na pět líg daleko, jak jsem odhadoval; Hnědáčkovi však připadal jen jako modravý oblak: neboť neznal žádnou zemi mimo tu svou, a nemohl tedy být tak zběhlý v rozeznávání vzdálených předmětů na moři jako my, kdož se tolik pohybujeme v tom živlu.

Když jsem onen ostrov zahlédl, dále jsem neuvažoval; umínil jsem si, že má-li to být možné, bude prvním místem mého vyhnanství, a následek jsem ponechal štěstěně.

Vrátil jsem se domů, a po poradě s Hnědáčkem jsme zašli do houštiny poněkud dál, kde jsem já nožem a on ostrým pazourkem, velmi důmyslně po jejich způsobu zasazeným do dřevěné rukojeti, nařezali několik dubových prutů asi tak silných jako vycházková hůl a také několik větších kusů. Nebudu však čtenáře obtěžovat podrobným popisem svého stavitelského díla; nechť stačí povědět, že za šest týdnů jsem s pomocí Hnědáčka, jenž vykonával ty části, které vyžadovaly nejvíce námahy, dokončil jakousi indiánskou kánoi, ale mnohem větší, pokrytou kožkami Yahuů dobře sešitými konopnými nitěmi, které jsem si sám napředl. Plachtu jsem rovněž udělal z kožek téhož zvířete; ale užil jsem těch nejmladších, jaké jsem mohl získat, protože ty starší byly příliš tuhé a tlusté; a opatřil jsem si také čtyři pádla. Nakládl jsem si zásoby vařeného masa z králíků a drůbeže a vzal s sebou dvě nádoby, jednu plnou mléka a druhou vody.

Vyzkoušel jsem svou kánoi ve velkém rybníce poblíž pánova domu a napravil, co na ní nebylo v pořádku; všechny spáry jsem ucpal lojem z Yahuů, až jsem shledal, že těsní a unese mne i můj náklad; a když byla tak dokončená, jak jsem jen dokázal, nechal jsem ji na voze velmi mírně stáhnout Yahuy k moři pod vedením Hnědáčka a dalšího sluhy.

Když bylo vše připraveno a nadešel den mého odjezdu, rozloučil jsem se se svým pánem a paní a s celou rodinou, oči zality slzami a srdce zcela utopené v žalu. Ale ctihodnost mého pána, ze zvědavosti, a snad – smím-li to říct bez marnivosti – zčásti i z laskavosti, se rozhodla uvidět mě v mé kánoi, a přibral k sobě několik sousedních přátel, aby ho doprovodili. Musel jsem čekat více než hodinu na příliv; a pak, pozoruje, že vítr velmi příznivě vane k ostrovu, k němuž jsem zamýšlel řídit svůj kurs, rozloučil jsem se se svým pánem podruhé; ale když jsem se chystal padnout tváří k zemi a políbit mu kopyto, prokázal mi tu čest, že je sám jemně pozvedl k mým ústům. Není mi tajno, jak mnoho jsem byl pro zmínku této poslední podrobnosti kárán. Pomluvači libují si v tom, pokládat za nepravděpodobné, že by se tak slo-

vutná osoba snížila k tomu, dát tak velikou známku vyznamenání bytosti tak podřadné, jako jsem já. Neuniklo mi ani, jak jsou někteří cestovatelé náchylní chvástat se mimořádnými poctami, jichž se jim dostalo. Kdyby však tito kritikové byli lépe obeznámeni s ušlechtilou a dvornou povahou Houyhnhnmů, brzy by své mínění změnili.

Vzdal jsem úctu ostatním Houyhnhnmům ve společnosti jeho ctihodnosti; potom jsem vstoupil do kánoe a odrazil od břehu.

Kapitola jedenáctá

Nebezpečná plavba autora. Dorazí k Nové Hollandii v naději, že se tam usadí. Je raněn šípem jednoho z domorodců. Násilím se ho zmocní a odnesou ho na portugalskou loď. Velké zdvořilosti kapitána. Autor dorazí do Anglie.

Tuto zoufalou plavbu jsem zahájil patnáctého února léta Páně tisíc sedm set čtrnáct na patnáct, v devět hodin ráno. Vítr byl velmi příznivý; nejdříve jsem však užíval jen pádel; ale pomysliv, že brzy ustanu a že se vítr může obrátit, odvážil jsem se vztyčit svou malou plachtu; a tak jsem s pomocí přílivu plul rychlostí asi líga a půl za hodinu, jak jsem to mohl nejlépe odhadnout. Můj pán a jeho přátelé zůstali na břehu, dokud jsem jim téměř nezmizel z očí; a slýchával jsem, jak Hnědáček, který mě vždy miloval, volá: *„Hnuy illa nyha, majah Yahoo“*, „Opatruj se, můj hodný Yahu.“

Mým záměrem bylo, bude-li to možné, objevit nějaký malý neobydlený ostrov, přesto však dostatečný k tomu, aby mi svou vlastní prací poskytl nezbytnosti k životu, což bych pokládal za větší štěstí, než být prvním ministrem u nejvybranějšího dvora Evropy; tak hroznou byla pro mne představa, že se mám vrátit a žít ve společnosti a pod vládou Yahuů. Neboť v takové samotě, jakou jsem si přál, bych mohl aspoň užívat svých vlastních myšlenek a s potěšením přemítat o ctnostech oněch nenapodobitelných Houyhnhnmů, aniž bych měl příležitost upadnout do neřestí a zkaženosti svého vlastního druhu.

Čtenář si snad pamatuje, co jsem vypravoval o tom, jak se proti mně má posádka spikla a zavřela mě do kajuty; jak jsem tam strávil několik týdnů, aniž jsem věděl, jakým směrem plujeme; a když mě vysadili na břeh v lodním člunu, jak mi námořníci s klením – ať to byla

pravda, nebo ne – říkali, „že nevědí, v které části světa jsme.“ Já jsem se tenkrát domníval, že jsme asi deset stupňů jižně od Mysu Dobré naděje, čili na pětačtyřicátém stupni jižní šířky, jak jsem to usoudil z několika obecných slov, která jsem mezi nimi zaslechl, protože jsem předpokládal, že měli ve své zamýšlené plavbě namířeno jihovýchodně, směrem k Madagaskaru. A ačkoli to byla sotva více než domněnka, přesto jsem se rozhodl řídit svůj kurs k východu v naději, že dorazím k jihozápadnímu pobřeží Nové Hollandie a snad k nějakému takovému ostrovu, jaký jsem si přál, ležícímu západně od ní. Vítr vál přímo od západu, a do šesti hodin večer jsem spočítal, že jsem urazil k východu nejméně osmnáct líg; vtom jsem zahlédl velmi malý ostrůvek, asi půl ligy daleko, k němuž jsem brzy dospěl. Nebyl to nic než skalisko s jedinou zátokou, přirozeně obloukovitě vymletou mocí bouří. Zde jsem s kánoí přistál, a vyšplhav se na část skály, jsem jasně rozeznal pevninu na východě, prostírající se od jihu k severu. Celou noc jsem ležel ve své kánoi; a časně ráno jsem svou plavbu obnovil, aby mě za sedm hodin přivedla k jihovýchodnímu výběžku Nové Hollandie. To mě utvrdilo v názoru, který již dlouho zastávám, totiž že mapy a námořní plány kladou tuto zemi nejméně o tři stupně více k východu, než ve skutečnosti leží; což jsem před mnoha lety sdělil svému ctěnému příteli, panu Hermanu Mollovi, a udal mu důvody, proč tomu tak je, ačkoli raději následoval autory jiné.

Na místě, kde jsem přistál, jsem neviděl žádné obyvatele, a protože jsem byl beze zbraně, bál jsem se zajít do nitra země. Na pobřeží jsem našel nějaké mušle, které jsem jedl syrové, neodvažuje se rozdělat oheň, abych nebyl odhalen domorodci. Tři dny jsem se živil ústřicemi a přílipkami, abych uchoval své vlastní zásoby; a šťastně jsem natrefil na potok výborné vody, který mi velmi ulevil.

Čtvrtého dne jsem si časně vyšel o něco dále, a spatřil jsem na výšině, ne více než pět set yardů ode mne, dvacet nebo třicet domorodců. Byli zcela nazí, muži, ženy i děti, kolem ohně, jak jsem mohl zjistit po-

dle kouře. Jeden z nich mě zahlédl a dal ostatním znamení; pět z nich se vydalo za mnou, nechávajíc ženy a děti u ohně. Pospíšil jsem si k břehu, jak jsem jen dovedl, a vstoupiv do své kánoe jsem odrazil: divoši, pozorujíce, že ustupuji, se za mnou rozběhli; a dříve než jsem se dostal dostatečně daleko do moře, vystřelili šíp, který mě hluboce zranil na vnitřní straně levého kolena: jizvu si ponesu až do hrobu. Lekl jsem se, že šíp mohl být otráven, a vyveslovav z dosahu jejich šípů – byl bezvětrný den – jsem se nějak zmohl na to, abych ránu vysál a obvázal, jak jsem jen uměl.

Byl jsem na rozpacích, co dělat, neboť jsem se neodvažoval vrátit se k témuž přistávacímu místu, ale stočil jsem se k severu a byl jsem nucen pádlovat, protože vítr, byť velmi slabý, foukal proti mně, od severozápadu. Jak jsem se rozhlížel po bezpečném místě k přistání, uviděl jsem plachtu na severoseverovýchodě, která se každou minutou stávala viditelnější, a byl jsem na pochybách, mám-li na ni počkat nebo ne; nakonec však převládl můj odpor k rodu Yahuů: obrátil jsem svou kánoi a plavil se, pádluje a plachtě současně, k jihu, a dostal jsem se do téže zátoky, odkud jsem toho rána vyplul, radši se svěřuje těmto barbarům než abych žil s evropskými Yahuy. Vytáhl jsem svou kánoi tak blízko ke břehu, jak to jen šlo, a schoval jsem se za kamenem u onoho malého potoka, který, jak jsem již řekl, poskytoval vodu výbornou.

Loď se přiblížila na půl ligy k této zátoce a vyslala svůj lodní člun s nádobami pro čerstvou vodu; neboť se zdálo, že to místo bylo velmi dobře známo; nepozoroval jsem to však, dokud člun málem nepřistál; a bylo již pozdě hledat jiný úkryt. Námořníci si při přistání všimli mé kánoe, a prohrabávajíce v ní všechno, snadno usoudili, že její majitel nemůže být daleko. Čtyři z nich, dobře ozbrojení, prohledávali každou skulinu a každou skrýš, až mě konečně nalezli, jak ležím tváří k zemi za oním kamenem. Nějakou chvíli zírali s úžasem na můj zvláštní, nemotorný oděv; na kabát z kožek, na boty s dřevěnými podrážkami a na

kožešinové punčochy; z čehož nicméně usoudili, že nejsem domorodec, neboť ti chodí nazí. Jeden z námořníků mi portugalsky poručil, abych vstal, a zeptal se, kdo jsem. Rozuměl jsem tomu jazyku velmi dobře, a vstanuv na nohy, jsem řekl, „že jsem ubohý Yahu vyhnaný Houyhnhnmy, a žádám, aby mi laskavě dovolili odejít.“ Žasli, slyšíce, jak jim odpovídám jejich vlastním jazykem, a viděli po mé pleti, že musím být Evropan; nerozuměli však, co míním slovy Yahuové a Houyhnhnmové; a zároveň se dali do smíchu nad podivným mým tónem řeči, který se podobal řehotu koně. Chvěl jsem se po celou tu dobu mezi strachem a nenávistí. Opět jsem je prosil o dovolení odejít a pomalu jsem se posouval ke své kánoi; ale uchopili mě, žádajíce, aby věděli, „z které země jsem? Odkud jsem přišel?“ a mnoho dalších otázek. Řekl jsem jim, „že jsem se narodil v Anglii, odkud jsem před asi pěti lety odplul, a tenkrát byla jejich země a naše v míru. Doufám tedy, že se mnou nebudou zacházet jako s nepřítelem, neboť jim nemíním škodit, nýbrž jsem ubohý Yahu hledající nějaké pusté místo, kde by strávil zbytek svého nešťastného života.“

Když začali mluvit, nikdy jsem – jak se mi zdálo – neslyšel ani neviděl nic nepřirozenějšího; neboť mi to připadalo tak obludné, jako by v Anglii promluvil pes či kráva, nebo Yahu v zemi Houyhnhnmů. Čestní Portugalci stejně žasli nad mým zvláštním oděvem a nad podivným způsobem, jakým jsem pronášel slova, kterým však dobře rozuměli. Mluvili se mnou s velkou lidskostí a říkali, „že je kapitán jistě *gratis* odveze do Lisabonu, odkud se budu moci vrátit do své vlasti; že dva z námořníků půjdou zpět na loď, aby kapitánu podali zprávu o tom, co viděli, a přinesli jeho rozkazy; mezitím, pokud jim neslibím na své nejsvětější slovo, že neuprchnu, zajistí mě silou.“ Pokládal jsem za nejlepší souhlasit s jejich návrhem. Byli velmi zvědaví na můj příběh, ale málo jsem jim ho prozradil, a všichni usoudili, že má neštěstí poškodila můj rozum. Za dvě hodiny se člun, naložený nádobami vody, vrátil s kapitánovým rozkazem, aby mě dopravili na palubu. Padl jsem

na kolena, abych si uchoval svobodu; ale vše marně; a mužové, svázavše mě provazy, mě zdvihli do člunu, odtud na loď a odtud do kapitánovy kajuty.

Jeho jméno bylo Pedro de Mendez; byl to velmi dvorný a šlechetný člověk. Prosil mě, abych o sobě něco pověděl, a chtěl vědět, co bych pojedl nebo vypil; řekl, „že se mnou bude zacházeno stejně jako s ním samým“; a pronesl tolik laskavých slov, až jsem se podivil, že se mi dostává takových zdvořilostí od Yahua. Zůstával jsem však mlčenlivý a zasmušilý; málem jsem omdléval už při samém pachu, který z něj i z jeho mužů šel. Nakonec jsem požádal o něco k jídlu ze své vlastní kánoe; on mi však dal přinést kuře a výborné víno a potom rozkázal, abych byl uložen do velmi čisté kajuty. Nechtěl jsem se svléknout, ale lehl si na pokrývky, a za půl hodiny jsem se vykradl, mysle, že je mužstvo u oběda, a došed k boku lodi se chystal skočit do moře a plavat o život, raději než zůstat mezi Yahuy. Ale jeden z námořníků mi v tom zabránil, a když o tom zpravil kapitána, byl jsem přikován ke své kajutě.

Po obědě přišel don Pedro ke mně a chtěl znát důvod tak zoufalého pokusu; ujistil mě, „že mi chce jen prokázat veškerou službu, jakou je schopen“; a mluvil tak dojemně, že jsem konečně přistoupil na to, zacházet s ním jako se zvířetem, které má jakýsi malý díl rozumu. Podal jsem mu velmi stručné vyprávění o své plavbě; o spiknutí svých vlastních mužů proti mně; o zemi, kde mě vysadili na břeh, a o svém pětiletém pobytu v ní. Vše to pokládal za cosi jako sen či vidinu; z čehož jsem se velmi urazil; neboť jsem docela zapomněl na dar lhaní, tak zvláštní Yahuům ve všech zemích, kde vládnou, a tudíž i na jejich sklon podezírat ze lži druhé jejich vlastního druhu. Zeptal jsem se ho, „zda je v jeho zemi zvykem říkat věc, která není“, a ujistil ho, „že jsem téměř zapomněl, co míní slovem lež, a kdybych v zemi Houyhnhnmů žil tisíc let, nikdy bych od nejnižšího sluhy lež neslyšel; že je mi zcela lhostejné, zda mi věří nebo ne; nicméně, v odvetu za jeho laskavosti,

dám té zkaženosti jeho povahy tolik průchodu, abych odpověděl na kteroukoli námitku, jíž by se mu zalíbilo pronést, a pak snadno pozná pravdu."

Kapitán, člověk moudrý, poté co se mnoha pokusy snažil mě přistihnout v nějaké části mého vyprávění při klopýtnutí, začal konečně nabývat lepšího mínění o mé pravdomluvnosti. Dodal však, „že jelikož se hlásím k tak nedotknutelné oddanosti pravdě, musím mu dát své slovo a čest, že ho na této plavbě budu provázet, aniž bych se pokusil o cokoli proti svému životu; jinak že mě ponechá vězněm, dokud nedorazíme do Lisabonu." Dal jsem mu slib, který žádal; zároveň jsem však prohlásil, „že raději snesu největší útrapy, než abych se vrátil žít mezi Yahuy."

Naše plavba uplynula bez jakékoli pozoruhodné nehody. Z vděčnosti kapitánovi jsem s ním někdy, na jeho vřelou prosbu, sedával a snažil se tajit svou odpornost vůči lidskému rodu, byť občas vyrážela ven; což nechával projít bez poznámky. Ale největší část dne jsem se zavíral ve své kajutě, abych se vyhnul pohledu na kohokoli z posádky. Kapitán mě často prosil, abych se zbavil svého divošského oděvu, a nabízel mi, že mi půjčí nejlepší oblek, jaký má. Toho jsem se dát nepohnul, protože jsem si hnusil přioděti se čímkoli, co bylo na zádech Yahua. Žádal jsem ho pouze, aby mi půjčil dvě čisté košile, které, protože byly prány od té doby, co je nosil, by mě podle mého domnění tolik neposkvrnily. Ty jsem si převlékal každý druhý den a sám si je pral.

Dorazili jsme do Lisabonu pátého listopadu léta Páně tisíc sedm set patnáct. Při vylodění mě kapitán donutil, abych se zahalil jeho pláštěm, aby se kolem mě netlačil povyk ulice. Dovezl mě do svého vlastního domu; a na mou vřelou prosbu mě odvedl do nejvyšší komůrky v zadním traktu. Zapřísahal jsem ho, „aby přede všemi tajil, co jsem mu pověděl o Houyhnhnmech; neboť nejmenší náznak takového příběhu by nejen přitáhl davy lidí, aby mě viděli, ale pravděpodobně by mě vystavil nebezpečí, že mě uvězní, nebo že mě upálí inkvizice." Ka-

pitán mě přemluvil, abych přijal oblek čerstvě ušitý; nedovolil jsem však krejčímu, aby mi vzal míru; nicméně, protože byl don Pedro téměř mé postavy, padly mi dost dobře. Vystrojil mě i jinými potřebnými věcmi, všemi novými, které jsem čtyřiadvacet hodin větral, než jsem je použil.

Kapitán neměl ženu ani více než tři sloužící, z nichž žádnému nebylo dovoleno obsluhovat při jídle; a jeho celkové vystupování bylo tak laskavé, přidáno k velmi dobrému lidskému porozumění, že jsem jeho společnost opravdu začínal snášet. Získal mě natolik, že jsem se odvážil vyhlédnout zadním oknem. Postupně mě přivedl do jiné místnosti, odkud jsem nahlédl do ulice, ale polekán jsem rychle ucouvl. Za týden mě přemluvil ke dveřím. Zjišťoval jsem, že má hrůza postupně slábne, ale má nenávist a opovržení jako by rostly. Konečně jsem byl natolik smělý, že jsem se v jeho společnosti vydal do ulice, nos jsem si však pečlivě ucpával routou, nebo někdy tabákem.

Za deset dní položil don Pedro, jemuž jsem podal nějakou zprávu o svých domácích poměrech, přede mne jako věc cti a svědomí, „že se mám vrátit do své rodné země a žít doma se ženou a dětmi.“ Řekl mi, „že právě v přístavu je anglická loď připravená k vyplutí a že mě opatří vším potřebným.“ Bylo by zdlouhavé opakovat jeho důvody a mé odporování. Řekl, „že je naprosto nemožné najít takový osamělý ostrov, na jakém jsem si přál žít; ale ve svém vlastním domě mohu poroučet a trávit čas tak odloučeně, jak se mi zlíbí.“

Nakonec jsem svolil, shledávaje, že nemohu jinak. Opustil jsem Lisabon čtyřiadvacátého dne listopadu v anglickém obchodníku, ale kdo byl jeho pán, jsem se nikdy neptal. Don Pedro mě doprovodil k lodi a půjčil mi dvacet liber. Rozloučil se se mnou laskavě a při loučení mě objal, což jsem snesl, jak jsem jen mohl. Během této poslední plavby jsem s pánem lodi ani s žádným z jeho mužů neudržoval žádný styk; předstíraje nemoc, zůstal jsem ve své kajutě. Pátého prosince léta Páně tisíc sedm set patnáct jsme spustili kotvy v Downs, asi v devět

ráno, a ve tři odpoledne jsem bezpečně dorazil do svého domu v Redriffu.

Moje žena a rodina mě přijaly s velkým údivem a radostí, protože mě pokládaly za jistě mrtvého; musím se však otevřeně přiznat, že pohled na ně mě naplnil pouze nenávistí, odporem a opovržením; a to tím více, když jsem si uvědomoval blízké spříznění, které s nimi mám. Neboť ačkoli jsem se po svém nešťastném vyhnanství ze země Houyhnhnmů přinutil snášet pohled na Yahuy a hovořit s donem Pedrem de Mendez, přece má paměť a představivost byly ustavičně plné ctností a pojmů oněch vznešených Houyhnhnmů. A když jsem začal uvažovat o tom, že jsem obcováním s jedinkou druhu Yahuů se stal otcem více jedinců, zasáhlo mě to nejvyšším studem, zmatkem a hrůzou.

Jakmile jsem vstoupil do domu, má žena mě vzala do náručí a políbila mě; nad čímž jsem, nejsa už tolik let zvyklý na dotek toho odporného zvířete, upadl do mdlob na skoro hodinu. V době, kdy toto píšu, jsou to pět let, co jsem se naposledy vrátil do Anglie. Během prvního roku jsem nemohl ženu ani děti snést ve své přítomnosti; samotný jejich pach byl nesnesitelný; natož pak abych strpěl, aby jedli se mnou v téže místnosti. Dodnes se neodváží dotknout mého chleba ani pít z téhož poháru, a ani jedna z nich mě nikdy nedokázala vzít za ruku. Prvé peníze, které jsem vydal, byly za dva mladé hřebce, které chovám v dobré stáji; a hned po nich je mým největším oblíbencem čeledín, neboť cítím, jak se mé síly oživují pachem, který na sebe nabral ve stáji. Mí koně mi rozumějí celkem dobře; rozmlouvám s nimi denně aspoň čtyři hodiny. Jsou cizí uzdě i sedlu; žijí v hluboké shodě se mnou a v přátelství mezi sebou.

Kapitola dvanáctá

Autorova pravdomluvnost. Jeho záměr při vydání tohoto díla. Jeho pokárání cestovatelů, kteří se odchylují od pravdy. Autor se očišťuje z jakýchkoli vedlejších cílů ve svém psaní. Odpověď na jednu námitku. Způsob zakládání kolonií. Chvála rodné země. Právo koruny na země, které autor popsal, se obhajuje. Nesnadnost jejich podmanění. Autor se loučí se čtenářem; předkládá svůj další způsob života; dává dobré rady a končí.

Tak jsem ti, laskavý čtenáři, podal věrné dějiny svých cest za šestnáct let a více než sedm měsíců: v nichž jsem nebyl tolik dbalý ozdoby jako pravdy. Mohl bych tě, snad, jako to činí jiní, překvapit podivnými nepravděpodobnými povídkami; raději jsem však volil líčit prosté skutečnosti nejprostším způsobem a slohem; protože mým hlavním záměrem bylo poučit, nikoli pobavit.

Pro nás, kdo cestujeme do vzdálených zemí, které zřídka navštěvují Angličané či jiní Evropané, je snadné sestavovat popisy podivuhodných zvířat na moři i na pevnině. Hlavním cílem cestovatele by však mělo být činit lidi moudřejšími a lepšími a tříbit jejich mysl špatnými stejně jako dobrými příklady toho, co o cizích místech předkládá.

Z celého srdce bych si přál, aby byl vydán zákon, že každý cestovatel, dříve než mu bude dovoleno vydat své plavby, bude povinen přísahat před lordem vrchním kancléřem, že vše, co hodlá vytisknout, je naprosto pravdivé podle jeho nejlepšího vědomí; neboť pak by svět nebyl již klamán, jak obvykle bývá, zatímco někteří pisatelé, aby jejich díla u obecenstva lépe prošla, podstrkují nejhrubší nepravdy nic netušícímu čtenáři. Prolistoval jsem v mladších letech s velkým potěšením několik knih o cestách; ale protože jsem od té doby prošel většinou

částí světa a byl jsem schopen z vlastního pozorování vyvrátit mnohé bajky, pojal jsem k této části čtiva veliký odpor a jisté rozhořčení, vida, jak nestoudně se zneužívá důvěřivosti lidské. Protože se tedy mým známým zdálo, že by mé ubohé snahy mé vlasti nemusely být nevítanou věcí, uložil jsem si, jako zásadu, od níž se nikdy neuchýlím, že se budu přísně držet pravdy; a nemohu být ani v nejmenším sváděn k tomu, abych se od ní odchýlil, dokud si uchovávám v paměti ponaučení a příklad svého vznešeného pána a ostatních slovutných Houyhnhnmů, jejichž pokorným posluchačem jsem měl tak dlouho tu čest být.

–Nec si miserum Fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam, mendacemque improba finget.

(I kdyby bídná Štěstěna učinila ze Sinona ubožáka, nikdy z něj neudělá marnivce a lháře.)

Velmi dobře vím, jak málo věhlasu lze získat spisy, které nevyžadují ani ducha, ani učenosti, vlastně ani žádného jiného nadání kromě dobré paměti nebo přesného deníku. Vím také, že spisovatelé cestopisů, podobně jako sestavovatelé slovníků, bývají pohřbíváni váhou a množstvím těch, kteří přicházejí za nimi, a kteří tudíž leží navrchu. A je velmi pravděpodobné, že takoví cestovatelé, kteří po mně navštíví země v tomto díle popsané, budou moci – objevíce mé omyly, pokud nějaké jsou, a přidavše mnohá nová pozorování svá – vystrčit mě z módy a nastoupit na mé místo, dávajíce světu zapomenout, že jsem kdy byl spisovatelem. To by bylo opravdu příliš veliké pokoření, kdybych psal pro slávu: ale protože mým jediným úmyslem bylo obecné dobro, nemohu být zcela zklamán. Neboť kdo může číst o ctnostech, které jsem uvedl u slavných Houyhnhnmů, a nestydět se za vlastní neřesti, uvažuje-li o sobě jako o rozumné, vládnoucí bytosti své země? Nebudu nic říkat o oněch vzdálených národech, v nichž vládnou Yahuové; mezi

nimi jsou nejméně porušení Brobdingnaďané, jejichž moudré zásady v mravech a ve vládě by nám bylo štěstím následovat. Ale přestávám o tom rozpřádat řeč a raději ponechávám bystrému čtenáři jeho vlastní poznámky a užití.

Nemálo mě těší, že toto mé dílo nemůže nikterak narazit na kritiky: neboť jaké námitky lze vznést proti spisovateli, který líčí jen prosté skutečnosti, které se udály v tak vzdálených zemích, kde nemáme nejmenší zájem, pokud jde o obchod či diplomacii? Pečlivě jsem se vyhýbal každé chybě, z níž bývají obyčejní cestopisci často právem viněni. Krom toho nemíchám se do nejmenšího s žádnou stranou, ale píšu bez vášně, předsudku nebo zlé vůle vůči kterémukoli člověku či skupině lidí jakékoli. Píšu k nejušlechtilejšímu cíli, totiž informovat a poučit lidstvo; nad nímž si mohu, aniž bych porušil skromnost, nárokovat jistou převahu z výhod, jichž se mi dostalo tak dlouhým obcováním s nejvybroušenějšími Houyhnhnmy. Píšu bez pohledu na zisk či chválu. Nikdy nenechám projít ani slovo, které by vypadalo jako výtka nebo by mohlo způsobit nejmenší pohoršení i těm, kdo jsou nejochotnější se urazit. A tak doufám, že se smím oprávněně prohlásit za autora dokonale bezúhonného, proti němuž kmeny Odpovídačů, Uvažovatelů, Pozorovatelů, Odrazovatelů, Odhalovačů, Poznámkářů nikdy nenaleznou látku k uplatnění svých talentů.

Přiznávám, že mi bylo pošeptáno, „že jsem jako poddaný Anglie povinen předložit státnímu tajemníku při svém příchodu do vlasti pamětní spis; neboť všechny země, které objeví některý poddaný, patří koruně.“ Ale pochybuji, že by naše dobývání v zemích, o nichž pojednávám, bylo tak snadné jako dobývání Ferdinanda Cortéze nad nahými Američany. Lilipúťané, pokud jde o mne, sotva stojí za náklady loďstva a vojska k jejich pokoření; a tážu se, zda by bylo rozumné či bezpečné pokusit se o Brobdingnaďany; nebo zda by se anglická armáda cítila valně dobře s Létajícím ostrovem nad hlavou. Houyhnhnmové se zajisté nejeví příliš dobře připraveni na válku, umění, které je jim do-

cela cizí, zvláště proti střelným zbraním. Nicméně, i kdybych byl ministrem státu, nikdy bych nemohl dát radu k jejich napadení. Jejich rozvážnost, jednota, neznalost strachu a láska k vlasti by vrchovatě nahradily všechny nedostatky vojenského umění. Představme si, že dvacet tisíc jich vrazí doprostřed evropské armády, zmate její řady, převrátí vozy a kopyty zadních nohou roztříští tváře bojovníků v bezvtarou kaši. Neboť by si plně zasloužili charakteristiku, která byla dána Augustovi: *Recalcitrat undique tutus* (Vyhazuje kopyty, odevšad chráněn). Místo návrhů na dobytí tohoto velkodušného národa bych si však spíše přál, aby byli schopni nebo ochotni vyslat dostatečný počet svých obyvatel k civilizování Evropy tím, že by nás učili prvním zásadám cti, spravedlnosti, pravdy, mírnosti, veřejného ducha, statečnosti, cudnosti, přátelství, dobročinnosti a věrnosti. Jména všech těchto ctností si u nás uchovaly ve většině jazyků a lze se s nimi setkat u autorů novodobých i starých; což dovedu doložit ze své vlastní nevelké četby.

Měl jsem však ještě jeden důvod, který mě činil méně nakloněným rozšiřovat panství Jeho Veličenstva svými objevy. Mám-li říct pravdu, pojal jsem jisté výhrady, pokud jde o rozdělovací spravedlnost knížat při takových příležitostech. Například: posádku pirátů zažene bouře, nevědí kam; nakonec chlapec z vrcholku stěžně objeví zemi; vystoupí na břeh, aby loupili a plenili, vidí neškodné obyvatele, přijímají pohostinství s laskavostí; dávají zemi nové jméno; slavnostně se jí ujímají pro svého krále; postaví shnilé prkno nebo kámen na památku; zavraždí dvě či tři tucty domorodců, pár jich přivedou násilím s sebou jako vzorek; vrátí se domů a dostanou milost. Zde počíná nové panství nabyté s nárokem z božího práva. Při první příležitosti jsou vyslány lodě; domorodci jsou vyhnáni nebo vyvražděni; jejich knížata mučena, aby prozradila zlato; všem skutkům nelidskosti a chlípnosti dána volná ruka, země dýmá krví svých obyvatel: a tato ohavná banda řezníků

zaměstnaná v tak zbožné výpravě je novodobá kolonie vyslaná obracet a civilizovat modloslužebný a barbarský lid!

Tento popis se však, přiznávám, nikterak nedotýká britského národa, který může být vzorem celému světu svou moudrostí, péčí a spravedlností při zakládání kolonií; svými štědrými nadacemi k pozdvižení náboženství a vzdělání; svou volbou zbožných a schopných pastýřů k šíření křesťanství; svou obezřelostí v tom, že své provincie zalidňuje lidmi střízlivého života a mluvy z této mateřské země; svým přísným zřetelem k rozdělování spravedlnosti, zajišťuje občanskou správu ve všech koloniích úředníky největších schopností, úplně cizími korupci; a konečně, nade vše, vysíláním nejbdělejších a nejctnostnějších místodržících, kteří nemají jiných záměrů než štěstí lidí, nad nimiž vládnou, a čest svého pána, krále.

Protože se však země, které jsem popsal, nejeví mít žádné přání být dobyty a zotročeny, povražděny nebo vyhnány koloniemi, ani nejsou bohaté na zlato, stříbro, cukr či tabák, pokorně jsem usoudil, že nejsou nijak vhodnými předměty naší horlivosti, naší statečnosti ani našeho zájmu. Pokud však ti, jichž se to týká více, uznají za vhodné smýšlet jinak, jsem připraven přísežně prohlásit, až budu k tomu zákonně vyzván, že žádný Evropan přede mnou nikdy ty země nenavštívil. Míním, pokud se má věřit obyvatelům, ačkoli snad může vzniknout spor stran oněch dvou Yahuů, o nichž se vypráví, že byli před mnoha lety spatřeni na jedné hoře v zemi Houyhnhnmů, odkud je míněn původ oné bestie; a ti, pokud mohu soudit, mohli být Angličané, což jsem byl ostatně nakloněn tušit z rysů tváří jejich potomků, byť velmi zohyzděných. Ale pokud jde o to, nakolik to postačí k založení nároku, přenechávám učencům v právu kolonií.

Ale pokud jde o formální zabrání jménem mého panovníka, nikdy mi to ani jednou nenapadlo; a i kdyby ano, přece bych, jak tehdy mé věci stály, snad z opatrnosti a sebezáchovy odložil to na lepší příležitost.

Když jsem tedy odpověděl na jedinou námitku, kterou lze proti mně jako cestovateli vznést, loučím se zde naposledy se všemi svými laskavými čtenáři a vracím se, abych se těšil svým vlastním úvahám ve své zahrádce v Redriffu; abych uplatňoval ty vynikající lekce ctnosti, které jsem se naučil mezi Houyhnhnmy; abych poučoval Yahuy ve své vlastní rodině, pokud je shledám tvory učenlivými; abych se často díval na svou podobu v zrcadle a abych si tak postupně, bude-li to možné, přivykal snášet pohled na lidskou bytost; abych naříkal nad surovostí páchanou na Houyhnhnmech ve své vlastní zemi, ale vždy abych s jejich osobami zacházel s úctou, kvůli svému vznešenému pánu, jeho rodině, jeho přátelům a celému rodu Houyhnhnmů, kteří se našim tady podobají ve všech rysech, byť se jejich rozumové schopnosti nějak zvrhly.

Minulý týden jsem začal povolovat své ženě, aby sedávala při obědě se mnou, na nejvzdálenějším konci dlouhého stolu; a aby odpovídala – ale s největší stručností – na těch pár otázek, které jsem jí kladl. Přesto, jelikož pach Yahua zůstává velmi urážlivým, ucpávám si nos vždy pečlivě routou, levandulí nebo tabákovými listy. A ačkoli je pro muže v pokročilém věku těžké zbavit se starých návyků, nejsem zcela bez naděje, že za nějaký čas snesu v mé přítomnosti sousedního Yahua, aniž bych měl obavu z jeho zubů nebo drápů, kterou nyní dosud mám.

Mé usmíření s rodem Yahuů vůbec by snad nebylo tak nesnadné, kdyby se spokojili pouze s těmi neřestmi a pošetilostmi, k nimž je příroda uschopnila. Pohled na advokáta, kapsáře, plukovníka, hlupáka, lorda, hráče, politika, kuplíře, lékaře, usvědčovatele, podplatitele svědků, prokurátora, zrádce či podobného člověka mě nikterak nedráždí; to vše je v náležitém běhu věcí: ale když pohlédnu na hroudu znetvořenosti a chorob, těla i duše, obsypanou pýchou, překročí to vráz všechny meze mé trpělivosti; a nikdy nebudu moci pochopit, jak takové zvíře a taková neřest se mohou v jednom spojit. Moudří a ctnostní Houyhnhnmové, kteří oplývají všemi znamenitostmi, jež

mohou zdobit rozumného tvora, nemají pro tuto neřest ve svém jazyce jméno; jazyk ten nemá termín k vyjádření čehokoliv zlého kromě těch, jimiž popisují odporné vlastnosti svých Yahuů, a mezi těmi onu neřest pýchy nedovedli rozpoznat pro nedostatek důkladného poznání lidské povahy, jak se projevuje v jiných zemích, kde vládne ono zvíře. Avšak já, který jsem měl více zkušeností, jsem jasně mohl pozorovat některé náznaky této neřesti i mezi divokými Yahuy.

Ale Houyhnhnmové, kteří žijí pod vládou rozumu, nejsou o nic více hrdí na dobré vlastnosti, které mají, než bych já měl být hrdý na to, že mi nechybí noha či ruka; čímž se při zdravém rozumu nikdo nebude chlubit, ačkoli bez nich musí být bídný. Zdržuji se u tohoto tématu déle z přání, které mám, aby mi společnost nějakého anglického Yahua nebyla žádným způsobem nesnesitelná; a proto zde zapřísahám všechny, kdo mají jakoukoli stopu této pošetilé neřesti, aby se neopovažovali přijít mi na oči.

Jonathan Swift: Gulliverovy cesty

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #829.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/gulliverovy-cesty-swift/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/gulliverovy-cesty-swift/.